

คำนิยม

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น นี้ เป็นงานวิจัยที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะที่ได้สร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรม สำหรับการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของหน่วยงานการศึกษาทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

จุดเด่นของงานวิจัยนี้ คือการใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed method) โดยเน้นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการหลักของการพัฒนาเอกสารแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เช่น การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง การสังเกต การลงพื้นที่เก็บข้อมูล เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตลอดกระบวนการวิจัย ทำให้เอกสารแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีคุณภาพและสามารถไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยเรื่องนี้นอกจากจะได้เอกสารแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นแล้ว คณะนักวิจัยยังได้ประมวลสังเคราะห์องค์ความรู้จากการลงพื้นที่ออกมาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน รูปแบบการวัดและประเมินผล และที่สำคัญคือรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น อีกด้วย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ผู้บริหาร ผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างดียิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

คำนำ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถเรียนรู้และเตรียมความพร้อมสู่การมีอาชีพ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งเป็นการรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การจัดการศึกษาทั้งระบบจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนไทยในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และมีความสุขที่ยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติตลอดจนเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศและนานาชาติได้อย่างภาคภูมิใจ นับได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยสร้างรากฐานสำคัญของการปรับปรุง ยกระดับและการพัฒนาให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการระดมทุนและการจัดการนวัตกรรมการต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยจัดทำเป็นหลักสูตรอาชีพบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน การจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม การจัดทำโครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ดังนั้นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยสำนักงานเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้จัดทำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีวศึกษาซึ่งประกอบด้วยแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีวศึกษาและเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการให้คำปรึกษา นิเทศ ติดตามสนับสนุนการปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สะท้อนถึงความเป็นเลิศด้านอาชีวศึกษาท้องถิ่นของผู้เรียนอย่างแท้จริง ในการนี้ขอขอบคุณผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ศึกษาานิเทศก์ สถาบันการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ เจ้าของสถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนักเรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งนักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการขับเคลื่อนการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีวศึกษาท้องถิ่นจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษา มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีวศึกษาท้องถิ่น

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์)

หัวหน้าโครงการวิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	
คำสำคัญ	การพัฒนา/แนวทางประกอบการใช้/กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต/ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	
ชื่อผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์	หัวหน้าโครงการวิจัย
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	ผู้ร่วมวิจัย
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ	ผู้ร่วมวิจัย
	อาจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย	ผู้ร่วมวิจัย
	อาจารย์ ดร.อภิมาส มากจ้อย	ผู้ร่วมวิจัย
	อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล	ผู้ร่วมวิจัย
	ดร.โชติมา หนูพริก	ผู้ร่วมวิจัย

ปีที่พิมพ์เผยแพร่ 2556

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 3) เพื่อทดลองใช้แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 4) เพื่อปรับปรุงแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประเภทการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยกลุ่มผู้กำหนดนโยบายและพัฒนากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้แก่ 1) ผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 คน 2) ผู้รับผิดชอบโครงการการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ นายกเทศมนตรี จำนวน 15 คน 2) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 15 คน 3) ศึกษาธิการ จำนวน 16 คน และ 4) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 17 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 20 คน 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 20 คน 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 160 คน 4) ครูผู้สอน จำนวน 37 คน และ 5) นักเรียน จำนวน 549 คน การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ครอบคลุม 5 ภูมิภาคๆ ละ 2 จังหวัด รวม 10 จังหวัดๆ ละ 2 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินคุณภาพแนวทางฯ แบบติดตามผล Mentoring and Coaching การนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการ

วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน อาชีพท้องถิ่น แบบประเมินชิ้นงาน/โครงการ/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียน แบบประเมินทักษะการ ประกอบอาชีพของนักเรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในสำคัญของอาชีพ แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รู้ ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ/คณะกรรมการสถานศึกษา แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/ การฝึกงาน/การสอน โดยสถานประกอบการ แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/ การฝึกงาน/การสอน โดยอาจารย์ผู้สอน ผู้ดูแลการสอน หรือการฝึกอาชีพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง เชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอด ชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า กลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค ประกอบด้วยกลุ่มจังหวัดภาค กลาง กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคภาคใต้ และกลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออก มีกรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น คือ 1) ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น 2) ด้านอุตสาหกรรม ท้องถิ่น 3) ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น 4) ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และ 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีกรอบเนื้อหา/สาระการเรียนรู้ แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคขึ้นอยู่กับสภาพบริบท พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับ บริบทของชุมชนและสภาพสังคม โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านอาชีพท้องถิ่น มีการจัด การศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยควรมีเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ แหล่งฝึกประสบการณ์ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ สำหรับนักเรียนอย่างเพียงพอ ผู้รู้ ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ ควรมีบทบาทในการให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอน ของการจัดการศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีรูปแบบ กระบวนการ หรือวิธีการ ในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน อาชีพท้องถิ่น โดยเน้นการจัดการศึกษาด้านอาชีพ มีโรงเรียนเป็นฐานความรู้ให้นักเรียนและบุคลากรมา เรียนรู้เพิ่มเติม ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของผู้บริหาร อปท. สถานศึกษาเน้นการสอบถามความ ต้องการของผู้เรียน รวมทั้งสร้างความเข้าใจกับครูโดยให้สถานศึกษามีบทบาทเป็นแกนนำในการนำความรู้ ความสามารถภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาบูรณาการในการสอนอาชีพ เป้าหมายในการจัดการศึกษาและ การเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นนั้น ต้องมีระบบการตลาดที่ดี และมีผลตอบแทนคุ้มค่า หน่วยงานต้นสังกัดต้องให้ความสำคัญของงานอาชีพและให้การสนับสนุน และต้องได้รับความร่วมมือจาก หลายภาคส่วน มีงบประมาณที่เพียงพอ สถานศึกษาควรทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับสถาบันอาชีวศึกษา และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรจัดอบรมการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เกี่ยวกับอาชีพ และควรให้ความสำคัญกับอาชีพสร้างสรรค์

แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ควร ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญในการให้ความรู้และ แนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การนิเทศ (Supervision) การให้ความช่วยเหลือแนะนำ (Coaching) เป็นพี่เลี้ยงสอนงาน (Mentoring) 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ (Construct) ใช้กระบวนการ (Process) ในการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) การนำอาชีพท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดเรียนรู้สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้เข้ามาสู่ผู้เรียนในโรงเรียนและการนำผู้เรียนออกไปหาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Assessment for Learning) และการประเมินการปฏิบัติ (Performance Evaluation)

2. ผลการพัฒนาแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า ควรเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและท้องถิ่น และเน้นการใช้แหล่งเรียนรู้

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระ 4 บท ประกอบด้วย หัวข้อย่อย 22 ข้อ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 3) หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 4) จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 5) กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตร 6) ขั้นตอนการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 7) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน 8) การจัดทำรายวิชาอาชีพท้องถิ่น 9) การบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 10) การเตรียมความพร้อมของผู้สอน 11) แนวการจัดการเรียนรู้ 12) แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 13) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ 14) ระบบพี่เลี้ยง 15) การสอนงาน 16) การจัดการความรู้ 17) ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 18) การประเมินหลักสูตร 19) แนวทางการนำแนวทางไปปฏิบัติ 20) เงื่อนไขความสำเร็จ 21) สิ่งที่ผู้บริหารควรศึกษา และ 22) วิธีการปฏิบัติ

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 5 บท ประกอบด้วยบทที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ บทที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ บทที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 4 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ บทที่ 5 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 4 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ จุดมุ่งหมายพื้นฐาน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 3 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา บทที่ 4 ภารกิจของสถานประกอบการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า มีความเหมาะสม สอดคล้องและสามารถนำไปทดลองใช้ได้ ผลการทดลองใช้นำร่อง (Mini tryout) พบว่า โรงเรียนใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการทดลองใช้แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จากการติดตามผล Mentor and Coaching พบว่า มีการดำเนินการจัดการศึกษาครอบคลุมทั้งด้าน การเกษตรกรรมท้องถิ่น การอุตสาหกรรมท้องถิ่น การบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

อาชีพ พบว่า มีการจัดประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่น เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีการนิเทศภายในการให้ข้อเสนอแนะให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมจัดการเรียนการสอน มีการบูรณาการทั้งในรายวิชาพื้นฐานและจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ครอบคลุม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพ พบว่า มีการดำเนินการ ออกแบบและจัดทำหน่วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward design) เน้นการมีส่วนร่วมกับ ชุมชน ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพ พบว่า มีการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ระดับคุณภาพ (Rubrics Scoring) ที่ เน้นการประเมินการปฏิบัติ ชิ้นงานและภาระงาน มีการประเมินร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประเมินผล ผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาผู้เรียน

คุณภาพหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับดีมากสามารถระบุ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกัน

พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สามารถจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดง ความคิดเห็น และเรียนรู้พัฒนาตามศักยภาพ

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มี การกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน การสร้างเครื่องมือที่ใช้ใน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีการศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาและมีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรมถูกต้อง

ชิ้นงาน โครงงาน รายงานกิจกรรมของผู้เรียน พบว่า มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง สามารถแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน การวางแผนการปฏิบัติงาน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน ระหว่างปฏิบัติงาน ทักษะการประกอบอาชีพของผู้เรียนพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับสูง มีการวางแผนเกี่ยวกับ อาชีพ การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเห็นว่า การเรียนวิชาอาชีพสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้รู้สึกว่ามีคุณค่า และการเรียนวิชาอาชีพมีความสุข และชอบการฝึกทักษะ

4. ผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข เอกสารแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษา ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า

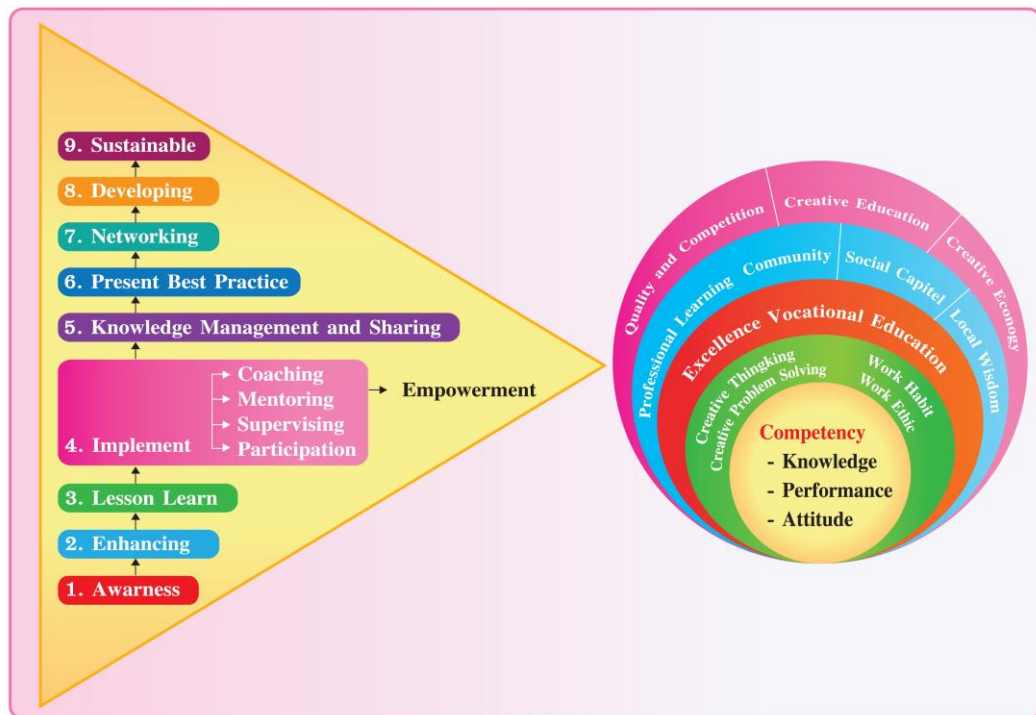
แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมา และความสำคัญ เป้าหมาย แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการ บริหารจัดการหลักสูตร รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร บทที่ 2 กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตร องค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล บทที่ 3 การ ประเมินหลักสูตร รูปแบบการประเมินหลักสูตร บทที่ 4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ หลักสูตร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมา และความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษา ตลอดชีวิต มุ่งความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 2 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เป้าหมายของการจัดการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แนวทางการจัดการเรียนการสอนมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน

อาชีพท้องถิ่น และการวิเคราะห์ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ เพื่อจัดทำโครงสร้างรายวิชา บทที่ 3 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับ องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ และ แผนการจัดการเรียนรู้ บทที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น วิธีสอน กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ ปัญหาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ บทที่ 5 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วยแผนการจัดการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีเนื้อหาจำนวน 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รูปแบบ จุดมุ่งหมายการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 3 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา บทที่ 4 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ ชุมชน แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน

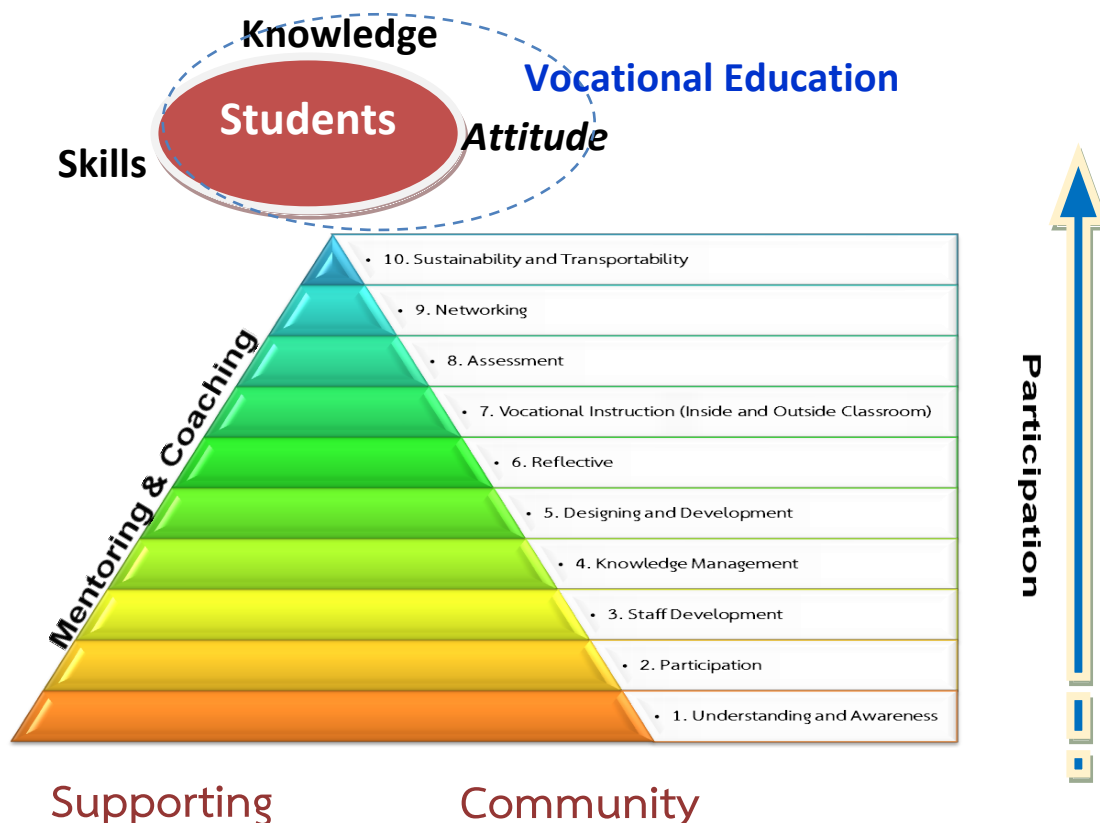
แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น หลักการ สร้างเครือข่ายบนพื้นฐานความร่วมมือ **วัตถุประสงค์** เพื่อ ขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น **ขั้นตอน** ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนัก (Awareness) 2) การเสริมสร้าง (Enhancing) 3) การถอดบทเรียน (Lesson Learn) 4) การนำไปใช้ (Implement) 5) การจัดการความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management and Sharing) 6) การนำเสนอแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Present Best Practice) 7) การสร้างเครือข่าย (Networking) 8) การพัฒนา (Developing) และ 9) การสร้างความยั่งยืน (Sustainable)

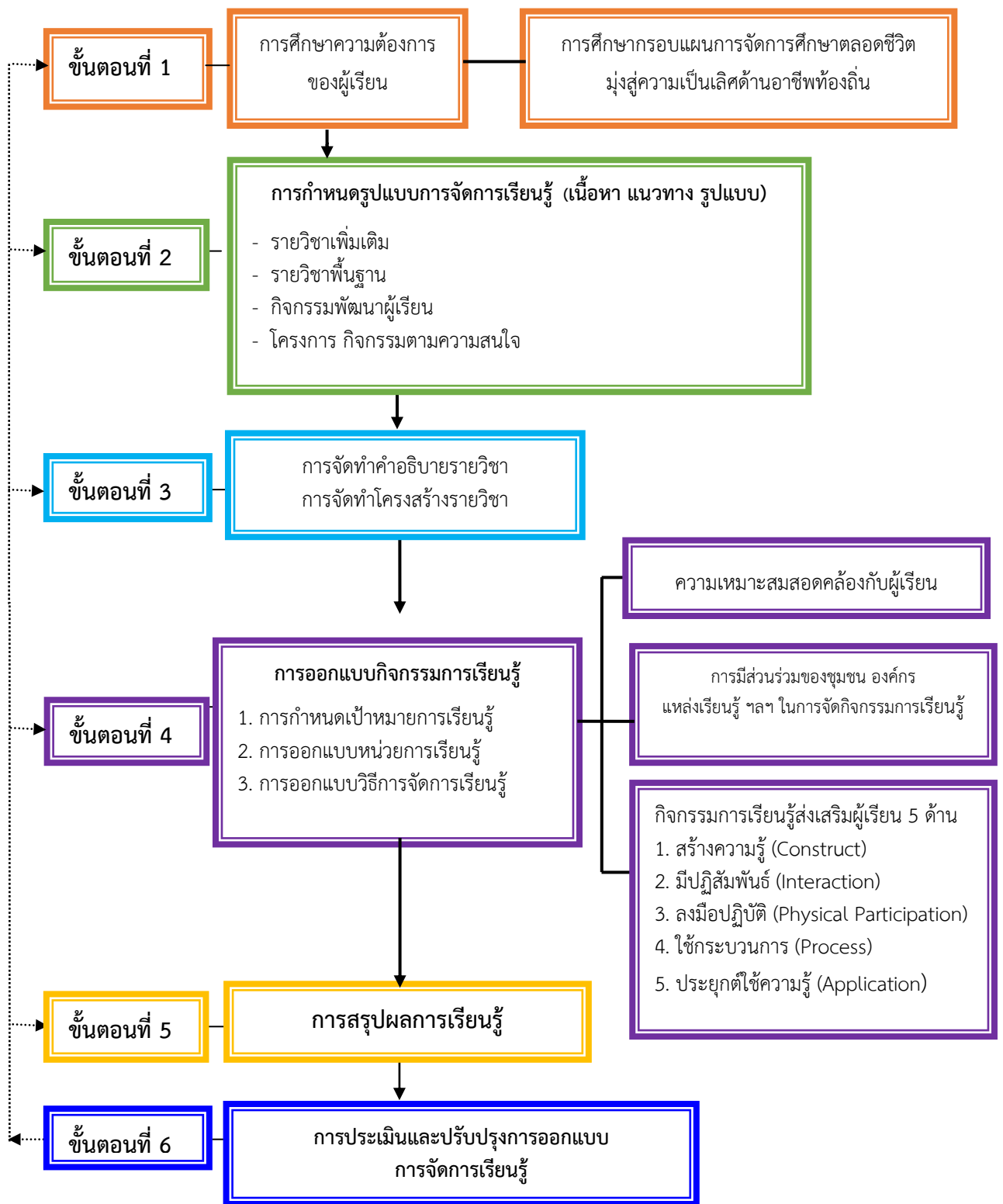
แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น หลักการ การบริหารแบบชุมชนมีส่วนร่วม วัตถุประสงค์ เพื่อบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การสร้างความเข้าใจและความตระหนัก (Understanding and Awareness) 2) การมีส่วนร่วม (Participation) 3) การพัฒนาบุคลากร (Staff Development) 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) 5) การออกแบบและพัฒนา (Designing and Development) 6) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflective) 7) การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพ (Vocational Instruction (Inside and Outside Classroom)) 8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพ (Assessment) 9) การสร้างเครือข่าย (Networking) การมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับ สถานประกอบการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สถาบันการศึกษาด้านอาชีพหรือที่เกี่ยวข้อง แหล่งเรียนรู้ชุมชน เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และหน่วยงานอื่นๆ

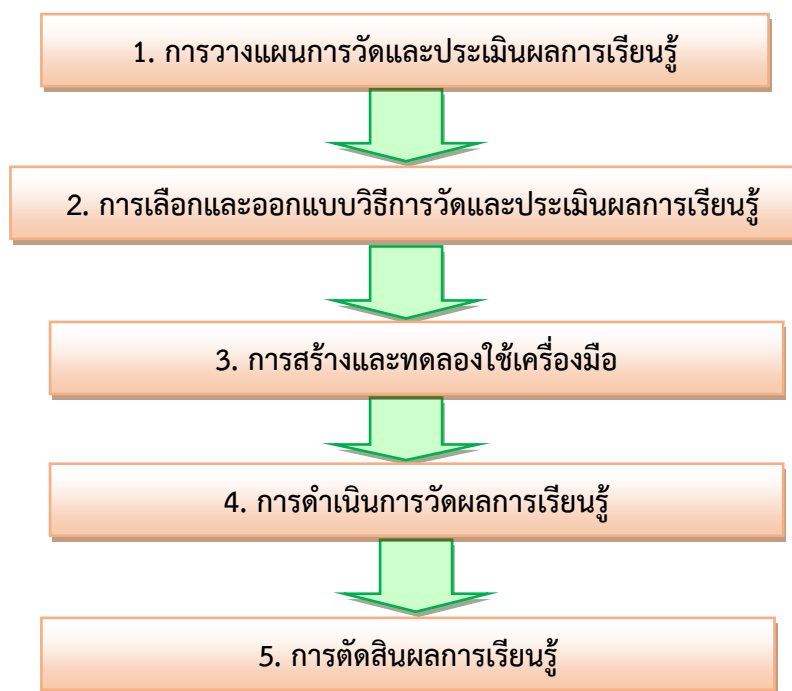
และ 10) ความยั่งยืนและการขยายผลการจัดการศึกษาอาชีพ (Sustainability and Transportability)

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น หลักการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษาและครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทชุมชน ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การศึกษาความต้องการของผู้เรียน และการศึกษารอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ 2) การกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การจัดทำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา 4) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การสรุปผลการเรียนรู้ และ 6) การประเมินและปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยและเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) โรงเรียน ครูผู้สอนมีการประสานความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และ 2) ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างชัดเจน

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น หลักการ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ที่ผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลย่อย (Formative Assessment) การประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) และการประเมินแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder) วัตถุประสงค์ 1) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) การเลือกและออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3) การสร้างและทดลองใช้เครื่องมือ 4) การดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ และ 5) การตัดสินผลการเรียนรู้ ปัจจัยและเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ได้แก่ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจน 2) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้สอน และชุมชน โดยจะต้องร่วมกันวางแผนการวัดและประเมินผลเรียนรู้ร่วมสร้างเครื่องมือ ร่วมวัดและประเมินผล และร่วมกันตัดสินผลการเรียนรู้

Abstract

Topic	Development of Approach for Implementation Lifelong Learning Framework toward Local Career Excellence
Key Words	Development / Approach for Implementation/ Lifelong Learning Framework / Local Career Excellence
Researchers	Asst.Prof.Maream Nillapun, Ed.D. Asst.Prof.Chaiyos Paiwithayasiritham, Ed.D. Asst.Prof.Thirasak Unaromlert, Ph.D. Siriwan Vanichwatanavorachai, Ph.D. Atikamas Makjui, Ph.D. Marut Patphol, Ed.D. Chotima Noopruck, Ph.D.
Year of Publication	2013

The research topic was the development of approach for implementation lifelong learning framework toward local career excellence. The purposes of this research were to: 1) study fundamental development of approach for implementation lifelong learning framework toward local career excellence, 2) develop approach for implementation lifelong learning framework toward local career excellence, 3) implement approach for implementation lifelong learning framework toward local career excellence. This research was Research and Development and Mixed methods research. The informant groups were policymakers and developed approach for implementation lifelong learning framework toward local career excellence included 1) three administrators from department of local administration, 2) two persons who responsible about the project of manipulation the lifelong learning framework toward local career excellence. The informant groups in local administration level were 1) fifteen administrators of provincial administrative organization and mayors, 2) two directors from department of education and the director from division of education, 3) sixteen supervisors and 4) seventeen local wisdom. The informant groups in basic education level were 1) twenty directors, 2) twenty vice directors and head of academic persons, 3) one hundred and sixty persons from the head of eight learning areas, 4) thirty-seven teachers and 5) five hundred and forty-nine students. This research was twenty schools from five regions, two provinces from each region, so that there were ten provinces two schools from each province. The instruments were consisted of the focus groups guideline, in depth interview form, an assessment form for quality of approach, the form for

mentoring and coaching to implement lifelong learning framework toward local career excellence, an assessment form for quality of unit plan /lesson plan, the observation form about learning toward local career excellence, an assessment form for quality of tools for learning assessment the students followed the lifelong learning framework toward local career excellence, an assessment form for works/ projects/ reports/ activities of students, an assessment skill form for occupational of students toward local career excellence, questionnaire of students about appreciation and recognizing about importance of occupations, the interview form for well-informed persons, local wisdom, businessmen, owned enterprises, career academy / school council, an assessment form from training, teaching training by enterprises, an assessment form from training / apprentice / teaching by teachers, instructors or trainer. This research was analyzed by percentage (%), mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and content analysis.

The results of research found that :

1. The results of study fundamental of development of approach for implementation lifelong learning framework toward local career excellence found that group of provinces from 5 regions consisted of central region provinces group, north region provinces groups, northeast region provinces groups, south region provinces groups and eastern region provinces groups had same the learning framework about local skills were 1) local farming, 2) local industry, 3) local guide services, 4) local performance arts and 5) local wisdom. There were different content framework depended on context, geographical area, history, society and culture. The most of informant thought that should be develop the students for appropriating context of community and state of society by supporting the students had knowledge and local career skills. There were sharing study between schools and community by using the lifelong learning framework toward local career excellence, preparing course documentary of management approach, the learning activities and assessment of learning for implementation lifelong learning framework toward local career excellence. There were supported budgets, places, places for training, medias, materials, persons and schools had enough resources and training for the students, well-informed person, local wisdom, businessmen, enterprise, school council and career academy should be importance role to pay attention and participated in continuously every steps of learning. The administrators of the local administrative, the directors of schools should be have model, processes or methods to propel the lifelong learning framework toward local career excellence by emphasizing career learning, The schools were knowledge based for students and stakeholder who learning more. It was under the supporting budgets from the directors of the local administrative, schools and emphasized requirements from students, involved made understanding of teachers by the principal role of schools to bring the knowledge, competencies, local wisdom in the local to integrate career teaching. The goal of

learning and study for local career excellence by good marketing system and rewarding. The agency must pay attention for career and supporting by cooperation from every parts, had enough budgets. The schools should be make memorandum in understanding (MOU) with vocational education. The department of local administration should be train about learning, career assessment and creative career. now schools lack of knowledge and understanding about the process for implementation lifelong learning framework toward local career excellence.

There were curriculum, learning management, assessment and participation of learning management. The enterprises or the organizations for learning.

The directors, supervisors and teachers suggested the clearly ways to practice

The development of approach for implementation lifelong learning framework toward local career excellence was three approaches ; 1) the curriculum management, there was the importance basic ideas for giving knowledge and practice approach to propel the lifelong learning framework toward local career excellence for directors of schools that could be use or apply in real context of schools that emphasized knowledge sharing, knowledge management, supervision, coaching, mentoring, 2) the learning activities management, there were activities that promoted the students to construct, used process to learning and application, conducted knowledge about local career inside learning, used local wisdom, well-informed person into students at the schools and conducted students go to outside local wisdoms source, enterprises, 3) the learning assessment, there were emphasized assessment for learning and performance evaluation.

2. The results of development of approach for implementation lifelong learning framework toward local career excellence found that there should be emphasized participation between schools with community and resources learning

The approach of curriculum management, there were elements of content at four units consisted of 1) background and significance, 2) the basic concept development of approach curriculum management, 3) development principles of approach curriculum management, 4) target of approach curriculum management, 5) paradigm of curriculum management, 6) procedures of driven the lifelong learning framework toward local career excellence, 7) needs assessment of students, 8) preparing the local career course, 9) put the local career course in the school curriculum, 10) preparation of teachers, 11) approach of learning, 12) approach of assessment, 13) supervision of learning, 14) mentoring system, 15) coaching, 16) knowledge management, 17) professional learning community, 18) curriculum evaluation, 19) approach of implementation, 20) success factors, 21) important thing that the director should to study and 22) practice guideline.

The approach of learning activities management, there were elements of content at five units consisted of unit one; analysis of learning outcomes, unit two; back ward design, unit

3; designing learning toward local career excellence, unit 4; reviewing and assessment of unit plan and lesson plan and unit 5; lesson plan example.

The approach of learning assessment, there were four units consisted of unit one; preface, the basic aim, assessment of learning for learners, unit 2; approach of assessment for the lifelong learning framework toward local career excellence, unit 3; mission for assessment of schools, unit 4; mission of schools to prepare assessment.

The results of appropriateness for approach of the curriculum management, approach of learning activities management, approach of learning assessment to prepare using the lifelong learning framework toward local career excellence found that there were appropriated, accorded and could to implement. There were suggestions for examples, should be present best practice, reference model and documentary format in same form for three approaches, the results of mini tryout found that schools used them in lifelong education toward local career excellence at efficiently.

3. The results of implementation approach for lifelong learning framework toward local career excellence, from followed mentoring and coaching found that lifelong learning toward local career excellence had educated management in comprehensively, the local farming, local industry, local guide services, local performing arts, , and local wisdom. The curriculum management of career education found that there had teachers, students, parents and local community meeting for planning to practice together, supervision, coaching and discuss about learning, local wisdom sharing learning, integrated in basic courses and making in selective courses in the eight learning areas. The career learning activities found that there were backward design and made unit plan, that emphasized community participation and skill based learning. The assessment of career learning found that there were designed and developed tools of assessment by rubrics scoring that emphasized performances, works and tasks. There was assessment with local wisdom, authentic assessment and assessment for developing the learners.

The quality of unit plan and lesson plan found that they were appropriately at very good level. They could be specify performance of the learners, desired characteristics and according assessment.

Teaching behavior found that were appropriately at good level. They could be set career learning activities in real practicing and gave the opportunity for learners to ask and share ideas, learning and developing by their own ability.

The quality of tools to assess of learning found that there were quality at good level. There were clearly setting goal of tools to assess. The creating tools had study of curriculum, content of subject and setting behavioral objective correctly.

The works, tasks, reports of the learners found that they had averagely scores. They could assigned for work, planed for work and helped to each other while they worked. The

career skills of learners found that they had high skills level. They had planed about career and social responsibility occupational.

The opinions of learners about appreciation and realization the importance of career found that they had strongly agree, they thought that career learning could to apply knowledge in the way of life. They were feel valuable, learning career had fun and loved to practice skills.

4. The results of evaluated, improved documentary of approach for lifelong learning framework toward local career excellence, found that

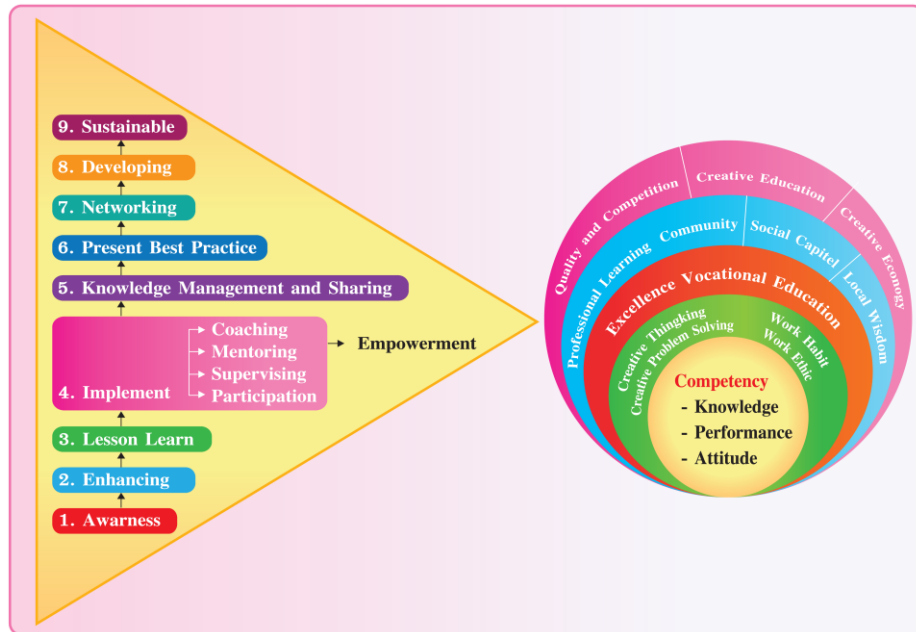
The approach of the curriculum management, the content divided into 4 units including unit 1 background and significance, goals, the basic concept development of approach curriculum management, approach curriculum management, curriculum management model, unit 2 paradigm of curriculum management, the main elements of curriculum management, supervision, monitoring, and assessment, unit 3 curriculum evaluation, curriculum evaluation model, unit 4 role of stakeholders in curriculum management and participation of curriculum management.

The approach of learning activities management, the content divided into 5 units including unit 1 background and significance of learning activities management, approach for learning activities management in lifelong learning framework toward local career excellence, unit 2 analysis of learning outcomes, goals of learning activities management for promoting local career excellence, approach for learning activities management toward local career excellence and analysis of indicators / learning outcomes for preparation course outline, unit 3 backward design, steps of backward design, elements of standards based unit plan, example of unit plan and lesson plan, unit 4 learning activities design toward local career excellence, teaching, strategy of teaching, problem of learning activities design and learning supporting factors, unit 5 reviewing and assessment the unit plan and lesson plan.

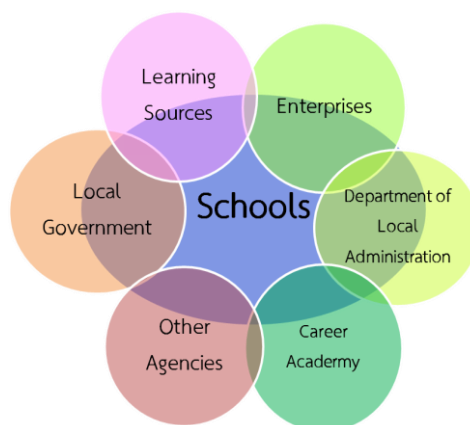
The approach of learning assessment, the content divided into 4 units including unit 1 the importance of assessment of learning, model, goal of assessment of learning, unit 2 the approach of assessment of learning lifelong learning toward local career excellence, unit 3 mission of school for assessment of learning, unit 4 mission of enterprises and community for assessment of learning, approach of schools, enterprises and community for assessment of learning.

The approach for driven the lifelong learning framework toward local career excellence, principles networking based on collaboration, **objectives** for driven lifelong learning framework toward local career excellence, **step** including 1) awareness, 2) enhancing, 3) lesson study, 4) implement, 5) knowledge management and sharing, 6) present best practice, 7) networking, 8) developing and 9) sustainable

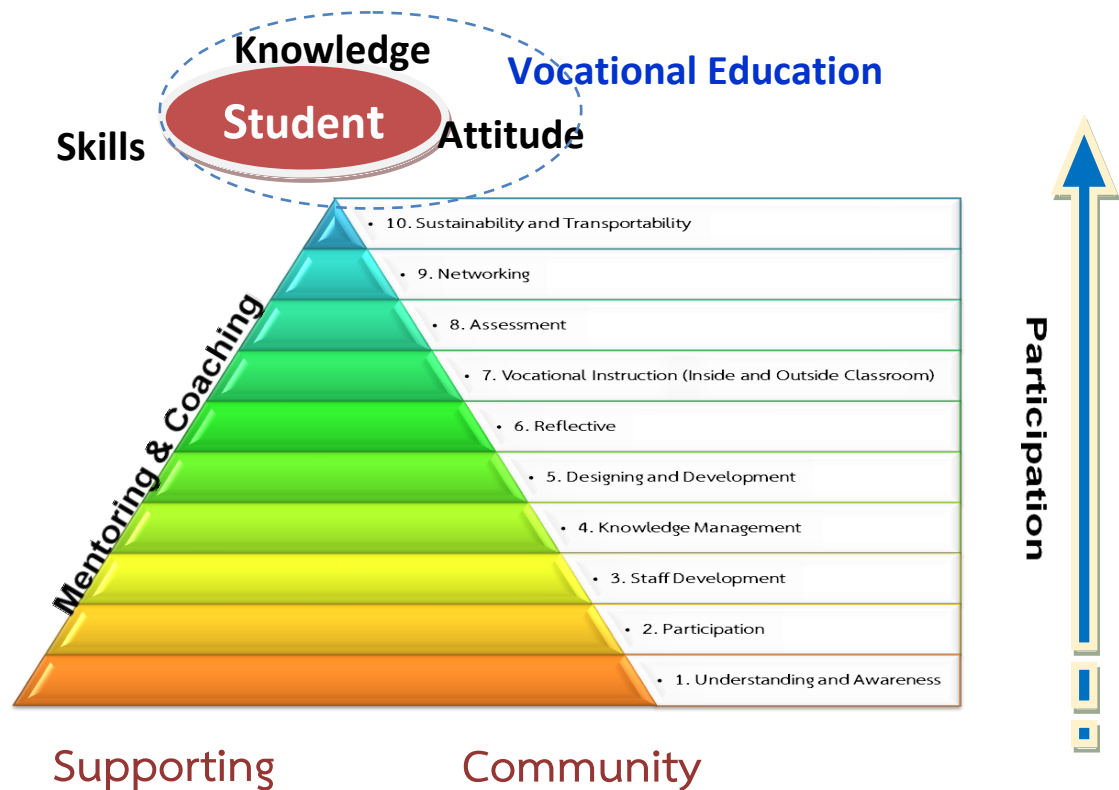
The approach of the curriculum management, principles: community participation management, **objectives** for curriculum management lifelong learning framework toward local career excellence step including 1) understanding and awareness, 2) participation, 3) staff

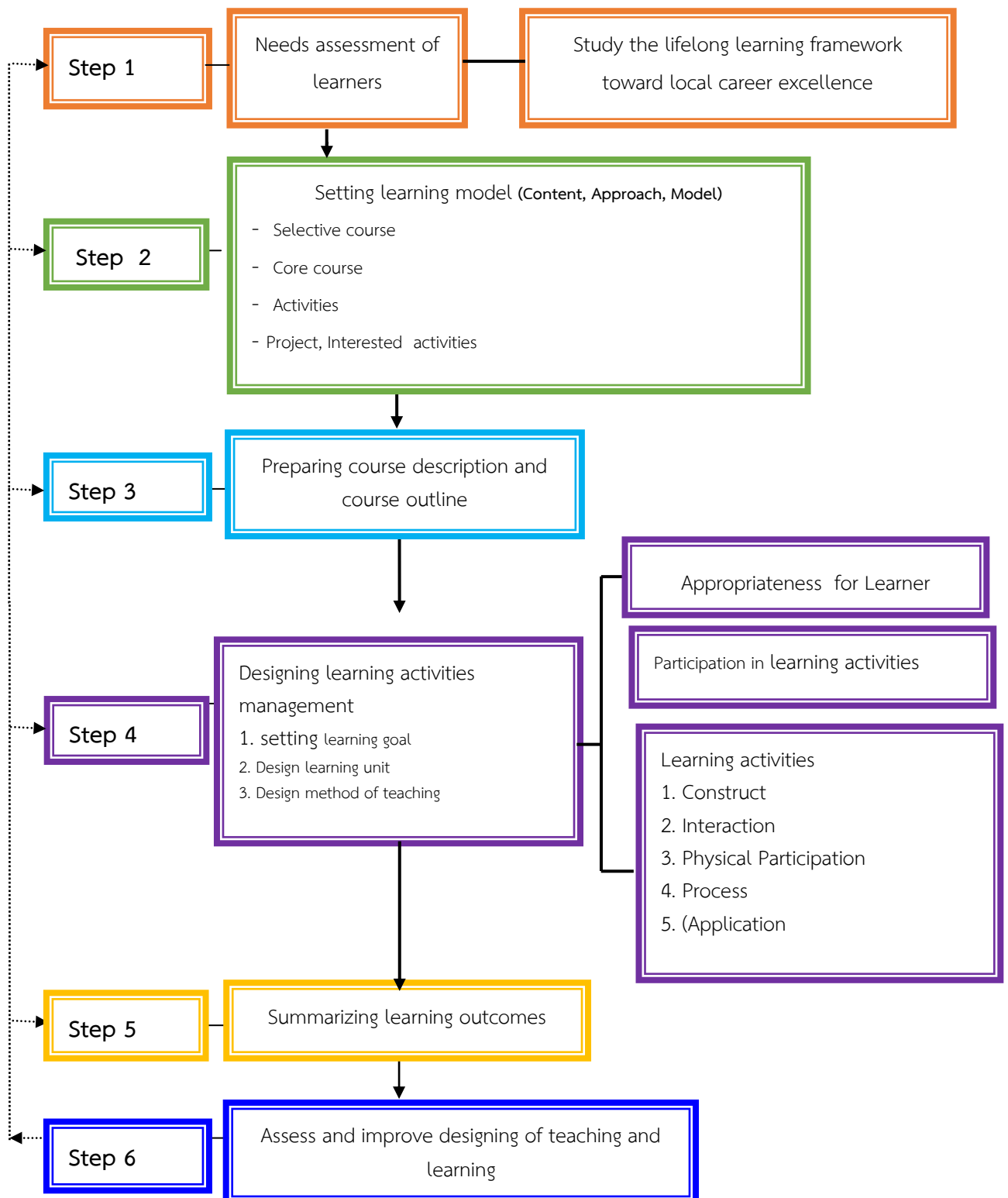
development, 4) knowledge management, 5) designing and development, 6) reflective, 7) vocational instruction (inside and outside classroom)), 8) assessment, 9) networking, participation between schools, enterprises, department of local administration, career academy, learning community, local government, provincial administration and other agencies,

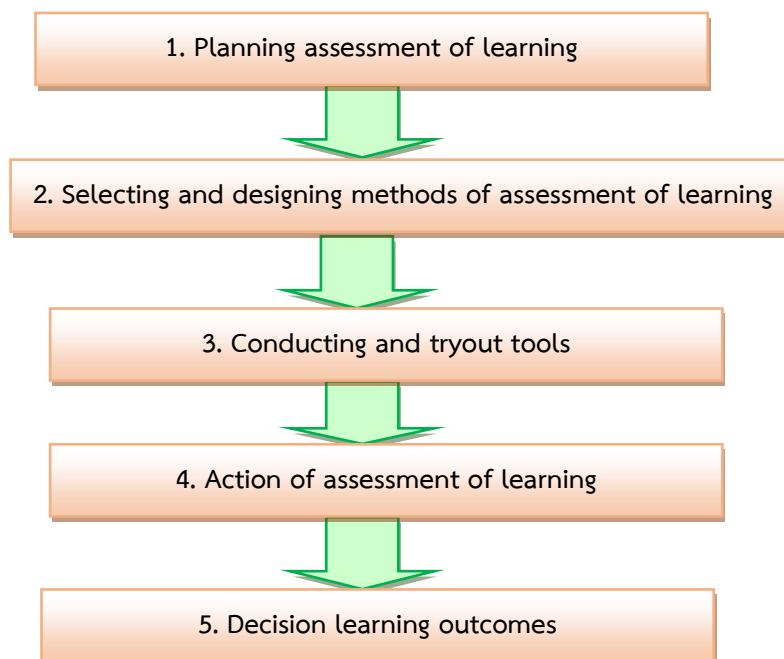
10) sustainability and transportability.

The approach of learning activities management, principles learning activities management focusing on the learners center, **objectives** for schools and teachers could teaching and learning toward local career excellence in appropriately way for learners and community context, **steps** consisted of 1) needs assessment of learners and study the lifelong learning framework toward local career excellence, 2) setting learning model, 3) preparing course description and course outline, 4) designing learning activities management, 5) summarizing learning outcomes and 6) assess and improve designing of teaching and learning, factors and conditions for success consisted of 1) schools teachers had coordination and participation from community and learning resource for networking to develop the learners and 2) teachers had clearly knowledge and understanding about the lifelong learning framework toward local career excellence.

The approach of learning assessment, principles: assessment would help to support the learners had learning develop to be career excellence from formative assessment, summative assessment and stakeholders participation assessment, **objectives** 1) improving and development the learners from assessment system, 2) summarizing learning outcomes from assessment of learning, **steps** consisted of 1) planning assessment of learning, 2) selecting and designing methods of assessment of learning, 3) conducting and tryout tools, 4) action of assessment of learning and 5) decision learning outcomes factors and condition for success including 1) the knowledge and understanding clearly about objective of learning and content of subject, 2) the participation of stakeholders; directors teachers and community, they would be coordinate to plan for assessment of learning, sharing to conduct tools, sharing to assessment and sharing to decide of learning outcomes.

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น” มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 3) เพื่อทดลองใช้แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 4) เพื่อปรับปรุงแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประเภทผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้กำหนดนโยบายและพัฒนารอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่น ได้แก่ 1) ผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจำนวน 3 คน 2) ผู้รับผิดชอบโครงการการจัดทำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนายนกเทศมนตรีจำนวน 15 คน 2) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 15 คน 3) ศึกษาธิการจังหวัดจำนวน 16 คน และ 4) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 17 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 20 คน 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 20 คน 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 60 คน 4) ครูผู้สอน จำนวน 37 คน และ 5) นักเรียน จำนวน 549 คน การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ครอบคลุม 5 ภูมิภาคๆละ 2 จังหวัด รวม 10 จังหวัดๆละ 2 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินคุณภาพแนวทางฯ แบบติดตามผล Mentoring and Coaching การนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แบบประเมินชิ้นงาน โครงการงาน รายงาน กิจกรรมของนักเรียน แบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รู้ ภูมิปัญญาผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ คณะกรรมการสถานศึกษา แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ การฝึกงาน การสอน โดยสถานประกอบการ แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ การฝึกงานการสอน โดยอาจารย์ผู้สอน ผู้ดูแลการสอน หรือการฝึกอาชีพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า กลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค ประกอบด้วยกลุ่มจังหวัดภาคกลาง กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก มีกรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น กำหนดเป็นทิศทางเดียวกัน คือ 1) ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น 2) ด้านอุตสาหกรรม 3) ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น 4) ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และ 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีกรอบเนื้อหาสาระการเรียนรู้ แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคขึ้นอยู่กับสภาพบริบท พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าควรพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสภาพสังคม โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านอาชีพท้องถิ่นมีการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยควรมีเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนและการประเมินผลประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านสถานที่แหล่งฝึกประสบการณ์ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ ผู้รู้ ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ คณะกรรมการสถานศึกษา สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ ควรมีบทบาทในการให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา ผู้บริหาร อปท. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีรูปแบบหรือวิธีการในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยเน้นการจัดการศึกษาด้านอาชีพมีโรงเรียนเป็นฐานความรู้ให้นักเรียนและบุคลากรมาเรียนรู้เพิ่มเติมภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของผู้บริหารอปท./สถานศึกษา เน้นการสอบถามความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งสร้างความเข้าใจกับครู โดยให้สถานศึกษามีบทบาทเป็นแกนนำในการนำความรู้ ความสามารถภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาบูรณาการในการสอนอาชีพ นอกจากนี้เป้าหมายในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นนั้น ต้องมีการตลาดที่ดี และมีผลตอบแทนคุ้มค่า หน่วยงานต้นสังกัดต้องให้ความสำคัญของงานอาชีพและให้การสนับสนุน และต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนมีงบประมาณที่เพียงพอสถานศึกษาควรทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสถาบันอาชีวศึกษาและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรจัดอบรมการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเกี่ยวกับอาชีพ และควรให้ความสำคัญกับอาชีพสร้างสรรค์ ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพท้องถิ่น แต่ยังไม่เป็นระบบส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่การปฏิบัติ ทั้งด้านการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลรวมถึงการมีส่วนร่วมกับแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ หรือองค์กรต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนเสนอให้มีแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ **ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร** มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญในการให้ความรู้ และแนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การนิเทศ (Supervision)

การให้ความช่วยเหลือแนะนำ (Coaching) เป็นพี่เลี้ยงสอนงาน (Mentoring) **ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ (Construct) ใช้กระบวนการในการเรียนรู้ (Process) และประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) ในการนำอาชีพท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดเรียนรู้สามารถกระทำได้ 2 รูปแบบคือ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้รู้เข้ามาสู่ผู้เรียนในโรงเรียนและการนำผู้เรียนออกไปหาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ **ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้** เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Assessment for Learning) และการประเมินการปฏิบัติ (Performance Evaluation)

2. ผลการพัฒนาแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นควรเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและท้องถิ่น ประกอบด้วย

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีเนื้อหาสาระจำนวน 22 หัวข้อ ประกอบด้วย

- 1) ความเป็นมาและความสำคัญ
- 2) แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
- 3) หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
- 4) จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
- 5) มีสาระสำคัญ
- 6) กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตร
- 7) ขั้นตอนการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
- 8) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน
- 9) การจัดทำรายวิชาอาชีพท้องถิ่น
- 10) การบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา
- 11) การเตรียมความพร้อมของผู้สอน
- 12) แนวการจัดการเรียนรู้
- 13) แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 14) การนิเทศการจัดการเรียนรู้
- 15) ระบบพี่เลี้ยง
- 16) การสอนงาน
- 17) การจัดการความรู้
- 18) ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
- 19) การประเมินหลักสูตร
- 20) แนวทางการนำแนวทางไปปฏิบัติ
- 21) เงื่อนไขความสำเร็จ
- 22) สิ่งที่ผู้บริหารควรศึกษา และ 22) วิธีการปฏิบัติ

แนวทางการจัดการเรียนการสอน มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 5 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ บทที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ บทที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 4 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ บทที่ 5 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 4 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ จุดมุ่งหมายพื้นฐาน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 3 การจัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา บทที่ 4 การกิจของสถานประกอบการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 มีความเหมาะสมสอดคล้องและสามารถนำไปทดลองใช้ได้ มีข้อเสนอให้เพิ่มเติมตัวอย่างและเสนอตัวอย่างที่เป็น best practice

รูปแบบการอ้างอิงและการจัดรูปแบบเอกสารควรเป็นรูปแบบเดียวกันทั้ง 3 เล่ม และผลการทดลองใช้นำร่อง (mini tryout) พบว่า โรงเรียนได้นำเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เอกสารแนวทางการจัดการเรียนการสอน และเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผล ไปใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความเห็นว่าเป็นเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีความเป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และมีข้อเสนอแนะให้มีการลำดับหัวข้อเพื่อให้เข้าใจง่าย ในการนำไปปรับใช้และต้องการตัวอย่างเพิ่มขึ้น ควรมีตัวอย่างแบบประเมินสำหรับครูผู้สอนเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติกรณีศึกษาติดตามและประเมินผล และเพิ่มสาระสำคัญของการประเมินตามสภาพจริงในบริบทของงานอาชีพ

3. ผลการทดลองใช้แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จากการติดตามผล Mentor and Coaching พบว่าการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการดำเนินการจัดการศึกษาครอบคลุมทั้งด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น การบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น การเกษตรกรรมท้องถิ่น การอุตสาหกรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพ พบว่า มีการจัดประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่น เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีโครงการนิเทศภายใน มีการวางแผนดำเนินการนิเทศ สรุปผลให้ข้อมูลย้อนกลับการนิเทศและให้ข้อเสนอแนะให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนมีการประสานงานภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้คำแนะนำตามความต้องการท้องถิ่น มีการบูรณาการทั้งในรายวิชาพื้นฐาน และจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สถานศึกษามีการประสานงานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถาบันที่มีการเรียนการสอนด้านอาชีพ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพ พบว่า มีการดำเนินการออกแบบ และจัดทำหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรในรายวิชาต่างๆโดยใช้รูปแบบ Backward design การจัดการเรียนการสอนเน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชนและใช้รูปแบบการเรียนการสอนเน้นทักษะปฏิบัติ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้อาชีพ พบว่ามีการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการจัดการเรียนรู้แบบ Rubrics ที่เน้นการประเมินการปฏิบัติชิ้นงานและภาระงานมีการเรียนรู้ โดยการสืบค้นข้อมูลจาก Internet มีการประเมินร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและดำเนินการตามโครงการ SBMLD ครูประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อนำผลการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน

คุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือระบุสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนรองลงมา คือ ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการวัดและประเมินผล

พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง รองลงมาคือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น และ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตามศักยภาพโดยพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ยังคงเน้นการจัดการเรียนรู้โดยครูเป็นสำคัญ โดยเน้นการบรรยายให้ความรู้ ขาดสื่อและนวัตกรรมมาประกอบการจัดการเรียนการสอน

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน รองลงมาคือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาและ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง

ชิ้นงาน โครงงาน รายงาน กิจกรรมของผู้เรียน พบว่า ในภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ การวางแผนการปฏิบัติงาน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงานความสวยงามของผลงาน

ทักษะการประกอบอาชีพของผู้เรียน พบว่านักเรียนมีทักษะการประกอบอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพรองลงมาคือ การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและการจัดการเกี่ยวกับอาชีพ การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของการประกอบอาชีพ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การเรียนวิชาอาชีพสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตรองลงมาคืออาชีพที่ดีต้องเป็นอาชีพที่สุจริต ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และทุกครั้งที่ข้าพเจ้าเรียนวิชาอาชีพมีความสุข และชอบการฝึกทักษะ

4. ผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข เอกสารแนวทางการประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีการปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาสาระเพิ่มเติมเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้ 1) เป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) การกำกับติดตาม 4) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stake 5) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Alkin 6) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 7) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 8) บทบาทของผู้สอน 9) บทบาทของชุมชนหรือสถานประกอบการ และได้เพิ่มเติมการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการปรับเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ ความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร บทที่ 2 กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตร องค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการหลักสูตร การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร การฝึกอบรมครู การบริหารจัดการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล บทที่ 3 การประเมินหลักสูตร กระบวนการประเมินหลักสูตรการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น รูปแบบการประเมินหลักสูตร บทที่ 4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีความหลากหลาย โดยเน้นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง วิธีการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนครูผู้สอนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้เพิ่มเติมตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมอาชีพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน เพิ่มเติมแผนภูมิขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาสาระ แบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ขั้นตอนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 2 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นการจัดกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ แนวทางการจัดการเรียนการสอนมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และการวิเคราะห์ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ เพื่อจัดทำโครงสร้างรายวิชา บทที่ 3 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งความเข้าใจที่คงทน องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน พร้อมด้วยตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ และ ตัวอย่างแผนจัดการเรียนรู้ บทที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น วิธีสอน กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ ปัญหาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 5 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีความหลากหลาย โดยเน้นที่กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การออกแบบวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพิ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมมิติอาชีพเพื่อความเป็นเลิศ มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 4 บทคือ บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวัดและประเมินผล แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 3 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น การวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนและสมรรถนะของหลักสูตรในแต่ละชั้นปี บทที่ 4 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ หลักการของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ สถานฝึกงาน

แหล่งชุมชน บทบาทหน้าที่ของสถานประกอบการในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาสถานประกอบการและชุมชน

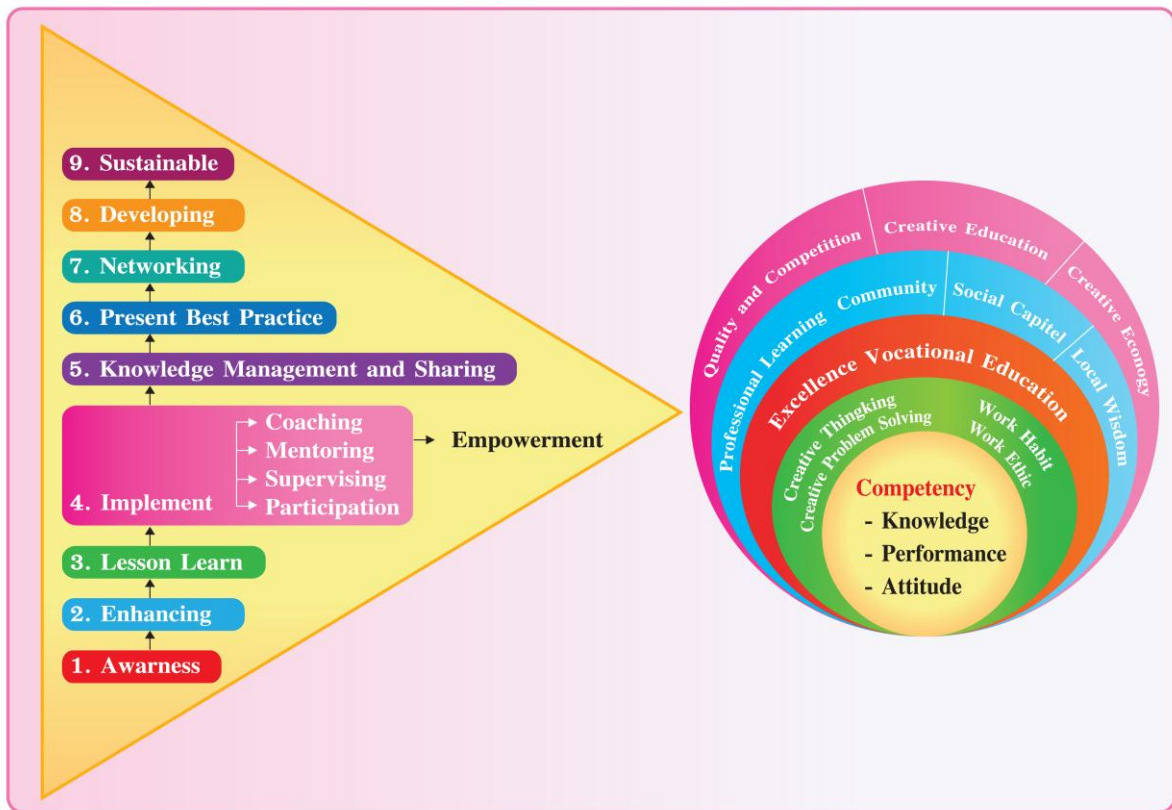
แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ สร้างเครือข่ายบนพื้นฐานความร่วมมือ

วัตถุประสงค์ เพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น

ขั้นตอน

1. การสร้างความตระหนัก (Awareness) เป็นการสร้างความตระหนักให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้งในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การเสริมสร้าง (Enhancing) เป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และสถาบันการศึกษาอื่นๆ
3. การถอดบทเรียน (Lesson Learn) เป็นการนำองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะความสามารถเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ มาถอดบทเรียน และเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ
4. การนำไปใช้ (Implement) เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ในระหว่างการจัดการศึกษา ควรมีการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ สอนงาน นิเทศติดตาม รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของการเสริมพลัง
5. การจัดการความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge management sharing) เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการนำผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มาแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
6. การนำเสนอแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Present best practice) เป็นการให้ผู้ที่จัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่นได้นำแนวปฏิบัติจากแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มาเสนอในเวทีวิชาการทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา
7. การสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นกิจกรรมการสร้างเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การศึกษาดำเนินไปมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
8. การพัฒนา (Developing) เป็นการพัฒนาเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้สามารถจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
9. การสร้างความยั่งยืน (Sustainable) เป็นการขยายผลเพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยการเผยแพร่สู่สถานศึกษา สังกัดกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยและสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่
ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การบริหารแบบชุมชนมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ เพื่อบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่
ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น

ขั้นตอน

1. การสร้างความเข้าใจและความตระหนัก (Understanding and Awareness) ใน
การจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความสามารถ ความเข้าใจ และมีเจต
คติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน รู้ เข้าใจ รัก เกิดทักษะและมี
เจตคติที่ดีต่ออาชีพในชุมชนโดยสร้างความเข้าใจและความตระหนัก รวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษา
ชุมชน และเทศบาล

2. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่าง
สถานศึกษา ชุมชน สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

3. การพัฒนาบุคลากร (Staff Development) เป็นการเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อม
ต่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และพัฒนา
ประกอบด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหาร
ส่วนตำบล รวมทั้งสถาบันการศึกษาด้วยกระบวนการ Pre-Service Training, on The Job Training
ในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ การดูแลช่วยเหลือ การแนะนำ การให้คำปรึกษาผ่านระบบ

Online ตลอดจนการศึกษาเอกสารแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับกรอบการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่ผ่านการวิเคราะห์กรอบการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

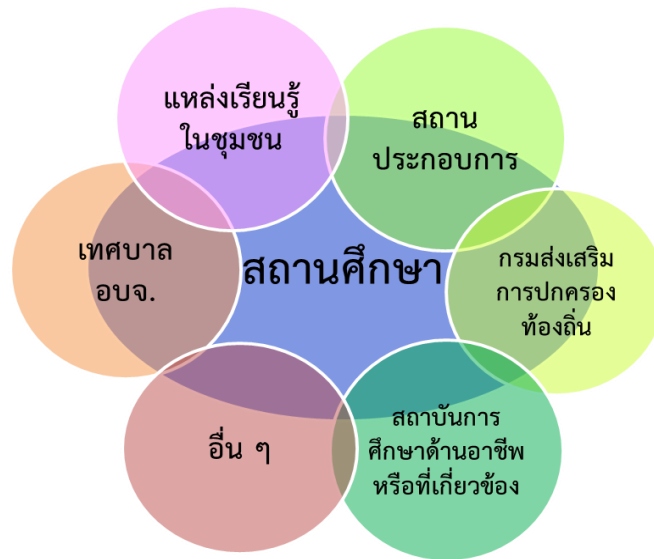
5. การออกแบบและพัฒนา (Designing and Development) เป็นขั้นที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีพ ที่อยู่ภายในและนอกสถานศึกษาอันประกอบด้วยสถานประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันออกแบบและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการรายวิชา พื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมนุม/ชมรม การจัดทำโครงการพิเศษตามกลุ่มสนใจ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflective) สถานศึกษาควรสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเตรียมการ/วางแผนการจัดการเรียนการสอน/การวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับความต้องการด้านอาชีพที่จะส่งผลต่อผู้เรียนในอนาคต

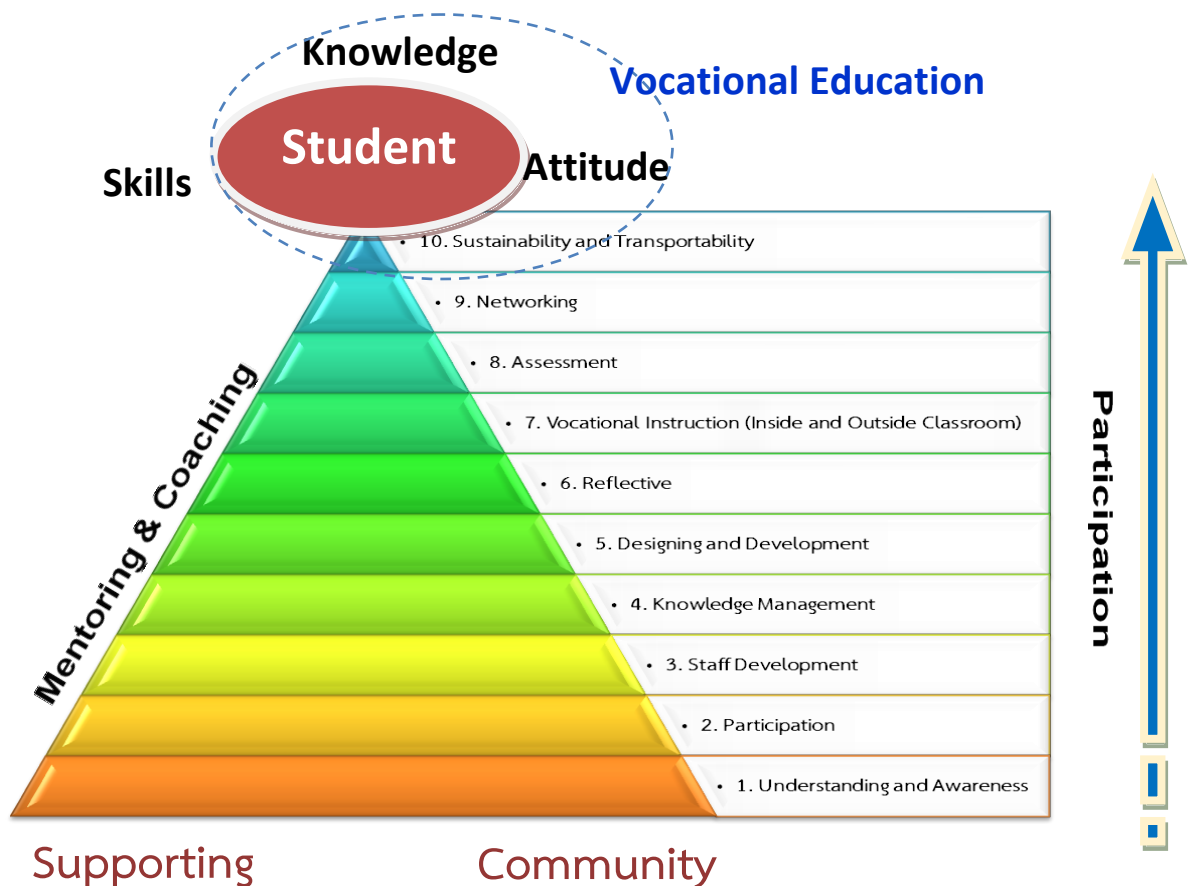
7. การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพ (Vocational Instruction (Inside and Outside Classroom)) เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และเกิดการเรียนรู้ทางด้านทักษะอาชีพ อันเกิดจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านอาชีพ เช่น เจ้าของสถานประกอบการ หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในงานอาชีพทั้งในสถานศึกษา (ห้องเรียน) และนอกสถานศึกษา

8. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพ (Assessment) เป็นการประเมินเพื่อเสริมสร้างทางด้านพัฒนาการ (Develop) ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) และความสามารถ (Contribute) ให้กับผู้เรียนสู่งานอาชีพโดยผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน (Assessment for Learning) การวัดและประเมินผลหลังเรียน (Assessment of Learning) อันเกิดจากการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลรวมถึงระบบนิเทศติดตามช่วยเหลืออย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

9. การสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาอาชีพ ระหว่างสถานศึกษากับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สถาบันการศึกษาด้านอาชีพหรือที่เกี่ยวข้อง แหล่งเรียนรู้ชุมชน เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และหน่วยงานอื่นๆ

10. ความยั่งยืนและการขยายผลการจัดการศึกษาอาชีพ (Sustainability and Transportability) เป็นการเชื่อมโยงและขยายองค์ความรู้ให้ครอบคลุมทั้งสถานศึกษาและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกอาชีพเพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการศึกษามุ่งสู่อาชีพให้มีประสิทธิภาพ

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษา และครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทชุมชน

ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1

1.1 การศึกษาความต้องการของผู้เรียน มีขั้นตอนดังนี้

1.1.1 ประชุมผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และผู้รับบริการ เช่น คณะครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการชุมชนตัวแทนนักเรียนแต่ละระดับชั้นเป็นต้น

1.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.3 สำรวจและจัดลำดับ ความต้องการของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

1.2 การศึกษากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 ศึกษา เนื้อหา หลักการ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

1.2.2 ศึกษาบริบทชุมชน แหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจและความต้องการของนักเรียน

1.2.3 กำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ด้านอาชีพท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษา เนื้อหา หลักการ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

2.2 กำหนดเนื้อหา รูปแบบและแนวทางของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการผู้เรียนและท้องถิ่น

2.3 กำหนดรายวิชา ในแต่ละระดับชั้น และประเภทการศึกษา

2.3.1 การศึกษาในระบบ

- รายวิชาพื้นฐาน (บูรณาการอาชีพท้องถิ่นในรายวิชาพื้นฐาน)

- รายวิชาเพิ่มเติม

ภาคเรียนที่ 1 เพื่อเรียนรู้พื้นฐาน จำนวน 20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

(0.5 หน่วยกิต)

ภาคเรียนที่ 2 เพื่อฝึกทักษะ จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน

(1.0 หน่วยกิต)

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

- กิจกรรมโครงการ กิจกรรมตามความสนใจ

2.3.2 การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย

- กำหนด จำนวน 80 ชั่วโมง หรือตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา และจัดทำโครงสร้างรายวิชา มีขั้นตอนดังนี้

3.1 วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรหรือรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดการสอนในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน

3.3 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างรายวิชา

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 จัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ การประสานความร่วมมือกับชุมชนสถานที่ฝึก แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน

4.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา หรือหลักสูตรอาชีพโดยส่งเสริมผู้เรียน 5 ด้าน

4.2.1 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ (Construct)

4.2.2 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อม (Interaction)

4.2.3 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ (Physical Participation)

4.2.4 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ ในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ (Process)

4.2.5 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ (Application)

4.3 จัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบของสถานศึกษา หรือ หน่วยงานทางการศึกษาอื่น

4.4 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสาระวิชา และตามแนวทางที่กำหนดของสถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

5.1 วิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้

5.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

5.3 ติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียนเมื่อผ่านการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้หรือ

จุดประสงค์

ขั้นตอนที่ 6 ประเมิน และปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

6.1 สรุปผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

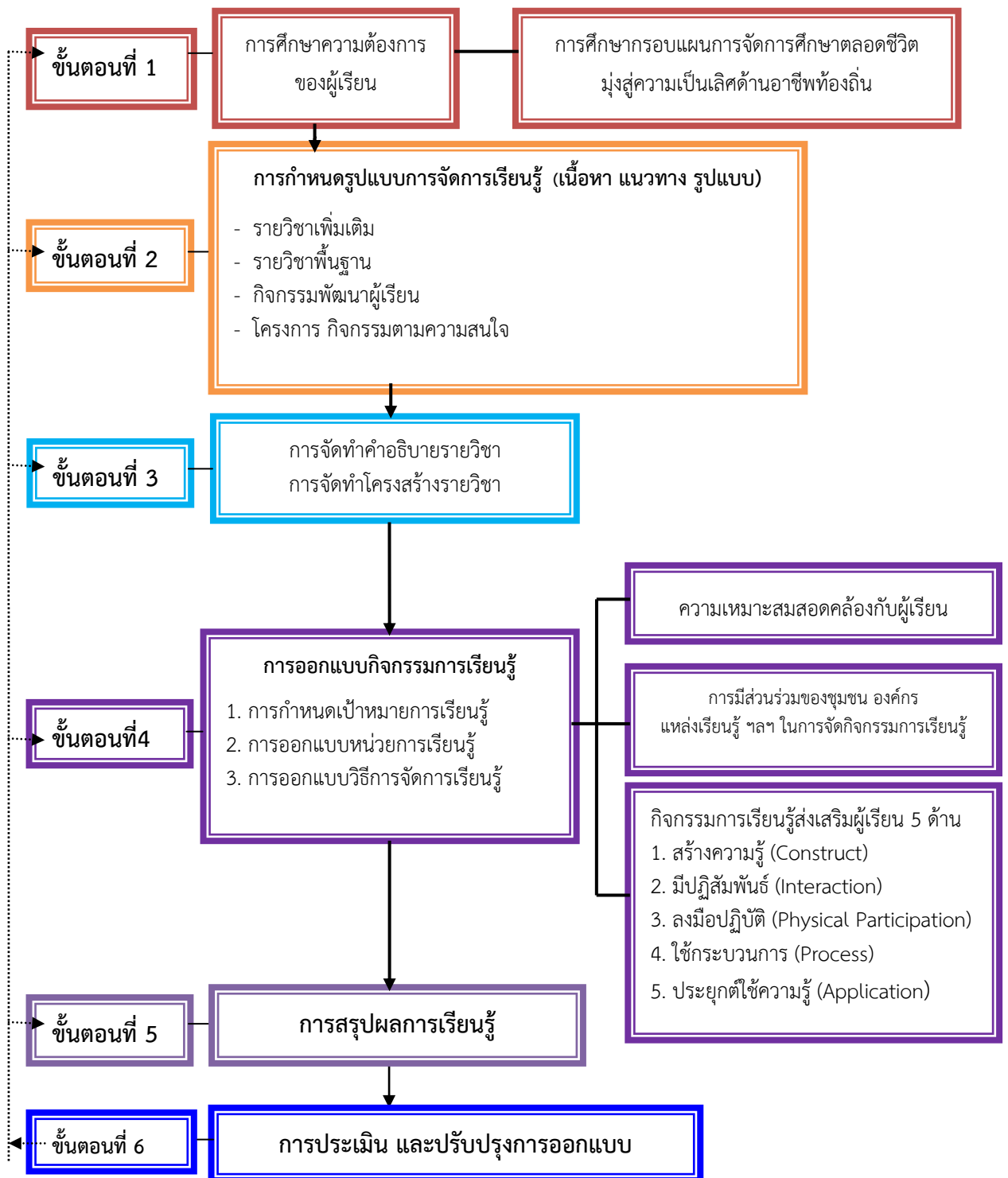
6.2 สรุปผลความพึงพอใจ การมีส่วนร่วมของชุมชน แหล่งเรียนรู้ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

6.3 นำผลการสรุปเป็นแนวทางเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงาน ต่อไป

ปัจจัย/เงื่อนไข

1. โรงเรียน ครูผู้สอนมีการประสานความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างชัดเจน

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพที่ผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลย่อย (Formative Assessment) การประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) และการประเมินแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. เพื่อสรุปผลการเรียนรู้อันเกิดจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอน

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอันประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ชุมชน ผู้ปกครองร่วมประชุมวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่จะใช้ในรายวิชาซึ่งเกิดจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

2. การเลือกและออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้เป็นการเลือกและออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนและชุมชนจะร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมการวัดจากนั้นจึงดำเนินการเลือกวิธีการ/เทคนิคที่จะใช้ และร่วมกันกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้จะเน้นความหลากหลายของวิธีการ/เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้

3. สร้างและทดลองใช้เครื่องมือ

ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนและชุมชนดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกันโดยมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะเครื่องมือวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมเกณฑ์การแปลความหมายของผลการเรียนรู้

ทั้งนี้เมื่อสร้างเครื่องมือแล้วควรนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดและประเมินผลตรวจสอบความตรง (Validity) และควรมีการดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องมือดังกล่าว มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปวัดและประเมินผลผู้เรียนได้

4. ดำเนินการวัดผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

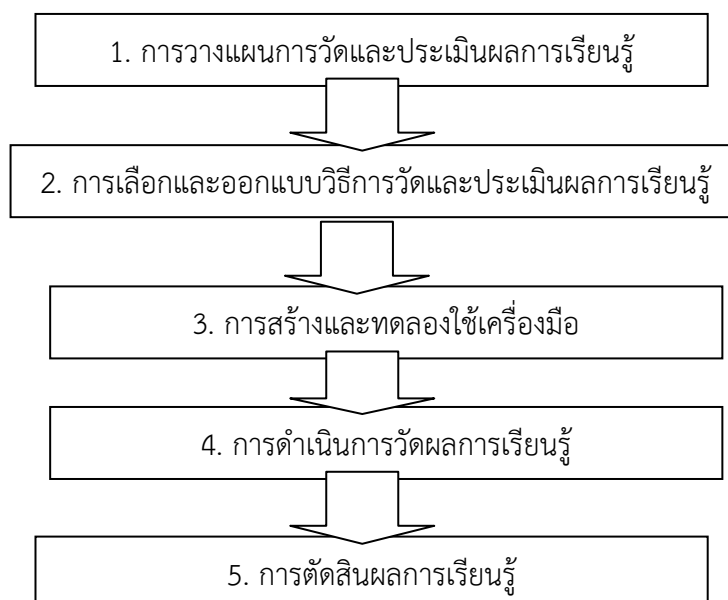
5. ตัดสินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการรวบรวมคะแนนเพื่อดำเนินการตัดสินผลโดยผู้สอนและชุมชน จะต้องร่วมประชุมเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน

เงื่อนไข/ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

ในการขับเคลื่อนกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีเงื่อนไขดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้และเนื้อหารายวิชาอย่างชัดเจน
2. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้สอน และชุมชน โดยจะต้องร่วมกันวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ร่วมสร้างเครื่องมือร่วมวัดและประเมินผล และร่วมกันตัดสินผลการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยในระดับประถมศึกษาควรเน้นไปในด้าน career education ส่วนในระดับมัธยมศึกษาควรจัดในลักษณะ career academy
2. ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียน ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาอาชีพได้ มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการผลักดันเพื่อขับเคลื่อน การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในลักษณะร่วมกันทั้งโรงเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

4. ครูผู้สอนควรใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนสอน และการประเมินเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พร้อมกับยกระดับคุณภาพการสอนสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ

5. ความพร้อมและเวลาของผู้สอน ซึ่งมีภาระงานอื่นๆ ของโรงเรียน และมีคาบสอนหลายวิชา และหลายระดับชั้น ทำให้มีปัญหาในการเตรียมการสอน ติดตามงาน การวัดและประเมินการเรียนรู้ และประเมินพัฒนาการทางด้านอาชีพของผู้เรียน

6. สถานศึกษาต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ สถาบันอุดมศึกษาทางด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาบุคลากรและเป็นที่พึ่งในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

7. สถานศึกษาควรบูรณาการการจัดการศึกษาด้านอาชีพให้ไปกับการเรียนการสอนใน รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยไม่แยกส่วนการจัดการศึกษาด้านอาชีพออกจากการจัดการเรียนการสอนปกติ

8. สถานศึกษาควรจัดการศึกษาด้านอาชีพให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักในการทำงาน (Work habits) และ จริยธรรมในการทำงาน (Work ethic) ซึ่งการที่นักเรียนจะมีคุณลักษณะดังกล่าวได้นั้นต้องใช้ ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดขึ้น ซึ่งคือเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. สำนักงานการศึกษา กองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และ เทศบาล ควรให้การสนับสนุนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร การเป็นที่เลี้ยงสอนงาน (mentoring) และการช่วยเหลือให้คำปรึกษา (coaching) ให้กำลังใจผู้บริหารและครู และสนับสนุนงบประมาณในการ วิจัยและพัฒนา (research and development) อาชีพท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียน สถานประกอบการ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะเครือข่าย

2. สำนักงานการศึกษา กองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และเทศบาล ควรมี การเสริมพลังในการจัดการศึกษาด้านอาชีพให้กับสถานศึกษา และเป็นที่เลี้ยงในการนำกรอบแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น รวมทั้งประสานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครองท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น สถานประกอบการให้การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ บุคลากรกับสถานศึกษาในสังกัด

ข้อเสนอแนะต่อสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเกี่ยวกับอาชีพ

1. ควรมีความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมประเมิน และร่วมติดตามเพื่อสร้างความเข้มแข็งแห่งชุมชนการเรียนรู้

2. ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูที่สอนวิชาชีพ เพื่อสร้างความชำนาญ รวมทั้งมีความ ร่วมมือทางวิชาการในการจัดทำหลักสูตรที่เอื้อต่อความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมปกรองท้องถิ่น

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีนโยบายและประชาสัมพันธ์กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างรอบด้านเป็นระบบ ชัดเจน และต่อเนื่องครอบคลุมกับผู้เกี่ยวข้อง
2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรส่งเสริม สนับสนุน ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และสถานศึกษา มีการจัดระบบการบริหารจัดการหลักสูตร การเป็นพี่เลี้ยงสอนงาน (Mentoring) และการช่วยเหลือให้คำปรึกษา (Coaching) ที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม และค้นหาแบบปฏิบัติที่ดี (Best practice) ในลักษณะ INN (Individual, Node และ Network) สร้างลักษณะเฉพาะหรืออัตลักษณ์การจัดการศึกษาท้องถิ่น ให้โดดเด่นและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาของหน่วยงานอื่นๆ
3. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพร่วมกับมหาวิทยาลัย อาชีวศึกษา หรือสถาบันอย่างเป็นระบบ ในทุกระดับการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
4. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีการทำงานแบบร่วมมือกันทำงาน และแบบร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา โดยกำหนดให้มีระบบการติดตามช่วยเหลือสถานศึกษาโดยเครือข่ายร่วมกับ สถาบันอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาอาชีพ สถานประกอบการกรมส่งเสริมปกรองท้องถิ่น
5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเป็นการกระตุ้นสนับสนุน และส่งเสริมให้ครูเกิดความภาคภูมิใจและเกิดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เช่นปัจจัยด้านทัศนคติของผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ปัจจัยเกี่ยวกับตลาดแรงงาน ความสัมพันธ์กับอาชีพท้องถิ่น ปัจจัยด้านค่านิยมของผู้เรียน ปัจจัยด้านการกำกับ นิเทศติดตามของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล
3. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นในลักษณะของการวิจัยที่หลากหลายวิธี ทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ หรือแบบผสมวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฅ
บทสรุปผู้บริหาร	ฉ
สารบัญ.....	ห
สารบัญตาราง.....	ฮ
สารบัญแผนภาพ.....	ขข
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	23
ขอบเขตของการวิจัย	23
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	25
บทที่ 2 เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	26
1. กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	26
2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต การใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพท้องถิ่น	46
3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร	58
4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	76
5. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.....	93
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	110
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผน การจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	110
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความ เป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	114
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	117
ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	127

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	132
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	133
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวปฏิบัติการนำกรอบแผนการจัด การศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	134
ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	139
ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	150
ตอนที่ 5 ผลการปรับปรุงแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	208
 บทที่ 5 การถอดบทเรียนจากการใช้แนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษา ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	 222
ตอนที่ 1 ความเป็นมาของวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียนของโครงการพัฒนาแนวทาง ประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น	223
ตอนที่ 2 ความหมาย วัตถุประสงค์ และขั้นตอนการถอดบทเรียน.....	224
ตอนที่ 3 เนื้อหาของการถอดบทเรียนตามโครงการการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	225
ตอนที่ 4 บทสรุปที่ได้จากการถอดบทเรียนของโครงการการพัฒนาแนวทางประกอบการ ใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	240
 บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	243
สรุปผลการวิจัย	245
อภิปรายผล	259
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	269
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	271
 บทที่ 7 แนวทางการขับเคลื่อนการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความ เป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	 272
ตอนที่ 1 แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความ เป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	273
ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	275

	หน้า
ตอนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	277
ตอนที่ 4 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษา ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	281
บรรณานุกรม	283
ภาคผนวก	288
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	289
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	291
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม	315
ภาคผนวก ง ประวัติผู้วิจัย	318

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย.....	23
2 การเปรียบเทียบลักษณะการประเมินเพื่อการเรียนรู้และลักษณะของการพัฒนาเพื่อโรงเรียน	96
3 วิธีการประเมินในแต่ละสาระการเรียนรู้.....	98
4 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดพื้นฐานและขั้นตอนสำคัญสำหรับการวัดและประเมินผล.....	99
5 สรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัย	136
6 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	133
7 การวิเคราะห์รอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ...	136
8 ผลการติดตามการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ	151
9 ผลการดำเนินการด้านการบริหารจัดการหลักสูตร.....	155
10 ผลการดำเนินการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาชีพ	166
11 ผลการดำเนินการด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ.....	173
12 ผลการวิเคราะห์คุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้.....	175
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอน	177
14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน	182
15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินชิ้นงาน/โครงงาน/รายงาน/ กิจกรรมของนักเรียน.....	186
16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียน	190
17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่า และตระหนักในสำคัญของอาชีพ	183
18 แสดงผลการประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยอาจารย์ผู้สอน/ ผู้ดูแลการสอนหรือการฝึกอาชีพ.....	206
19 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ กลุ่มผู้บริหาร	225
20 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ กลุ่มครูผู้สอน	226

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
21	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ กลุ่มศึกษานิเทศก์	228
22	กระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการฯ กลุ่มผู้บริหาร	229
23	กระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการฯ กลุ่มครู	230
24	กระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการฯ กลุ่มศึกษานิเทศก์	230
25	ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ กลุ่มผู้บริหาร	233
26	ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ กลุ่มครู	233
27	ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ กลุ่มศึกษานิเทศก์	234
28	ปัญหาอุปสรรคภายในโรงเรียน	235
29	ปัญหาอุปสรรคภายนอกโรงเรียน	236
30	ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย	237
31	ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหาร	237
32	ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย กลุ่มครู	237
33	ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมายกลุ่มศึกษานิเทศก์	238
34	ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ	240

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	21
2 ขั้นตอนการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	35
3 ผังมโนทัศน์กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น	40
4 การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตไปใช้ในการศึกษาในระบบ	43
5 การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ไปใช้จัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	44
6 ขอบข่ายการบริหารจัดการหลักสูตร	61
7 ขั้นตอนการนิเทศการจัดการเรียนรู้	64
8 วงจรการจัดการความรู้.....	70
9 องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู	72
10 ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร	75
11 กระบวนการวางแผนพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน	83
12 แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	251
13 เครือข่ายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	253
14 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	254
15 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	257
16 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	259
17 แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	274
18 เครือข่ายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น.....	276
19 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	277
20 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	280
21 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	282

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-10 รัฐบาลได้กำหนดแนวนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่องเป็นเป้าหมายหลักเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในที่นี้เป็นสิ่งที่ต้องทำกับคนทุกคน อันส่งผลให้บุคคลได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ขณะที่ในปี พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้นจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ส่งผลให้องค์กรวิชาชีพและสถาบันการศึกษาต่างๆ มีการเคลื่อนไหวพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544: 2-3) เป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งการปฏิรูปนี้เปลี่ยนแปลงจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้ง มาเป็นยึดตัวมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือเรียกว่า “ผู้เรียนสำคัญที่สุด”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 80 ว่า “รัฐต้องดำเนินนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรมโดยระบุไว้ในข้อ (3) รัฐต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษา จัดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย และข้อ (6) ให้ส่งเสริมสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสำคัญและปัญหาของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเรื่องที่รัฐบาลทุกสมัยได้ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและแสดงเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งรัฐบาลได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552-2557 โดยปรับปรุงส่วนนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานที่มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ ให้พัฒนาคนอย่างรอบด้าน สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาการเรียนรู้ และพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2552: 3)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการแห่งการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์

ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ กรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2551-2561) ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เป็น การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และ วัฒนธรรม เน้นให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง โดยให้สังคมทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม การบริหารจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาด้วย

กระแสการเปลี่ยนผ่านของสังคมโลกสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องเร่งหาแนวทางพัฒนาคนในสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจุบันนี้ สังคมได้มองข้ามบุคลากรที่ทรงคุณค่าทางการศึกษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในชุมชนต่าง ๆ ควรจะ ได้รับการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมหล่อหลอมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้การจัดการศึกษาตลอดชีวิต ต้องดำเนินการทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนได้โดยความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาหรือการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง

จากนโยบายการจัดการศึกษาและความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังกล่าว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย อันมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ในสังคมอย่างรอบด้าน ซึ่งที่ผ่านมากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำกรอบการจัดการศึกษา ตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละ ภูมิภาคดำเนินการ มุ่งหวังที่จะให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง เป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนการเข้าถึงแหล่ง การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายโดยการกระจายอำนาจให้แก่ สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและอาชีพในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษา อย่างต่อเนื่อง และเป็นการพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานใน การพัฒนา โดยผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตที่ดี

ทั้งนี้การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสร้างขึ้นใช้ในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการจัดการศึกษาใน ระบบและนอกระบบนั้นควรมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและ เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการ จัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นขึ้น โดยพัฒนาแนวทางให้มีความ สอดคล้องกับกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการ

ปกครองท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น โดยแนวทางฯ ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

แนวคิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) หมายถึง การรับรู้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตั้งแต่เกิดจนตายจากบุคคลหรือสถาบันใดๆ โดยสามารถ จะเรียนรู้ด้วยวิธีเรียนต่างๆอย่างมีระบบ หรือไม่มีระบบ โดยตั้งใจหรือโดยบังเอิญก็ได้ ทั้งนี้สามารถทำให้บุคคลนั้นเกิดการพัฒนาตนเองเป็น การจัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non - Formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง

การศึกษาตลอดชีวิตเป็นแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาในปัจจุบัน แท้จริงแล้วแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตมิใช่เรื่องใหม่ แต่มีมานานแล้วในคัมภีร์กรูอาณมีคำสอนว่า บุคคลพึงเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในเปลถึงหลุมฝังศพ (From cradle to grave) หรือจากครรภ์มารดาถึงสุสาน (From womb to tomb Comenius) นักศึกษาในสมัยนั้นได้พูดถึงรายละเอียดของกระบวนการศึกษาตลอดชีวิตว่าควรจัดให้มีโรงเรียน สำหรับทุกคน กล่าวคือโรงเรียนสำหรับทารกแรกเกิด เด็กก่อนวัยเรียน เด็กเยาวชนวัยเรียน คนหนุ่มสาวและคนชรา ในช่วง 60 กว่าปีที่ผ่านมาได้มีการเผยแพร่เรื่องเหล่านี้เป็นภาษาอังกฤษและเพิ่มความสนใจไปสู่อำนาจ ในการประชุมระหว่างชาติว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ (World Conference on Adult Education) ที่จัดโดย UNESCO ที่กรุงมอนตรียาล ประเทศแคนาดา ค.ศ. 1960 ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1972 และที่กรุงไนโรบี ค.ศ.1986 ได้พัฒนาแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตอันมีสาระสำคัญดังนี้

1. มนุษย์แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพราะมนุษย์เราเรียนรู้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคมทุกขณะ เช่น จากการทำมาหากิน การเล่น การพักผ่อนการเข้าร่วมพิธีกรรม และการสมาคม เป็นต้น

2. การศึกษาที่แท้จริงไม่ได้จำกัดแต่เพียงในโรงเรียนแต่ครอบคลุมถึงการศึกษาออกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษาเกิดได้ตามโอกาสจึงไม่มีวันสิ้นสุด

3. การศึกษาตลอดชีวิตเปิดโอกาสให้คนทั่วไปได้รับการศึกษาเพราะสามารถเลือกเรียนตามรูปแบบที่ตนต้องการยืดหยุ่นได้ตามโอกาส ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกแห่งตามโอกาสจะอำนวย ฉะนั้น มนุษย์จึงมีโอกาที่จะพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยการศึกษาอย่างไม่จำกัดไปตลอดชีวิต

UNESCO (1986: 56) ได้ให้แนวทางเพื่อให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิตมีดังนี้

1. การศึกษาในระบบโรงเรียนจะต้องไม่สิ้นสุดเพียงเมื่ออยู่ในโรงเรียนแต่จะต้องจัดให้บุคคลเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้วสามารถเข้ามาเรียนได้อีกกล่าวคือโรงเรียนจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้เตรียมความพร้อมด้านความรู้ความสามารถและปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตแก่นักเรียนเพื่อให้ นักเรียนสามารถมีทัศนคติแรงจูงใจที่จะใฝ่รู้และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหลังจากจบการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว

2. ทุกหน่วยงานในสังคมมีบทบาทในการจัดการศึกษา อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ ศาลาประชาคม วัด ที่ทำงาน เป็นต้น อันเป็นการจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชนเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น บริการข่าวสารข้อมูล ต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนควรจะต้องจัดหลักสูตรในลักษณะของการบูรณาการ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียนเพื่อเสริมทักษะความรู้และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยให้ถือการทำงานหรือชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

4. หลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องครอบคลุมบทบาทของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตายตั้งแต่ชีวิตส่วนบุคคล ครอบครัว การงาน การพักผ่อน สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ฉะนั้นจะต้องพัฒนาให้มีเครื่องมือที่จะเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งวิทยาการ มีแรงจูงใจที่จะคิดศึกษาหาความรู้ไปตลอดชีวิต

5. การศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยจะต้องเกื้อกูลกัน สังคมจะต้องส่งเสริมให้มีแหล่งวิชาที่ทุกคนมีโอกาสใช้สื่อทุกประเภทและศึกษา หาความรู้จากแหล่งต่างๆ อาทิ ห้องสมุด วิทยุ โทรทัศน์ พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตได้นำไปใช้โดยจัดการศึกษาตลอดช่วงอายุของบุคคลในรูปแบบต่างๆ ทั้งในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ต้องปรับโครงสร้างขององค์กรที่จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายหลักการศึกษาตลอดชีวิตโดยยึดการบูรณาการ ความเสมอภาค ความเป็นประชาธิปไตยซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ต้องพัฒนาตนเองให้ได้รับความรู้ในทุกรูปแบบเพื่อให้ได้รับความรู้ที่เท่าทันต่อสถานการณ์นำไปสู่การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

การศึกษาตามอัธยาศัยนั้น หมายถึง กระบวนการตลอดชีวิตที่ทุกคนได้รับและสะสมความรู้ ทักษะเจตคติ และการรู้แจ้งจากประสบการณ์ประจำวันและการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน และที่เล่น จากตัวอย่างและเจตคติของสมาชิกครอบครัวและเพื่อนจากการเดินทาง การอ่าน หนังสือพิมพ์และหนังสืออื่นๆ หรือโดยการฟังวิทยุหรือการดูภาพยนตร์ หรือโทรทัศน์ตามปกติแล้ว การศึกษาตามอัธยาศัยไม่มีการจัดไม่มีระบบและบางครั้งไม่ได้ตั้งใจแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแต่ละคนเป็นอย่างมากแม้แต่ผู้ที่มีการศึกษาในโรงเรียนมาแล้วก็ตาม (กรมการศึกษา นอกโรงเรียน, 2538, อ้างถึงใน Coombs, 1985: 24)

Coombs (1990: 49-50) พบว่ารูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียนของประเทศด้อยพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการศึกษา (Educational Crisis) เพราะประชาชนที่มีฐานะดีเท่านั้นที่มีโอกาสได้รับการศึกษา ส่วนคนยากจนขาดโอกาสในการศึกษาแม้รัฐบาลต่างๆ ได้ทุ่มเทงบประมาณการศึกษาสูงมากก็ตามแต่การศึกษาไม่สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตการศึกษาของประชาชนโดยเฉพาะผู้อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลรัฐบาลยิ่งพัฒนาคนรวกกลับรวยยิ่งขึ้นจนจนกลับจนลงจึงทำให้มีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการศึกษา นักปฏิรูปการศึกษา อาทิ Paulo Freire ชาวบราซิล เขียนเรื่อง "การศึกษาของผู้ที่ถูกกดขี่" (Pedagogy of the Oppressed) Ivan Illich เขียนเรื่อง "โรงเรียนตายแล้ว" (Deschooling Society) และ Faure เขียนเรื่อง "Learning to be" ให้กับองค์กร UNESCO เสนอว่าควรจะปฏิรูประบบการศึกษาในโรงเรียนมาเป็นการศึกษาออกโรงเรียน และส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต

ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอุตสาหกรรมที่ได้มีการนำเทคโนโลยีเครื่องจักร เครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ทุน แรงงาน ทำให้เป็นสาเหตุหนึ่งของวิกฤตการณ์ตลาดแรงงาน มนุษย์เราจึงต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อที่จะได้ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ของคนเราจึงไม่หยุดเพียงที่โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย แต่เราสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มนุษย์เรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต นั่นคือการรวมเอาการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) นอกกระบวนโรงเรียน (Informal Education) เข้าด้วยกันคนเราสามารถเลือกศึกษาได้ในช่วงเวลาต่างๆ ของชีวิตตามความเหมาะสม การศึกษาและการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่งไม่ว่าจะในครอบครัว วัด ชุมชน สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และแหล่งวิชาต่างๆ การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตกลายเป็นความจำเป็นของมนุษย์

การศึกษาตลอดชีวิตเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ทุกคนนับตั้งแต่วัยแรกเกิดจนกระทั่งสิ้นชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งที่มีความคู่กับสังคมมนุษย์ ซึ่งสามารถสรุปลักษณะสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตได้ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาของทุกคนตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจากเด็กถึงวัยชรา โดยมีจุดหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในช่วงต่างๆ ของชีวิตเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ทุกคนต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อปรับตัวเองให้ก้าวทันในยุคของโลกาภิวัตน์

2. กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำเป็นต้องบูรณาการการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนนอกโรงเรียน และ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย กล่าวคือมนุษย์เรียนรู้จากกระบวนการสังคมประกิต (Socialization) นั่นคือเรียนรู้จากครอบครัวจนมาถึงการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา

3. ทุกหน่วยงานในสังคม จะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ วัด สถานประกอบการ ที่ทำงาน ชุมชน ตลอดจนสถาบันทางการศึกษา องค์กรต่างๆ อาสาสมัคร ฯลฯ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการศึกษาของแต่ละสถาบันมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ตลอดจนสนองความต้องการการเรียนรู้ของบุคคลวัยต่างๆ

4. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต ต้องยึดหลักแห่งความเสมอภาค ยืดหยุ่นหลากหลาย ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ความเหมาะสมและสามารถสนองความต้องการของผู้เรียนทุกระดับ ยุทธศาสตร์ในการจัดกิจกรรมนั้นสามารถทำได้หลายๆ วิธีหรือผสมผสานบูรณาการโดยใช้สื่อประเภทต่างๆ หรือสื่อประสม เช่น เรียนรู้จากครูผู้สอน วิทยู โทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ แบบเรียนสำเร็จรูป หนังสือพิมพ์ การประชุม การอบรม ฯลฯ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของบุคคลนั้น ๆ

5. ระบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องดำเนินการตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภาคและระดับท้องถิ่น โดยมีกรอบแนวคิดและโครงสร้างในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันตั้งแต่แนโยบาย จุดมุ่งหมาย กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการจัด การวางแผนโครงสร้างการจัดองค์กร การบริหารงาน และการจัดการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมที่ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ หลักสูตร ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ สื่อการวัดผล ประเมินผล เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ

การศึกษาตลอดชีวิตมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. การจัดการศึกษาในโรงเรียน (Formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนแน่นอนและมีลำดับ มีการแบ่งชั้นเรียนตามอายุจัดการเรียนการสอนตามลำดับชั้น ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูงโดยมีลักษณะที่สำคัญคือมีหลักสูตรเวลาเรียนที่แน่นอน มีการจำกัดอายุผู้เรียน มีการลงทะเบียนเรียนและมีการวัดผลการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร การเรียนเน้นในเรื่องอนาคตส่วนใหญ่มีสถานที่แน่นอนในการเรียน

2. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน (Non-formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการเป็นประชาชนอยู่นอกโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ในการเรียนที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีหลักสูตร เวลาเรียน มีการลงทะเบียนมีการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตรไม่จำกัดอายุเป็นการเรียนนอกโรงเรียนเน้นการเรียนเรื่องที่ป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) หมายถึง การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีลักษณะที่สำคัญคือไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอนไม่จำกัดอายุไม่มีการลงทะเบียนและไม่มีการสอบไม่มีการรับประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่แน่นอนเรียนที่ไหนก็ได้ ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และเน้นหนักการฝึกหัดไม่จำกัดเวลาเรียน สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

การศึกษาทั้งสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนได้โดยความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่างๆ และหรือจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ซึ่งจะสอดคล้องตามความต้องการของบุคคล ชุมชน และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติในที่สุด

แนวคิดการพัฒนาและการบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารหลักสูตร นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร เพราะนอกจากจะต้องมีการวางแผน และ เตรียมการล่วงหน้าแล้วยังต้องติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดด้วย ผู้ที่รับผิดชอบในการบริหารงานจะต้องดูแลกำกับงานเพื่อให้การบริหารหลักสูตรดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุความมุ่งหมายที่วางไว้ ความรับผิดชอบของผู้บริหารในการสนับสนุนการส่งเสริมการกำกับดูแลงานจะสามารถทำให้การบริหารหลักสูตรประสบความสำเร็จการบริหารหลักสูตรผู้บริหารต้องเข้าอย่างถ่องแท้สามารถนำหลักสูตรไปสู่เป้าหมายที่แท้จริงได้ก็ขึ้นกับว่าหลักสูตรนั้นประสบความสำเร็จ การบริหารหลักสูตรจัดทำในหลายระดับ ได้แก่ ระดับส่วนกลาง ระดับท้องถิ่น และระดับโรงเรียนหัวใจของการบริหารหลักสูตรคือการจัดการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วยการจัดกลุ่มผู้เรียน การจัดครูเข้าสอนและการจัดทำแผนการสอนรวมทั้งการนิเทศติดตามผลการส่งเสริมการใช้หลักสูตรซึ่งทำได้ตั้งแต่ก่อนการสอนขณะกำลังสอนและหลังการสอน

ขอบเขตการบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Engineering or Administration of the Curriculum System) เป็นการบริหารงานทางด้านวิชาการหรือนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งเปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด ในการบริหารหลักสูตรนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่ในโรงเรียนจะได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าสายวิชาการ บุคคลเหล่านี้จะทำงานร่วมกับครูโดยการทำงานร่วมกัน กระตุ้นช่วยเหลือแนะนำให้กำลังใจ ควบคุม สนับสนุน ประสานงานให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน การบริหารหลักสูตร หรือการบริหารงานทางด้านวิชาการจะได้ผลเพียงไรนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอื่นที่ช่วยสนับสนุนให้เป็นระบบขึ้นมา เช่น ระบบการวัดผล ระบบบริหารบุคคล ระบบธุรการและระบบอื่นๆ การบริหารหลักสูตรนั้นจะเป็นระบบของหลักสูตร (Curriculum System) ซึ่งจะต้องบริหารอย่างเป็นระบบรวมไปถึงกระบวนการเรียนการสอนด้วยซึ่งระบบการบริหารหลักสูตรนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. การวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning)
2. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
3. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation)

การบริหารหลักสูตรนั้น เป็นระบบของหลักสูตร(Curriculum System) เมื่อเป็นระบบของหลักสูตร ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ด้าน คือ ตัวป้อน (Input) ตัวแปร (Process) และตัวตาม (Output) การพัฒนาหลักสูตรในประเทศไทย ผู้ร่างหลักสูตรจะเป็นกลุ่มหนึ่งและผู้ใช้หลักสูตรจะเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง จึงทำให้ทั้ง 2 กลุ่มเกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน และมักเกิดปัญหาในกลุ่มในการนำหลักสูตรไปสู่ปฏิบัติเสมอ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่าในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับท้องถิ่นหรือระดับโรงเรียนนั้น มีหลักการที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร 2 งาน ดังนี้

1. งานบริหารหลักสูตรเป็นการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้บริหารจะเป็นแกนนำ โดยมีผู้ช่วยฝ่ายต่างๆ หัวหน้าหมวดวิชาครู วิชาการโรงเรียนครูผู้สอนและหน่วยงานอื่นๆ ที่เสริมการบริหารหลักสูตร เช่น กรรมการบริหารโรงเรียน กรรมการวิชาการ เป็นต้น มีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

- 1.1 การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรต่างๆ
- 1.2 การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน
- 1.3 การจัดครูเข้าสอน
- 1.4 การจัดตารางสอน การจัดแผนการสอน
- 1.6 การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- 1.7 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร เช่น อาคารสถานที่ งบประมาณ การบริการห้องสมุด เป็นต้น
- 1.8 การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
- 1.9 การประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน

2. งานสอน เป็นการนำหลักสูตรที่วางแผนไว้ไปสู่การสอนซึ่งเป็นหน้าที่จะให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร มีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

2.1 การทำความเข้าใจในหลักสูตรแบ่งบทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

2.2 การวางแผนการสอน

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.4 การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน

2.5 การจัดซ่อมเสริม

2.6 การวัดประเมินผล

จากที่กล่าวมาจะได้เห็นได้ว่าการนำหลักสูตรไปใช้เกี่ยวกับกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมได้แก่ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมและการสอน ซึ่งทั้ง 3 กิจกรรมนี้ เกี่ยวข้องกับการงานการบริหารและการบริการหลักสูตร งานการสอน และงานสนับสนุนและส่งเสริม การใช้หลักสูตรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์และบุคลากรในสถานศึกษาทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนา นักเรียนให้เป็นคนดี เก่ง มีความสุข บทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรเพื่อให้ การจัดการศึกษาบรรลุจุดหมายปลายทางที่ต้องการได้อย่างแท้จริงโดยอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนะที่สำคัญจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ซึ่งบทบาทที่สำคัญของผู้เกี่ยวข้องมีดังนี้

ผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนเพื่อให้การใช้หลักสูตรระดับ โรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นและชักนำให้บุคลากรใน โรงเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการผู้บริหารที่มีความ เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจนและให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับคณะครูในโรงเรียนได้ จะสามารถทำให้การใช้หลักสูตรเป็นไปตาม เป้าหมายได้ ผู้บริหารควรมีบทบาทในด้านการบริหารหลักสูตรตลอดจนเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ นำหลักสูตรไปใช้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 142-143)

1. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้ทราบเกี่ยวกับ สารสำคัญของหลักสูตรอย่างแน่ชัดในเรื่องหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ สารการ เรียนรู้ เวลาเรียน การเรียน ครูให้ได้ใช้และปฏิบัติตามหลักสูตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (อุทัย บุญประเสริฐ, 2542: 38) นอกจากนี้ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2521: 141-142) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ ของผู้บริหารในเรื่องนี้ว่า ผู้บริหารและคณะกรรมการของโรงเรียนจะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร อย่างแท้จริงว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนครั้งนี้มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนอย่างไรส่วนใดของหลักสูตรที่จะ ทำให้เกิดการมีเอกภาพของชุมชนได้อย่างไร การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้นทางโรงเรียนมีประมาณได้ กระทำไว้อย่างชัดเจนแน่นอนหรือไม่ อาคารสถานที่ที่จะต้องปรับใช้กับหลักสูตรใหม่มีเพียงพอแล้ว

หรือยัง การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะกระทำโดยวิธีใด ซึ่งการสำรวจข้อมูลต่างๆ เพื่อวางแผนงานการพิจารณาซึ่งหากผู้บริหารได้ทำการศึกษาและมีการเตรียมการวางแผนอย่างชัดเจน แล้วการใช้หลักสูตรก็จะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ง่ายความไม่พร้อมของการใช้หลักสูตร การขาดความเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริงจะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร แม้ว่าตัวหลักสูตรจะพัฒนาขึ้นมาอย่างดีเลิศเพียงใดถ้าการใช้หลักสูตรขาดความเข้าใจและความไม่พร้อม การจะพัฒนาหลักสูตรไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ว่าจะประสบความสำเร็จได้ยากการเปลี่ยนแปลงก็肯定不会เกิดขึ้น

2. จัดเตรียมบุคลากรโดยวิธีการต่างๆ เช่นการประชุมชี้แจง การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา เป็นต้น เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรตลอดจนสนับสนุนให้บุคลากรมีโอกาสไปฝึกอบรมดูงานที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆ ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521: 142) ได้กล่าวว่าการเตรียมการจัดอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนถ้าครูไม่ได้รับการอบรมนวัตกรรมเทคโนโลยีวิธีการสอน กระบวนการใหม่ๆ ที่นำมาใช้แม้จะเขียนเสนอแนะไว้ชัดเจนที่หลักสูตรการนำไปใช้อาจจะมีการสื่อสารได้ไม่เต็มที่ การใช้หลักสูตรก็จะดำเนินไปอย่างขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้การเตรียมบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะถ้าหากบุคลากรมีความเข้าใจหลักสูตรอย่างชัดเจนก็จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบผลสำเร็จเพราะกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้หรือการบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร (วิชัย ดิสสระ, 2535: 97)

3. จัดหาหลักสูตร เอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร แนวการสอน แนวทางครู แผนการสอนให้เพียงพอและครบถ้วนทุกระดับชั้นเรียนให้พร้อมและพอเพียงที่ครูจะใช้ เช่น แผนการสอน แนวทางประเมินผลและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและนอกจากนี้ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 143) กล่าวว่าผู้บริหารควรมีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น การจัดห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมโดยเน้นถึงคุณประโยชน์และความสะดวกสบายในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเป็นหลัก

4. จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความสนใจความถนัดและประสบการณ์เพื่อจะได้จัดมวลงประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 143) ซึ่งการจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนประณีต การจัดครูเข้าสอนเพื่อทำหน้าที่ให้การศึกษาเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบเพราะครูจะเป็นผู้ที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กการเตรียมเด็กเพื่อการดำเนินชีวิตไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นตัวครูจะต้องมองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของสังคมครูจะต้องก้าวให้ทันกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2553: 143)

5. การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนซึ่งผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบการจัดนักเรียนเข้าชั้น เช่น การจัดแบ่งนักเรียนตามความสามารถหรือการจัดนักเรียนแบบคละเด็กนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูงและต่ำจะเรียนร่วมกันหรือการจัดแบ่งกลุ่มแบบครอบครัว (family grouping) เด็กต่างอายุกันจะอยู่ร่วมกันและนักเรียนที่มีอายุสูงกว่าจะช่วยเหลือผู้ที่มีอายุน้อยกว่ากันแบบพี่กับน้อง (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, 2536: 255)

6. ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรให้แก่ผู้ปกครองทราบและเข้าใจเพื่อจะได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเกิดผลในตัวเด็กได้ดียิ่งขึ้น

7. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม เช่น การจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมวิชาการต่าง ๆ ชมรมกีฬา ชมรมยุวกสิกร ชมรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น ฯลฯ

8. ให้ขวัญและกำลังใจตลอดจนส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเหมาะสมและยุติธรรม โดยยึดระบบคุณธรรมเป็นหลัก

9. คำแนะนำให้คำแนะนำให้คำปรึกษานิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยการเยี่ยมและการสังเกตการสอนเป็นครั้งคราวเพื่อจะได้ทราบปัญหาจะได้ให้และช่วยเหลือตามที่ครูต้องการเพื่อส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง และจัดให้มีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

ครูผู้สอน

ครูคือ ผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง เพราะครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่หลักคือการสอน ซึ่งต้องใช้หลักสูตรประกอบการเตรียมการสอน การทำแผนการสอนหรือกำหนดแผนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ใช้หลักสูตรผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 144) ซึ่งมีบทบาทดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้กระจ่าง โดยศึกษาหลักการโครงสร้างและแนวการสอนที่หลักสูตรระบุไว้ให้เข้าใจและประมุขวิเคราะห์หลักสูตร เมื่อพิจารณาหาจุดประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในแต่ละวิชาตลอดจนเพื่อพิจารณาวางแผนการใช้แผนการสอนให้เหมาะสมต่อไป

2. ทำความรู้จักผู้เรียนและวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆของผู้เรียน เช่น ความรู้ ความสามารถ และปัญหาของผู้เรียน เพื่อหาทางพัฒนาผู้เรียนทั้งชั้นและรายบุคคลตลอดจนเอาใจใส่ติดตามเด็กแต่ละคนอย่างใกล้ชิดให้ความรักความเมตตาและชี้แนะทางการเรียนให้แก่เด็ก

3. ศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลตลอดจนศึกษาแผนการสอนแนวปฏิบัติครูให้เข้าใจอย่างแจ่มชัดก่อนทำการสอนเสมอ

4. จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอนและเตรียมสื่อการสอนที่จะใช้ในการสอนแต่ละครั้งก่อนเสมอ

5. ศึกษาและลงมือปฏิบัติการสอนด้วยกลวิธีหลากหลายให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการฟังและการอ่านเพียงอย่างเดียวอีกทั้งควรมีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์เรียนที่มีความหมายให้แก่นักเรียน

6. ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะๆ โดยใช้เทคนิคและเครื่องมือเหมาะสมเพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

7. ปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการท้องถิ่น โรงเรียน และผู้เรียน

ศึกษานิเทศก์

ในการบริหารหลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้นั้นศึกษานิเทศก์ก็เป็นผู้หนึ่งนอกเหนือจากผู้บริหารและครูที่สำคัญในการบริหารหลักสูตร เพราะศึกษานิเทศก์ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่สามารถทำให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุตามต้องการได้ โดยมีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรในโรงเรียนดังนี้

1. จัดอบรมหรือแนะนำครูเพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการดำเนินการเรียนการสอน
2. เป็นที่ปรึกษาของครูในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการและจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพเป็นครั้งคราวในระดับต่างๆ
3. เป็นผู้ประสานงานทางวิชาการระหว่างโรงเรียนกับกรมกอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักการ
4. สร้างเสริมแรงจูงใจเพื่อให้ครูมีกำลังใจในการทำงานและพัฒนาวิชาชีพของตน
5. นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ
6. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมโรงเรียนให้ผู้สนใจได้เข้าใจและมีการขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ
7. จัดให้บริการต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น ติดต่อวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูผู้สอนหรือศึกษานิเทศก์เป็นวิทยากรเอง เป็นต้น

ผู้ปกครองและชุมชน

บทบาทของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมด้านการเรียนของนักเรียนต่อสัมฤทธิ์ผลด้านการเรียนและการปลูกฝังลักษณะนิสัยของนักเรียนเป็นอย่างมาก ผู้ปกครองและชุมชนสามารถจะช่วยเหลือสนับสนุนให้การเรียนและความประพฤติของนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้อีกวิธีทางหนึ่ง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536: 257)

1. ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดหาทำวัสดุอุปกรณ์และสื่อประกอบการเรียนการสอนต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนของครูและนักเรียน
2. ช่วยประชาสัมพันธ์สนับสนุนและเผยแพร่ความรู้เรื่องหลักสูตรแก่บุคคลที่ยังไม่เข้าใจในท้องถิ่น
3. แสดงความสนใจในการเรียนของผู้เรียนด้วยการซักถามผลการเรียน และช่วยเสนอแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม
4. ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือมา เช่น เป็นวิทยากรพิเศษให้กับโรงเรียนหรือให้การสนับสนุนในด้านสถานประกอบการ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วยังมีบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารหรือการนำหลักสูตรไปใช้อีก 2 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรผู้เรียนรู้ ในส่วนของนักวิชาการนั้นจะมีบทบาทในการให้ความรู้แก่ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับหลักสูตรที่จะใช้ คณะวิทยากรที่ประกอบด้วยนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรนี้อาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์พัฒนาหลักสูตรหรือคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยที่ช่วยในการอบรมหรือประชุมปฏิบัติ หรือพร้อมที่จะให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรเมื่อ

ต้องการ สำหรับนักเรียนนั้นถ้าผู้เรียนตระหนักในบทบาทด้านการเรียนของตนเองก็จะช่วยให้การใช้หลักสูตร หรือการเรียนการสอนตามหลักสูตรนั้นๆ บรรลุผล ดังนั้นควรมีการปฐมนิเทศนักเรียนให้เข้าใจแนวทางของหลักสูตร บทบาทความรับผิดชอบของตนต่อการเรียนในหลักสูตรนั้นๆ

ในการบริหารหลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร คณะผู้สร้างหลักสูตร ศึกษาวิเคราะห์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือว่าเป็นความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พัฒนาการศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จากนักวิชาการด้านการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างความรู้ (Construct) จากความคิดพื้นฐานที่เชื่อทุกคนมีประสบการณ์เดิมของตนเอง เมื่อได้รับประสบการณ์ใหม่ สมองจะพยายามปรับข้อมูลเดิมที่มีอยู่โดยการต่อเติมเข้าไป และถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้ที่ออกมาโดยการพูดหรือการแสดงออกจะทำให้ความรู้ที่ติดตรึงเป็นความรู้ตลอดไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องมีการทบทวนความรู้เดิม ให้ผู้เรียนได้แสวงหารวบรวมข้อมูล ได้ศึกษาข้อมูลทำความเข้าใจสรุปและแสดงออกในสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ

2. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) นั่นคือจัดให้ผู้เรียนได้กระทำสิ่งต่างๆ กับเพื่อนกับครู กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย (Physical Participation) คือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหววัยวะกล้ามเนื้อต่างๆ เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมของวัยวุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียน

4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการ (Process) นั่นคือการจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น ผลของการเรียนรู้นอกจากผู้เรียนจะได้รับรู้ข้อมูลที่ต้องการแล้วยังมีความรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการเหล่านี้เพื่อหาข้อมูลหรือความรู้อื่นๆ ได้ด้วยตนเองในโอกาสอื่นๆ

5. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ที่หลากหลายฝึกฝนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญ โดยครูจัดสถานการณ์หรือแบบฝึกหัด หรือโจทย์ปัญหาให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการที่จะนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิต

จากตัวบ่งชี้ของการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าวเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกระดับการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงระดับอุดมศึกษาและครอบคลุมการจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบ ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัย

องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ บทบาทของครูและบทบาทของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำได้สำเร็จเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูและผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู้ดังสาระที่ ทิศนา แคมมณี (2544) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะบุคคลทำแทนกันไม่ได้ครูที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง

2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่ต้องมีการใช้กระบวนการคิดสร้างความเข้าใจ ความหมายของสิ่งต่างๆ ดังนั้นครูจึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม เพราะในเรื่องเดียวกัน อาจคิดได้หลายแง่ หลายมุม ทำให้เกิดการขยายเติมเต็มข้อความรู้ตรวจสอบความถูกต้องของการเรียนรู้ตามที่สังคมยอมรับด้วย ดังนั้นครูที่ปรารถนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ

4. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เป็นความรู้สึกเบิกบานเพราะหลุดพ้นจากความไม่รู้นำไปสู่ความใฝ่รู้ อยากรู้อีก เพราะเป็นเรื่องน่าสนใจ ครูจึงควรสร้างภาวะที่กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้หรือคับข้องใจบ้างผู้เรียนจะหาคำตอบเพื่อให้หลุดพ้นจากความข้องใจและเกิดความสุขขึ้นจากการได้เรียนรู้เมื่อพบคำตอบด้วยตนเอง

5. การเรียนรู้เป็นงานต่อเนื่องตลอดชีวิตขยายพรมแดนความรู้ได้ไม่มีที่สิ้นสุดครูจึงควรสร้างกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้ไม่รู้จบ

6. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงเพราะได้รู้มากขึ้นทำให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เป็นการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลการพัฒนาของตัวเองด้วย

จากความหมายดังกล่าว ครูจึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ 1) ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 2) การเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน 4) การจัดกิจกรรมให้น่าสนใจไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย 5) ความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน 6) การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้ 7) การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ 8) การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง 9) การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ 10) การมีจุดมุ่งหมายของการสอน 11) ความเข้าใจผู้เรียน 12) ภูมิหลังของผู้เรียน 13) การไม่ยึดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น 14) การเรียนการสอนที่ดีเป็นพลวัตร (Dynamic) กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการสร้างบรรยากาศ รูปแบบเนื้อหาสาระ เทคนิค วิธีการ 15) การสอนในสิ่งที่ไม่ไกลตัวผู้เรียนมากเกินไป และ 16) การวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

แนวคิดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน (assessment for learning) เป็นนวัตกรรมด้านวิธีวิทยาทางการประเมินหนึ่งที่จะส่งเสริมให้การประเมินคุณภาพการศึกษาบรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ การประเมินเพื่อช่วยเหลือนักเรียนและครูตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยการดำเนินการประเมินเพื่อช่วยเหลือนักเรียนและครูที่เหมาะสมกับระดับและรูปแบบการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลนั้นควรมีการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาในรูปแบบนั้นๆ ซึ่งการประเมินในลักษณะนี้ มีหลายรูปแบบทั้งในรูปของการประเมินย่อย (formative assessment) ที่มีทั้งการประเมินแบบนาทีต่อนาที (minute-by-minute assessment) หรือการประเมินแบบวันต่อวัน (day-by-day assessment) หรือจะเป็นการประเมินที่แบ่งเป็นช่วงๆ (interim assessment) ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะสนับสนุนซึ่งกันและกัน หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบทั้งในส่วนของการประเมิน หลักสูตรและการสอนและส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีระบบการเรียนการสอนที่ควบคู่ไปกับการประเมิน มีการวิจัยและพัฒนากระบวนการที่จะนำการประเมินเข้าไปส่งเสริมสนับสนุน (support) การจัดการเรียนการสอนและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในระดับห้องเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนและครูให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินเพื่อการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทสำหรับการบริหารและจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งได้เสนอสาระสำคัญเพื่อเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทั้งปรัชญาการศึกษาและความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการบริหารการศึกษาและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ซึ่งมาตรา 23 ว่าด้วยการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์กับสังคม ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ความรู้ด้านภาษา ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาตลอดจนความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต ดังนั้นแนวทางการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย หลักการประเมินผู้เรียนตามแนวการเปลี่ยนแปลงข้างต้น ได้มีการปรับเปลี่ยนเพียงบางส่วนแต่ยังยึดหลักการประเมินผู้เรียนตามแบบเดิมเป็นฐาน โดยหลักการประเมินผู้เรียนมีหลักสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การประเมินที่สะท้อนจุดประสงค์การเรียนรู้และบูรณาการกับการสอน 2) การประเมินมีความต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ 3) ความคาดหวังจากการประเมินต้องกำหนดให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มทำการประเมิน พ่อแม่ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมรับรู้จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) การประเมินต้องมีความยุติธรรมและเท่าเทียมกัน 5) การประเมินต้องเป็นการสร้างสรรค์ ให้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก เป็นประโยชน์ส่งเสริมการเรียนรู้และจุดเน้นที่ต้องพัฒนา 6) การประเมินต้องครอบคลุมและสมดุล (SIDRU, 2001, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2546)

การประเมิน (assessment) หมายถึง กิจกรรมต่างที่ครูและนักเรียนตรวจสอบตนเองเพื่อให้ได้สารสนเทศสำคัญสำหรับใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ (Black and William, 1998) ซึ่งความหมายของการประเมินนี้ครอบคลุมการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินการเรียนรู้ (assessment of learning) ที่รู้จักกันในชื่อของการประเมินเพื่อสรุปผล (summative assessment) และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) หรือที่เรียกว่าการประเมินผลย่อย (formative assessment) การประเมินเพื่อการเรียนรู้และการประเมินผลย่อยไม่ใช่เรื่องเดียวกันแต่บางครั้งสามารถใช้แทนกันได้

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) เป็นกระบวนการในการค้นหาและตีความหมายหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยนักเรียนและครูเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับการเรียนรู้ของนักเรียนเป้าหมายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุ และการบรรลุเป้าหมายที่ต้องไปให้ถึงนั้นทำอย่างไร (Assessment Reform Group, 2002a) การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้และการสอน การประเมินนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับครูในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลการพัฒนาในตัวผู้เรียนแต่ละคนอย่างดีที่สุด การประเมินตามแนวคิดนี้ ครูจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนรายบุคคลเพื่อกระตุ้นและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายในขั้นต่อไป นั่นคือการประเมินเพื่อการเรียนรู้จะเป็นหัวใจสำคัญว่าผู้เรียนจะต้องทำอย่างไร หรือเรียนรู้อย่างไรหลังจากที่รู้ผลการประเมินของตนเองแล้ว Assessment Reform Group (2002) ได้กำหนดลักษณะของการประเมินเพื่อการเรียนรู้จากผลการปฏิบัติในโรงเรียนที่สามารถนำไปใช้เพื่อช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มี 7 ประการ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะของการพัฒนาในโรงเรียน มีดังนี้ 1) การประเมินเพื่อการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ 2) การประเมินเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้กับผู้เรียน 3) การประเมินเพื่อการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยผู้เรียนรู้และตระหนักในจุดมุ่งหมายที่ตนเองจะต้องบรรลุผล 4) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีการประเมินตนเองและเพื่อนประเมินเพื่อน 5) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ให้ข้อมูลป้อนกลับที่ทำให้ผู้เรียนรู้ตนเองจะต้องเรียนรู้อะไรและวิธีการเรียนในขั้นต่อไปว่าจะต้องทำอย่างไร 6) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้ 7) การประเมินเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการทบทวนและการสะท้อนของครูและนักเรียนโดยใช้ผลการประเมิน

ในส่วนของกระบวนการวัดและการประเมินควรให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบการประเมินที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) การประเมินการปฏิบัติงาน (performance assessment) การใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio) การทดสอบ (testing) และการประเมินโดยใช้ศูนย์การประเมิน (assessment center) วิธีการวัดการเรียนรู้มีหลากหลายครูควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้ วิธีการวัดที่นิยมใช้ ได้แก่ การทดสอบ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกต การตรวจผลงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวาณิช (2546) ได้เสนอแนะการประเมินแนวใหม่มีแนวคิดและหลักการดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการตัดสินใจ

2. ผู้เรียนมีการแสดง จัดทำผลงานซึ่งเป็นหลักฐานสำหรับการประเมิน
3. ผู้เรียนใช้ทักษะขั้นสูงในการเรียนและการปฏิบัติงาน
4. ผู้เรียนถูกประเมินด้านทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือ
5. การให้คะแนนอิงผลงานที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าและมีเกณฑ์ตัดสินชัดเจน
6. การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ จึงเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ก้าวหน้าสูงสุด โดยมีรูปแบบ เทคนิควิธี เนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีการประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียนอย่างครอบคลุมทั้งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆอย่างต่อเนื่องมีการบูรณาการผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้และการประเมินอย่างกลมกลืน

แนวคิดพื้นฐานสำหรับการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นกระบวนการกำหนดค่าเป็นตัวเลखอย่างมีกฎเกณฑ์ สำหรับใช้เป็นตัวแทนความสามารถจากการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ตัดสินคุณค่าของผลการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ประเมินควรเริ่มต้นวางแผนดำเนินการกิจกรรมด้วยการตอบคำถามหลัก 4 คำถาม ได้แก่ 1) วัดและประเมินไปทำไม 2) วัดและประเมินอะไร 3) วัดและประเมินอย่างไร 4) ตัดสินผลด้วยวิธีใด จากแนวคิดพื้นฐานสำหรับการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประเมินจะต้องคิดวางแผนการดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการตอบคำถามหลัก 4 คำถาม คือ วัดและประเมินไปทำไม วัดและประเมินอะไร วัดและประเมินอย่างไรและตัดสินผลด้วยวิธีใดการตอบคำถามดังกล่าวจะช่วยกำหนดทิศทางและกรอบของกระบวนการวัดและการประเมินให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ

ประเภทของการวัดและประเมินการเรียนรู้

การวัดและประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการวัดและประเมินทำให้ผู้สอนได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์และเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนการวัดและประเมินในกระบวนการเรียนการสอนสามารถแบ่งเป็นประเภทตามขั้นตอนหรือช่วงเวลาของการดำเนินการเรียนการสอน ได้ ดังนี้

1. การวัดและประเมินก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอน การวัดและประเมินก่อนเริ่มต้นดำเนินการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่กระทำเพื่อวางตำแหน่งผู้เรียน (Placement Evaluation) ก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอนซึ่งสามารถแบ่งตามจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินที่อาจมีความจำเป็นจะต้องทราบว่าผู้เรียนมีความพร้อมหรือมีความรอบรู้ในเรื่องราวที่ตั้งใจจะสอนมากน้อยเพียงใดได้ดังต่อไปนี้

1.1 การวัดและประเมินความพร้อมก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอน เป็นการวัดและประเมินก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอนเพื่อทราบว่าผู้เรียนมีทักษะและความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นพอเพียงหรือไม่ต่อการเรียนรู้วิชานั้นๆ เครื่องมือที่ใช้วัดอาจเป็นแบบสอบความพร้อม (Readiness Test) แบบสอบก่อนเริ่มเรียน การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถามครูประจำชั้นเดิมหรือผู้ที่เคยสอนผู้เรียนกลุ่มนั้น

มาแล้ว สารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินความพร้อมก่อนเริ่มต้นการสอนนี้เป็นประโยชน์ในการกำหนดจุดประสงค์ของการสอน วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนและใช้ในการตัดสินใจว่าผู้เรียนมีความพร้อมหรือไม่ ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมก็สามารถเริ่มทำการสอนได้เลยและถ้ายังไม่พร้อมผู้สอนจะได้จัดประสบการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมก่อนดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้

1.2 การวัดและประเมินความพร้อมก่อนการสอนเป็นการวัดและประเมินก่อนการสอนเพื่อทราบว่าผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมผลการเรียนที่ตั้งใจให้เกิดขึ้นตามที่วางแผนไว้ในหลักสูตรหรือไม่

2. การวัดและประเมินระหว่างการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่กระทำเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนขณะการเรียนการสอนยังคงดำเนินอยู่ การวัดและประเมินผลประเภทนี้สามารถจำแนกออกเป็นการวัดและประเมินความก้าวหน้ากับการวัดและประเมินปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้

2.1 การวัดและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Formative Evaluation) เป็นการวัดและประเมินระหว่างการเรียนการสอนเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถหรือทักษะตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยการสอนหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้วัดอาจเป็นแบบสอบถาม แบบทดสอบย่อย การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น สารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อทำการปรับปรุงการเรียนและเป็นข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนเพื่อทำการปรับปรุงการสอนตลอดจนใช้ในการตัดสินใจว่าผู้เรียนคนใดสามารถผ่านหรือไม่ผ่านจุดประสงค์ประจำหน่วยถ้าทุกคนผ่านจะได้ทำการสอนหน่วยต่อไป แต่ถ้าบางคนผ่านจะได้ทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องให้มีการเรียนรู้ที่เต็มเต็มส่วนที่ขาดหายไปทันทีหลังการสอน

2.2 การวัดและประเมินปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ (Diagnostic Evaluation) หลังจากจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขข้อจุดบกพร่องของการเรียนรู้ระหว่างที่ทำการเรียนการสอนยังคงดำเนินอยู่ แล้วถ้าหากพบจุดบกพร่องหรือความล้มเหลวของการเรียนรู้ยังคงมีอยู่ซึ่งการสอนซ่อมเสริมไม่สามารถแก้ไขหรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นก็ควรมีการศึกษาถึงอุปสรรคปัญหานั้นอย่างลึกซึ้งโดยใช้แบบสอบวินิจฉัย (Diagnostic Test)

3. การวัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน การวัดและประเมินหลังการเรียนการสอนได้สิ้นสุดลงแล้วเป็นกิจกรรมเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลประเภทนี้สามารถจำแนกออกเป็นการวัดและประเมินผลสรุปกับการวัดและประเมินผลสรุปรวมอย่างลึกซึ้ง

3.1 การวัดและประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการวัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละวิชาเพื่อตัดสินความรู้ความสามารถรวบยอดในวิชานั้นของผู้เรียนเครื่องมือที่ใช้วัดอาจเป็นแบบสอบรวบยอด (Summative Test) ซึ่งมักเป็นแบบสอบที่ครอบคลุมเนื้อเรื่องอย่างกว้างขวางทุกหน่วยการสอนและเป็นเนื้อเรื่องที่เป็นตัวแทนสาระหรือการปฏิบัติที่ได้มีการเรียนการสอนไปแล้ว ผู้สอนสามารถใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือประกอบด้วย สารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินผลสรุปนี้เป็นประโยชน์ในการตัดสินระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหรือเป็นส่วนสำคัญสำหรับการให้ระดับคะแนนหรือเกรด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สามารถใช้ประเมินประสิทธิภาพการสอนได้อีกด้วย

3.2 การวัดและประเมินผลสรุปรวมอย่างลึกซึ้ง (Comprehensive Evaluation) เป็นการวัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนครบตามหลักสูตรเพื่อตัดสินความรู้ความสามารถหรือทักษะของผู้เรียนในเชิงบูรณาการความรู้ที่สำคัญจากหลายๆ วิชาที่ครอบคลุมหลักสูตรเครื่องมือที่ใช้วัดมีชื่อเรียกต่างๆ กันตามลักษณะของการสอบ เช่น การสอบอย่างลึกซึ้ง (Comprehensive Examination) การสอบประมวลสาระความรู้ (Qualifying Examination) การสอบก่อนจบการศึกษา (Exit Examination) ซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้ความรู้ความสามารถจากหลายวิชามารวมการเข้าด้วยกัน สารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินผลสรุปรวมอย่างลึกซึ้งนี้จะนำมาใช้ตัดสินผลการเรียนรู้รวบยอดหลักสูตรก่อนการสำเร็จการศึกษา

แนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning)

การประเมิน (Assessment) หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ครูและนักเรียนตรวจสอบตนเองเพื่อให้ได้สารสนเทศสำคัญสำหรับใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ (Black and William 1998:15) ซึ่งความหมายของการประเมินนี้ครอบคลุมการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (Assessment of learning) ที่รู้จักกันในชื่อของการประเมินเพื่อสรุปผล (Summative Assessment) และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) หรือที่เรียกว่าการประเมินผลย่อย (Formative Assessment) การประเมินเพื่อการเรียนรู้และการประเมินผลย่อยไม่ใช่เรื่องเดียวกันแต่บางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เป็นกระบวนการในการค้นหาและตีความหมายหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยนักเรียนและครูเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับการเรียนรู้ของนักเรียน เป้าหมายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุ และการบรรลุเป้าหมายที่ต้องไปให้ถึงนั้นทำอย่างไร (Assessment Reform Group 2002) การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้และการสอน การประเมินนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับครูในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลการพัฒนาในตัวผู้เรียนแต่ละคนอย่างดีที่สุด การประเมินตามแนวคิดนี้ครูจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนรายบุคคลเพื่อกระตุ้นและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายในขั้นต่อไป นั่นคือการประเมินเพื่อการเรียนรู้จะเป็นหัวใจสำคัญว่าผู้เรียนจะต้องทำอย่างไรหรือเรียนรู้อย่างไรหลังจากที่รู้ผลการประเมินของตนเองแล้ว

Stiggins, Arter Chappuis and Chappuis 2004 : 42– 45 กล่าวถึงกลยุทธ์ 7 ประการ 3 คำถามหลักสำหรับการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ดังนี้

คำถามที่ 1 : ฉันกำลังจะไปไหน (Where am I going?)

1. จัดทำเป้าหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน นักเรียนเข้าใจได้ (Provide clear learning targets)
2. ให้นักเรียนตัวอย่างของงานที่ดีและไม่ดี (Use examples of strong and weak student work)

คำถามที่ 2 : ฉันอยู่ที่ไหน (Where am I now?)

3. ให้ข้อมูลย้อนกลับบ่อย ๆ (Offer regular descriptive feedback)

4. สอนให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเองและสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ (Teach students to self-assess and set goals)

คำถามที่ 3 : จะลดช่องว่างได้อย่างไร (How can I close the gap?)

5. ออกแบบการสอนให้เน้นเนื้อหาอย่างหนึ่งที่ละเรื่อง (Design lessons to focus on one aspect at a time)

6. สอนให้นักเรียนแก้ไขปรับปรุงงานหรือการเรียนรู้ของตน (Teach students focused revision)

7. กระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (Engage students in self-reflection, and let them keep track of and share their learning)

นอกจากนี้ มิติในการพัฒนาครูด้านการประเมินประกอบด้วยหกมิติของการประเมินระหว่างเรียน (Six dimensions of formative assessment) คือ

1. มิติและการใช้การประเมิน
2. ลำดับคุณภาพและการเชื่อมโยงวิธีการประเมิน
3. ความชัดเจนและเหมาะสมกับเป้าหมายและความคาดหวังของการเรียนรู้
4. โอกาสสำหรับการประเมินตนเอง
5. แก้ไขการสอนจากการประเมินผลข้อมูล
6. คุณภาพและเหมาะสมของการให้ข้อมูลย้อนกลับกับนักเรียน

แนวคิดการพัฒนาแนวทาง

แนวทาง หรือ คู่มือเป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่กับการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อ่านได้ศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เป็นแนวทางดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ปราณี รุณวงศ์ (2546: 11) และปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ (2539: 127-132) ได้อธิบายเกี่ยวกับประเภทของแนวทางว่ามี 3 ประเภทได้แก่

1. แนวปฏิบัติครู เป็นหนังสือที่ให้แนวทางและคำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับสาระวิธีการ กิจกรรม สื่อวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่างๆ

2. แนวปฏิบัติผู้เรียน หรือ แบบฝึกปฏิบัติ คือ หนังสือที่ผู้เรียนใช้ควบคู่ไปกับตำราเรียนที่เรียนปกติจะประกอบไปด้วยคำสั่ง แบบฝึกหัด ปัญหาหรือคำถามที่ว่างสำหรับการเขียนคำตอบและการทดสอบ

3. แนวปฏิบัติทั่วไป เป็นหนังสือที่ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้อ่านโดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ที่มีความเข้าใจและสามารถดำเนินการในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม

ลักษณะแนวปฏิบัติที่ดี เรืองชัย จรุงศิริวัฒน์ (2553: ออนไลน์) ได้อธิบายว่า แนวปฏิบัติที่ดี 3 ลักษณะคือ

1. Manual Book เป็นคำแนะนำการใช้งานเป็นลำดับขั้นตอนสั้นๆ กระชับเช่นแนวปฏิบัติการใช้กล้องดิจิทัลที่แถมมาพร้อมกล้อง

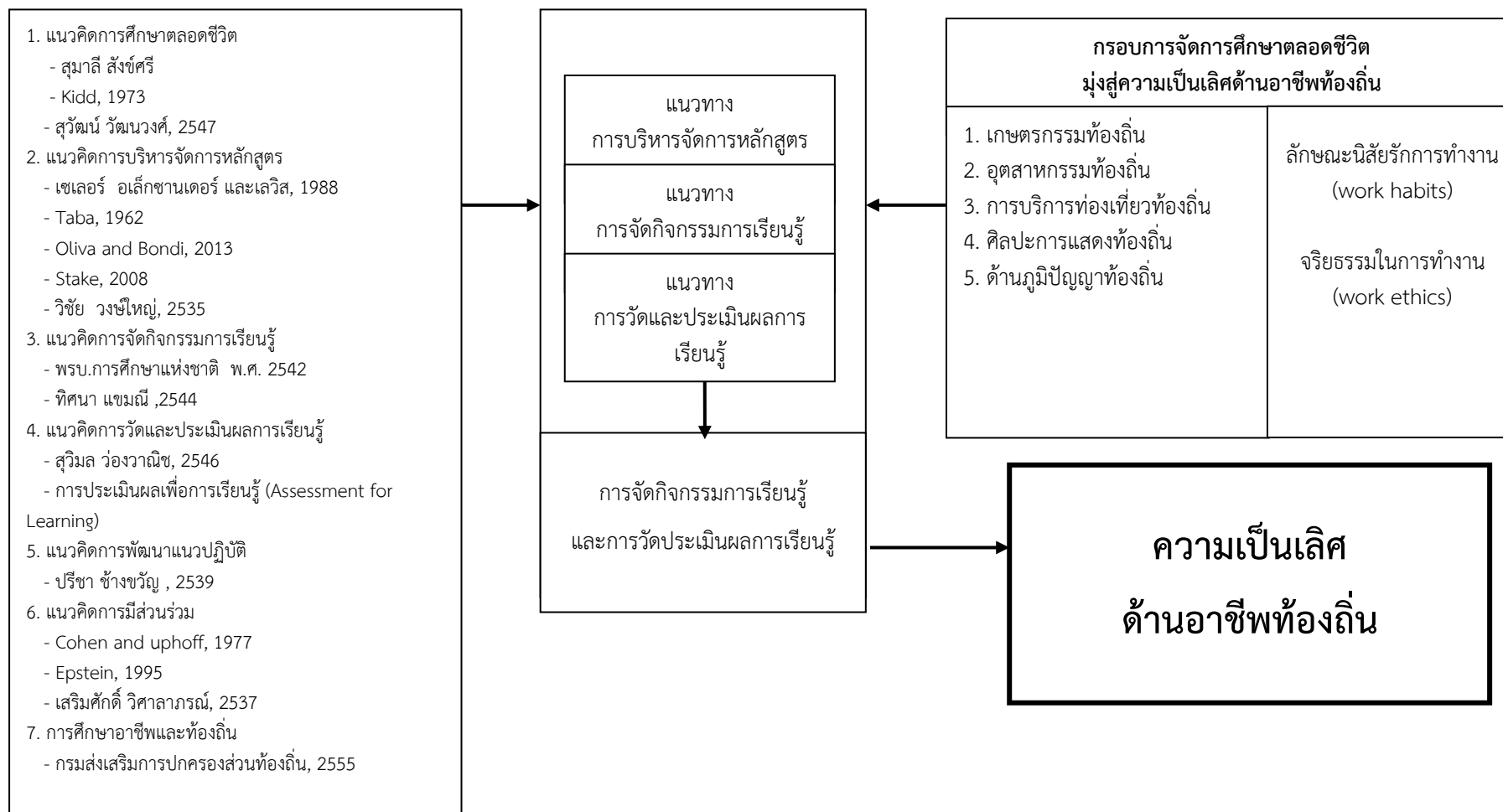
2. Cook Book เป็นการเพิ่มเติมจาก Manual Book โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow chart) พร้อมคำอธิบายในส่วนต่างๆ อย่างละเอียด

3. Tips Book เป็นการเพิ่มเติมจาก Cook Book โดยมีประสบการณ์เข้ามาด้วย เช่น สิ่งไม่ควรทำ ไม่ควรทำ สิ่งที่ต้องระวัง กรณีศึกษาต่างๆ เป็นต้น

สำหรับ แนวทางการพัฒนาแนวปฏิบัติ ปรีชา ช้างขวัญยืน และคนอื่นๆ (2539: 132-134) สมจิตร ทับทิม (2548: 73) ได้เสนอในทำนองเดียวกันว่าการพัฒนาแนวทางต้องเน้นขั้นตอนการปฏิบัติเป็นสำคัญ วิธีการจัดกิจกรรมจะต้องเขียนไว้ให้สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้และควรแสดงภาพ แผนภูมิ แผนผัง เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ง่ายส่วนการเขียนรายละเอียดต้องใช้ภาษาที่ผู้อ่านได้รับความรู้และความเข้าใจ การเขียนแนวปฏิบัติเป็นการสอนหรือการให้ความรู้แก่ผู้อ่านทางด้านการเขียนแนวปฏิบัติจึงจำเป็นต้องตรงประเด็นเนื้อหาที่มีความชัดเจนมีรายละเอียดที่ครอบคลุมประเด็นที่น่าสงสัยไว้ทั้งหมด เพื่อที่ผู้อ่านจะได้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ซึ่ง

ดังนั้นลักษณะของแนวทางที่ดีควรจะต้องประกอบด้วย เนื้อหาที่ชัดเจน อธิบายด้วยภาพประกอบ แผนภูมิ แผนผัง เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติเหมาะสมกับหน่วยงานและกลุ่มเป้าหมายมีความทันสมัย มีตัวอย่างประกอบ

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวทางการนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ดังรายละเอียดข้างต้น สรุปเป็นแผนภาพ 1

แผนภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
3. เพื่อทดลองใช้แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
4. เพื่อปรับปรุงแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้กำหนดนโยบายและพัฒนารอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่น ได้แก่

- 1) ผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 คน
- 2) ผู้รับผิดชอบโครงการการจัดทำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จำนวน 2 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

- 1) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด/นายกเทศมนตรี จำนวน 15 คน
- 2) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา/ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 15 คน
- 3) ศึกษาพิเศษ จำนวน 16 คน
- 4) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 17 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 20 คน
- 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ /หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 20 คน
- 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 160 คน
- 4) ครูผู้สอน จำนวน 37 คน
- 5) นักเรียน จำนวน 549 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ครอบคลุม 5 ภูมิภาคๆละ 2 จังหวัด รวม 10 จังหวัดๆ ละ 2 โรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

ภาคใต้		
จังหวัด	โรงเรียน	สังกัด
สงขลา	โรงเรียนเทศบาล 1 เอ็งเสียงสามัคคี	เทศบาลนครหาดใหญ่
	โรงเรียนเทศบาล 5	เทศบาลนครสงขลา
ตรัง	โรงเรียนเทศบาลวัดตันตยาภิรมณย์	เทศบาลนครตรัง
	โรงเรียนเทศบาลบ้านคลองภาษี	เทศบาลเมืองกันตัง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
กาฬสินธุ์	โรงเรียนเทศบาล 2 วัดสว่างคงคา	เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
	โรงเรียนลำปาววิทยาคม	อบจ.กาฬสินธุ์
มหาสารคาม	โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย	เทศบาลเมืองมหาสารคาม
	โรงเรียนหัวเรือพิทยาคม	อบจ.มหาสารคาม
ภาคตะวันออก		
จันทบุรี	โรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี 1	เทศบาลเมืองจันทบุรี
	โรงเรียนเทศบาลเมืองขลุง 2	เทศบาลเมืองขลุง
ชลบุรี	โรงเรียนเทศบาลคลองตำหรุ	เทศบาลตำบลคลองตำหรุ
	โรงเรียนเทศบาล 1 (สถาวร)	เทศบาลเมืองบ้านบึง
ภาคกลาง		
นครปฐม	โรงเรียนทราวดี	เทศบาลนครปฐม
	โรงเรียนเทศบาล 1 วัดเทียนดัด (นครผลพิทยาคาร)	เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่
กาญจนบุรี	โรงเรียนเทศบาล 5 (กระต่ายไทยอนุเคราะห์)	เทศบาลเมืองกาญจนบุรี
	โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี 1 (บ้านเก่าวิทยา)	อบจ.กาญจนบุรี
ภาคเหนือ		
เชียงใหม่	โรงเรียนชุมชนวัดศรีดอนไชย	เทศบาลนครเชียงใหม่
	โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย	อบจ.เชียงใหม่
อุตรดิตถ์	โรงเรียนเทศบาลศรีพนมมาศพิทยากร	เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ (อำเภอลับแล)
	โรงเรียนเทศบาลวัดคลองโพธิ์	เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาที่จัดให้บุคคลทุกช่วงอายุโดยในแต่ละช่วงวัยของชีวิต ได้รับการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบผสมผสานกัน ทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์อย่างเต็มตามศักยภาพ เพียงพอต่อการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสมในทุกช่วงวัยของชีวิตซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาในระบบ หมายถึง การศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษาหลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

การศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง กรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของแต่ละท้องถิ่น มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความเป็นมา วิสัยทัศน์ หลักการ เป้าหมายและจุดเน้น กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น การประเมินผลการเรียนรู้ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรอาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรักและหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นมรดกทางสังคมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการแก้ปัญหาการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น หมายถึง ขอบข่ายเนื้อหาการเรียนรู้ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในท้องถิ่นโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น ด้านศิลปการแสดงท้องถิ่นและด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

อาชีพท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ ตามบริบทและสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพปัญหาชุมชน วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การงานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและหวงแหนมรดกทางสังคมของบรรพบุรุษ ในความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต ในการดำรงชีวิตและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น หมายถึง ประสบการณ์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่ออาชีพในท้องถิ่นของผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเข้มข้นตามอัจฉริยภาพเพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพสุจริตในท้องถิ่น

แนวทาง หมายถึง เอกสารที่มีรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติ วิธีการ ขั้นตอน คำแนะนำ ที่เกี่ยวกับการนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานครอบคลุมการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ ประกอบด้วย

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่แสดงรายละเอียดและขั้นตอนการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษา

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่แสดงรายละเอียด ขั้นตอน วิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะอาชีพท้องถิ่น ประกอบการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

แนวทางการวัดประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่แสดงรายละเอียด ขั้นตอน วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน ที่เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแนวทางในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในระบบและนอกระบบ
2. สถานศึกษามีแนวทางในการจัดการศึกษาที่ชัดเจนในการนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้
3. เด็กและเยาวชนท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพท้องถิ่นมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพท้องถิ่น อันนำไปสู่การสืบทอด และขยายความรู้เป็นวงกว้างต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
2. แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตการใช้แหล่งเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพท้องถิ่น
3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร
4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ความเป็นมาและความสำคัญ

ในสมัยปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างรุนแรง บุคคลจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความคิด และทักษะการดำรงชีวิต ให้สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องคุณภาพชีวิตจึงหมายถึงการมีอาชีพและพึ่งพาตนเองได้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า “การช่วยเหลือ สนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ก่อนอื่น เป็นพื้นฐานนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับสูงได้ต่อไปโดยแน่นอนส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาด ล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์” สอดคล้องกับพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่ว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือน ตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”

“เศรษฐกิจพอเพียง จะทำความเจริญให้แก่ประเทศได้แต่ต้องมีความเพียรแล้วต้องอดทนต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พูดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำโดยเข้าใจ เชื่อว่าทุกคนจะมีความพอใจได้”

“ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ผู้ที่จะสามารถประพฤติชอบและหาเลี้ยงชีพชอบได้ด้วยนั้น ย่อมมีทั้งวิชาความรู้ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะเป็นสิ่งที่แรกเป็นปัจจัยสำหรับใช้กระทำการงาน สิ่งหลังเป็นปัจจัยสำหรับส่งเสริมความประพฤติและการปฏิบัติงานให้ชอบคือให้ถูกต้องและเป็นธรรม”

“การใช้จ่ายอย่างประหยัดนั้น จะเป็นหลักประกันความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ประหยัดเอง และครอบครัวป้องกันความขาดแคลนในวันข้างหน้าการประหยัดดังกล่าวนี้จะมีผลดีไม่เฉพาะผู้ที่ยประหยัดเท่านั้น ยังเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วย”

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจึงจำเป็นต้องพัฒนาด้วยการให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างมากมายทั้งในภาคเอกชน และประชาชน ที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่นทั่วประเทศ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนจะเป็นหน่วยงานที่ต้องใกล้ชิดกับประชาชนจึงจะสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 289 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ และคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น และ หมวด 3 มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และการได้รับการศึกษาจากหน่วยงานที่จัดขึ้น นั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 41 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กล่าวถึงเป้าหมายในการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทย ทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมุ่งพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาตนเอง และปรับตัวให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของโลก

ดังนั้น การจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่บริการประชาชนจึงมีแนวทางการจัด 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาในโรงเรียน (Formal Education) เป็นการจัดการศึกษาที่มีโครงสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจน 2) การจัดการศึกษานอกโรงเรียน (Non-formal Education) เป็นการจัดการศึกษาบริการประชาชน โดยมีกระบวนการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น มีหลักสูตรการเรียนการสอน ที่เน้นการนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และไม่จำกัดอายุผู้เข้าเรียน 3) การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการปฏิบัติ และแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะ การจัดการเรียนไม่มีหลักสูตรที่แน่นอนการเรียนไม่จำกัดอายุ และสถานที่เรียน สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและตลอด

ชีวิตซึ่งการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบนี้สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้สอดคล้องกับค่า แลกเปลี่ยนของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ด้านการศึกษาและการสนับสนุน การจัดการศึกษาตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่ม ดำเนินการตามเจตนารมณ์ดังกล่าวตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 ต่อเนื่องมาจนถึงปีการศึกษา 2555 โดย รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ข้อ 2 สร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทาง การศึกษาในสังคมไทยโดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากร ทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่ม น้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมี ประสิทธิภาพ ทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อ ขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา(สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

ความสำคัญของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นการพัฒนาคนให้เต็มตามศักยภาพที่ เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และเป็นการเชื่อมโยง ผลสมผสานการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อนำผลการเรียนรู้นั้นไปพัฒนาตนเอง สอดคล้อง กับ Jacob 2009 ที่เน้นหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนควรมีทักษะทางสังคมและชีวิต (Social and life Skill) โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบ รู้เท่าทันโลกเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคน ไทย (แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2552-2559, 2555) ดังที่ สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ มูลนิธิชัยพัฒนา กล่าวว่า “การใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบอาชีพ คือเน้นการพึ่งพา ตนเอง ความสัมพันธ์ที่ดีความเอื้อเพื่อเกื้อหนุนในครอบครัวและชุมชน การใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการประกอบธุรกิจจะทำให้คนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้กำไรไม่ขาดทุน สิ่งแวดล้อมไม่ ทำลายโลกและช่วยเหลือสังคม” (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2554)

ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้นำหลักการ และเหตุผลดังกล่าวข้างต้นมาจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียนทั้งในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และตามอัธยาศัย โดยใช้ ศักยภาพของตนเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง รู้วิธีเลือกประกอบอาชีพที่สุจริต เหมาะสม สามารถพึ่งตนเองและเลี้ยงตนเองได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ ขอบเขตทักษะที่เกิดกับ ผู้เรียน ได้แก่ นิยรักการทำงาน มีความขยันหมั่นเพียร มีคุณธรรม 4 ประการ คือ ความอดทน ความ ซื่อสัตย์ รู้จักเสียสละ และความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหา รวมถึงทักษะในการ จัดการเครื่องมือในการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การฝึกปฏิบัติจริง การสาธิต การทดลอง เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2550)

สำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นด้านอาชีพใน ท้องถิ่นนั้นยังไม่มีส่งเสริมและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งจะมีการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของ

กลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งถ้าหากทุกฝ่ายไม่มีความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญเพื่อต่อยอดจุดแข็ง สร้างเสริมจุดอ่อนด้านอาชีพในท้องถิ่นแล้วอาจส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อความมั่นคงประเทศชาติ ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดต่อไป

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ระดับประเทศ ในการประสานความร่วมมือกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรชาญชาวบ้าน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ได้ร่วมกันพิจารณาจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นในแง่มุมต่างๆ เพื่อความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริงและโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในชุมชน ท้องถิ่น ภายใต้สภาพแวดล้อมตามวิถีชีวิตของตนก่อให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น มีความภาคภูมิใจในบ้านเกิดเมืองนอน เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคมสามารถแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง ตลอดจนพัฒนาทักษะอาชีพได้อย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดทฤษฎี

สำหรับการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้ยึดหลักการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีองค์ประกอบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีเงื่อนไขอยู่บนพื้นฐานของความรอบรู้ ความเข้าใจ ในความแตกต่างกันในธรรมชาติทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับครัวเรือน และระดับบุคคลซึ่งการส่งเสริมอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้สำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดระดับความสำคัญของการส่งเสริมอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพของท้องถิ่น โดยคำนึงถึงปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งเสริมและ เอื้อต่อการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่
 2. การจัดแบ่งกลุ่มอาชีพ แบ่งตามประเภทของการส่งเสริมสนับสนุนคือ
 - 2.1 กลุ่มอาชีพที่ต้องให้ความช่วยเหลือพิเศษเป็นกลุ่มที่ขาดปัจจัยการผลิต เช่น ทุน ที่ดินทำกิน ทักษะความรู้
 - 2.2 กลุ่มอาชีพพึ่งตนเองได้แต่ยังไม่เข้มแข็งต้องให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการ คุณภาพการผลิต
 - 2.3 กลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็ง ต้องการส่งเสริมให้มีคุณภาพสูงขึ้นตามลำดับจนถึงการรับรองมาตรฐานการผลิตจากหน่วยงานของรัฐทั้งในและต่างประเทศ
3. การรวบรวมและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพ โดยแยกประเภทของอาชีพตามระดับของการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและประเภทของกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งวัตถุดิบ

และ การจัดจำหน่าย เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน การกำหนดกรอบการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น

4. การจัดระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
5. การจัดทำแผนการพัฒนาการส่งเสริมอาชีพเพื่อกำหนดกรอบทิศทางการส่งเสริมอาชีพอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับครัวเรือน ระดับชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้อง
6. การส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของการประกอบอาชีพและสร้างพลังของการบริหารจัดการการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น
7. การส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ทักษะการประกอบอาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค
8. การส่งเสริมและการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ
9. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ
10. การติดตามประเมินผลการส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น (มาตรฐานการส่งเสริมอาชีพ, 2549)

แนวคิดทฤษฎีการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ดังนี้

UNESCO(1968:20) กล่าวว่าในอดีตการศึกษาตลอดชีวิตได้ถูกนำมาใช้เรียกการให้การศึกษาต่อเนื่องแก่ผู้ที่ออกจากโรงเรียนแล้ว หรือผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบันนี้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวม ที่สนองต่อความต้องการการศึกษาของแต่ละบุคคลแต่ละกลุ่ม ครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ด้วยกระบวนการต่อเนื่อง

Faure (1972) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตมีความหมายครอบคลุมการศึกษาทุกลักษณะทุกรูปแบบ เป็นการศึกษาโดยรวมทั้งหมดไม่ว่าจะมองการศึกษาในส่วนใด หรือการศึกษาลักษณะใดล้วนเป็นการศึกษาตลอดชีวิตทั้งสิ้น การศึกษาตลอดชีวิตไม่ได้เป็นระบบการศึกษา แต่เป็นหลักการจัดการศึกษา ซึ่งรวมการศึกษาทุกระบบ ทุกหน่วยทุกแหล่งไว้ด้วยกันทั้งหมดและเป็นการพัฒนาการศึกษาในทุกส่วน

Dave (1975: 42) ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาทั้งหมดที่ครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิตของบุคคลเพื่อจะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านศักยภาพในตัวบุคคล สังคม และอาชีพ การศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นที่บ้าน ที่โรงเรียน ในชุมชน ณ สถานที่ทำงาน การเรียนจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ การเรียนจากสถานการณ์และกิจกรรมในรูปแบบอื่นๆ ตามแนวคิดนี้ การศึกษาตลอดชีวิตได้ให้แนวทางใหม่ในการกำหนดเป้าหมายของการศึกษา กิจกรรม และโครงสร้างทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลในทุกๆ ด้าน ตลอดช่วงชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังนั้นการศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

Cropley (1977) ได้กล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่าบุคคลควรจะได้รับการสอนการศึกษา การเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตของเขา

Cropley and Dave (1978) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิตว่าเป็นการศึกษาที่มีการผสมผสานใน 2 มิติ คือ

1. การผสมผสานในแนวดิ่ง กล่าวคือ มองว่าการศึกษามีความจำเป็นในทุกช่วงชีวิตของบุคคล บุคคลควรได้รับการศึกษาทุกช่วงวัยตลอดชีวิต การศึกษาในโรงเรียนเป็นเพียงช่วงหนึ่งของชีวิตเท่านั้น การศึกษาในโรงเรียนจึงไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมความต้องการของชีวิตทั้งหมดได้ ช่วงชีวิตที่ยาวนานที่สุดของบุคคล ก็คือ ช่วงชีวิตหลังจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว เพราะฉะนั้น การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิต และการศึกษาที่มีความสำคัญต่อบุคคลมากที่สุดก็คือการศึกษาจากภายนอกโรงเรียน เช่น การศึกษาจากเพื่อน จากครอบครัว จากชุมชน จากการงาน ฯลฯ การศึกษาจำเป็นสำหรับทุกช่วงอายุ และควรจะใช้หลายวิธีการ หลายกระบวนการ

2. การผสมผสานในแนวนอน หรือแนวนราบ กล่าวคือ มองว่าการศึกษาทั้งชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน การศึกษาและการเรียนรู้ควรจะประสานกันหลายๆ ส่วน ทั้งในโรงเรียนและแหล่งอื่นๆ ในสังคม การศึกษาควรจะต้องผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีส่วนสัมพันธ์กับชีวิต แหล่งที่จะให้การเรียนรู้ควรจะเป็นลักษณะของเครือข่ายซึ่งจะผสมผสานรูปแบบและแหล่งการเรียนรู้ทั้งหมดที่มีในชุมชนและสัมพันธ์กับชีวิตจริง

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2531: 8-11) กล่าวว่า มนุษย์จำเป็นต้องมีการศึกษาและจำเป็นจะต้องศึกษาไปจนตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะชีวิตต้องการดำรงอยู่ด้วยดีและเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นสภาพที่ชีวิตต้องทำให้เกิดขึ้นในแต่ละช่วงชีวิตของบุคคล ต้องเผชิญกับสิ่งบีบคั้นจำกัดขัดขวางที่จะสกัดกั้นไม่ให้ไปสู่ผลดังกล่าว ซึ่งเรียกว่า “ทุกข์” สิ่งที่ต้องทำ ก็คือ จะต้องพัฒนาคนขึ้นไปให้มีความรู้ให้มีสิ่งที่เรียกว่า ปัญญา ให้มีวิชาพร้อมทั้งความสามารถอื่นๆ ที่จะช่วยให้แก้ปัญหาได้เมื่อแก้ปัญหาได้ ก็คือ ดับทุกข์ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต เมื่อศึกษาดีแล้วก็แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยดีและเจริญงอกงาม เข้าถึงจุดหมายที่ชีวิตพึงต้องการ

สุนทร สุนันท์ชัย (2534: 8-10) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า หมายถึง การจัดกระบวนการให้มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการดำเนินการตลอดชีวิตของบุคคล
2. เป็นการจัดที่มีการวางแผน ทำให้ได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติอันจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จนในที่สุดจะทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ
3. เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ใช้แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท ทั้งแบบในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นการศึกษาทั้งหมดของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายมุ่งพัฒนามนุษย์ให้ปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพของบุคคลแต่ละคน เป็นการศึกษาที่เกิดจากแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ทุกชนิดทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การศึกษาประเภทต่างๆ จึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การศึกษาก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา การศึกษาหลังวัยเรียนในรูปแบบต่างๆ เช่น การศึกษานอกระบบ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาเหล่านี้เป็นเพียงประเภทย่อยๆ ของการศึกษา

ตลอดชีวิต เพราะการศึกษาตลอดชีวิตนั้นเป็นผลรวมของการศึกษาทุกประเภทที่บุคคลได้รับตั้งแต่เกิดจนตาย

สรุป การศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมลักษณะที่เป็น 2 มิติ มิติที่ 1 มองช่วงชีวิตของบุคคล ตั้งแต่เกิดจนตาย ที่ต้องมีการพัฒนาการ มีความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิต และต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สถานการณ์ ตั้งแต่วินาทีแรกที่เกิดขึ้นมาจนวินาทีสุดท้ายของชีวิต มิติที่ 2 มองการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ทุกวิธีการทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย จากทุกแหล่งการเรียนรู้ เช่น บุคคล ครอบครัว เพื่อน การประกอบอาชีพ สื่อสารมวลชน ชุมชน ฯลฯ และการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกแหล่งการเรียนรู้ต้องสัมพันธ์กับชีวิตจริง เพื่อบุคคลจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาอย่างแท้จริง

ทฤษฎีการพัฒนาด้านอาชีพ

Tiedeman and Hara (อ้างถึงใน สำเนา ขจรศิลป์, 2529) เสนอแนวคิดการพัฒนาด้านอาชีพว่าเป็นกระบวนการที่ต้องสร้างเอกลักษณ์เมื่อบุคคลที่ต้องเผชิญกับงาน โดยอธิบายว่าประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้บุคคลสร้างอาชีพขึ้น การสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีวดังกล่าวเป็นการสร้างเอกลักษณ์ในการทำงานของตนเอง เพื่อให้ตัวเองสามารถอยู่ได้และเป็นการสร้างปรากฏการณ์ทางจิตวิทยา และสังคมวิทยาพัฒนาการด้านอาชีพ ที่เน้นการตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในอาชีพด้วยขั้นตอนต่างๆ หลายขั้นตอน และอาจเกิดซ้ำๆ ตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนงานใหม่เสมอ ทฤษฎีแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะการเตรียมเลือกอาชีพ (Period of Anticipation or Preoccupation) ในระยะนี้แบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1.1 ขั้นการสำรวจ(Exploration Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะสำรวจข้อมูลต่างๆ และประเมินตัวเองในด้านความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ลักษณะสาขาวิชาและอาชีพ ตลอดจนการประเมินความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ

1.2 ขั้นตอนการก่อตัวของความคิด (Crystallization Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะนำข้อมูลในการสำรวจมาพิจารณาพร้อมกับค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของตนเอง

1.3 ขั้นตอนทดลองเลือกอาชีพ (Choice Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะทดลองตัดสินใจเลือกอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพครั้งนี้จะเป็นการตัดสินใจชั่วคราวหรือถาวรนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลที่บุคคลได้รู้ในขั้นสำรวจและขั้นการก่อตัวของความคิด

1.4 ขั้นการพิจารณารายละเอียด(Clarification Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อจัดความสงสัย และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดและชัดเจนเพียงพอ เพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แน่นอน

2. ระยะการประกอบอาชีพและการปรับตัว (Period of Implementation and Adjustment) ในระยะนี้บุคคลพร้อมและเริ่มประกอบอาชีพที่ได้เลือกสรรมาแล้ว ระยะการประกอบอาชีพและการปรับตัว แบ่งออกเป็นขั้นย่อยๆ ได้ 3 ขั้น ดังนี้

2.1 ขั้นการเข้าสู่การศึกษาหรืออาชีพ (Induction Stage) ขั้นนี้บุคคลจะเข้าศึกษาใน

สาขาวิชาชีพ เพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพ หรือเลือกอาชีพที่ตัดสินใจแล้ว โดยทั่วไปบุคคลจะยอมรับและปรับตัวเองเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่

2.2 ขั้นการปรับปรุง (Reformation Stage) ขั้นนี้บุคคลจะได้รับการยอมรับในสภาพแวดล้อมของการศึกษาหรืออาชีพที่ได้เลือกแล้วบุคคลจะพยายามประนีประนอมกันระหว่างเป้าหมายของตนเองกับคนส่วนใหญ่และในที่สุดก็จะปรับตัวตามกลุ่มได้

2.3 ขั้นความมั่นคง (Integration Stage) ขั้นนี้บุคคลมีความมั่นคงและมีความสำเร็จในการศึกษาหรืออาชีพ และเห็นว่าอาชีพนั้นมีความเหมาะสมกับตนเอง

ขั้นตอนการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

สำหรับการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น คณะทำงาน ได้กำหนดให้มีขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การยกร่างกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 ภารกิจหลักดังนี้

ภารกิจที่ 1 : กำหนดคณะทำงานการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยดำเนินการพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะทำงานแต่ละกลุ่ม และออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ

ภารกิจที่ 2 : ยกร่างกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยดำเนินการจัดประชุมที่ปรึกษาและคณะทำงานดำเนินงานตามภารกิจที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยกำหนด ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 นโยบายหน่วยงานสังกัดทุกระดับ ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศแต่ละจังหวัดเพื่อนำมาเขียนเนื้อหากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และตัวอย่างรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่นแต่ละจังหวัด

ผลที่ได้รับจากระยะที่ 1 คือ ร่างเอกสารกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและร่างเอกสารตัวอย่างรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่น

ระยะที่ 2 การพัฒนากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย 1 ภารกิจหลักดังนี้

ภารกิจที่ 1 : การพัฒนากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยดำเนินการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง ปรับปรุงแก้ไขกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและตัวอย่างรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่นตามข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้รับจากระยะที่ 2 คือ เอกสารกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและเอกสารตัวอย่างรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์

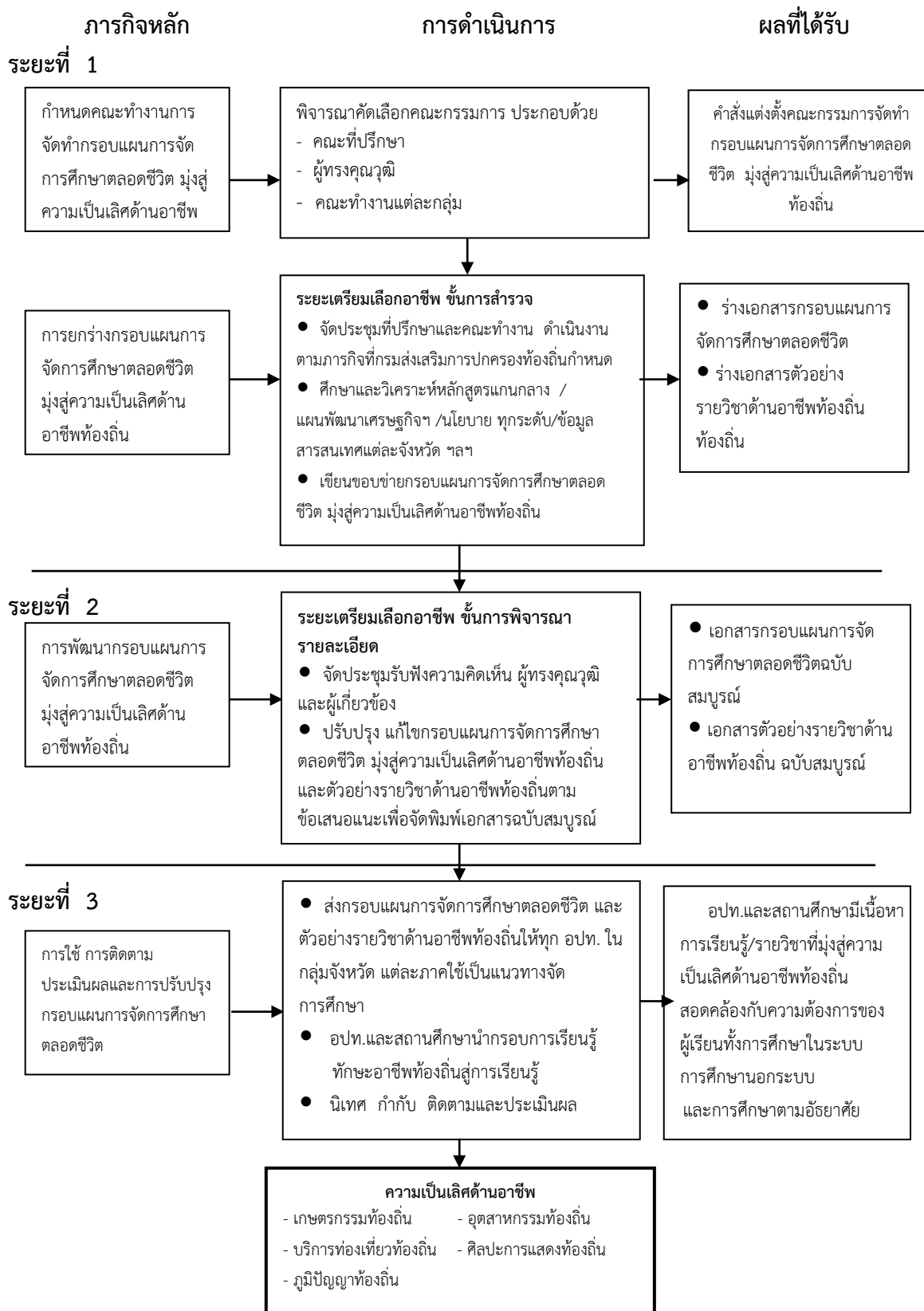
ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผล ประกอบด้วย 1 ภารกิจหลักดังนี้

ภารกิจที่ 1 : การใช้และประเมินผลกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยดำเนินการส่งกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและตัวอย่างรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่นให้ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค ประกอบด้วยกลุ่มจังหวัดภาคกลาง กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่ม

จังหวัดภาคภาคใต้และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกและจังหวัดชายทะเล ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาทุกระบบและร่วมกันดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

ผลที่ได้รับจากระยะที่ 3 คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษามีเนื้อหาการเรียนรู้ /รายวิชาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นโดยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จากขั้นตอนในการดำเนินการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้กำหนดเป็น 3 ระยะ ตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีวศึกษาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

1. เพื่อพัฒนากรอบแผนที่จะการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ในแนวทางหรือวิธีการนำกรอบแผนการจัดการการศึกษาตลอดชีวิตด้านอาชีพท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม
2. เพื่อศึกษาและใช้เอกสารตัวอย่างรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค
3. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้จากการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค

ขอบเขตของการศึกษากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ใช้เอกสารกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดการศึกษาในระบบการศึกษา นอกกระบวนการศึกษา และ การศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคคลในชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานต่างๆทั้งของรัฐและเอกชน ในกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค ประกอบด้วยกลุ่มจังหวัดภาคกลาง กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่ม จังหวัดภาคภาคใต้ และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก

2. เนื้อหาสาระการเรียนรู้

เนื้อหาสาระของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นมี 5 ด้าน ดังนี้

- 2.1 เกษตรกรรมท้องถิ่น
- 2.2 อุตสาหกรรมท้องถิ่น
- 2.3 การบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น
- 2.4 ศิลปะการแสดงท้องถิ่น
- 2.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการเรียนรู้ อาชีพท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์และเจตคติต่อการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

4. ระยะเวลาดำเนินการ

4.1 การทดลองใช้นำร่อง (Pilot Study) กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค ในปีการศึกษา 2557

4.2 การขยายผลการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน อาชีพท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค ในปีการศึกษา 2558

นิยามศัพท์

1. **กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น** หมายถึง ขอบข่ายเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาของแต่ละท้องถิ่นในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการท่องเที่ยว ศิลปะการแสดง ภูมิปัญญา และครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2. **ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น** หมายถึง การเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากการศึกษารอบ แผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นแล้ว เกิดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพเป็นอย่างดี สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น

2.1 **ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น** หมายถึง ความรู้ทางการเกษตร หรือบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ในการถ่ายทอดด้านการเกษตรดั้งเดิม ตลอดจนการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคน สามารถพึ่งพาตนเองในสถานะต่างๆได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาผลผลิต ด้านเกษตร การรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการเกษตร

2.2 **ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น** หมายถึง ความรู้ความสามารถด้านอุตสาหกรรมและ หัตถกรรมในครัวเรือน ตลอดจนอุตสาหกรรมต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงผลผลิตโดยใช้ เทคโนโลยีท้องถิ่นในการพัฒนาผลผลิต

2.3 **ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น** หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวและให้ความ สะดวกสบายในการเที่ยวชมตามแหล่งวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและแหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี แหล่ง ทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและเป็นที่ยึดเหนี่ยวในกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค

2.4 **ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น** หมายถึง องค์ความรู้ด้านการแสดงพื้นบ้านในท้องถิ่น เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค

2.5 **ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น** หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ที่ท้องถิ่นได้สั่งสม และ สืบทอดต่อกันมา อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถ โดยใช้วิธีการ เครื่องมือ วิถีชีวิต เพื่อใช้ในการ ป้องกันและแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตให้มีความสุขของบุคคลในชุมชนหรือท้องถิ่นให้ดำรงคงอยู่จนถึง ปัจจุบันและในอนาคต ได้แก่ ด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือน ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม การแพทย์แผนไทย และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับอาชีพท้องถิ่น** หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัด ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านอาชีพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน เมื่อเรียนครบตามเนื้อหาที่กำหนดไว้

4. **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพท้องถิ่น** หมายถึง ความสามารถจากการเรียนรู้อาชีพ ท้องถิ่นนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้

5. **ทักษะการเรียนรู้อาชีพท้องถิ่น** หมายถึง ความสามารถจากการฝึกปฏิบัติจริงและมีความ ชำนาญการสามารถประกอบอาชีพได้

6. **เจตคติในการประกอบอาชีพท้องถิ่น** หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการเรียนรู้ด้าน อาชีพท้องถิ่น 5 ด้าน

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการประกอบอาชีพท้องถิ่น หมายถึง ความรับผิดชอบ มุ่งมั่น ตั้งใจ เอาใจใส่ ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการทำงานด้านอาชีพท้องถิ่น 5 ด้าน

8. สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในความควบคุม ดูแล และสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

9. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐ เพื่อบริหารจัดการในท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

10. กลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค หมายถึง กลุ่มจังหวัดภาคกลาง กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกและจังหวัดชายทะเล

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้จากกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค เกิดความรู้ด้านอาชีพทั้ง 5 ด้าน
2. ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้จากกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค เกิดทักษะด้านอาชีพในด้านที่ตนเองสนใจ
3. ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้จากกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการประกอบอาชีพท้องถิ่น
4. ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพ ตามบริบทของชุมชนท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ หลักการ เป้าหมาย จุดเน้นของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

วิสัยทัศน์

จัดการศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นความเป็นเลิศด้านอาชีพตามบริบทท้องถิ่นสู่สากล

หลักการ

1. การจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ให้มีความรู้ทักษะและมีเจตคติที่ดีและมีคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอย่างตลอดชีวิตโดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล
3. การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้ได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

4. จัดการศึกษาที่มีโครงสร้างตามบริบทท้องถิ่น สารการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
6. จัดการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ, นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนมีทักษะด้านอาชีพและยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล
2. ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่ดีอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพท้องถิ่นและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย

จุดเน้น

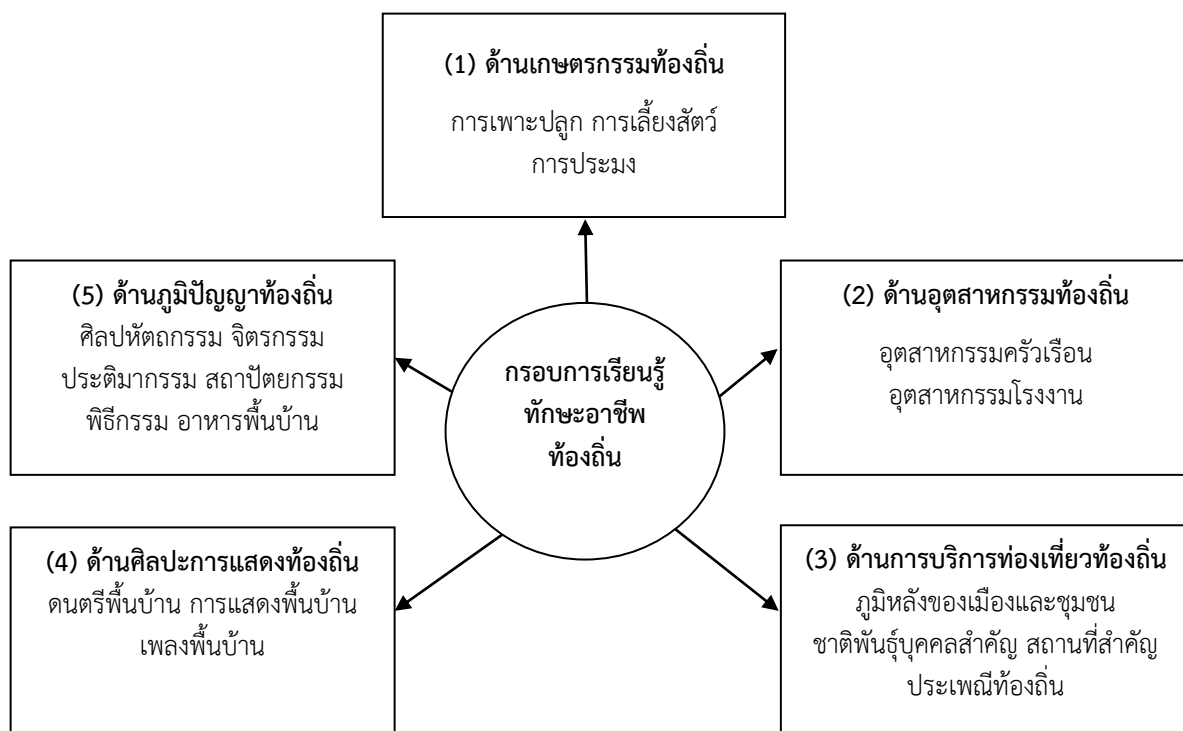
1. เพิ่มคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะด้านอาชีพให้เหมาะสมตามศักยภาพ
2. ส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่นเพื่อความเป็นเอกลักษณ์ตามบริบทท้องถิ่น
3. สร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ
4. เป็นสื่อกลางประสานความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการศึกษาร่วมกัน
5. สร้างทางเลือกการศึกษาด้านอาชีพที่หลากหลายทั้งในระบบ, นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น

กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น เป็นองค์ประกอบสำคัญของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น คณะทำงานกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำขอบข่ายเนื้อหาสาระกว้างๆ ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้พร้อมจัดทำรายละเอียดได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาของแต่ละจังหวัด โดยครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นไปตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้เบื้องต้น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น 2) ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น 3) ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น 4) ด้านศิลปการแสดงท้องถิ่น และ 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผังมโนทัศน์กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น

ผังมโนทัศน์กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น เป็นการนำเสนอที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของขอบข่ายเนื้อหาในแต่ละด้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดทำกรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และนำเสนอได้อย่างครบถ้วน รายละเอียดตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภาพที่ 3 ผังมโนทัศน์กรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น

การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน โดยกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไว้อย่างกว้างๆ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีหลักการดังนี้

1. การประเมินผลการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และตัดสินผลการเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพตามบริบทของท้องถิ่น
2. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเป็นความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้สอนผู้เรียน เพื่อน ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น
3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

4. การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยวัดและประเมินผู้เรียนควบคู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการจัดการศึกษา

5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดผลผู้เรียนได้รอบด้าน เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของเนื้อหาและระดับของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเที่ยงตรง ยุติธรรม และเชื่อถือได้

6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน และผู้ปกครอง สามารถตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้

แนวการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลรายวิชาดำเนินการ ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลก่อนเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้ทักษะและความพร้อมต่างๆ ของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

2. การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน ดำเนินการประเมินผลเพื่อทราบความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและผลงานอันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายละเอียดของคะแนนระหว่างเรียนประกอบด้วย

- ด้านความรู้โดยใช้วิธีการทดสอบ
- ด้านทักษะกระบวนการโดยการประเมินทักษะกระบวนการทำงานการประเมินผลงานชิ้นงานและ การประเมินทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์
- ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการประเมินพฤติกรรมการทำงานและการประเมินคุณธรรมจริยธรรม

- ด้านเจตคติ โดยการประเมินจากการสังเกต สัมภาษณ์และอื่นๆ

- ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน โดยการประเมินจากการสังเกต

1.3 การวัดและประเมินผลปลายภาคเรียนของการศึกษาในระบบมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละรายวิชาโดยใช้เครื่องมือเช่น แบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบอัตนัย แบบประเมินการปฏิบัติงาน เป็นต้น

การวัดและประเมินผลก่อนเรียนเป็นการตรวจสอบความรู้ทักษะและความพร้อมต่างๆ ของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

1. ด้านความรู้

- ทดสอบ

2. ด้านทักษะกระบวนการ

2.1 ประเมินทักษะกระบวนการทำงาน

2.2 ประเมินผลงาน, ชิ้นงาน

- 2.3 ประเมินทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์
3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- สังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงาน

การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนรู้

การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนรู้ ให้บรรลุผลเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดเป็นนโยบายสำคัญให้หน่วยงานในสังกัดและสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยการประสานความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ อาทิเช่น โรงเรียน ผู้ปกครอง ราชัญท้องถิ่น นักธุรกิจ สถานประกอบการในชุมชน เป็นต้นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดแนวคิด มุมมองที่หลากหลาย ครอบคลุมความต้องการที่แท้จริงและได้องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของท้องถิ่น สนองต่อการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือการจัดทำรายละเอียดขอบข่ายรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอาชีพระดับท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และพัฒนาผู้บริหารให้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางวิชาการ พัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้มีระบบการกำกับ ติดตาม ดูแล และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน นำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นดังกล่าวไปใช้ได้ตามความเหมาะสมต่อไป

1. การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ไปใช้ตามระบบการศึกษา

ระบบการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ประกอบด้วย การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ไปใช้ดังนี้

1.1 การจัดการศึกษาในระบบ

1.1.1 สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษา /ฝ่ายการศึกษา จัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้แก่สถานศึกษา เป็นแนวทางนำไปใช้จัดการศึกษาตามบริบทของตนเอง

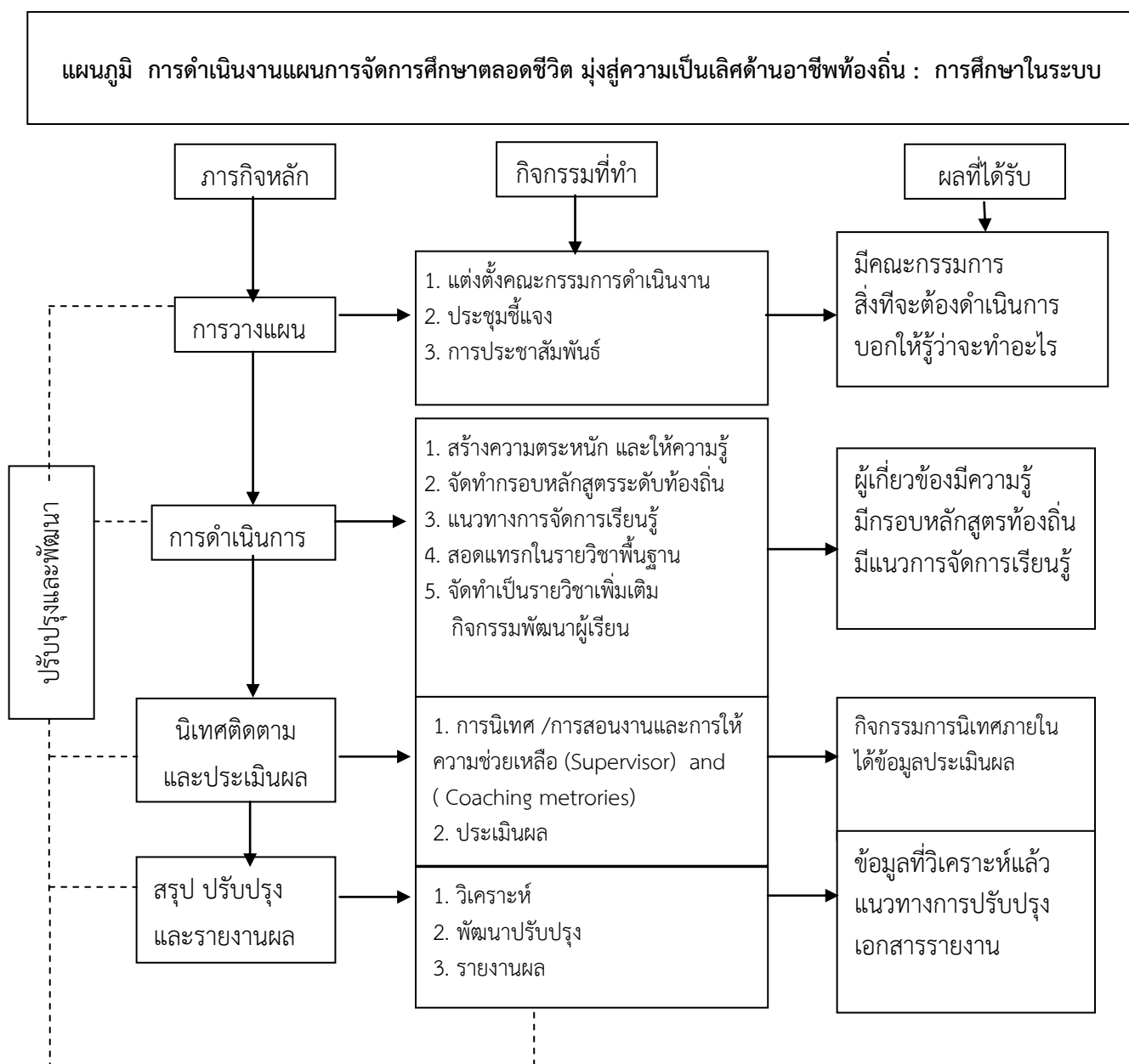
1.1.2 สถานศึกษาจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการ พิจารณานำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

1.1.3 สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามรายวิชาพื้นฐาน โดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง เพื่อบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

1.1.4 จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม เขียนคำอธิบายรายวิชา กำหนดผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ(Process) คุณลักษณะ(Attitude) ออกแบบโครงสร้าง รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

1.1.5 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ และกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภูมิขั้นตอนการนำกรอบแผนการจัดการศึกษา ตลอดชีวิตไปใช้ในการจัดการศึกษาในระบบ ได้ดังนี้

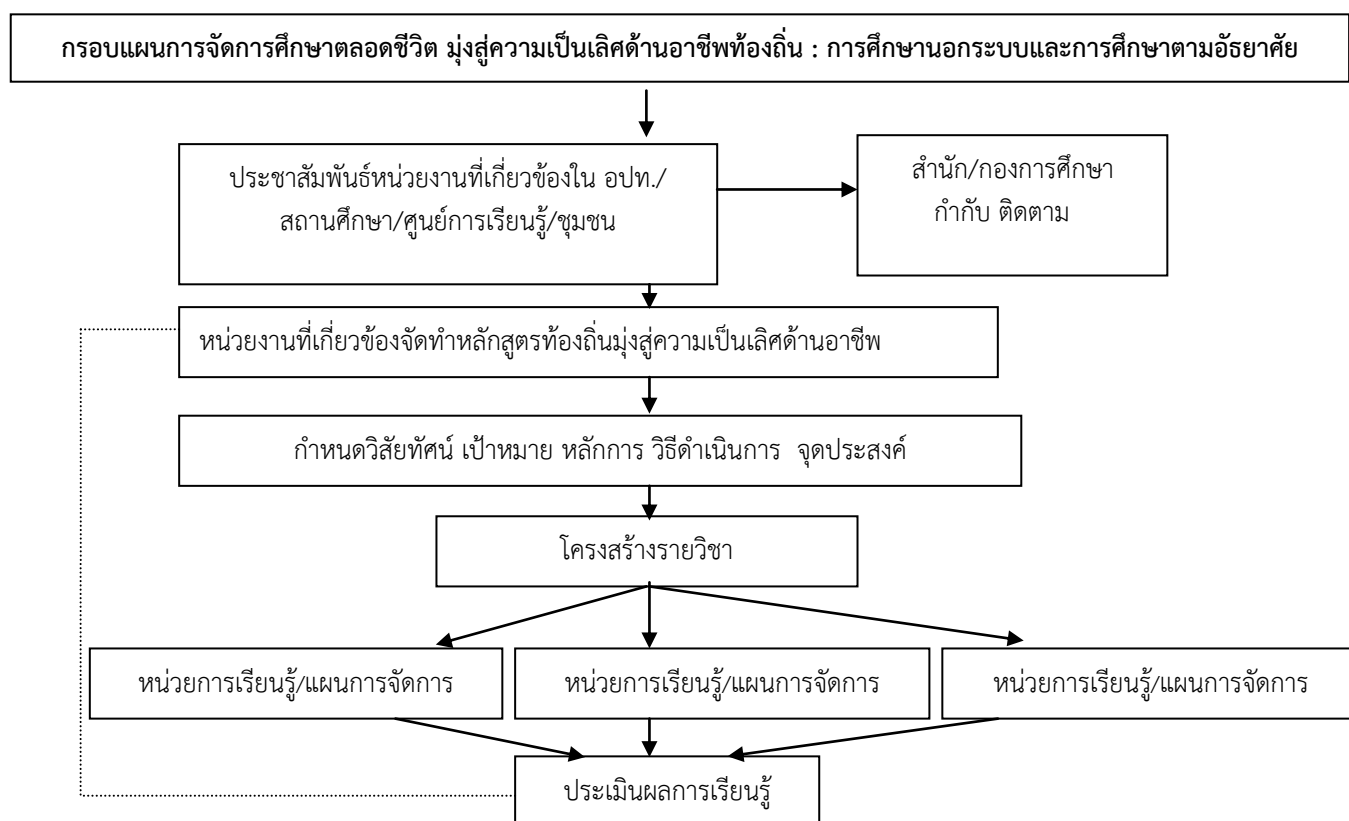
แผนภาพที่ 4 การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตไปใช้ในการศึกษาในระบบ

1.2 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.2.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์การนำกรอบแผนจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น สู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

1.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ได้แก่ สถานศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ และชุมชน เป็นต้น จัดทำหลักสูตรอาชีพระยะสั้น หรือหลักสูตรระดับท้องถิ่น ที่มุ่งความเป็นเลิศด้านอาชีพในท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมหรือจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนตามศักยภาพ วิสัยทัศน์ หลักการ เป้าหมายวิธีดำเนินการ ซึ่งจะต้องกำหนดผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา แผนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภูมิขั้นตอนการนำกรอบแผนจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 5 การนำกรอบแผนจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ไปใช้จัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2. การบริหารรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสู่การจัดการเรียนรู้

การใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยอาศัยวิธีการบูรณาการ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน่วยงานเกี่ยวข้องซึ่งมีความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และรวมไปถึงผู้จัดการเรียนรู้ คือ ครูผู้สอน ควรดำเนินการตามแนวทาง ดังนี้

2.1 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน่วยงานในสังกัดควรมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 พิจารณาคูคนหรือภูมิปัญญาที่มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่น แต่งตั้งเป็น คณะกรรมการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

2.1.2 ศึกษาสภาพข้อมูลในท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการบริการ ท่องเที่ยว ด้านศิลปะการแสดง และด้านภูมิปัญญา

2.1.3 กำหนดจุดมุ่งหมาย ทิศทางของหลักสูตรอาชีพหรือหลักสูตรระดับท้องถิ่น ที่ สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

2.1.4 จัดเวทีชาวบ้านเสวนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจังหวัดของตนเอง

2.1.5 พิจารณาสาระการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

2.1.6 นำแผนจัดการเรียนตลอดชีวิตไปใช้และประเมินผล

2.1.7 ปรับปรุงแก้ไขแผนจัดการเรียนตลอดชีวิต

2.1.8 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้แทนครู ผู้แทน นักเรียน และผู้อำนวยการสถานศึกษา

2.2 บทบาทผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้ ดังนี้

2.2.1 วิเคราะห์กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นกับหลักสูตรอาชีพ หลักสูตรระดับท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

2.2.2 ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 จัดทำโครงสร้างรายวิชา ที่มีระดับความเข้มข้นของเนื้อหาสาระ

2.2.4 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ หรือเนื้อหาสำหรับฝึกอบรม

2.2.5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการฝึกอบรมโดยเลือกเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ออกแบบวิธีการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสม

2.2.6 จัดทำ จัดทำ และพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการฝึกอบรมไปใช้กับผู้เรียน

2.2.8 ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หรือผลจากการฝึกอบรม

2.2.9 รายงานผลการดำเนินงาน รวมถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรต่อไป

3. บทบาทผู้นิเทศ กำกับ ติดตาม ควรมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 จัดทำแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

3.2 ออกแบบเครื่องมือนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

3.3 จัดทำปฏิทินการนิเทศ กำกับ ติดตาม

3.4 ประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการบริการท่องเที่ยว ด้านศิลปการแสดง และด้านภูมิปัญญา

3.5 รายงานผลการดำเนินงาน

2. แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต

การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพท้องถิ่น

2.1 การศึกษาตลอดชีวิต

หลักการของการศึกษาตลอดชีวิต แนวคิดและหลักการของการศึกษาตลอดชีวิตในเชิงทฤษฎีสรุปได้ดังนี้ การศึกษามีความจำเป็นสำหรับบุคคลในทุกช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย บุคคลมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การศึกษามีได้สิ้นสุดเมื่อบุคคลจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา การศึกษาตลอดชีวิตเป็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมด ครอบคลุมการศึกษาทุกประเภททุกระดับ การศึกษาตลอดชีวิตเน้นความเสมอภาคความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา การศึกษาตลอดชีวิตควรมีความยืดหยุ่นหลากหลายรูปแบบและวิธีการ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ทุกเวลา ควรสร้างแรงจูงใจให้บุคคลเห็นความสำคัญของการเรียนรู้จัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้ผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิตให้อิสระแก่บุคคลในการเลือกสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้สามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับความสามารถของตนการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งให้บุคคลได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พัฒนาคุณภาพชีวิตและพึ่งตนเองได้ สิ่งที่ทำให้บุคคลเรียนรู้ควรสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตควรได้รับความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพรวมทั้งทักษะในการแสวงหาความรู้หรือมีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป การศึกษามีได้เกิดขึ้นได้เฉพาะในสถาบันเท่านั้นแต่สามารถเกิดขึ้นได้ที่บ้านที่ทำงาน ศาสนสถานสวนสาธารณะและในชุมชน เพราะฉะนั้นบ้านและชุมชนจึงเป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิตและที่สำคัญการศึกษาตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่ายทุกแหล่งเรียนรู้รวมทั้งประชาชนในชุมชน (สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

เป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตของไทยมีเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นการศึกษาที่ผสมกลมกลืนไปกับวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาบุคคลในทุกช่วงอายุทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ให้มีความรู้พื้นฐานที่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพให้มีความรู้และทักษะในการคิดวิเคราะห์การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ การแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เลือกรับความรู้ข้อมูลข่าวสารและนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ในทุกช่วง

ชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ลักษณะของการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิต มีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ (สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

1. การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาของทุกคนตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจากเด็กถึงวัยชรา โดยมีจุดหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในช่วงต่างๆ ของชีวิต เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ทุกคนต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อปรับตนเองให้ก้าวหน้าทันในยุคของ โลกาภิวัตน์

2. กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำเป็นต้องบูรณาการการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย กล่าวคือ มนุษย์เรียนรู้จากกระบวนการสังคมประกิต (Socialization) นั่นคือ เรียนรู้จากครอบครัวจนมาถึงการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา

3. ทุกหน่วยงานในสังคมจะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ วัด สถานประกอบการ ที่ทำงาน ชุมชน ตลอดจนสถาบันทางการศึกษา องค์กรต่างๆ อาสาสมัคร ฯลฯ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการศึกษาของแต่ละสถาบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ตลอดจนสนองความต้องการเรียนรู้ของบุคคลวัยต่าง ๆ

4. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต ต้องยึดหลักความเสมอภาค ยืดหยุ่นหลากหลาย ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ความเหมาะสม และสนองความต้องการของผู้เรียนทุกระดับ ยุทธศาสตร์ในการจัดกิจกรรมนั้นสามารถทำได้หลายวิธี หรือผสมผสานบูรณาการ โดยใช้สื่อประเภทต่างๆ หรือสื่อผสม เช่น เรียนรู้จากครูผู้สอน วิทยู โพรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ แบบเรียนสำเร็จรูป หนังสือพิมพ์ การประชุม การอบรมทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของบุคคลนั้นๆ

5. ระบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องดำเนินการตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภาค และระดับท้องถิ่น โดยมีกรอบแนวคิดและโครงสร้างในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันตั้งแต่ต้นนโยบาย จุดมุ่งหมาย กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการจัด การวางแผน โครงสร้างการจัดองค์กร การบริหารงานและการจัดการตลอดจนการจัดกิจกรรมที่ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ หลักสูตรยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ สื่อการวัดผลประเมินผล เป็นต้น

ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้ระบุถึงความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้ทุกคน มีโอกาสเรียนรู้ทุกช่วงชีวิต
2. ช่วยให้ผู้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม
3. ช่วยให้ผู้ทุกคนได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง
4. ช่วยให้ผู้ทุกคนได้รับการศึกษาที่สามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง
5. ช่วยให้ผู้ทุกคนได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับงาน ช่วยให้ผู้ทุกคนสามารถเลือกอาชีพและพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสภาพบริบท
6. ช่วยให้ผู้ทุกคนมีความรู้ ทักษะที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
7. ช่วยให้ผู้ทุกคนมีอิสระในการเรียนรู้ สามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตรงกับความสนใจ
8. ช่วยให้ผู้ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ
9. ช่วยให้ผู้ทุกคนสามารถพึ่งพาตนเองได้และนำตนเองได้ในการเรียนรู้
10. ช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสในการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
11. ช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

รูปแบบของการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิต มีรูปแบบดังต่อไปนี้ (สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

1. การจัดการศึกษาในโรงเรียน (Formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษา ที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนแน่นอนและมีลำดับ มีการแบ่งชั้นเรียนตามอายุ จัดการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูง โดยมีลักษณะที่สำคัญคือมีหลักสูตรเวลาเรียนที่แน่นอน มีการจำกัดอายุผู้เรียนมีการลงทะเบียนเรียนและมีการวัดผลการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตรการเรียนเน้นในเรื่องอนาคตส่วนใหญ่มีสถานที่แน่นอนในการเรียน

2. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน (Non-formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการเป็นประชาชนนอกโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ในการเรียนที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีหลักสูตร เวลาเรียน มีการลงทะเบียน มีการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร ไม่จำกัดอายุ เป็นการเรียนนอกโรงเรียน เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) หมายถึง การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต ที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียน และไม่มีการสอบ ไม่มีการรับประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่แน่นอนเรียนที่ไหนก็ได้ ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียน

เพื่อความรู้ และนันทนาการอีกทั้งไม่จำกัดเวลาเรียน สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัย ตลอดชีวิต

การศึกษาทั้งสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนได้ โดยความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่างๆ และจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งจะสอดคล้องตามความต้องการของบุคคล ชุมชน และส่งผลต่อพัฒนาประเทศชาติในที่สุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการศึกษาตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดหลักการและทิศทางของการศึกษาตลอดชีวิต โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

1. บุคคลมีสิทธิและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา (มาตรา 10)
2. การจัดการศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับปวงชน (มาตรา 8)
3. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22)
4. การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบ คือ องค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 15)
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา จัดให้มีการเรียนรู้ในชุมชน (มาตรา 12)
6. จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)
7. เนื้อหาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นการบูรณาการเนื้อหาความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศการเมืองการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา รวมทั้งความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ (มาตรา 23)
8. กระบวนการเรียนรู้ เน้นการจัดการเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ผูกทักษะกระบวนการคิด การฝึกปฏิบัติการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของตนเอง จัดให้มีการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่โดยร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (มาตรา 24)
9. การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 9)

10. การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้ตามเป้าหมายและแนวทางที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ(มาตรา 7)

11. การส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบในชุมชน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ศูนย์การกีฬาและนันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น (มาตรา 25)

12. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาการระดมทุนจากรัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันทางสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาตามความเหมาะสม (หมวด 8)

13. การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบซึ่งก็คือการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือการจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างกว้างขวางรวมทั้งมีการจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร ผู้ผลิต ผู้ใช้ และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 9)

หลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้ระบุหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิตไว้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจำเป็นสำหรับบุคคลในทุกช่วงชีวิต ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในวัยใด
2. บุคคลมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต บุคคลมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ทุกช่วงอายุ ดังนั้นการศึกษาจะต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพร่างกายและเอื้อต่อสภาพการดำเนินชีวิตของบุคคลในวัยนั้นๆ
3. การศึกษามีได้สิ้นสุดเมื่อจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาทั้งชีวิตของบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ในการประกอบอาชีพและการแสวงหาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ต่อไปเพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ
4. การศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกระดับ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษาทุกระดับตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษานั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตเท่านั้น
5. การศึกษาตลอดชีวิตมีการผสมผสานกันทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน กล่าวคือ การศึกษากับชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน
6. การศึกษาตลอดชีวิตเน้นความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษาต้องจัดให้ครอบคลุมทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้ง่าย โดยไม่มีข้อจำกัดทางเพศ อายุ พื้นฐานการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจ และฐานะทางสังคม
7. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องกฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ มีความหลากหลายทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการ

8. การศึกษาตลอดชีวิต มีความเป็นประชาธิปไตยหรือให้อิสระแก่ผู้เรียนเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตัดสินใจตามความพร้อม ความสามารถ ความสนใจ และความสะดวกให้อิสระแก่ผู้เรียนในการกำหนดเวลาเรียน และวิธีการเรียนด้วยตนเอง

9. การศึกษาตลอดชีวิตเน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย คือ การชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการศึกษาที่มีต่อบุคคลในทุกช่วงชีวิตและเห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่ยากและเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และทำได้ในทุกช่วงชีวิต

10. การศึกษาตลอดชีวิตเน้นการให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เครื่องมือในการเรียนรู้ให้รู้จักวิธีเรียนหรือมีทักษะในการเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป

11. ให้ศึกษาเรียนรู้สิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต สิ่งที่จะให้เรียนรู้นั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับชีวิตเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่

12. บ้านเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาตลอดชีวิต บ้านนับเป็นสถานที่แห่งแรกที่เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาตลอดชีวิต และจะเป็นแหล่งที่ให้ความรู้แก่บุคคลสืบเนื่องต่อไปทุกช่วงอายุจนตลอดชีวิต

13. ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับบุคคล เพราะชุมชนหรือสังคมจะให้ความรู้การศึกษาแก่บุคคลตลอดไปไม่ว่าจะเป็นช่วงที่ศึกษาในโรงเรียน/สถานศึกษาหรือเมื่อจบจากโรงเรียน/สถานศึกษามาแล้ว นอกจากนี้ยังมีแหล่งการเรียนรู้มากมายไม่ว่าจะเป็นสถานบันทางศาสนา ภูมิปัญญาองค์กรท้องถิ่นหรือแหล่งการเรียนรู้ต่างๆในชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมก็เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับบุคคล

14. อาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายการศึกษาตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นไม่ได้หรือสำเร็จไม่ได้ ถ้าไม่มีการร่วมมือของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้จัดการศึกษา ผู้รับการศึกษา ตัวผู้เรียนหรือประชาชนเอง

แนวปฏิบัติของการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิต มีแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้ (สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาให้ชัดเจน
2. ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน
3. จัดการศึกษาทุกประเภทให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ
4. จัดแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เปิดกว้างและประชาสัมพันธ์
5. ผู้จัดการศึกษาตลอดชีวิตควรประสานความร่วมมือระหว่างกัน
6. เนื้อหาหลักสูตรจะต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

7. วิธีการให้การศึกษาค้นหาความรู้ควรมีความหลากหลายให้ผู้เรียนเลือกได้ตามความต้องการและความสะดวก

8. ใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมต่อเนื่องตลอดชีวิต
9. พัฒนาครูให้รู้บทบาทและมีทักษะในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
10. การวัดและประเมินผลควรใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง
11. สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายให้เป็นผู้ใฝ่รู้

12. สร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชน

13. ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

2.2 การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

ความหมายของแหล่งเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการคิดเอง ได้แก่บุคคล สถานที่ต่างๆ แหล่งวิทยาการต่างๆ ธรรมชาติต่างๆ ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยประสบการณ์ตรงเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เป็นสิ่งที่มีอยู่ในสังคมรอบตัวที่เป็นทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่ทำให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ วิทยาการ ภูมิปัญญาชาวบ้านและประสบการณ์อื่นๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ที่ทุกคนสามารถศึกษาแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ ได้ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต (สมุน อมรวิวัฒน์, 2544; สามารถ รอดสำราญ, 2546; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548; สุมาลี สังข์ศรี, 2544; วิเชียร วงศ์คำจันทร์, 2553; ภาคธีรา พงศ์ศรีตรีนตร, 2553)

ประเภทของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้อื่นๆ มีดังนี้

1. ห้องสมุดประชาชน
2. พิพิธภัณฑ์สถาน หอศิลป์
3. สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ฯ
4. อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
5. ศูนย์กีฬาและนันทนาการ

1. แหล่งความรู้ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาให้แก่ประชาชนในชุมชนมีอาคารสถานที่พร้อมและมีห้องสมุดโรงเรียนหรือสามารถจัดเป็นห้องสมุดโรงเรียนที่ให้บริการประชาชนในชุมชนได้ โดยมีการจัดทำเป็นแหล่งความรู้แก่ชาวบ้านได้เข้ามาใช้บริการ โดยไม่มีการจำกัดเพศและวัย

2. แหล่งความรู้หมู่บ้านที่จัดขึ้นในวัด วัดในชนบทโดยทั่วๆ ไปถือเป็นศูนย์กลางที่สำคัญแห่งหนึ่งของชุมชน เป็นสถานที่ที่ประชาชนมาพบปะกันประกอบศาสนกิจร่วมกันโดยมีพระเป็นผู้ให้การอบรมเทศนา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ประการหนึ่งหากจะพัฒนาให้วัดสามารถให้บริการความรู้ให้กับประชาชนในรูปแบบแหล่งความรู้ก็กระทำได้ เพราะวัดมีบริเวณกว้างขวาง ร่มรื่น มีพระภิกษุและสามเณรที่ประชาชนเคารพนับถือและมีเวลาพอที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี ประกอบกับสามารถดูแลและประสานงาน กับคณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการแหล่งความรู้ได้อย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ

3. แหล่งความรู้ที่พัฒนาจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เนื่องจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นแหล่งข่าวสารข้อมูลที่สำคัญยิ่งของชุมชนแหล่งหนึ่งนอกเหนือไปจากโรงเรียนซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีนโยบายขยายที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านออกไปให้ทั่วถึง ทุกหมู่บ้านสนับสนุนหนังสือพิมพ์

และวารสาร จากหลักการนี้ทำให้เห็นแนวทางที่จะพัฒนาที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งความรู้หมู่บ้าน โดยความร่วมมือของชาวบ้าน เช่น คณะกรรมการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน กลุ่มนักศึกษาทางไกล หรือกลุ่มพลังอื่นๆ รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครซึ่งสามารถให้บริการความรู้ด้านต่างๆ แก่ประชาชน ในขอบเขตเนื้อหาที่กว้างขวางมากกว่าเดิมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านให้ดีขึ้น

4. แหล่งเรียนรู้ที่จัดขึ้นในสถานที่สาธารณะหรือในที่ที่ประชาชนบริจาคนในบางหมู่บ้านที่ไม่มีวัด โรงเรียนหรือที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจึงมีข้อจำกัดทำให้ไม่มีฐานในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งความรู้หมู่บ้าน แต่ก็สามารถพัฒนาที่สาธารณะหรือสถานที่ที่มีผู้บริจาคให้ในหมู่บ้านให้เป็นแหล่งความรู้หมู่บ้านได้ โดยสถานที่ดังกล่าวจะต้องอยู่ในหมู่บ้านประชาชนทุกคนสามารถใช้บริการได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญหลายประการ ดังต่อไปนี้ (นฤมล ต้นธสุเรศรัฐ, 2553)

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตที่ประชาชนจะมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อหาความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา ไม่จำกัดเพศและวัย
2. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อหาความรู้จากแหล่งกำเนิดได้
3. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงหรือลงมือปฏิบัติจริงได้
4. เป็นแหล่งที่ประชาชนเข้าไปปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ๆ ที่มีการคิดค้นขึ้นและยังไม่มีของจริงให้เห็น เช่น ศึกษาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ จากงานนิทรรศการ
5. เป็นการให้ข่าวสารและเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม เพื่อเกิดการยอมรับสิ่งใหม่แนวคิดใหม่หรือ มุมมองใหม่ได้
6. เป็นแหล่งที่รวมขององค์ความรู้ที่หลากหลายผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยระบบกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล
7. เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
8. เป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน
9. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดเอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเอง
10. ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้และรักท้องถิ่นของตน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตและเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากินและพิธีกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้ (สำนักพัฒนาเกษตรกร, กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556)

ประเภทของภูมิปัญญา

กลุ่มงานภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร(2556) ได้แบ่งประเภทภูมิปัญญาไว้ดังต่อไปนี้

1. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นองค์ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา เป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงการแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชาติ ของเผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน

2. ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นวิธีการปฏิบัติของชาวบ้าน ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ แนวทางแก้ปัญหาแต่ละเรื่อง แต่ละประสบการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อมซึ่งจะมีเงื่อนไขปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป นำมาใช้แก้ไขปัญหาโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้านคิดเองเป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต หรือเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชน เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมเป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้มีพลังและสำคัญยิ่งช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงานเป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการมีเหตุผลในตัวเอง

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคน ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดว่าวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่องจัดว่าเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมชุมชน และในตัวผู้รู้เองจึงควรมีการสืบค้นรวบรวม ศึกษา ถ่ายทอด พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

4. ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะของคนไทยที่เกิดจากการส่งเสริมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการการเลือกสรร เรียนรู้ปรุงแต่งและถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น พอสรุปได้ดังนี้ (สำนักพัฒนาเกษตรกร, กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556)

1. เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
2. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
4. เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม
5. เป็นแกนหลักหรือกระบวนการทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่างๆ
6. มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
8. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
9. มีการบูรณาการ
10. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง

11. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัดธรรม

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มีหลายประการ ดังต่อไปนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2533; อังกร สมคะเนย์, 2535)

1. สำรวจ ค้นหา แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และคัดเลือกส่วนที่สามารถนำมาใช้เป็นเนื้อหา ของการจัดการเรียนรู้หรือใช้บุคคลที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นผู้สอน
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบการสอนในชั้นเรียน หรือนอกชั้นเรียน การเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ตามอัธยาศัย
3. พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ให้ปราชญ์ชาวบ้านช่วยเสนอความคิดเห็น ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ให้ความรู้แก่ผู้เรียน
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นตัวแทนของปราชญ์ชาวบ้าน ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาที่ได้รับการกำหนดเป็นหลักสูตรแล้ว หรือการให้ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญา รวมทั้งทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนด้วยผู้สอนเป็นผู้ดูแลสนับสนุนการเรียนรู้
5. โรงเรียนเป็นผู้นำกิจกรรมหรือเนื้อหาสาระที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นไปจัดการเรียนรู้ หรือพัฒนาหลักสูตรขึ้นในโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยคัดเลือกเนื้อหากิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
6. โรงเรียนเชิญเจ้าของภูมิปัญญา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ มีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษาที่สถานศึกษาวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐาน และรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปี หรือรายภาคจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ในชุมชนร่วมกับสถานศึกษาแสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันที่พัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานที่สำคัญของสถานศึกษา พร้อมด้วยเป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการและติดตามผล

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบในลักษณะการสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานทุกระดับ

รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน ในรูปแบบคณะกรรมการเพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนารับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาในปีต่อไป

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. สร้างสัมพันธภาพกับโรงเรียน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รับรู้ ทำความเข้าใจสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ สร้างเครือข่าย พ่อแม่ ผู้ปกครอง
2. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่บ้าน สร้างความอบอุ่นในครอบครัว ทำกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการสังเกต การคิดวิเคราะห์ การบันทึก ฝึกถามตอบ ตลอดจนทักษะชีวิต
3. เข้าร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา กำกับนโยบาย จัดทำแผนบริหารการจัดการศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนการบริหารงบประมาณ และการพัฒนาบุคลากร
4. ร่วมระดมทรัพยากรทางการศึกษา บริจาคทรัพย์เพื่อการศึกษา บริจาคแรงงานเพื่อพัฒนาการศึกษา เป็นวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น

บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
2. การกำหนดนโยบายเป้าหมายในการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา
3. การประชาสัมพันธ์สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
4. การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา
5. การตรวจสอบการจัดการศึกษา เป็นการตรวจสอบจากผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในเรื่องการวัดผลการปฏิบัติการพัฒนาตนเองของครูและนักเรียนการปรับปรุงบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริการและการปฏิบัติงานของโรงเรียน

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1. การสำรวจความต้องการ คือ สำรวจข้อมูลพื้นฐานความต้องการของโรงเรียน วิเคราะห์สภาพของโรงเรียน
2. การกำหนดมาตรฐานของโรงเรียน และมาตรฐานที่เกิดจากความต้องการชุมชน
3. การวางแผนการพัฒนาโรงเรียน ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. กำหนดแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
5. การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติด้านต่างๆของการบริหารจัดการโรงเรียนโดยเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. การสรุปผลการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การนำผลการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการปฏิบัติ เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและชุมชน

ผลที่ได้จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

1. ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความถนัดความสนใจ และความสามารถของตนเอง ได้เรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ มีความสุขในการเรียนรู้และรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เมื่อประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข ผู้สอนก็มีความสุขและเรียนรู้ให้พัฒนาเป็นครูอาชีพ
3. ผู้ปกครองรู้และเข้าใจความถนัด ความสนใจ ความสามารถและศักยภาพในการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียนมีความเข้าใจบทบาทของคนในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดจนมีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ผู้บริหารได้พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนเป็นโรงเรียน และได้ใช้กระบวนการบริหารที่นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วม
5. ชุมชนและสังคมส่วนรวมได้พลเมืองที่มีคุณภาพ ศักยภาพ และมีสำนึกรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ
6. องค์กรอื่นๆ ได้มีส่วนช่วยประเทศในการพัฒนาบุคคลที่จะพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ และศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประเทศต่อไป

2.4 นิสัยรักการทำงานและจริยธรรมในการทำงานในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต คือ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

นิสัยรักการทำงานและจริยธรรมในการทำงาน เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้มีความเจริญมั่นคงในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าอาชีพใดๆ การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานิสัยรักการทำงานและจริยธรรมในการทำงาน ควบคู่ไปกับความรู้ทางวิชาการ เกี่ยวกับการทำงาน เช่น การวางแผนการทำงาน การดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด การตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุง แก้ไขการทำงาน การทำงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บุคคลที่มีนิสัยรักการทำงานและมีจริยธรรมในการทำงาน ย่อมมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

การมีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานเป็นอย่างมีจิตสำนึก ถูกวิธี เป็นขั้นตอนมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคมซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์ ในการทำงานเราจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และงานที่เราได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และไม่คดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่น เราจึงจะได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน
2. มีความเสียสละในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการให้และการแบ่งปัน ช่วยคนอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน
3. มีความยุติธรรมในการทำงาน ไม่ลำเอียงหรือถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่เชื่อ มีความเป็นกลาง ยึดถือความถูกต้องเป็นหลัก ไม่มีอคติกับเรื่องต่างๆ

4. มีความประหยัดในการทำงาน ไม่ฟุ่มเฟือยคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร โดยการนำสิ่งที่เหลือใช้หรือสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นแล้ว มาดัดแปลง ซ่อมแซม และแก้ไข เพื่อการนำสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น
5. มีความขยันและอดทนในการทำงานมีความมุ่งมั่นต่องานในหน้าที่รับผิดชอบ ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ประเมินและปรับปรุงการทำงาน
6. มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่องานต่อผู้ร่วมงานผู้บริภคสังคม และสิ่งแวดล้อม
7. การประกอบอาชีพที่สุจริต เลือกประกอบอาชีพที่สุจริตไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เป็นภัยต่อสังคม

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร

ความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการและกิจกรรมการดำเนินการเพื่อให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารจัดการหลักสูตรมีขอบข่ายหลายด้าน ได้แก่ การวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร การจัดการฝึกอบรมครู การจัดการครูเข้าสอน การจัดการตารางสอน การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร มีเป้าหมายคือ คุณภาพของผู้เรียน (ขวลิต ชูกำแพง, 2551; รุจิร ภูสาระ, 2551; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2551; 2537; Oliva, 2013; Armstrong, 2003; Wiles and Joseph, 2011; Wiles, 2009; Finch and Siegel, 1999)

องค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตร

จากการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่าการบริหารจัดการหลักสูตรมีองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ขวลิต ชูกำแพง, 2551; รุจิร ภูสาระ, 2551; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2551; ฌนัท ธาตุทอง, 2550; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537; Oliva, 2013; Armstrong, 2003; Wiles and Joseph, 2011; Wiles, 2009; Posner, 2004)

1. การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียนจะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรว่าจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนเพียงใด โรงเรียนมีความพร้อมต่อการนำหลักสูตรมาปรับใช้อย่างไร องค์ประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่จะนำเข้ามา มีส่วนช่วยในการพัฒนาหลักสูตรนี้จะจัดหาได้อย่างไรและโดยวิธีใด งบประมาณและอาคารสถานที่พอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรใหม่อย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอนจะทำให้การใช้หลักสูตรบรรลุจุดหมายได้ง่าย

2. การจัดการฝึกอบรมครูเพื่อให้ใช้หลักสูตรใหม่ โรงเรียนควรจัดอบรมในรูปของการประชุมเชิงปฏิบัติการให้ครูได้ศึกษาถึงปัญหาของหลักสูตรไปปรับใช้ในห้องเรียน สร้างกำหนดการ

จัดการเรียนรู้ ประมวลการจัดการเรียนรู้ การเลือกและจัดประสบการณ์เรียน และทดลองสอนเพื่อแก้ไขปรับปรุงหลังจากประชุมเชิงปฏิบัติการแล้วผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคอยดูแลนิเทศและบริหารครูอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

3. การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นครูจะต้องมองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในสังคมครูจะต้องก้าวให้ทันเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะเป็นผู้นำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในชีวิตสังคมปัจจุบันมากที่สุด การคัดเลือกและการจัดครูเข้าสอนจึงต้องระมัดระวังแม้ว่าครูจะผ่านการฝึกอบรมการใช้หลักสูตรมาแล้ว

4. การจัดตารางสอน การจัดตารางสอนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรได้เหมือนกันในการจัดตารางการจัดการเรียนรู้ การคำนึงถึงการเรียนรู้วิชาต่างๆไม่จำเป็นต้องใช้เวลาเท่าๆ กัน ระดับของความยากง่ายของการเรียนรู้ย่อมแตกต่างกัน ช่วงเวลาของการเรียนรู้ต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนและเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน และรวมถึงอัตราเวลาเรียนในแต่ละภาคการศึกษาและรอบปีการศึกษาของครูนอกจากนี้การใช้อาคารสถานที่ ห้องเรียน โรงฝึก ห้องทดลองจะต้องมีการใช้ตลอดเวลาจึงจะถือว่าการใช้อาคารสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ ประมวลการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ พัฒนาคู่มือครู แบบเรียนและสื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำ โดยเฉพาะแผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางว่าจะเลือกกิจกรรมอะไรให้กับผู้เรียน และกิจกรรมอะไรที่จะทำให้ผู้เรียนอยากเรียน การจัดทำสื่อการเรียน การเรียนรู้ควรจะทำร่วมกัน เพราะจะเป็นการประหยัดแรงงาน งบประมาณ และครอบคลุมเนื้อหาสาระได้มากกว่า และที่สำคัญคือผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถความสนใจ และตรงกับความต้องการของชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนและประชาชนในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจการใช้หลักสูตรใหม่นั้นลูกหลานของเขาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาการประชาสัมพันธ์หลักสูตรต้องทำติดต่อกัน การใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วยประชาสัมพันธ์หลักสูตร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ จะช่วยให้การประชาสัมพันธ์หลักสูตรได้ผลมาก

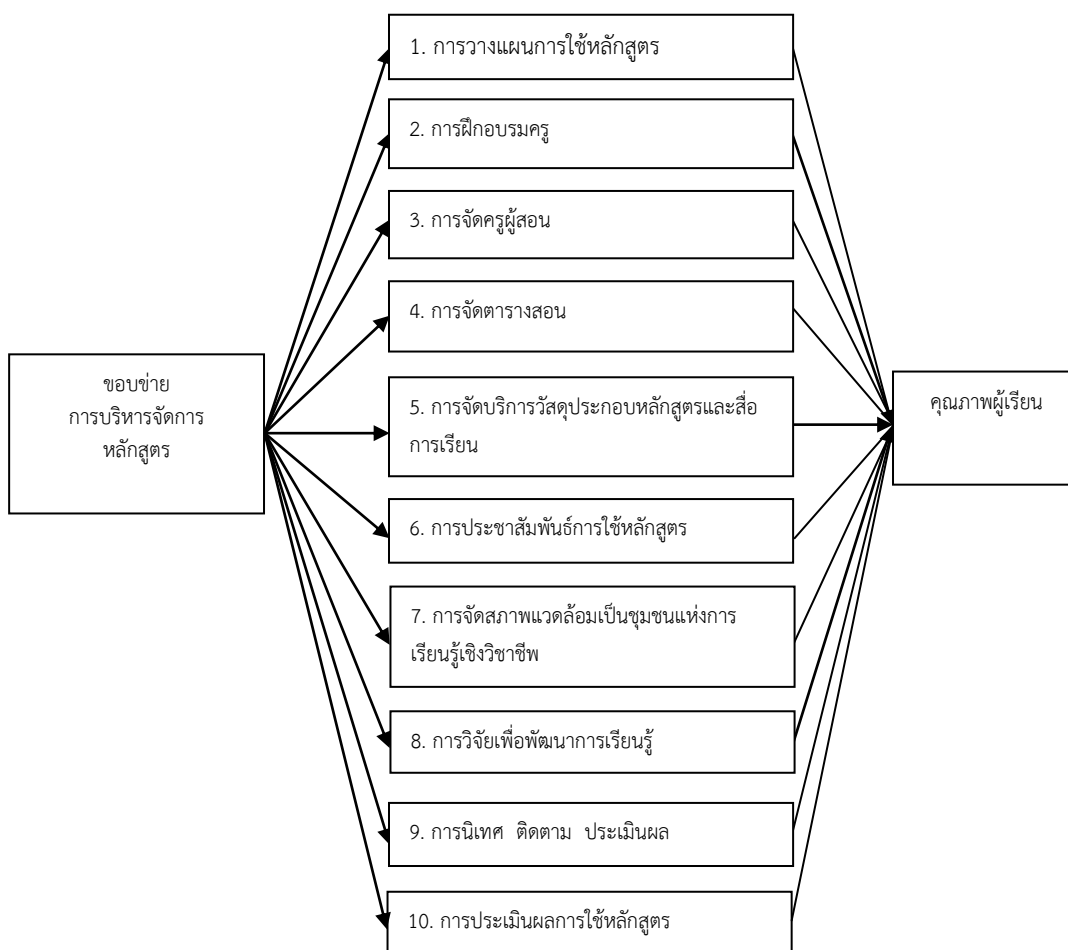
7. การจัดสภาพแวดล้อมเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพคือการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบวิชาชีพครูโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาชีพและคุณภาพของผู้เรียนร่วมกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญเพราะการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็จะเป็นส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ เช่น การจัดบริการอาหารกลางวัน ผู้เรียนจะได้แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคุณค่าอาหารที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การบริโภคอาหารที่ได้สัดส่วนและถูกสุขลักษณะ และมารยาทในการรับประทานอาหาร เป็นต้น ซึ่งสิ่ง

เหล่านี้ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติโดยไม่รู้ตัวและผลมาจากการเรียนรู้จะช่วยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้เรียนต่อไป

8. การทำงานประจำให้เป็นงานวิจัย (routine to research) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การค้นคว้าหาความรู้ โดยกระบวนการที่เชื่อถือได้ (กระบวนการวิจัย) เพื่อการแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพงานประจำให้ดียิ่งขึ้นบนฐานความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย องค์ประกอบของการทำงานประจำให้เป็นงานวิจัย 4 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาวิจัยมาจากการจัดการเรียนรู้ 2) ผู้ทำวิจัย คือ ผู้สอนมีบทบาททำวิจัยด้วยตนเอง 3) ผลการวิจัยถูกต้องเชื่อถือได้ 4) ใช้ประโยชน์กับงานของผู้สอนเอง การวิจัยในงานประจำสำหรับผู้สอน เริ่มที่การจัดการเรียนรู้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนคือจุดเริ่มต้นที่ดีของการวิจัย

9. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ในการใช้หลักสูตร ควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อศึกษาปัญหาและร่วมกันแก้ไขและพัฒนาภารกิจในส่วนที่ต้องการให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพของการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงขึ้น

10. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรเป็นสิ่งที่สำคัญและจะต้องกระทำเป็นขั้นตอน ขอบข่ายการบริหารจัดการหลักสูตรดังที่กล่าวมา แสดงเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 6 ขอบข่ายการบริหารจัดการหลักสูตร

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตรด้านต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยพบว่า มีองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ได้แก่ การนิเทศการจัดการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสอนงาน การจัดการความรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพและการประเมินหลักสูตร ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การนิเทศการจัดการเรียนรู้

การนิเทศการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำรวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างผู้ให้การนิเทศกับผู้สอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้

1. มีการยอมรับและให้เกียรติ และไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้การนิเทศ และผู้รับการนิเทศ

2. มีความเข้าใจว่าการนิเทศเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น

3. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งความรู้ ประสบการณ์และความสำเร็จ

4. มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. ดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบและนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา
การนิเทศการจัดการเรียนรู้มียุทธศาสตร์หลัก 2 ประการ คือ การมีส่วนร่วม (participation) และความเป็นระบบ (systematic)

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ การให้ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ให้เกียรติและจริงใจต่อกัน ซึ่งการมีส่วนร่วม มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้ 1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 2) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมในการจัดการเรียนรู้ 3) การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

2. ความเป็นระบบ หมายถึง การดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน เช่น 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ 4) การปรับปรุงและพัฒนา เป็นต้น

บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศ

ผู้บริหารเป็นหัวใจของการนิเทศการจัดการเรียนรู้ซึ่งถ้าหากการนิเทศดำเนินไปอย่างมีคุณภาพย่อมส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ และส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงมีบทบาทในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมและจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการนิเทศเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาและความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่น

2. ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาช่วยการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้

3. ส่งเสริมการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์

4. ส่งเสริมให้มีการประเมินผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำสารสนเทศจากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

5. ส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดจนให้แนวคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้กับผู้สอนรายบุคคล

บทบาทของคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ

1. กำหนดนโยบายการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศการจัดการเรียนรู้
3. ร่วมประชุมวางแผนการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้
4. สนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์
5. กระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการนิเทศ
6. ปฏิบัติการนิเทศตามแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา
7. เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมและการประเมินตนเองของครู
8. ประเมินและปรับปรุงระบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้

บทบาทของครูผู้รับการนิเทศ

1. ร่วมกิจกรรมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ด้วยใจที่เปิดกว้าง
 2. นำผลการนิเทศไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้
 3. ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และเป็นประโยชน์ต่อผู้นิเทศ
 4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการประเมินผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้
- ขั้นตอนการนิเทศการจัดการเรียนรู้

1. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เป็นการวิเคราะห์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบสภาพปัจจุบันปัญหา รวมทั้งความต้องการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกับสภาพปัญหาและความต้องการได้รับการนิเทศ โดยที่การดำเนินการสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสอบถาม การสังเกต พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ การสัมภาษณ์ผู้สอน การศึกษาผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นต้น

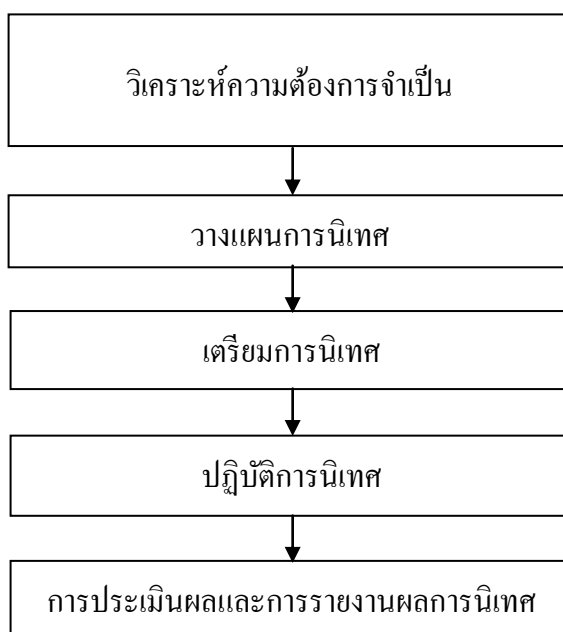
2. การวางแผนการนิเทศ เป็นการนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการนิเทศการจัดการเรียนรู้ มากำหนดวัตถุประสงค์การนิเทศ กิจกรรมการนิเทศ ช่วงเวลาการนิเทศ ผู้ให้การนิเทศ ผู้รับการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ อย่างเป็นระบบ โดยความร่วมมือกันของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง และนำไปสู่การเขียนโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

3. การเตรียมการนิเทศ เป็นการวางแผนการนิเทศตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา การเตรียมการนิเทศที่ดีจะส่งผลทำให้การปฏิบัติการนิเทศประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์

4. การปฏิบัติการนิเทศ เป็นการดำเนินกิจกรรมการนิเทศ ตามแผนการนิเทศซึ่งในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้นิเทศนำหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อ กิจกรรม และเครื่องมือนิเทศไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และครูผู้รับการนิเทศ

5. การประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศ เมื่อปฏิบัติการนิเทศแล้วควรมีการประเมินผลการนิเทศว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ อย่างไร มีปัญหาหรือข้อจำกัดในการนิเทศหรือไม่ และมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไขการนิเทศอะไรบ้าง อย่างไรก็ตามถ้าการนิเทศประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ควรวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ เพื่อเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ในการนิเทศ การจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังควรมีการรายงานผลการนิเทศ โดยครอบคลุมประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อผู้นิเทศ ชื่อผู้รับการนิเทศ วันเดือนปีที่นิเทศ กิจกรรมการนิเทศ เนื้อหาสาระที่นิเทศ การประเมินผลผู้รับการนิเทศ แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาผู้สอนที่สืบเนื่องจากการนิเทศ

สรุปขั้นตอนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 7 ขั้นตอนการนิเทศการจัดการเรียนรู้

ระบบพี่เลี้ยง

พี่เลี้ยงเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่ากับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อย โดยพี่เลี้ยงหรือผู้ที่มีประสบการณ์สูงจะทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้กับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยกว่า

ระบบพี่เลี้ยงมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การทำให้เห็นความท้าทายในการทำงาน
 - การแนะนำให้รู้จักระบบงานใหม่
 - การแนะนำให้ทราบวัฒนธรรมองค์กร
 - การแนะนำให้เข้าใจหลักสูตร การเรียนรู้ และการประเมินผล
 - การแนะนำให้เข้าใจในความเป็นวิชาชีพ
2. การพัฒนาให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานในวิชาชีพ
 - การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้
 - การพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำและทักษะการจัดการ
3. การพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
 - การพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คุณลักษณะของพี่เลี้ยง

1. การสร้างสัมพันธภาพที่ดี (Interpersonal Skills) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างแรกของผู้ที่จะเป็นพี่เลี้ยง เพราะการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจะเป็นปัจจัยให้เกิดการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

2. การมีบารมีทางวิชาการ (Influence Skills) เป็นปัจจัยที่ทำให้ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่างๆ ของพี่เลี้ยง มีความหนักแน่น เชื่อถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง พี่เลี้ยงที่มีบารมีทางวิชาการเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สูงจะทำให้เกิดการพัฒนารวดเร็ว

3. การให้การยอมรับและยินดีกับความสำเร็จในการทำงานของผู้อื่น (Recognized other's accomplishment) การแสดงความยินดี การชื่นชม การให้กำลังใจในการพัฒนาต่อยอด สิ่งนี้จะทำให้ผู้ที่รับการนิเทศเกิดกำลังใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การมีทักษะของการกำกับดูแลที่ดี (Supervisory Skills) เป็นทักษะที่สำคัญที่พี่เลี้ยงจะคอยกระตุ้นและชักจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการประทับประคองให้ครูจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง

5. มีความรู้ ประสบการณ์ในสายวิชาชีพหรือสายงานของตน (Technical knowledge) ซึ่งส่งผลทำให้การให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการ และประสบการณ์ตรงที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

บทบาทของพี่เลี้ยง

1. มองภาพรวมสิ่งที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว
2. เพิ่มศักยภาพในการทำงานควบคู่กับวัฒนธรรมองค์กร
3. วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งและพัฒนาจุดแข็งให้ดียิ่งขึ้น
4. มีทักษะการฟัง ตั้งใจฟัง ได้เนื้อหาสาระ ใส่ใจฟัง ฟังแล้วคิดตาม
5. ฟังแล้วถามเพื่อให้คิดต่อและพัฒนาเติบโตเป็นอิสระทำงานได้ในอนาคต
6. มีบทบาทช่วยให้บุคคลแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง
7. มีทัศนคติที่ดี ตั้งใจที่จะช่วยเหลือและให้เกิดผลลักษณะที่ดี เสียสละและอุทิศตนที่จะดูแลช่วยเหลือ
8. การจัดการระบบพี่เลี้ยงที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
9. มุ่งเน้นกลุ่มคนเก่งที่จะต้องดูแลรักษาและพัฒนาในลักษณะการบริหารจัดการคนเก่ง (Talent management)
10. มีประสบการณ์ความสำเร็จในการทำงาน ใส่ใจ มีเวลาที่จะเข้ามาดูแลช่วยเหลือ
11. มีการให้และการรับในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
12. ทำงานเชิงรุก (proactive) มีความรักที่จะให้ ตั้งใจที่จะช่วยเหลือ

การสอนงาน

การสอนงาน หมายถึง การที่ผู้สอนงานให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตลอดจนฝึกทักษะการปฏิบัติงานให้กับผู้ที่ได้รับการสอนงานด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอนงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ที่ได้รับการสอนงานมีความรู้ ทักษะ ความ

ชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน การสอนงานมีความสำคัญมากในการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะเป็นไปตามที่องค์กรต้องการ เพราะทำให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาอันรวดเร็ว (Sweeney, 2011)

องค์ประกอบของการสอนงาน

1. มีลักษณะเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล
2. มีเป้าหมายหลัก 3 ด้าน ได้แก่ การแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้
3. มีปฏิสัมพันธ์ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนงานและผู้รับการสอนงานอาจเป็นลักษณะรายบุคคลหรือกลุ่มเล็ก และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
4. มีการเสริมพลัง (empowerment) ให้กับผู้รับการสอนงานให้มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง มีสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์

หลักการสอนงาน

1. การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (trust and rapport) การสอนงานเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้การสอนงานและผู้รับการสอนงาน ไม่ว่าจะเป็นการสอนงานรายบุคคลหรือกลุ่มก็ตาม ด้วยเหตุนี้ความเชื่อถือและความไว้วางใจของผู้รับการสอนงานที่มีต่อผู้ให้การสอนงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญลำดับแรกที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การสอนงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ
2. การเสริมพลัง (empowerment) การสอนงานเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้สอนค้นพบพลังที่มีอยู่ในตนเอง เป้าหมายประการหนึ่งของการสอนงาน คือ การทำให้ผู้รับการสอนงานสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองสามารถกำกับตนเองได้ซึ่งในระยะแรกผู้ให้การสอนงานจะให้การช่วยเหลือ ชี้แนะ อย่างใกล้ชิด จนกระทั่งผู้รับการสอนงานค้นพบความสามารถของตนเองเป็นการช่วยค้นหาพลังที่ซ่อนอยู่ในตัวผู้รับการสอนงาน แล้วชี้แนะให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง
3. การทำงานอย่างเป็นระบบ (systematic approach) การทำงานอย่างเป็นระบบเป็นการดำเนินการสอนงานมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการสอนงาน มีการวางแผนการสอนงาน การดำเนินการสอนงาน และการประเมินผลการสอนงานรวมทั้งการนำผล การสอนงานมาปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพของการสอนงานด้วย
4. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ongoing development) การสอนงานเน้นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

5. การมีจุดเน้น (focusing) การสอนงานที่ดีจะต้องมีวัตถุประสงค์และจุดเน้นในสิ่งที่ต้องการพัฒนาที่ชัดเจน ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เทคนิควิธีการที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

6. การเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานจริง (onsite coaching) การสอนงานที่ดีต้องเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานจริงของผู้สอน ผู้ที่ให้การสอนงานควรให้คำชี้แนะหรือการสอนงานอย่างเป็นรูปธรรม เชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับบริบทการปฏิบัติงานจริงจนผู้รับการสอนงานเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนจนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการสอนงาน ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การทบทวนและสะท้อนผลการสอนงาน (after action review and reflection) เป็นการประเมินผลและทบทวนการดำเนินการสอนงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการสอนงานอย่างต่อเนื่อง

ประเภทการสอนงาน

1. การสอนงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพทั้งโรงเรียน (change coach) เป็นการสอนงานที่มีจุดเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้สอนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณภาพทั้งสถานศึกษา (whole – school improvement) มุ่งพัฒนาให้ผู้สอนมีความเชื่อมั่นและใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ผู้สอนงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงจะไม่เน้นการสอนงานการจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาหรือระดับชั้นแบบแยกส่วน แต่จะสอนงานในภาพรวมมากกว่า แตกต่างจากผู้สอนงานด้านการจัดการเรียนรู้ การสอนงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพทั้งโรงเรียนมีกิจกรรมที่สำคัญ ซึ่งผู้สอนงานควรปฏิบัติ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการประเมินผลคุณภาพผู้เรียนและนำผลการประเมินมาวางแผนพัฒนา 2) กระตุ้นผู้สอนให้มีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้และความเชื่อมั่นในตนเอง 3) กระตุ้นผู้สอนให้มีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ 4) พัฒนาผู้สอนให้มีทักษะและความสามารถในการประเมินและสะท้อนตนเอง 5) พัฒนาผู้สอนให้มีทักษะการวางแผนการเรียนรู้และการบริหารจัดการเวลา

2. การสอนงานเพื่อการจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา (content coach) มุ่งเน้นการสอนงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาที่มีความเฉพาะเจาะจงมากกว่าการสอนงานเพื่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การสอนงานด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นต้น การสอนงานเพื่อการจัดการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องสอนลงลึกไปในรายละเอียดของเนื้อหาสาระที่สอน และเทคนิควิธีการสอน ซึ่งแต่ละรายวิชาจะมีธรรมชาติการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนงานเพื่อการจัดการเรียนรู้จึงต้องมีความรู้ในเนื้อหาสาระที่ถูกต้องแม่นยำ การสอนงานเพื่อการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมที่ผู้สอนงานควรปฏิบัติ ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินการจัดการเรียนรู้ 2) สอนให้เกิดการพัฒนากลยุทธ์ การจัดการเรียนรู้เฉพาะเจาะจง 3) สอนให้พัฒนาสื่อการเรียนรู้ตลอดจนการใช้แหล่งการเรียนรู้ 4) สอนงานให้ครูใหม่พัฒนาวิธีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ 5) กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง 6) สังเกตกระบวนการจัดการเรียนรู้และให้ผลย้อนกลับเพื่อการพัฒนา และ 7) สาธิตการจัดการเรียนรู้ในบางหัวข้อที่จำเป็น

ภารกิจและทักษะการสอนงาน

การสอนงานมีภารกิจและทักษะที่จำเป็นเป็นดังต่อไปนี้

1. การสร้างและรักษาสัมพันธภาพในการสอนงานระหว่างผู้สอนงานและผู้รับการสอนงาน ให้การสอนงาน ให้ข้อเสนอแนะ ให้แนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความสามารถหลายทางวัฒนธรรมของผู้รับการสอนงาน
2. การสร้างพันธะสัญญาร่วมกันระหว่างผู้ให้การสอนงานและผู้รับการสอนงาน ว่า จะร่วมกันพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
3. การประเมินผลเป็นภารกิจที่สำคัญในการตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ ของการสอนงาน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและยืดหยุ่น ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองของผู้รับการสอนงาน นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา
4. การวางแผนการพัฒนา เป็นภารกิจแรกๆที่ผู้ให้การสอนงานและผู้รับการสอนงาน จะต้องดำเนินการร่วมกัน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนงาน ประเด็นหรือขอบเขตที่จะสอนงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ทักษะ หรือด้านเจตคติ
5. การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ให้การสอนงานที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้รับการสอนงานด้วยการส่งเสริม สนับสนุนให้ข้อเสนอแนะ แนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับการสอนงาน

คุณลักษณะของผู้สอนงาน

1. มีความรู้ในเรื่องที่ตนเองจะต้องสอนงาน ซึ่งเป็นความรู้ที่ถูกต้อง ทันสมัย เช่น มีความรู้ในเนื้อหาสาระ (content) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้การสร้างสื่อ การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น การสอนตัวต่อตัว การสอนกลุ่มเล็ก การเล่าประสบการณ์ที่ตนเองเคยประสบ เป็นต้น ซึ่งการถ่ายทอดความรู้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้สอนงานที่จะทำให้ผู้รับการสอนงานมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานสูงขึ้น
3. มีความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบว่าผู้รับการสอนงานเกิดการเรียนรู้และพัฒนาเป็นอย่างไร เลือกใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการประเมิน มีความสามารถในการสรุปและรายงานผล รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานผลการประเมิน
4. มีความใจกว้างและยืดหยุ่น เป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้สอนงาน ความมีใจกว้างจะทำให้เป็นคนที่เปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างจากตนเอง พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนวิธีการสอนงานหรือแนวคิดต่างๆ เป็นปัจจัยเอื้อให้ผู้รับการสอนงานรู้สึกถึงความมีศักดิ์ศรี ส่วนการยืดหยุ่นเป็นผลสืบเนื่องมาจากความมีใจกว้างซึ่งคนที่มีความยืดหยุ่นจะสามารถปรับเปลี่ยนแนวคิด และวิธีการสอนงานได้สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของผู้รับการสอนงาน

5. เป็นบุคคลที่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ผู้สอนก้าวทันองค์ความรู้ และนวัตกรรมนำไปสู่การสอนงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้รับการสอนงานเห็นคุณค่า และความสำคัญของผู้สอนงานทำให้มีนวัตกรรมการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการสอนงาน

การสอนงานเป็นการดำเนินการที่เป็นขั้นตอนและมีความเป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมการสอนงาน เป็นการสังเกตสังเกตพฤติกรรมเพื่อค้นหาจุดอ่อน และ จุดแข็ง ของบุคลากรที่จะได้รับการสอนงาน ซึ่งหัวหน้างานสามารถนำผลที่ได้จากการประเมินมาใช้ประกอบ ร่วมกับข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมปฏิบัติงานของครู เพื่อให้มั่นใจว่าอะไรเป็นจุดอ่อนที่ครูควร ได้รับการพัฒนา อะไรคือจุดแข็งที่ควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น

2. การกำหนดแผนการสอนงานร่วมกันระหว่างผู้สอนงานและผู้รับการสอนงาน ที่มี ลักษณะเป็นแผนการพัฒนาส่วนบุคคล โดยระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสอนงาน ซึ่งผู้ให้ การสอนงานต้องสร้างความเข้าใจให้กับผู้รับการสอนงานให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองเพื่อ การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพหรืองานที่ท้าทายมากขึ้น ขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรต้องการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตนเอง

3. การดำเนินการสอนงาน เป็นการปฏิบัติการสอนงานตามแผนที่กำหนดไว้โดยผู้สอนงาน จะทำหน้าที่ให้ความรู้ คำชี้แนะ คำแนะนำ และการให้ผลย้อนกลับ (feedback) ทั้งในด้านพฤติกรรม และผลการปฏิบัติงานทั้งในด้านที่ดีและด้านที่ควรปรับปรุง เพื่อนำไปปรับปรุงตนเอง

4. การติดตามและประเมินผล เป็นการตรวจสอบและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของ การสอนงานเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งการติดตามและประเมินผลทำได้หลายวิธี เช่น การ สังเกตพฤติกรรมการทำงาน การสัมภาษณ์ การพูดคุย เป็นต้น

การจัดการความรู้

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการแสวงหา การรวบรวม การสร้าง รวมทั้งการ ประมวลผลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็น ความรู้ หรือนวัตกรรมรวมทั้งการจัดเก็บความรู้ที่สามารถเข้าถึงโดยอาศัยช่องทางต่างๆ ที่องค์กร จัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและถ่ายโอน ความรู้ซึ่งในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งองค์กรอย่างสมดุลเพื่อความสามารถ ในการพัฒนาผลผลิตและพัฒนาองค์กรให้มีความสามารถในการแข่งขันได้

การจัดการความรู้ มี 4 ขั้นตอน ที่มีลักษณะเป็นวงจร (cycle) ดังนี้ (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547, บุญดี บุญญาภิจ และคณะ, 2547)

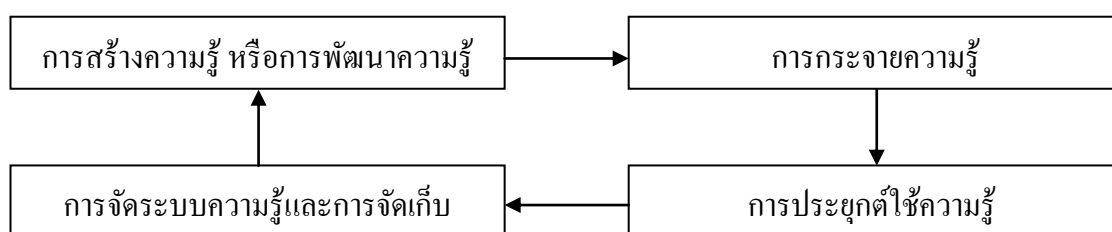
1. การสร้างความรู้หรือการพัฒนาความรู้ (Knowledge Creation & Acquisition) เป็นขั้นตอนของการพัฒนาและการสร้างความรู้ใหม่

2. การกระจายความรู้ (Knowledge Distribution) เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ ให้บริการความรู้ไปสู่บุคลากรในสถานศึกษา และเป็นการพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ที่มีความสามารถโดยการใช้เครื่องมือในการสืบค้นสารสนเทศทางความรู้จากฐานข้อมูลที่จัดเก็บแล้ว กระจายสู่หน่วยงานต่างๆ เพื่อการใช้งานการเผยแพร่สารสนเทศให้คนในองค์กร สามารถเข้าถึงความรู้ในองค์กรได้

3. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application) เป็นกระบวนการนำความรู้ที่มีอยู่ในสถานศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรมีลักษณะเป็นวงจรของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. การจัดระบบความรู้และการจัดเก็บความรู้ (Knowledge Organization & Storage) เป็นขั้นตอนของการประมวลและจัดระบบฐานข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการสังเคราะห์และจัดเก็บข้อมูลความรู้และจัดการให้เกิดเป็นการบริการผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศแก่บุคลากรในองค์กร

แผนภาพที่ 8 วงจรการจัดการความรู้

ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นการผสมผสานแนวคิด 2 ประการ ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ (professional) และ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning community) หมายถึง การรวมกลุ่มกันของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพครูโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาชีพ และคุณภาพของผู้เรียนร่วมกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ (collaborative learning) การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ (field) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (sharing learning) อย่างต่อเนื่อง

จุดเน้นของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู คือ การเรียนรู้ร่วมกันที่เป็นมากกว่าการแลกเปลี่ยนวิธีสอน (focus on learning rather than on teaching) การทำงานร่วมกัน (work collaborative) และ ความรับผิดชอบตนเอง (self - accountable) มีลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของสถานศึกษา ดังนี้ 1) องค์กรเล็กและมีคุณภาพ (small) 2) มีองค์ความรู้ (smart) 3) มีน้ำใจ ยิ้มแย้ม แจ่มใส (smile) 4) มีความร่วมมือ ไร้ความขัดแย้ง (smooth) 5) การดำเนินงานเรียบง่าย มีประสิทธิภาพ (simplicity) บุคลากรเกิดความผูกพันกับองค์กร (DuFour, 2006) โดยมีการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกันตามลำดับความสำคัญของภารกิจ การพัฒนาภาวะผู้นำกับผู้บริหารการทุ่มเทการสื่อสารค่านิยมขององค์กรกับพันธกิจให้บุคลากรเข้าใจตรงกัน

องค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูแต่ละคนจะถูกนำมาจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการ

จัดการความรู้ ช่วยทำให้ครูมีความรู้ในเนื้อหา และเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ ส่งผลทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีองค์ประกอบ 5 ประการดังต่อไปนี้ (Fegger, 2008; DuFour, 2006; Japer, 2006; Hord, 1997)

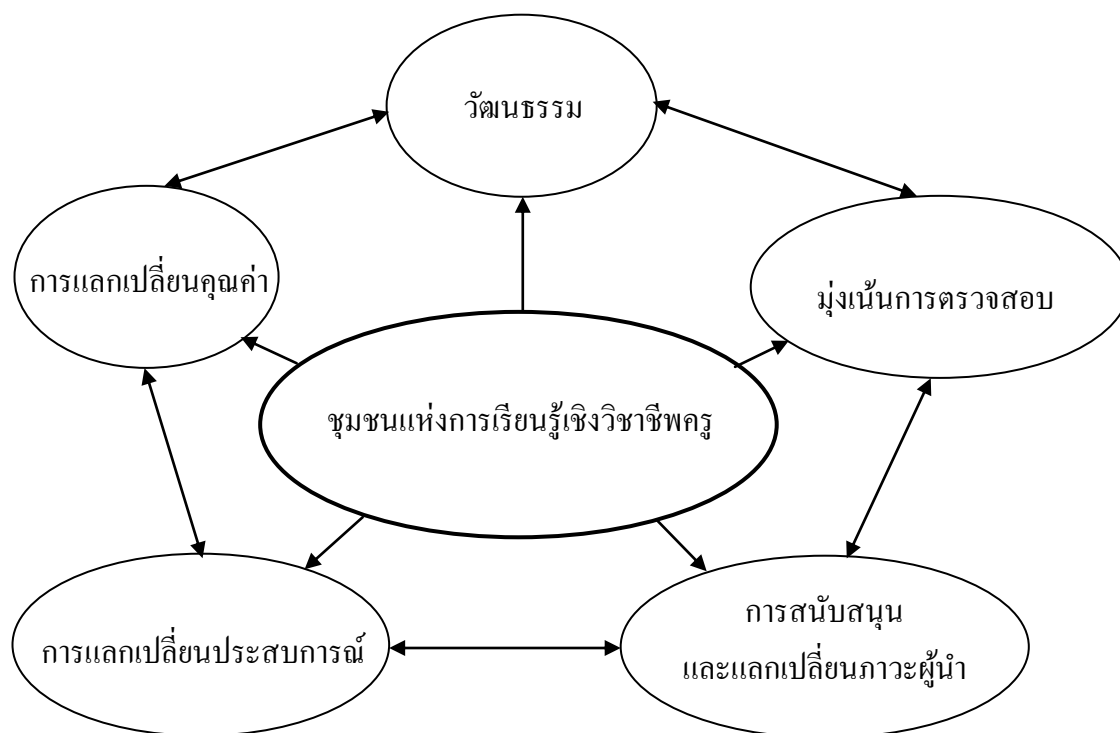
1. การแลกเปลี่ยนคุณค่าและวิสัยทัศน์ (shared values and vision) หมายถึง การแลกเปลี่ยนแบ่งปัน และกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนการมีพันธะสัญญาร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา

2. วัฒนธรรมความร่วมมือร่วมใจ (collaborative culture) หมายถึง พันธะสัญญาเกี่ยวกับ ความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคน รวมทั้งผู้บริหาร สำหรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโดยมีเป้าหมายเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. มุ่งเน้นการตรวจสอบและปรับปรุงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (focus on examining outcomes to improve student learning) หมายถึง การให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (learning outcomes) โดยการประเมินผลการเรียนรู้ และนำข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินมาวางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งครูและผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบต่อผลการตรวจสอบดังกล่าวซึ่งถือว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน

4. การสนับสนุนและแลกเปลี่ยนภาวะผู้นำ (supportive and shared leadership) หมายถึง การให้การสนับสนุนการดำเนินการของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ รวมทั้งการให้ครูทุกๆ คน เป็นผู้นำในการตัดสินใจ บนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน และข้อมูลสารสนเทศ บทบาทภาวะผู้นำ มีจุดเน้นที่การกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันให้มากที่สุด เพื่อให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพนั้นบรรลุเป้าหมาย คือ คุณภาพของผู้เรียน

5. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติส่วนบุคคล (shared personal practice) หมายถึง การนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน จากการประเมินตนเอง การสังเกตการจัดการเรียนรู้ของเพื่อนครู และผลการประเมินต่างๆ เช่น ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ซึ่งการแบ่งปันประสบการณ์ การปฏิบัติส่วนบุคคลนี้จะช่วยทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาความเป็นมืออาชีพ (professional) อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

แผนภาพที่ 9 องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู

การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึงการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการตัดสินใจให้คุณค่าว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่อย่างไร เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การพัฒนา หรือการยุติหลักสูตร (มารุต พัฒนา, 2555; Daimond, 2006)

การประเมินหลักสูตรมีความสำคัญสำหรับการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรหลายแง่มุม เช่น ความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน คุณภาพการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตร การควบคุมคุณภาพหลักสูตร ตลอดจนการวิจัยหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นปัจจัยชี้แนะว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ควรปรับปรุงแก้ไขในประเด็นใด อย่างไร การประเมินหลักสูตรช่วยบ่งชี้ระดับคุณภาพ และความสำเร็จของการใช้หลักสูตร เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพโดยการประเมินหลักสูตรจะช่วยให้มีข้อมูล สารสนเทศ เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ทันสมัยมากขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและบัณฑิตจากการนำผลการประเมินไปใช้จริง

การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายหลายประการ ได้แก่ 1) เพื่อตรวจสอบว่าเอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกันหรือไม่ 2) เพื่อตรวจสอบว่าการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติหรือกระบวนการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์หรือไม่ 3) เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมี

คุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ 4) เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสังคมหรือไม่เพียงใด

การประเมินหลักสูตรแบ่งเป็น 3 ช่วงระยะเวลาเวลาได้แก่ การประเมินก่อนการใช้หลักสูตร การประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรและการประเมินหลังการใช้หลักสูตร มีสาระสำคัญดังนี้

1. การประเมินก่อนการนำหลักสูตรไปปฏิบัติเป็นการประเมินหลังจากได้วางแผนพัฒนาหลักสูตรแล้ว เพื่อตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฉบับร่างโดยการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น เอกสารหลักสูตร เนื้อหาสาระการเรียนรู้และการประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่าย

2. การประเมินระหว่างการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตร โดยการพิจารณาว่าหลักสูตร การเรียนรู้และการวัดประเมินผลที่ปฏิบัติอยู่นั้นเป็นอย่างไร การเรียนรู้และการวัดประเมินผลสอดคล้องกับเอกสารหลักสูตรหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไรควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นโดยวิธีการใด

3. การประเมินหลังการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินที่ดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตร โดยการพิจารณาประสิทธิภาพในการวางแผนหลักสูตรกระบวนการทำหลักสูตรไปใช้ การเรียนรู้ การวัดประเมินผล รวมทั้งผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรโดยใช้เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

กระบวนการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ มีดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร ว่าการดำเนินการประเมินหลักสูตรที่จะดำเนินการนั้น มีเป้าประสงค์เพื่ออะไร เช่น เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของสังคมและมาตรฐานการศึกษา เป็นต้น

2. การกำหนดรูปแบบการประเมินหลักสูตร เป็นการเลือกใช้ หรือประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ 7 ให้ตอบสนองเป้าประสงค์ของการประเมินหลักสูตร ซึ่งการกำหนดรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ดีควรนำไปสู่การตอบคำถามของการประเมินหลักสูตรได้ครอบคลุม ถูกต้อง และชัดเจน

3. การวางแผนการประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตรจะมีความถูกต้องก็ต่อเมื่อมีการวางแผนการประเมินที่เป็นระบบชัดเจน ทั้งมิติการประเมิน ประเด็นการประเมิน คำถามการประเมิน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ และแหล่งข้อมูล การวางแผนการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการ ที่มีความสำคัญมาก อาจต้องใช้ข้อมูลอย่างหลากหลายทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินหลักสูตร เป็นการสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในพิมพ์เขียวการประเมินหลักสูตร เช่น แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

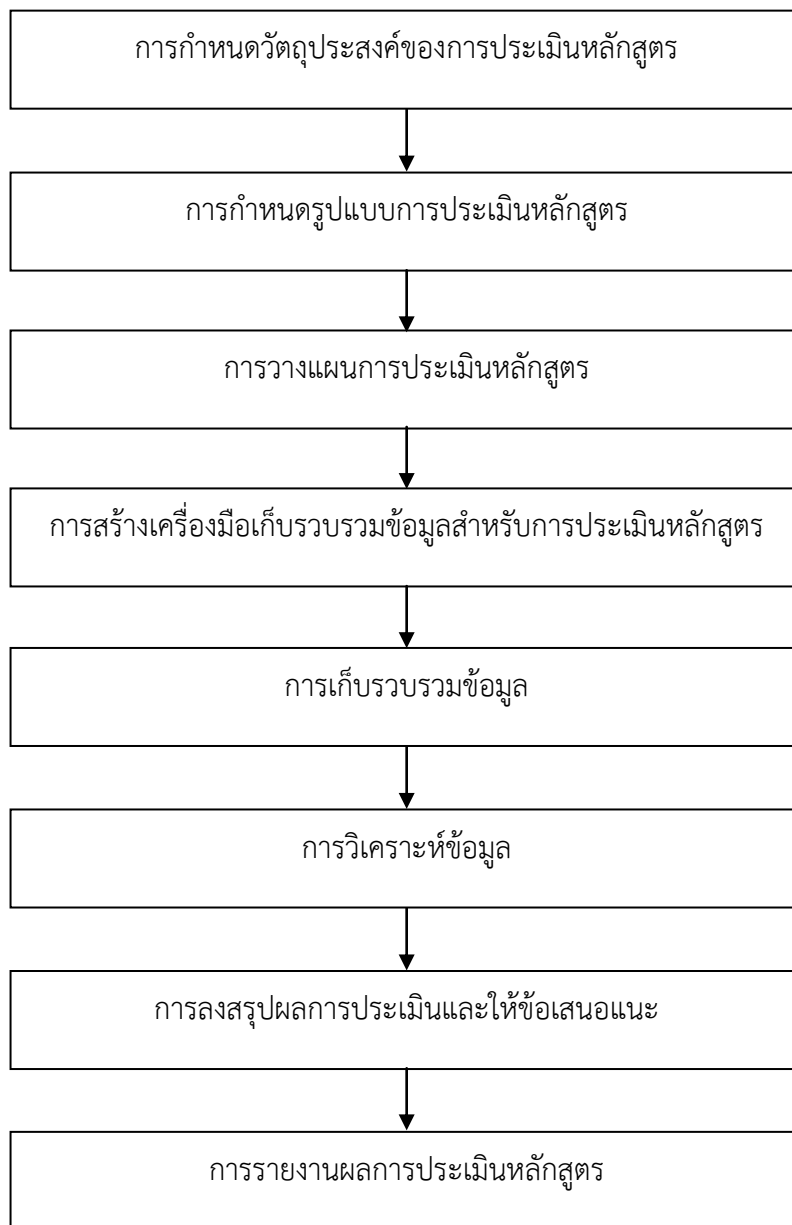
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินหลักสูตร โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ เช่น การตรวจสอบเอกสาร การสำรวจ การสัมภาษณ์ เป็นต้น มีการบันทึกผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ครบถ้วนสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ เป็นต้น รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา ในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดิบก่อนดำเนินการวิเคราะห์ โดยที่การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้มุ่งหาข้อสรุปของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จำนวนมากโดยยังไม่มีผลสรุปผลการประเมินหลักสูตร

7. การลงสรุปผลการประเมินและให้ข้อเสนอแนะ เป็นการนำข้อสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินหลักสูตรที่กำหนดไว้ถ้าผลการเปรียบเทียบปรากฏว่าเป็นไปตามเกณฑ์ นั้นหมายความว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่ถ้าผลการเปรียบเทียบไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด แสดงว่าไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจะต้องมีการปรับปรุงให้มีคุณภาพมากขึ้น

8. การรายงานผลการประเมินหลักสูตรเป็นการสื่อสารผลการประเมินหลักสูตรไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ผู้สอน ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรในประเด็นต่างๆ ตรงกัน และนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรที่กล่าวมา สรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 10 ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรดังกล่าวมา ข้างต้นผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นแนวคิดและเนื้อหาสาระในการจัดทำเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและตอบสนองความต้องการของสถานศึกษา

4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2551-2561) ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นการศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม และวัฒนธรรมเน้นให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง โดยให้สังคมทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้นำกรอบแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สองมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์และมาตรการผลิตและพัฒนากำลังคน 9 ยุทธศาสตร์ โดยในยุทธศาสตร์ที่ 1 ว่าด้วยการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการศึกษาเพื่ออาชีพ มีมาตรการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมคนเข้าสู่อาชีพ โดยใช้หลักสูตรและวิธีการที่ยืดหยุ่น สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นให้เป็นไปตามหลักการที่กำหนด

ประกอบกับการก้าวเข้าสู่โลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(ASEAN Economic Community : AEC) ในปี พ.ศ.2558 ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องพัฒนาเยาวชนให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถรับมือและปรับวิธีการเรียนรู้ วิธีการดำรงชีวิต เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขดังเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นองค์กรหนึ่งมีบทบาทในการรับผิดชอบ ดูแลและพัฒนาการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นขึ้น โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคร่วมดำเนินการ

โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพตามบริบทของท้องถิ่นและความเป็นสากลภายในปี พ.ศ. 2558” และกำหนดหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นแผนการจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ มีทักษะ เจตคติและคุณธรรมพื้นฐานของท้องถิ่นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
3. เป็นแผนจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพและสนองกับความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นแผนการจัดการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6. เป็นแผนการจัดการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อ

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะด้านอาชีพ สามารถยกระดับความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับสากล
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่ดีในชุมชนและท้องถิ่น
3. พัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของอาชีพท้องถิ่น

อาชีพท้องถิ่น มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาในท้องถิ่นและคนในท้องถิ่น ซึ่งอาชีพท้องถิ่นมีความสำคัญ 3 ประการดังนี้

1. อาชีพท้องถิ่นมีความสำคัญในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นนั้นๆ ส่งผลให้คนในท้องถิ่นเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง
2. อาชีพท้องถิ่นช่วยให้กลุ่มคนในความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และช่วยให้เศรษฐกิจในชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยอาศัยวัตถุดิบในชุมชนเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการทุกชนิดเลี้ยงคนในชุมชนโดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่ชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของ
3. อาชีพท้องถิ่นช่วยแก้ปัญหาสังคม เพราะช่วยให้คนในท้องถิ่นมีงานทำ ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวให้แน่นแฟ้น มีความรักความอบอุ่น เป็นการสร้างเกราะให้กับสังคมมีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย

แนวคิดการจัดการเรียนรู้

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ หลักการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทักษะการจัดการเรียนรู้ ประเภทของการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบวิธีการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับอาชีพท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2552: 91-92) ได้เสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงให้ผู้เรียนได้องค์ความรู้และสามารถเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอกโดยการปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการคิดที่เป็นระบบซึ่งผู้เรียนจะต้องมีโอกาสที่จะคิดใคร่ครวญทำกิจกรรมทบทวนพิสูจน์และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงพึ่งตนเองได้ สร้างสรรค์เพื่อส่วนรวมซึ่งแนวคิดสำคัญประกอบด้วย

1. การจัดการศึกษาและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ความรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติจริง ส่วนทฤษฎีหลักการเป็นการส่งเสริม
3. การเรียนรู้เริ่มต้นที่ตัวผู้เรียน จากสภาพจริง

4. ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนและเวลาที่เหมาะสม
5. การเรียนรู้คือเวลาที่ต้องการเรียนรู้สิ่งนั้น
6. การเรียนรู้ต้องมีจุดหมาย มีระบบการดำเนินการที่ชัดเจน
7. ความสุขที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรม ด้วยบรรยากาศเป็นกันเองสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2544: 55) วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545: 20) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดทุกข้อ โดยการจัดกิจกรรมต้องสร้างเสริมพฤติกรรมและทักษะทุกด้าน ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วจะต้องสร้างมโนทัศน์ในสาระการเรียนรู้หรือเนื้อหาที่กำหนดอย่างชัดเจน ครบถ้วนและทันสมัย
2. การฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก กิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการที่สำคัญซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ ให้ผู้เรียนได้แสดงออกหรือปฏิบัติโดยใช้ร่างกาย ความคิดการพูดในการเรียนรู้ การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนติดตัวไปใช้ในชีวิตประจำวัน
3. เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน ผู้เรียนคือหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ เพราะหากไม่มีผู้เรียนแล้วการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้นครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่ตนสอน ก่อนว่าเป็นอย่างไร แล้วคัดเลือกกิจกรรมการเรียนรู้
4. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยรวมถึงในห้องเรียนในโรงเรียนและในชุมชน ครูต้องมีข้อมูลว่ามีวิทยากรท้องถิ่นหรือแหล่งวิทยาการความรู้ใดบ้างที่ครูผู้สอนจะใช้ได้ เพราะมีกิจกรรมบางอย่างที่ครูต้องการนำมาใช้ แต่ทำไม่ได้เพราะขาดแหล่งวิทยาการที่สำคัญหรือครูมีเวลาและสถานที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่องเพียงใด ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาวะห้องเรียน โรงเรียนและชุมชนโดยพยายามใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ได้มากที่สุด
5. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นที่ประโยชน์จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีบทบาทสำคัญได้เข้าร่วมในกิจกรรม การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นตื่นตัว ตื่นใจทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ต้องดำเนินไปด้วยความเมตตากรุณาต่อผู้เรียนการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้มีบทบาทเป็นผู้กระทำให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ รวมทั้งเกิดทักษะและพฤติกรรมตามจุดเน้นที่ต้องการ

หลักการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเป็นการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้ที่จะเป็นพลังสำคัญของประเทศในอนาคตและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพการศึกษาจะดีก็ต่อเมื่อการจัดการเรียนมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความรู้ทักษะและทัศนคติตามประเด็นดังนี้ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2544: 54) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548: 11-14) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ (Knowledge) ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงและหน้าที่ของสังคมโลก (World Social) เศรษฐกิจและสถาบันการเมือง (ได้แก่ ความรู้ทางสังคมวิทยา ความรู้ทางเศรษฐกิจและการเมือง)

1.2 ต้องเรียนรู้ธรรมชาติวิทยาของโลกและสภาวะการณ์ ต่าง ๆ ของโลกและหลักการขององค์ความรู้เกี่ยวกับมวลธรรมชาติทั้งปวง

1.3 ต้องเรียนรู้ในกระบวนการและผลผลิตของความพยายามในการสร้างสรรค์พัฒนาของมนุษย์ เช่นเรื่อง วาทกรรม ศิลปะทางกายภาพและทางจิตสำนึก โครงสร้างทางทฤษฎี)

2. การเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะ(Skill) จะต้องทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ทักษะการคิดอย่างพิเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ และการนำเสนอความคิด

2.2 ทักษะการสื่อสารที่ชัดเจนกับคนอื่น ๆ เช่น ระบบการคำนวณทางคณิตศาสตร์และรูปแบบอื่น ๆ ของการแสดงออกและการนำเสนอ

2.3 ความมีเหตุผล เช่น ความสัมพันธ์ทางปริมาณ ความน่าจะเป็น สัดส่วน อัตราส่วน

2.4 การประเมินค่าการประเมินผล การจัดกลุ่มเข้าพวกและการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การรู้จักการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของตนมีผลงานจากการทำงานที่น่าภาคภูมิใจในวิถีการดำเนินชีวิตส่วนตนและในโลกของการทำงาน

3. เจตคติ (Attitudes)จะต้องจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การมีค่านิยมในตนเองภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถของตนเอง

3.2 เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเพื่อก้าวไปสู่หนทางแห่งความสำเร็จ

3.3 มีแรงจูงใจที่จะทำงานทั้งส่วนตัวและหมู่คณะที่มีเป้าหมายร่วมกัน

3.4 ตระหนักในคุณค่าของคนอื่น และเคารพสิทธิของผู้อื่น

3.5 มีแรงจูงใจที่จะรับผิดชอบต่อตนเองและคนอื่นมีความรับผิดชอบต่อทั้งตนเองและ

สังคม

ประเภทของการจัดการเรียนรู้

การจำแนกประเภทของการจัดการเรียนรู้สามารถจำแนกได้หลายแบบขึ้นอยู่กับว่าจะใช้เกณฑ์ใดมาจำแนกในที่นี้ บุญชม ศรีสะอาด (2537: 2-3) ได้จำแนกไว้ดังนี้

1. จำแนกโดยใช้จำนวนผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเป็นเกณฑ์ สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท คือ การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อย การจัดการเรียนรู้แบบรายบุคคล

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ มักมีผู้เรียนจำนวนมาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนเป็นแบบทางเดียว (One way) ผู้สอนมีบทบาทเกือบทั้งหมด ตัวอย่าง ได้แก่ การสอนแบบบรรยาย

1.2 การสอนแบบกลุ่มย่อย การสอนประเภทนี้มุ่งให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้น ตัวอย่าง ได้แก่ การสอนแบบอภิปราย การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ การสอนแบบตัว

1.3 การสอนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับความสนใจของตน เรียนไปตามความสามารถของตนเองและขณะเดียวกันผู้เรียนจะทราบความก้าวหน้าในการเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ โดยหลักการจัดการเรียนรู้ของวิธีนี้ ครูผู้สอนจะมีวิธีการเฉพาะแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ วิธีการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ ความก้าวหน้าเฉพาะหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ การจัดการเรียนแบบนี้ได้แก่ การสอนแบบสัญญาการเรียนการสอนเฉพาะบุคคล

2. การจำแนกโดยใช้ปริมาณของบทบาทผู้สอนกับบทบาทผู้เรียนเป็นเกณฑ์ ซึ่งจำแนกได้ 4 ประเภทย่อย ดังนี้

2.1 การสอนที่ผู้สอนเป็นแกนหรือเป็นศูนย์กลาง จะเน้นบทบาทของผู้สอน เช่น การสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนแบบสาธิต การสอนโดยทั่วไปจะต้องมีบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในการสอนบรรยาย ขณะที่ผู้สอนบรรยาย ผู้เรียนจะมีบทบาทฟัง คิดตาม ตีความหมาย จดจำเนื้อหาสาระ จดบันทึกอาจกระทำบทบาทเหล่านี้ตลอดเวลาเช่นเดียวกับการบรรยายของผู้สอน การที่จัดว่าผู้สอนเป็นแกนหรือเป็นศูนย์กลางพิจารณาได้ว่ากิจกรรมของผู้สอนสามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าผู้สอนไม่บรรยายไม่สาธิตให้ดูก็ไม่เกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ และบทบาทของผู้เรียนเป็นบทบาทแบบเฉื่อย (Passive)

2.2 การสอนที่ผู้เรียนเป็นแกนหรือเป็นศูนย์กลาง เน้นบทบาทการทำกิจกรรมของผู้เรียนตัวอย่างได้แก่วิธีการสอนแบบปฏิบัติการ วิธีการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ วิธีการสอนแบบเป็นคู่ วิธีการสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิธีการสอนเหล่านี้ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการกระทำกิจกรรมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 การสอนที่เน้นผู้เรียนและผู้สอนมีกิจกรรมร่วมกันการสอนแบบนี้ ได้แก่ การสอนแบบสัมมนา การสอนแบบการอภิปราย

2.4 การสอนที่ใช้อุปกรณ์พิเศษ เป็นการสอนที่จะต้องใช้บทบาทของการสอนเกือบทั้งหมดอยู่ที่สื่อทัศนูปกรณ์ที่ใช้ สื่อทัศนูปกรณ์นั้นๆ ตามที่มีผู้สร้างบทเรียนสำเร็จไว้แล้ว

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้

ในการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ มีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้สามารถสังเคราะห์ได้ประเด็น ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2537: 3; วัฒนาพร กระจับพุกข์, 2545: 23-25; เยาวภา หนั่นชัยบุตร, 2542: 2-3)

1. มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ดีจะบอกถึงสิ่งที่คาดหวังจะให้ผู้เรียนได้รับหากครูไม่สามารถวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อกำหนดรูปแบบวิธีการและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมครูไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้

2. สารการเรียนรู้ มีวิธีการสอนที่สามารถใช้ได้กับผู้เรียนลักษณะของเนื้อหาสาระที่จะสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. ผู้เรียน มีวิธีการสอนบางวิธีการที่สามารถ ใช้ได้กับผู้เรียนหลายวัย หลายประเภท บางวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนบางวัย บางประเภท จึงต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนนั้น ๆ จะต้องดูความสามารถทางสติปัญญา (Learning Abilities) วิธีการเรียน(Style of Learning) ผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการในการเรียนที่แตกต่างกันออกไป และประสบการณ์เดิม (Background of Experience) เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็วขึ้นหากผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานดีก็จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจรวดเร็วเนื่องจากเห็นความสำคัญของความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

4. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนร่วมกับผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดเรียนรู้ตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องได้ปฏิบัติมากที่สุด ผู้สอนอาจช่วยเสริมให้สมบูรณ์ตามความเหมาะสม

5. สื่อวัสดุประกอบการสอน เป็นสิ่งที่จำเป็นในการช่วยเหลือให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้รวดเร็วขึ้น ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้นต้องเป็นสื่อการเรียนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้

6. สื่อวัสดุประกอบการสอน เป็นสิ่งที่จำเป็นในการช่วยเหลือให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้รวดเร็วขึ้น ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้นต้องเป็นสื่อการเรียนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้

7. การวัดและประเมินผลองค์ประกอบนี้จะช่วยให้ผู้สอนได้ทราบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์หรือไม่ ขณะเดียวกันก็จะทำให้ผู้เรียนได้ทราบผลการปฏิบัติงานของตนเองด้วย เพื่อจะได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น ผู้สอนจึงต้องทำการวัดผลประเมินผลทุกครั้งที่สอน เพื่อได้ทราบผลและนำมาปรับปรุงทั้งวิธีการจัดการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. เวลาเรื่องเวลาก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบที่เกื้อกูลกันต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรจัดเวลาให้เหมาะสมกับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้และควรจัดเวลาให้เหมาะสมกับกับศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนอาจให้ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ไม่เท่ากัน ดังนั้นครูผู้สอนอาจต้องคำนึงเป็นอย่างมากก่อนที่จะวางแผนการจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียน

9. บรรยากาศและสถานที่ สถานที่ที่ใช้เรียนก็จัดได้ว่าเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ เป็นสถานที่ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ยืນนึ่งได้สะดวกหรือสะดวกต่อการทำกิจกรรม มีอากาศที่ถ่ายเทได้สะดวก มีกิจกรรมที่สามารถได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างพอเพียงหากสถานการณ์จัดการเรียนรู้นั้น เป็นแหล่งเรียนรู้ในห้องนั้นก็ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

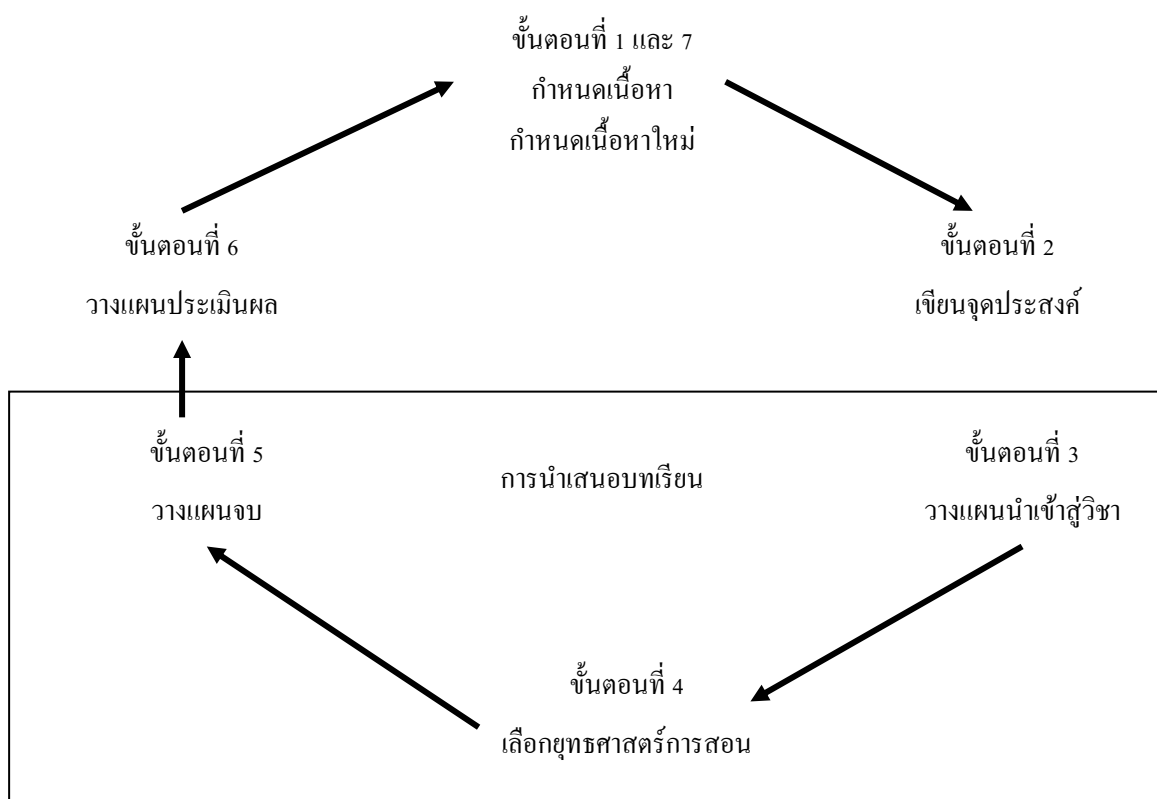
10. จำนวนผู้เรียน ที่จะเป็นจะต้องคำนึงเป็นอย่างมากผู้เรียนมีจำนวนมากน้อยเพียงใด กิจกรรมใดที่ความเหมาะสมที่จะจัดให้กับผู้เรียนตามจำนวนที่มีอยู่ จำนวนผู้เรียนดังกล่าว มีความเหมาะสมหรือไม่

11. ครูหรือผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ในการจัดการเรียนรู้ บุคลิกภาพ และความสามารถของครูมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมาก ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถใน เนื้อหาวิชา และมีเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร

ทักษะการจัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้จะต้องมีทักษะเฉพาะที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายสามารถ จำแนกทักษะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งชาญชัย อาจิณสมภาร (2545: 15-20) จำแนกออกเป็นทักษะก่อน การจัดการเรียนรู้ (Pre-instructional) ทักษะระหว่างการจัดการเรียนรู้ (Instruction) และทักษะ หลังการจัดการเรียนรู้ (Post-instructional) ได้ดังนี้

ทักษะก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pre-instructional) การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือ การวางแผน ครูจะต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดีเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ดี แต่ทักษะอะไร ที่จำเป็นเพื่อการวางแผนที่ดีในการตอบคำถามดังกล่าว กระบวนการอะไรที่สามารถให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ กระบวนการที่ใช้จัดการเรียนรู้จะลำดับขั้นตอนอย่างไรจึงเหมาะสมครูจะต้องเรียงลำดับใน การจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องพิจารณาในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้เนื้อหาอะไร ผล การเรียนรู้ที่พึงประสงค์คืออะไร อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นคืออะไร วิธีที่ดีที่สุดในการสอน ที่จำเป็นคืออะไร ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ที่มีมุ่งหมายคืออะไร ควรจะ จบบทเรียนอย่างไร ควรประเมินผู้เรียนอย่างไร กระบวนการวางแผนพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ที่สามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้ดังนี้

แผนภาพที่ 11 กระบวนการวางแผนพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน

กระบวนการวางแผนที่จำเป็ดังกล่าวสามารถแสดงเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เกี่ยวกับการเลือกเนื้อหาที่จะสอน เนื้อหาสามารถกำหนดได้โดยการวิเคราะห์ผลการเรียนและคู่มือหลักสูตร โดยการตรวจสอบหนังสือเรียนที่ได้โดยการวิเคราะห์ผลการเรียนและคู่มือหลักสูตร โดยการตรวจสอบแบบเรียนที่ได้รับการเสนอแนะ หรือโดยการวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียน ปกติความต้องการของนักเรียนมักถูกกำหนดจากการประเมินความต้องการของนักเรียน ปกติความต้องการของนักเรียนมักถูกกำหนดจากการประเมินการเรียนที่ผ่านมาโดยศึกษาในชั้นที่ 6 และจากการสังเกตการณ์เรียนในชั้นเรียนในระหว่างบทเรียนต่างๆ ที่ผ่านมา

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นที่จะต้องตัดสินใจว่านักเรียนจะต้องรู้อะไร และพัฒนาเจตคติและค่านิยมอะไรที่เกี่ยวกับเนื้อหานั้นสิ่งที่จำเพาะเหล่านี้ถูกระบุในจุดประสงค์ของบทเรียนและความแสดงออกในรูปของพฤติกรรม หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการนำเสนอที่เราความสนใจจุดประสงค์ควรระบุอย่างแน่ชัดว่านักเรียนควรสามารถทำอะไรได้ภายหลังจากที่นักเรียนเรียนจบหน่วยการเรียนรู้แล้ว

ขั้นตอนที่ 3 การนำเข้าสู่บทเรียน จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับความสนใจ ใคร่อยากที่จะเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการเลือกยุทธศาสตร์การสอน เป็นแบบแผนอย่างหนึ่งจะต้องเลือกยุทธศาสตร์การสอนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด การเลือก

ดังกล่าวจะถูกกำหนดจากความรู้ของครูผู้สอนที่ผ่านมาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้จากการสังเกตในชั้นเรียนที่ผ่านมา

ขั้นตอนที่ 5 เกี่ยวข้องกับการจบการเรียนรู้การจบต้องวางแผนเพื่อว่าเนื้อหาของบทเรียนมีความหมายและสามารถเข้าใจได้อย่างเต็มที่ สิ่งดังกล่าวหมายถึงการจบบทเรียน

ขั้นตอนที่ 6 ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าได้ประสบผลสำเร็จได้ดีเพียงใดครูผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งจำเพาะที่ครูผู้สอนได้เขียนไว้ในจุดมุ่งหมายว่าผู้เรียนบรรลุหรือไม่การเป็นเนินไม่ใช่เป็นการจบของกระบวนการแต่นำผลที่ได้ไปเริ่มต้นใหม่ในขั้นที่ 7 และ 1 ตามลำดับการตรวจสอบทักษะก่อนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการวางแผนการจัดการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่าเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญดังนี้ ต้องทำการสังเกตเขียนจุดประสงค์เลือกอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้วางแผนสร้างความสนใจผู้เรียนที่เหมาะสม เลือกยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม วางแผนการจบกระบวนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม กำหนดและพัฒนาการประเมินที่เหมาะสม

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น เป็นขั้นตอนที่สำคัญเป็นการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพปัจจุบันการออกแบบการเรียนรู้ได้ถูกปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญกับเนื้อหา เป็นการให้ความสำคัญกับผู้เรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มาตรา 24 ซึ่งระบุถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
5. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือว่าเป็นความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พัฒนาการศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จากนักวิชาการด้านการศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างความรู้ (Construct) จากความคิดพื้นฐานที่เชื่อทุกคนมีประสบการณ์เดิมของตนเอง เมื่อได้รับประสบการณ์ใหม่สมองจะพยายามปรับข้อมูลเดิมที่มีอยู่โดยการต่อเติมเข้าไป และถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้ที่ออกมาโดยการพูดหรือการแสดงออกจะทำให้ความรู้ที่ติดตรึงเป็นความรู้ตลอดไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องมีการทบทวนความรู้เดิม ให้ผู้เรียนได้แสวงหารวบรวมข้อมูลศึกษาข้อมูลทำความเข้าใจ สรุป และแสดงออกในสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ

2. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) นั่นคือจัดให้ผู้เรียนได้กระทำสิ่งต่างๆ กับเพื่อนกับครูกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย (Physical Participation) คือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวอวัยวะกล้ามเนื้อต่างๆ เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมของวัยวุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียน

4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการ (Process) นั่นคือการจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น ผลของการเรียนรู้นอกจากผู้เรียนจะได้รับรู้ข้อมูลที่ต้องการแล้วยังมีความรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการเหล่านี้เพื่อหาข้อมูลหรือความรู้อื่นๆ ได้ด้วยตนเองในโอกาสอื่นๆ

5. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ที่หลากหลาย ฝึกฝนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญ โดยครูจัดสถานการณ์หรือแบบฝึกหัดหรือโจทย์ปัญหาให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการที่จะนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิต

จากตัวบ่งชี้ของการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าวเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกระดับการศึกษา และครอบคลุมการจัดการศึกษาในระบบ และนอกระบบ ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำได้สำเร็จเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูและผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู้ สำหรับวิธีการจัดการเรียนรู้หรือวิธีการสอน ที่ครูผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีหลายวิธีการที่ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิธีสอนแบบโครงงาน

การสอนแบบโครงงาน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า หรือปฏิบัติงานตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ ซึ่งผู้เรียนจะต้องฝึกกระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอนมีการวางแผนในการทำงานหรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้อย่างหลากหลายอันเป็นประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ได้

วิธีการสอนโครงงานสามารถสอนต่อเนื่องกับวิธีสอนแบบบูรณาการได้ ทั้งในรูปแบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาบูรณาการเพื่อทำโครงงาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นกำหนดปัญหา หรือสำรวจความสนใจ ผู้สอนเสนอสถานการณ์หรือตัวอย่างที่เป็นปัญหาและกระตุ้นให้ผู้เรียนหาวิธีการแก้ปัญหาหรือช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการใคร่เรียนใคร่รู้ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าเรียนเพื่ออะไร จะทำโครงงานนั้นเพื่อแก้ปัญหาอะไร ซึ่งทำให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางในการดำเนินงานได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย
3. ขั้นวางแผนและวิเคราะห์โครงงาน ให้ผู้เรียนวางแผนแก้ปัญหาซึ่งเป็นโครงงานเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้ แล้วเสนอแผนการดำเนินงานให้ผู้สอนพิจารณา ให้คำแนะนำช่วยเหลือและข้อเสนอแนะการวางแผนโครงงานของผู้เรียน ผู้เรียนเขียนโครงงานตามหัวข้อซึ่งมีหัวข้อสำคัญ(ชื่อโครงงาน หลักการ และเหตุผลวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย เจ้าของโครงการ ที่ปรึกษาโครงการ แหล่งความรู้ สถานที่ดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณ วิธีดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้ ผลที่คาดว่าจะได้รับ)
4. ขั้นลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหาตามแผนการที่กำหนดไว้โดยมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษา คอยสังเกต ติดตาม แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกผลดำเนินการด้วยความมานะอดทน มีการประชุมอภิปรายปรึกษาหารือกันเป็นระยะ ๆ ผู้สอนจะเข้าไปเกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็น ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ความคิด ความรู้ ในการวางแผนและตัดสินใจทำด้วยตนเอง
5. ขั้นประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลก่อนดำเนินการระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ โดยพิจารณาว่าก่อนที่จะดำเนินการมีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอย่างไรระหว่างที่ดำเนินงานตามโครงงานนั้น ยังมีสิ่งใดที่ผิดพลาดหรือเป็นข้อบกพร่องอยู่ ต้องแก้ไขอะไรอีกบ้าง มีวิธีแก้ไขอย่างไร เมื่อดำเนินการไปแล้วผู้เรียนมีแนวคิดอย่างไร มีความพึงพอใจหรือไม่ ผลของการดำเนินการตามโครงงาน ผู้เรียนได้ความรู้อะไร ได้ประโยชน์อย่างไร และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาปรับปรุงงานได้อย่างดียิ่งขึ้น หรือเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างไร โดยผู้เรียนประเมินโครงงานของตนเองหรือเพื่อนร่วมประเมิน จากนั้นผู้สอนจึงประเมินผลโครงงานตามแบบประเมิน ซึ่งผู้ปกครองอาจจะมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยก็ได้
6. ขั้นสรุป รายงานผล และเสนอผลงาน เมื่อผู้เรียนทำงานตามแผนและเก็บข้อมูลแล้วต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและเขียนรายงานเพื่อนำเสนอผลงาน ซึ่งนอกเหนือจากรายงานเอกสาร

แล้ว อาจมีแผนภูมิ แผนภาพ กราฟ แบบจำลอง หรือของจริงประกอบการนำเสนอ อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น จัดนิทรรศการ การแสดงละคร ฯลฯ

ข้อดีของการสอนแบบโครงงาน

1. เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเอง อย่างละเอียดรอบคอบอย่างเป็นระบบ
2. ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาข้อมูล สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการในการทำงานวางแผนและจัดการ
4. ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้
5. ฝึกความเป็นประชาธิปไตยคือการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีเหตุผล มีการยอมรับในความรู้ ความสามารถซึ่งกันและกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่น การจดบันทึกข้อมูล การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างมีแผน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
7. ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้ ความคิด หรือแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิต หรือในสถานการณ์อื่นๆ ได้

วิธีการสอนแบบโครงงานสามารถนำไปสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้ โดยครูผู้สอนนำเสนอปัญหา-ประเด็นสำคัญหรือข้อมูลอาชีพท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ทดลองปฏิบัติในอาชีพที่ตนเองสนใจ ซึ่งการทำโครงงานจะผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน จากวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบโครงงานไปพัฒนาอาชีพหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่นๆ หรือพัฒนาองค์ความรู้ ความคิด การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล และการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจกลไกของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหาจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มองเห็นปัญหา กำหนดสิ่งที่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนอยากรู้อยากเรียนและเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ
2. ทำความเข้าใจกับปัญหา ผู้เรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้
3. ดำเนินการศึกษาค้นคว้า กำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนและดำเนินการศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย
4. สังเคราะห์ความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อภิปรายผล และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

5. สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง ประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมเพียงใด โดยการตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระ ทุกกลุ่มร่วมกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

6. นำเสนอและประเมินผลงาน ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอในรูปแบบผลงานที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกคนและผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงานและประโยชน์

การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานนี้ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง จากการเผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ฝึกคิด ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มตามแนว ประชาธิปไตย

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ เป็นการนำแนวคิดรูปแบบการสอนสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม จอห์น ดิวอี้ (John Dewey : Group Investigation Model) กับรูปแบบการสอนแบบปฏิบัติการมาประยุกต์เข้าด้วยกัน วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ

1. เพื่อฝึกกระบวนการกลุ่มในการทำงานแบบประชาธิปไตยฝึกการเป็นผู้นำกลุ่ม ฝึกการเป็นสมาชิกกลุ่ม และฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
2. เพื่อฝึกวิธีการสืบเสาะ ค้นคว้าหาความรู้อย่างมีระบบ ฝึกการวิเคราะห์ปัญหา การคิดปัญหา การพิจารณาปัญหาหลาย ๆ ด้าน การสำรวจและรวบรวมข้อมูลสนับสนุนสมมติฐานเพื่อการสรุปผลอย่างมีเหตุผล
3. เพื่อฝึกการกล้าคิด กล้าแสดงออก ฝึกการตัดสินใจ ฝึกความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
4. เพื่อปลูกฝังนิสัยการสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้ เป็นผู้ใฝ่รู้ใคร่เรียน รักการค้นคว้า หาข้อมูลมาเป็นคำตอบต่อปัญหาหรือคำถามที่ได้รับด้วยตนเอง

คุณค่าของการสอนแบบปฏิบัติการ

1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ
2. การเรียนจากการปฏิบัติจริง ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำให้เกิดความสามารถในการถ่ายทอดการเรียนรู้
3. บรรยากาศในชั้นเรียนจะเป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะต้องแสดงความคิดเห็น และรับผิดชอบต่องานของตน และของกลุ่ม

4. การเรียนแบบปฏิบัติการทำให้ผู้เรียนอยู่ในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
5. เปิดโอกาสในการนำปัญหาต่างๆ มาให้ผู้เรียนคิดโดยอาศัยสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ หาเหตุผลและสร้างสรรค์การแก้ปัญหา
6. ช่วยเร้าให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาด้วยตนเองและกระบวนการกลุ่ม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

เป็นขั้นตอนแรกที่คุณสอนจะต้องกระตุ้น ชักจูง และโน้มน้าวให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและสนใจอยากค้นหาความรู้

2. ขั้นศึกษาวิเคราะห์

เป็นขั้นตอนการแบ่งกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันโดยการแสวงหาความรู้ โดยสมาชิกกลุ่มไม่ควรเกิน 6 คน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน วิเคราะห์ และหาข้อสรุปในประเด็นที่ได้ตั้งไว้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม การออกแบบงานโดยจัดทำเป็นใบงานให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มเป็นหัวใจสำคัญที่คุณสอนจะต้องคิดค้นและสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดของผู้เรียนและเกิดการบรรลุงานกลุ่มด้วย ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่นำอภิปรายให้กลุ่มใหญ่ร่วมกันวิเคราะห์ให้ข้อมูลประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนหากเห็นว่ายังไม่สมบูรณ์ผู้สอนช่วยเพิ่มเติม แล้วร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดในขั้นนี้

3. ขั้นปฏิบัติ/ฝึกหัด/ทดลอง

เป็นขั้นที่แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิเคราะห์เพื่อให้ได้กระบวนการการปฏิบัติที่ชัดเจน รอบคอบ รัดกุม ทำให้เกิดผลงาน ผู้เรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน ฝึกคิด วิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์

4. ข้อสรุปและเสนอผลการเรียนรู้

เป็นขั้นที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะได้ประมวลข้อมูลความรู้จากประสบการณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ สรุปและนำเสนอสิ่งที่ค้นพบต่อกลุ่มใหญ่ในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน เกิดการขยายเครือข่ายความรู้อย่างกว้างขวาง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายยิ่งขึ้น

5. ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้และนำไปใช้

เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มปรับปรุงผลงานของตนเองที่ได้แนวคิดจากการนำเสนอของแต่ละกลุ่มในการปรับปรุงผลงานนั้นอาจนำความรู้ที่ได้รับจากกลุ่มอื่นมาพัฒนาให้ดีขึ้น หรือเกิดความคิดใหม่ สร้างสรรค์งานที่ต่างจากเดิม หรืออาจได้รับแนวคิดจากข้อเสนอแนะของผู้สอนมาประยุกต์สร้างผลงานใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในสภาพการณ์จริงได้

6. ขั้นการประเมินผล วัดผลประเมินตามสภาพจริง

โดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติ ชิ้นงาน/ผลงาน ผู้เรียนประเมินตนเอง สมาชิกของแต่ละกลุ่ม ผู้ปกครองและผู้สอนมีบทบาทร่วมวัดผลประเมินผล

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ

1. ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานโดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และสื่อที่เร้าความสนใจ
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพด้วยการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ใฝ่เรียน
3. กิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เกิดกระบวนการทำงาน เช่น มีการวางแผนการทำงาน มีความรับผิดชอบ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีวินัยในตนเองมีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้เรียนที่เรียนรู้ซ้ำจะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีชีวิตชีวา ได้รับกำลังใจและได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ทำให้เกิดความมั่นใจ
4. ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากการร่วมกิจกรรมและการค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามของผู้สอนและเพื่อน ๆ สามารถค้นหาคำตอบและวิธีการได้ด้วยตนเอง สามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล
5. ทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม จะสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ซึมซับสิ่งที่ดีงามไว้ในตนเองอยู่ตลอดเวลา
6. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน โดยให้แต่ละคนเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตน ไม่นำผลงานของผู้เรียนมาเปรียบเทียบกัน มุ่งให้ผู้เรียนแข่งขันกับตนเองและไม่เล็งผลเลิศจนเกินไป
7. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข เกิดการพัฒนารอบด้าน มีอิสระที่จะเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Method)

การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ หรือความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ในลักษณะที่ผู้เรียนจะเผชิญกับปัญหา ซึ่งในการแก้ปัญหานั้น ผู้เรียนจะใช้กระบวนการที่ตรงกับธรรมชาติของวิชาหรือปัญหานั้น เช่นผู้เรียนจะศึกษาปัญหาทางชีววิทยา ก็จะใช้วิธีเดียวกันกับนักชีววิทยาศึกษา หรือผู้เรียนจะศึกษาปัญหาประวัติศาสตร์ ก็จะใช้วิธีการเช่นเดียวกับนักประวัติศาสตร์ศึกษา ดังนั้น จึงเป็นวิธีจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ ในการแก้ปัญหานั้น ผู้เรียนจะต้องนำข้อมูลทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่หรือเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะใช้วิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพและตรงกับธรรมชาติของวิชา หรือปัญหานั้น ดังนั้นจึงมีผู้นำเสนอวิธีการจัดการเรียนรู้ไว้หลากหลาย เช่นการแนะนำให้ผู้เรียนพบหลักการทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเองโดยวิธีอุปนัย การที่ผู้เรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหาล้วนนำไปสู่การค้นพบ มีการกำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐานและรวบรวมข้อมูล ทดสอบสมมติฐานและสรุปข้อค้นพบ ซึ่งอาจใช้

วิธีการเก็บข้อมูลจากการทดลองด้วย การที่ผู้สอนจัดโปรแกรมไว้ให้ผู้เรียนใช้การคิดแบบอุปนัยและนิรนัยในเรื่องต่างๆ ก็สามารถได้ข้อค้นพบด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้วิธีหรือกระบวนการที่เหมาะสม

จากเหตุผลดังกล่าวขั้นตอนการเรียนรู้จึงปรับเปลี่ยนไปตามวิธีหรือกระบวนการต่างๆ ที่ใช้ แต่ในที่นี้จะเสนอผลการพบความรู้ ข้อสรุปใหม่ด้วยการคิดแบบอุปนัยและนิรนัย การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ มีขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียนผู้สอนกระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้เรียนให้สนใจที่จะศึกษาบทเรียน
2. ขั้นเรียนรู้ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้สอนใช้วิธีจัดการเรียนรู้ แบบอุปนัยในตอนแรก เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบข้อสรุป
 - 2.2 ผู้สอนใช้วิธีจัดการเรียนรู้ แบบนิรนัย เพื่อให้ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้ในข้อ 2 ไปใช้เพื่อเรียนรู้หรือค้นพบข้อสรุปใหม่ในตอนที่สองโดยอาศัยเทคนิคการซักถาม โต้ตอบหรืออภิปรายเพื่อเป็นแนวทางในการค้นพบ
 - 2.3 ผู้เรียนสรุปข้อค้นพบหรือความคิดรวบยอดใหม่
3. ชี้นำไปใช้ ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอแนวทางการนำข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหา อาจใช้วิธีการให้ทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อประเมินผลว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริงหรือไม่

ประโยชน์

1. ช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล
2. ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบสิ่งที่ค้นพบได้นานและเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
3. ผู้เรียนมีความมั่นใจ เพราะได้เรียนรู้สิ่งใหม่อย่างเข้าใจจริง
4. ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านความคิด
5. ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านค้นคว้าเพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง
6. ก่อให้เกิดแรงจูงใจ ความพึงพอใจในตนเองต่อการเรียนสูง
7. ผู้เรียนรู้วิธีสร้างความรู้ด้วยตนเอง เช่น การหาข้อมูล การวิเคราะห์และสรุปข้อความรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้สืบค้น สำรวจ ตรวจสอบและค้นคว้า ด้วยวิธีการต่างๆจนเกิดความเข้าใจและรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ประกอบด้วย

1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำเรื่องที่สนใจ อาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในช่วงเวลานั้นหรือเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เรียนมาแล้วเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถามเป็นแนวทางที่ใช้ในการสำรวจตรวจสอบอย่างหลากหลาย
2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจมีการกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อ

เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะหรือปรากฏการณ์ต่างๆ วิธีการตรวจสอบอาจทำได้หลายวิธี เช่น ทำการทดลอง ทำกิจกรรมภาคสนาม การศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ

3. **ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation)** เมื่อได้ข้อมูลเพียงพอจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แผลผล สรุปผล นำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น บรรยายสรุป สร้างแบบจำลองหรือรูปวาด

4. **ขั้นขยายความรู้ (Elaboration)** เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม แนวคิดที่ได้จะช่วยเชื่อมโยงกับเรื่องต่างๆ ทำให้เกิดความรู้กว้างขึ้น

5. **ขั้นประเมิน (Evaluation)** เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไรและมากน้อยเพียงใดจากนั้นจะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่นๆ

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าครูผู้สอนสามารถนำวิธีการสอน เทคนิคการสอนและกลยุทธ์การสอนซึ่งมีหลากหลายวิธีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน ซึ่งครูสามารถใช้วิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะวิธีการนี้จะทำให้ครูผู้สอนมองเห็นภาพรวมของเป้าหมายการสอน

การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับอาชีพท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับอาชีพท้องถิ่นนั้น มีลักษณะไม่แตกต่างจากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้หลายแนวทางด้วยกันคือ

บันเทิง ทานะซันท์ (2544: 48) ได้กล่าวถึงการนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้

1. **สำรวจข้อมูลกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น** ตลอดจน สถานที่ แหล่งความรู้ แหล่งวิทยาการในชุมชนในท้องถิ่นแล้วจัดเป็นทำเนียบไว้โดยจำแนกเป็นสาขาองค์ความรู้

2. **นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน หรือระดับท้องถิ่น** โดยกำหนดเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดคาบเวลา แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อวิธีการวัดประเมินผล แลเครื่องมือให้ชัดเจน

3. **นำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ได้ในข้อ 2** นำมาจัดทำเป็นแผนการสอนรายคาบ โดยระบุจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม เพื่อให้การวัดผลมีความชัดเจนตามไปด้วย

4. **สำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น** โดยเน้นให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ในการเรียนให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนสร้างความตระหนักและเกิดความภูมิใจในภูมิปัญญาไทยรู้จักคิดวิเคราะห์ ตลอดจนการนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตได้เป็นอย่างดี

ภัทรวดี อุดมมนกุล (2546: 75) ได้กล่าวถึงการนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมาใช้ในการกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า การนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน คือ การสร้างคุณภาพของครูในสถานศึกษาการเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาสอนในโรงเรียนการให้ผู้เรียน

ออกไปเรียนรู้ชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการที่โรงเรียนมัธยมศึกษา น่าจะนำไปใช้เช่นกัน สมหมาย สว่างวัฒนารักษ์ (2546: 54) ได้กล่าวถึงการนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. โรงเรียนเป็นผู้นำกิจกรรมเนื้อหาสาระที่เป็นกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรชั้นในโรงเรียน โดยคัดเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
2. การนำสิ่งที่ป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนออกไปสำรวจข้อมูลแล้วนำมาจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนนำเอาความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในเนื้อหาวิชาและจัดเป็นพิพิธภัณฑท้องถิ่น
3. การจัดกิจกรรมเพื่อนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ได้ ดังนี้
 - 3.1 พัฒนาหลักสูตรร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น
 - 3.2 การให้นักเรียนไปฝึกงานที่บ้านของผู้รู้หรือสถานประกอบการในท้องถิ่น
 - 3.3 การเชิญผู้รู้ในท้องถิ่นมาสอนในโรงเรียน
 - 3.4 การนำสิ่งที่ป็นความรู้เฉพาะเรื่องมาสอดแทรกในเนื้อหาที่สอน แล้วจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และวิธีการวัดผล ประเมินผล ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
 - 3.5 ครูและนักเรียนสำรวจข้อมูลในท้องถิ่น แล้วนำมากำหนดจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน
 - 3.6 การจัดพิพิธภัณฑท้องถิ่นขึ้นเพื่ออนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมจัดทำ แล้วครูจัดกระบวนการเรียนรู้จากพิพิธภัณฑท้องถิ่น ให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ป็นองค์ความรู้ของท้องถิ่นกับวิทยาการสมัยใหม่
 - 3.7 ครูเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นอาชีพท้องถิ่นครูผู้สอนควรมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ การสำรวจข้อมูลท้องถิ่นด้านอาชีพท้องถิ่น จากนั้นนำมาจัดทำเป็นกรอบสาระการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจเชิญผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสถานประกอบการมาสอนที่โรงเรียนหรืออาจน่านักเรียนไปเรียนที่แหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียนทั้งนี้ครูจะต้องมีการเตรียมเครื่องมือวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง

5. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ด้านอาชีพและท้องถิ่น

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพและท้องถิ่น คณะผู้วิจัยได้เสนอเนื้อหาสาระสำคัญของแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับ 1) แนวคิดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานสำหรับการวัดและ

ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเภทของการวัดและประเมินการเรียนรู้ แนวคิดการประเมิน เพื่อการเรียนรู้ 2) เทคนิควิธีการประเมินการเรียนรู้ ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินการปฏิบัติงาน (Performance Assessment) การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เทคนิคการประเมินผลในชั้นเรียน และ 3) หลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นโดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน (assessment for learning) เป็นนวัตกรรมด้านวิธีวิทยาทางการประเมินหนึ่งที่จะส่งเสริมให้การประเมินคุณภาพการศึกษาบรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ การประเมินเพื่อช่วยเหลือนักเรียนและครูตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ โดยการดำเนินการประเมินเพื่อช่วยเหลือนักเรียนและครูที่เหมาะสมกับระดับและ รูปแบบการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลนั้นควรมีการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนากระบวนการ เรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาในรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งการประเมินในลักษณะนี้ มีหลายรูปแบบทั้ง ในรูปของการประเมินย่อย (formative assessment) ที่มีทั้งการประเมินแบบนาทีต่อนาที (minute-by-minute assessment) หรือการประเมินแบบวันต่อวัน (day-by-day assessment) หรือจะเป็น การประเมินที่แบ่งเป็นช่วง ๆ (interim assessment) ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะสนับสนุนซึ่งกันและ กัน หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบทั้งในส่วนของการประเมิน หลักสูตรและการสอนและส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการศึกษาต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีระบบการเรียนการสอนที่ควบคู่ไปกับการ ประเมิน มีการวิจัยและพัฒนาาระบบที่จะนำการประเมินเข้าไปส่งเสริมสนับสนุน (support) การจัดการเรียนการสอนและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในระดับห้องเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและครูให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทสำหรับการบริหารและ จัดการศึกษาของชาติ ซึ่งได้เสนอสาระสำคัญเพื่อเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทั้งปรัชญา การศึกษา และความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหารการศึกษา และปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มาก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ซึ่งมาตรา 23 ว่าด้วยการจัดการศึกษาทั้งใน ระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการ เรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์กับสังคม ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ความรู้ด้าน ภาษา ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญา ตลอดจนความรู้และทักษะในการ ประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต ดังนั้นแนวทางการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องปรับเปลี่ยน ตามไปด้วย หลักการประเมินผู้เรียนตามแนวการเปลี่ยนแปลงข้างต้น ได้มีการปรับเปลี่ยนเพียง บางส่วน แต่ที่ยึดหลักการประเมินผู้เรียนตามแบบเดิมเป็นฐาน โดยหลักการประเมินผู้เรียนมีหลัก สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การประเมินที่สะท้อนจุดประสงค์การเรียนรู้และบูรณาการกับการสอน 2) การประเมินมีความต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ 3) ความคาดหวังจากการประเมินต้องกำหนดให้

ชัดเจนตั้งแต่เริ่มทำการประเมิน พ่อแม่ ผู้เรียนต้องมีส่วนรับรู้จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) การประเมินต้องมีความยุติธรรมและเท่าเทียมกัน 5) การประเมินต้องเป็นการสร้างสรรค์ ให้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก เป็นประโยชน์ ส่งเสริมการเรียนรู้และจุดเน้นที่ต้องพัฒนา 6) การประเมินต้องครอบคลุมและสมดุล (SIDRU, 2001 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2546)

การประเมิน (assessment) หมายถึง กิจกรรมต่างที่ครูและนักเรียนตรวจสอบตนเองเพื่อให้ได้สารสนเทศสำคัญสำหรับใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ (Black and William, 1998) ซึ่งความหมายของการประเมินนี้ครอบคลุมการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินการเรียนรู้ (assessment of learning) ที่รู้จักกันในชื่อของการประเมินเพื่อสรุปผล (summative assessment) และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) หรือที่เรียกว่าการประเมินผลย่อย (formative assessment) การประเมินเพื่อการเรียนรู้และการประเมินผลย่อยไม่ใช่เรื่องเดียวกันแต่บางครั้งสามารถใช้แทนกันได้

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) เป็นกระบวนการในการค้นหาและตีความหมายหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยนักเรียนและครูเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับการเรียนรู้ของนักเรียน เป้าหมายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุ และการบรรลุเป้าหมายที่ต้องไปให้ถึงนั้นทำอย่างไร (Assessment Reform Group, 2002a) การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้และการสอน การประเมินนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับครูในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลการพัฒนาในตัวผู้เรียนแต่ละคนอย่างดีที่สุด การประเมินตามแนวคิดนี้ ครูจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนรายบุคคลเพื่อกระตุ้นและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายในขั้นต่อ ๆ ไป นั่นคือ การประเมินเพื่อการเรียนรู้จะเป็นหัวใจสำคัญว่าผู้เรียนจะต้องทำอย่างไร หรือเรียนรู้อย่างไรหลังจากที่รู้ผลการประเมินของตนเองแล้ว Assessment Reform Group (2002) ได้กำหนดลักษณะของการประเมินเพื่อการเรียนรู้จากผลการปฏิบัติในโรงเรียนที่สามารถนำไปใช้เพื่อช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มี 7 ประการ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะของการพัฒนาในโรงเรียน มีดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะการประเมินเพื่อการเรียนรู้และลักษณะของการพัฒนาเพื่อโรงเรียน

ลักษณะของการประเมินเพื่อการเรียนรู้	ลักษณะของการพัฒนาเพื่อโรงเรียน
การประเมินเพื่อการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้	- เงื่อนไขกำหนดเพื่อการเรียนรู้ - ออกแบบโอกาสเพื่อการเรียนรู้ - ใช้การประเมินแบบวันต่อวัน
การประเมินเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้กับผู้เรียน	- กำหนดเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร - ออกแบบโอกาสสำหรับการเรียนรู้ - ให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้
การประเมินเพื่อการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยผู้เรียนรู้และตระหนักในจุดมุ่งหมายที่ตนเองจะต้องบรรลุผล	- กำหนดเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร - ใช้การประเมินย่อยเป็นการประเมินผลรวม
การประเมินเพื่อการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีการประเมินตนเองและเพื่อนประเมินเพื่อน	- ให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้ - ใช้การประเมินแบบวันต่อวัน - ใช้การประเมินย่อยเป็นการประเมินผลรวม
การประเมินเพื่อการเรียนรู้ให้ข้อมูลป้อนกลับที่ทำให้ผู้เรียนรู้ตนเองจะต้องเรียนรู้อะไร และวิธีการเรียนในขั้นต่อไปว่าจะต้องทำอย่างไร	- ให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้ - จะใช้ ICT สนับสนุนอย่างไร
การประเมินเพื่อการเรียนรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้	- เงื่อนไขกำหนดเพื่อการเรียนรู้ - ให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้
การประเมินเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการทบทวนและการสะท้อนของครูและนักเรียนโดยใช้ผลการประเมิน	- ให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้ - ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้อง - ใช้การประเมินย่อยเป็นการประเมินผลรวม - จะใช้ ICT สนับสนุนอย่างไร

ในส่วนของการวัดและการประเมิน ควรให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบการประเมินที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) การประเมินการปฏิบัติงาน (performance assessment) การใช้

แฟ้มสะสมงาน (portfolio) การทดสอบ (testing) และการประเมินโดยใช้ศูนย์การประเมิน (assessment center) เป็นต้น วิธีการวัดการเรียนรู้มีหลากหลาย ครูควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้ วิธีการวัดที่นิยมใช้ ได้แก่ การทดสอบ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกต การตรวจผลงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

ผลการประเมินทำให้ผู้สอนได้สารสนเทศสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและคุณธรรมของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นในการประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะได้สารสนเทศไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1. การประเมินก่อนเริ่มการสอน ผลที่ได้นำไปใช้ประโยชน์เพื่อจัดวางตำแหน่งผู้เรียน หรือประเมินความรู้/ทักษะพื้นฐานของผู้เรียนก่อนเริ่มกิจกรรม จะได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเตรียมการสำหรับการปูพื้นฐานความรู้ และทักษะจำเป็นที่นักเรียนต้องมีมาก่อนการเรียนเนื้อหาใหม่
2. การประเมินระหว่างการเรียนการสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความรู้ ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมในขณะที่ยังคงดำเนินอยู่ สารสนเทศที่ได้จะเป็นข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตามดูความก้าวหน้าหรือพัฒนาการในการเรียนรู้ ตลอดจนจุดบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียนสำหรับปรับปรุงแก้ไขและซ่อมเสริม
3. การประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สารสนเทศที่ได้เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินพัฒนาการและระดับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

นอกจากนี้การประเมินแนวใหม่ มีแนวคิดและหลักการดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2546)

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการตัดสิน
2. ผู้เรียนมีการแสดง จัดทำผลงาน ซึ่งเป็นหลักฐานสำหรับการประเมิน
3. ผู้เรียนใช้ทักษะขั้นสูงในการเรียน และการปฏิบัติงาน
4. ผู้เรียนถูกประเมินด้านทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือ
5. การให้คะแนนอิงผลงานที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าและมีเกณฑ์ตัดสินชัดเจน
6. การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ จึงเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ก้าวหน้าสูงสุด โดยมีรูปแบบ เทคนิควิธี เนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียนอย่างครอบคลุมทั้งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีการบูรณาการผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้และการประเมินอย่างกลมกลืน ซึ่งมีวิธีการประเมินในแต่ละสาระ และตัวอย่างเครื่องมือ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 วิธีการประเมินในแต่ละสาระการเรียนรู้

สาระที่ต้องการประเมิน	วิธีการประเมิน	ตัวอย่างเครื่องมือประเมิน
1. ความรู้และทักษะ		
1.1 ความรู้พื้นฐานของวิชา	การสื่อสารส่วนบุคคล การทดสอบ	บันทึกการถามตอบ การอภิปราย การสอบปากเปล่า และเหตุการณ์ของผู้เรียนแบบฝึกหัด แบบสอบทั้งแบบเขียนตอบและเลือกตอบ
1.2 ทักษะการแสวงหาความรู้	การสื่อสารส่วนบุคคล	บันทึกการถามตอบ การพบปะพูดคุยกับนักเรียน และเหตุการณ์ของผู้เรียน
1.3 ผลการปฏิบัติงาน	การประเมินภาคปฏิบัติ การประเมินตามสภาพจริง การประเมินแฟ้มสะสมงาน	บันทึกการสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบประมาณค่า แฟ้มสะสมงาน
1.4 พัฒนาการด้านความรู้	การสื่อสารส่วนบุคคล การทดสอบ	บันทึกการถามตอบ การอภิปราย การสอบปากเปล่า และเหตุการณ์ของผู้เรียนแบบฝึกหัด แบบสอบทั้งแบบเขียนตอบและเลือกตอบ
1.5 พัฒนาการด้านทักษะ	การสื่อสารส่วนบุคคล การประเมินผลงาน การประเมินตามสภาพจริง	บันทึกการอภิปราย การพบปะพูดคุยกับนักเรียนและเหตุการณ์ของผู้เรียน บันทึกการสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบประมาณค่า
2. คุณธรรม		
2.1 คุณธรรม	การสื่อสารส่วนบุคคล การประเมินการปฏิบัติ การประเมินตามสภาพจริง การประเมินแฟ้มสะสมงาน	บันทึกการอภิปราย การพบปะพูดคุยกับนักเรียน และเหตุการณ์ของผู้เรียน บันทึกการสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบประมาณค่าแฟ้มสะสมงาน
2.2 การพัฒนาคุณธรรม	การสื่อสารส่วนบุคคล การประเมินการปฏิบัติ การประเมินตามสภาพจริง การประเมินแฟ้มสะสมงาน	บันทึกการอภิปราย การพบปะพูดคุยกับนักเรียน และเหตุการณ์ของผู้เรียน บันทึกการสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบประมาณค่าแฟ้มสะสมงาน

แนวคิดพื้นฐานสำหรับการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ประเมินควรเริ่มต้นวางแผนดำเนินการกิจกรรมด้วยการตอบคำถามหลัก 4 คำถาม ได้แก่ 1) วัดและประเมินไปทำไม 2) วัดและประเมินอะไร 3) วัดและประเมินอย่างไร 4) ตัดสินผลด้วยวิธีใด จากแนวคิดพื้นฐานสำหรับการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประเมินจะต้องคิดวางแผนการดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการตอบคำถามหลัก 4 คำถาม คือ วัดและประเมินไปทำไม วัดและประเมินอะไร วัดและประเมินอย่างไรและตัดสินผลด้วยวิธีใด การตอบคำถามดังกล่าวจะช่วยกำหนดทิศทางและกรอบของกระบวนการวัดและการประเมินให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ดังนี้

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดพื้นฐานและขั้นตอนสำคัญสำหรับการวัดและประเมินผล

แนวคิดพื้นฐาน	ขั้นตอนสำคัญ
วัดและประเมินไปทำไม วัดและประเมินอะไร วัดและประเมินอย่างไร ตัดสินผลด้วยวิธีใด	1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมิน 2. วิเคราะห์เป้าหมายของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น 3. สร้างเครื่องมือ 3.1 ออกแบบการสร้างเครื่องมือ 3.2 ลงมือสร้างเครื่องมือ 3.3 ทดลองใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 4. เก็บรวบรวมข้อมูล 5. วิเคราะห์ข้อมูล 6. ตัดสินคุณค่าของผลการเรียนรู้ 7. รายงานผลและนำผลไปใช้ในการพัฒนา / ปรับปรุงการเรียนรู้

ประเภทของการวัดและประเมินการเรียนรู้

การวัดและประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการวัดและประเมินทำให้ผู้สอนได้สารสนเทศที่เป็นปรนัยและเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนการวัดและประเมินในกระบวนการเรียนการสอน สามารถแบ่งเป็นประเภทตามขั้นตอนหรือช่วงเวลาของการดำเนินการเรียนการสอน ได้ ดังนี้

1. การวัดและประเมินก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอนการวัดและประเมินก่อนเริ่มต้นดำเนินการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่กระทำเพื่อวางตำแหน่งผู้เรียน (Placement Evaluation) ก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอน ซึ่งสามารถแบ่งตามจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินที่อาจมีความจำเป็นจะต้องทราบว่าผู้เรียนมีความพร้อมหรือมีความรอบรู้ในเรื่องราวที่ตั้งใจจะสอนมากน้อยเพียงใดได้ดังต่อไปนี้

1.1 การวัดและประเมินความพร้อมก่อนเริ่มต้นการสอน เป็นการวัดและประเมินก่อนเริ่มต้นการสอนเพื่อทราบว่าผู้เรียนมีทักษะและความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นพอเพียงหรือไม่ต่อการเรียนรู้วิชานั้น ๆ เครื่องมือที่ใช้วัดอาจเป็นแบบสอบความพร้อม (Readiness Test) แบบสอบก่อนเริ่มเรียน การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถามครูประจำชั้นเดิมหรือผู้ที่เคยสอนผู้เรียนกลุ่มนั้นมาแล้ว สารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินความพร้อมก่อนเริ่มต้นการสอนนี้เป็นประโยชน์ในการกำหนดจุดประสงค์ของการสอน วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนและใช้ในการตัดสินใจว่าผู้เรียนมีความพร้อมหรือไม่ ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมก็สามารถเริ่มทำการสอนได้เลยและถ้ายังไม่พร้อมผู้สอนจะได้จัดประสบการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมก่อนดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้

1.2 การวัดและประเมินความรอบรู้ก่อนการสอนเป็นการวัดและประเมินก่อนการสอนเพื่อทราบว่าผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมผลการเรียนที่ตั้งใจให้เกิดขึ้นตามที่วางแผนไว้ในหลักสูตรหรือยัง

2. การวัดและประเมินระหว่างการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่กระทำเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนขณะการเรียนรู้ยังคงดำเนินอยู่ การวัดและประเมินผลประเภทนี้สามารถจำแนกออกเป็นการวัดและประเมินความก้าวหน้ากับการวัดและประเมินปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้

2.1 การวัดและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Formative Evaluation) เป็นการวัดและประเมินระหว่างการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถหรือทักษะตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยการสอนหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้วัดอาจเป็นแบบสอบประจำหน่วย แบบสอบย่อย การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น สารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อทำการปรับปรุงการเรียนและเป็นข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอน เพื่อทำการปรับปรุงการสอน ตลอดจนใช้ในการตัดสินใจว่าผู้เรียนคนใดสามารถผ่านหรือไม่ผ่านจุดประสงค์ประจำหน่วย ถ้าทุกคนผ่านจะได้ทำการสอนหน่วยต่อไป แต่ถ้าบางคนผ่านจะได้ทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องให้มีการเรียนรู้ที่เต็มเต็มส่วนที่ขาดหายไปทันทีหลังการสอน

2.2 การวัดและประเมินปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ (Diagnostic Evaluation) หลังจากจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขข้อจุดบกพร่องของการเรียนรู้ระหว่างที่ทำการเรียนการสอนยังคงดำเนินอยู่ แล้วถ้าหากพบจุดบกพร่องหรือความล้มเหลวของการเรียนรู้ยังคงมีอยู่ซึ่งการสอนซ่อมเสริมไม่สามารถแก้ไขหรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นก็ควรมีการศึกษาถึงอุปสรรคปัญหานั้นอย่างลึกซึ้งโดยใช้แบบสอบวินิจฉัย (Diagnostic Test)

3. การวัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน การวัดและประเมินหลังการเรียนการสอนได้สิ้นสุดลงแล้วเป็นกิจกรรมเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลประเภทนี้สามารถจำแนกออกเป็นการวัดและประเมินผลสรุปกับการวัดและประเมินผลสรุปรวมอย่างลึกซึ้ง

3.1 การวัดและประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการวัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละวิชาเพื่อตัดสินความรู้ความสามารถรวบยอดในวิชานั้นของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้วัดอาจเป็นแบบสอบรวบยอด (Summative Test) ซึ่งมักเป็นแบบสอบที่ครอบคลุมเนื้อเรื่องอย่างกว้างขวางทุกหน่วยการสอนและเป็นเนื้อเรื่องที่เป็นตัวแทนสาระหรือการปฏิบัติที่ได้มีการเรียนการสอนไปแล้ว ผู้สอนสามารถใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ ประกอบด้วยสารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินผลสรุปนี้เป็นประโยชน์ในการตัดสินระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หรือเป็นส่วนสำคัญสำหรับการให้ระดับคะแนนหรือเกรดนอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สามารถใช้ประเมินประสิทธิภาพการสอนได้อีกด้วย

3.2 การวัดและประเมินผลสรุปรวมอย่างลึกซึ้ง (Comprehensive Evaluation) เป็นการวัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนครบตามหลักสูตรเพื่อตัดสินความรู้ความสามารถหรือทักษะของผู้เรียนในเชิงบูรณาการความรู้ที่สำคัญจากหลาย ๆ วิชาที่ครอบคลุมหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้วัดมีชื่อเรียกต่างๆ กันตามลักษณะของการสอบเช่นการสอบอย่างลึกซึ้ง (Comprehensive Examination) การสอบประมวลสาระความรู้ (Qualifying Examination) การสอบก่อนจบการศึกษา (Exit Examination) ซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้ความรู้ความสามารถจากหลายวิชามา

บูรณาการเข้าด้วยกัน สารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินผลสรุปรวมอย่างลึกซึ้งนี้จะนำมาใช้ตัดสินผลการเรียนรู้รายบุคคลหลักสูตรก่อนการสำเร็จการศึกษา

แนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning)

การประเมิน (Assessment) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนตรวจสอบตนเองเพื่อให้ได้สารสนเทศสำคัญสำหรับใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ (Black and William 1998:15) ซึ่งความหมายของการประเมินนี้ครอบคลุมการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (Assessment of learning) ที่รู้จักกันในชื่อของการประเมินเพื่อสรุปผล (Summative Assessment) และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) หรือที่เรียกว่าการประเมินผลย่อย (Formative Assessment) การประเมินเพื่อการเรียนรู้และการประเมินผลย่อยไม่ใช่เรื่องเดียวกันแต่บางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เป็นกระบวนการในการค้นหาและตีความหมายหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยนักเรียนและครูเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับการเรียนรู้ของนักเรียน เป้าหมายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุ และการบรรลุเป้าหมายที่ต้องไปให้ถึงนั้นทำอย่างไร (Assessment Reform Group 2002a) การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้และการสอน การประเมินนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับครูในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลการพัฒนาในตัวผู้เรียน แต่ละคนอย่างดีที่สุด การประเมินตามแนวคิดนี้ครูจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนรายบุคคลเพื่อกระตุ้นและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายในขั้นต่อไป นั่นคือการประเมินเพื่อการเรียนรู้จะเป็นหัวใจสำคัญว่าผู้เรียนจะต้องทำอย่างไร หรือเรียนรู้อย่างไรหลังจากที่รู้ผลการประเมินของตนเองแล้ว

สติกิน อาร์เทอร์ แฮมเปส (Stiggins R. J., Arter J., Chappuis and Chappuis, 2004 : 42-45) กล่าวถึงกลยุทธ์ 7 ประการ 3 คำถามหลักสำหรับการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ดังนี้

คำถามที่ 1 : ฉันกำลังจะไปไหน (Where am I going?)

1. จัดทำเป้าหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน นักเรียนเข้าใจได้ (Provide clear learning targets)
2. ให้นักเรียนตัวอย่างของงานที่ดีและไม่ดี (Use examples of strong and weak student work)

คำถามที่ 2 : ฉันอยู่ที่ไหน (Where am I now?)

3. ให้ข้อมูลย้อนกลับบ่อย ๆ (Offer regular descriptive feedback)
4. สอนให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเอง และสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ (Teach students to self-assess and set goals)

คำถามที่ 3 : จะลดช่องว่างได้อย่างไร (How can I close the gap?)

5. ออกแบบการสอนให้เน้นเนื้อหาอย่างค่อย ๆ ทีละเรื่อง (Design lessons to focus on one aspect at a time)

6. สอนให้นักเรียนแก้ไขปรับปรุงงานหรือการเรียนรู้ของตน (Teach students focused revision)

7. กระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (Engage students in self-reflection, and let them keep track of and share their learning)

นอกจากนี้ มิติในการพัฒนาครูด้านการประเมินประกอบด้วยหกมิติของการประเมินระหว่างเรียน (Six dimensions of formative assessment) คือ

1. มิติและการใช้การประเมิน
2. ลำดับ คุณภาพและการเชื่อมโยงวิธีการประเมิน
3. ความชัดเจนและเหมาะสมกับเป้าหมายและความคาดหวังของการเรียนรู้
4. โอกาสสำหรับการประเมินตนเอง
5. แก้ไขการสอนจากการประเมินผลข้อมูล
6. คุณภาพและเหมาะสมของการให้ข้อมูลย้อนกลับกับนักเรียน

เทคนิควิธีการประเมินการเรียนรู้

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมของบุคคลไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่มีความมั่นคงที่เกิดเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือการฝึกฝน พฤติกรรมเหล่านี้อาจรวมถึงการอ่าน การเขียน การคิด หรือการฝึกทักษะต่างๆ ดังนั้นการประเมินผลการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ประมวล เรียบเรียงสารสนเทศและตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวอย่างเป็นระบบ

Bloom (1954) ได้จัดประเภทของพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นผลการเรียนรู้ทางด้านสมองที่ประกอบด้วยพฤติกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า
2. ด้านจิตพิสัย (affective domain) เป็นผลการเรียนรู้ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งมีลำดับขั้นการพัฒนา 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้สิ่งเร้า การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบค่านิยม และการเกิดนิสัย
3. ด้านทักษะปฏิบัติ (psychomotor domain) เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่อาศัยกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จำแนกเป็น 7 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ความพร้อมที่จะปฏิบัติ การปฏิบัติตามคำแนะนำ การปฏิบัติจนกลายเป็นนิสัย การปฏิบัติที่สลับซับซ้อน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการ และการสร้างพฤติกรรมการใหม่

หลังจากมีการนำแนวคิดเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูมไปใช้เป็นระยะเวลาหนึ่ง พบว่ามีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น การเรียงลำดับของความรู้แต่ละระดับตัดขาดออกจากกันอย่างชัดเจนไม่มีความเชื่อมโยง การเกิดพฤติกรรมระดับสูงจะต้องผ่านการเกิดพฤติกรรมระดับต่ำมาก่อน ซึ่งจริงๆ แล้วอาจจะไม่เป็นไปตามกรอบนี้ได้ และความชัดเจนในการแบ่งระดับความรู้ว่าควรเป็น

อย่างไร (Anderson, 1999; Ormell, 1974; Kreitzer, et al., 1994) Anderson (2001) ได้รวบรวม นักจิตวิทยา นักทฤษฎีด้านหลักสูตร นักวิจัยทางการเรียนการสอน นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อปรับปรุงระดับพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ของบлумให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ระดับพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ของบлумที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ มีดังนี้

1. จำ (remembering) หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ แสดงรายการได้ บอกหรือระบุได้ พฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียนในระดับนี้ ได้แก่ จำข้อมูลได้ ระลึกได้ ทำรายการเกี่ยวกับ อธิบาย ดึงข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ บอกชื่อ ค้นพบ เป็นต้น

2. เข้าใจ (understanding) หมายถึง ความสามารถในการอธิบายความหมายของสารสนเทศ โดยการแปลความและตีความหมายสิ่งที่เคยเรียน เช่น การแปลความหมาย (Interpreting) การให้ตัวอย่าง (Exemplifying) การสรุป (Summarising) การอ้างอิง (Inferring) การเรียบเรียงใหม่ (Paraphrasing) การจัดจำแนกหมวดหมู่ (Classifying) การเปรียบเทียบ (Comparing) และการอธิบาย (Explaining)

3. ประยุกต์ใช้ (applying) หมายถึง ความสามารถใช้ความรู้ในสถานการณ์หรือบริบทที่แตกต่างจากที่เคยเรียนมาก่อน เช่น การนำไปปฏิบัติ (Implementing) การลงมือกระทำหรือปฏิบัติ (Carrying out) การใช้ (Using) และการบริหารจัดการ (Executing)

4. วิเคราะห์ (analysing) หมายถึง ความสามารถในการย่อยความรู้ หรือสารสนเทศออกเป็น ส่วนย่อย ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ที่น้อยอย่างลึกซึ้ง พฤติกรรมบ่งชี้การเรียนรู้ในระดับนี้ ได้แก่ การเปรียบเทียบ (Comparing) การจัดระบบ (Organising) การแยกส่วนประกอบ (Deconstructing) การให้เหตุผล (Attributing) การทำโครงเรื่อง (Outlining) การค้นหาความหมาย (Finding) การจัดทำโครงสร้าง (Structuring) และการบูรณาการ (Integrating)

5. ประเมินค่า (evaluating) หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจบนพื้นฐานของการคิด ทบทวน ไตร่ตรอง วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินค่า พฤติกรรมที่สะท้อนการเรียนรู้ในระดับนี้ ได้แก่ การตรวจสอบ (Checking) การตั้งสมมติฐาน (Hypothesising) การวิพากษ์วิจารณ์ (Critiquing) การทดลอง (Experimenting) การตัดสิน (Judging) การทดสอบ (Testing) การสืบเสาะ/ค้นหา (Detecting) และการกำกับติดตาม (Monitoring)

6. สร้างสรรค์ (creating) หมายถึง ความสามารถในการสร้างสรรค์ความคิดและข้อมูลสารสนเทศใหม่โดยใช้ประสบการณ์เดิม เช่นการออกแบบ (Designing) การสร้างสิ่งใหม่ (Constructing) การวางแผน (Planning) การผลิตสิ่งใหม่ (Producing) การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ (Inventing) การประดิษฐ์ (Devising) และการทำหรือปรุงสิ่งใหม่ (making)

การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ จึงเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ก้าวหน้าสูงสุด โดยมีรูปแบบ เทคนิควิธี เนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียนอย่างครอบคลุมทั้งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีการบูรณาการผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้และการประเมินอย่างกลมกลืน ซึ่งมีวิธีการประเมินในแต่ละสาระ และตัวอย่างเครื่องมือ

การประเมินการปฏิบัติงาน (Performance Assessment)

เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบถึงผล การพัฒนาของผู้เรียน การประเมินลักษณะนี้ ผู้สอนต้องเตรียมสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ ภาระงาน (Tasks) หรือกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การทำโครงการ/โครงการ การสำรวจ การนำเสนอ การสร้างแบบจำลอง การท่องเที่ยวปากเปล่า การสาธิต การทดลองวิทยาศาสตร์ การจัดนิทรรศการ การ แสดงละคร เป็นต้น และเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) การประเมินการปฏิบัติ อาจจะ เปลี่ยนไปตามลักษณะงานหรือประเภทกิจกรรม

เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนแสดงทักษะความสามารถทั้งที่เป็นทักษะทางสมองและไม่ใช้ ทักษะทางสมองเพื่อประเมินผลการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานนั้น จัดเป็นกระบวนการวัดการ ปฏิบัติงานของผู้เรียน (Denova, 1979 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2546)

การวัดภาคปฏิบัติเป็นการวัดที่กำหนดสถานการณ์ขึ้นมา สำหรับใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อให้บุคคล แสดงผลการปฏิบัติงานออกมา ซึ่งสามารถทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลหรือการทำงานกลุ่มก็ได้ ในการ ปฏิบัติงานผู้เรียนจะได้รับมอบหมายให้ทำงานชิ้นใดชิ้นหนึ่ง โดยจุดมุ่งหมายอาจจะมุ่งเน้นผลงาน (product) เพียงอย่างเดียว หรือเน้นทั้งกระบวนการแก้ปัญหา (process) ในงานที่ต้องทำและผลงาน พร้อม ๆ กัน

การตัดสินใจวัดการปฏิบัติงานของผู้เรียน ครูควรตรวจสอบเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ ดังต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2546) ดังนี้

- 1) สิ่งที่จะวัดต้องมีการปฏิบัติอย่างแท้จริง
- 2) ความสามารถที่จะวัดจำเป็นต้องวัดกระบวนการปฏิบัติงาน
- 3) ผลงานที่ได้รับต้องอยู่ในรูปที่สามารถวัดได้
- 4) สิ่งที่จะวัดเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทักษะ
- 5) สิ่งที่จะวัดเป็นพฤติกรรมที่จะวัดเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม
- 6) สิ่งที่จะวัดเป็นการวัดความเข้าใจในการประยุกต์ใช้ความรู้

การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐานจะต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) วัดผลการเรียนรู้ที่สำคัญ
- 2) สะท้อนเป้าหมายของการประเมินครบถ้วน
- 3) สร้างคำอธิบายผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและเชื่อมโยงสู่การสอน
- 4) มีความเหมาะสมกับโมเดลการสอนแบบต่าง ๆ
- 5) การบริหารจัดการ การให้คะแนน และการแปล ความหมายทำได้ง่ายสำหรับครู
- 6) สื่อสารเป้าหมายการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียนได้
- 7) ผลที่ได้มีความถูกต้องและมีความหมาย (มีความตรงและความเที่ยง)

กระบวนการวัดการปฏิบัติงาน

1. **กำหนดจุดมุ่งหมายของการปฏิบัติ** โดยการกำหนดงานให้ผู้เรียนปฏิบัติ และกำหนดว่าการปฏิบัติงานนั้น ๆ อยู่ภายใต้สถานการณ์อย่างใด การวัดการปฏิบัติงานที่เป็นระบบจำเป็นต้องมีการวางแผนในหลายด้าน ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับงานที่ให้ผู้เรียนทำ การวางแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และการวางแผนเกี่ยวกับการควบคุมการปฏิบัติ

2. **ระบุผลของความสามารถด้านการปฏิบัติ** ว่าให้ความสำคัญกับกระบวนการหรือผลงานหรือทั้งสองอย่าง และจะวัดผ่านตัวบ่งชี้อะไร ในขั้นนี้จะมีการวิเคราะห์งาน (job analysis) ซึ่งเป็นกระบวนการจำแนกกิจกรรมหรือขั้นตอนการทำงานว่าประกอบด้วยรายละเอียดส่วนย่อยอะไรบ้าง ผู้วิเคราะห์เป็นผู้ที่ต้องมีความชำนาญในงานที่ให้ผู้เรียนทำ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์งาน ได้แก่

- 1) กิจกรรมหรือขั้นตอนการทำงาน
- 2) ลำดับของงานที่ต้องทำก่อนหลัง
- 3) คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานที่ต้องการวัด

3. **กำหนดวิธีการวัดการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด** วิธีการที่ใช้จะส่งผลต่อการเตรียมสถานการณ์ทดสอบเช่น สถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติ วิธีวัดการปฏิบัติงานสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่

- 1) วัดโดยการให้เขียนตอบ
- 2) วัดโดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติงานให้ดูในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง
- 3) การวัดตัวอย่างของงานที่ได้จากการปฏิบัติงาน

4. **กำหนดความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ ความเหมาะสมของผู้วัด และความเหมาะสมของช่วงเวลาทำการวัด** โดยเครื่องมือสำหรับวัดการปฏิบัติงาน สามารถจัดจำแนกประเภทได้ ดังนี้

1) เครื่องประเภทที่ใช้วัดกระบวนการปฏิบัติงาน เป็นการวัดกระบวนการปฏิบัติที่เน้นทักษะความสามารถในการทำงาน ความถูกต้องของการปฏิบัติงาน ลำดับการทำงาน การวัดสิ่งเหล่านี้ให้มีความตรง วิธีการที่เหมาะสมที่สุด ได้แก่ การสังเกต และการประเมินพฤติกรรมการทำงาน เครื่องมือที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ (checklist) ระเบียบพฤติกรรม (anecdotal) มาตรฐานค่า (rating scale) แผนภาพการมีส่วนร่วม (participation chart) เป็นต้น

2) เครื่องมือประเภทที่ใช้ในการวัดผลงาน ผลงานที่ได้จากกระบวนการปฏิบัติของผู้เรียน อาจอยู่ในรูปของ รายงาน โครงงาน การทดลอง ตัวอย่างงาน เป็นต้น สามารถประเมินได้โดยใช้แบบประเมินหรือแบบตรวจสอบรายการ หรือประเมินด้วยเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ โดยแบบประเมินที่ใช้มีลักษณะเช่นเดียวกับแบบมาตรฐานค่าที่ใช้กันโดยทั่วไป

5. **กำหนดวิธีการประเมินผลการวัด** โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน จะใช้อิงกลุ่ม อิงตัวผู้เรียน หรืออิงเกณฑ์

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบวัดการปฏิบัติงาน

1. **กำหนดพฤติกรรมที่บ่งชี้ทักษะการปฏิบัติ** จากการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนให้ชัดเจน เช่น ทักษะการทดลอง ประกอบด้วย การเตรียมเครื่องมือ ทักษะ วัสดุ ทักษะการสังเกต การวัด การจดบันทึก การแปลความหมายข้อมูลการออกแบบ และการทดลอง เป็นต้น

2. **เลือกรูปแบบเครื่องมือวัดที่เหมาะสม และสร้างข้อรายการสำหรับวัดพฤติกรรม**

3. สร้างข้อรายการพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยแยกเป็น 2 ส่วน คือ รายการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติงาน และรายการที่แสดงคุณภาพของผลงาน

4. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการปฏิบัติงาน (scoring rubrics) และเกณฑ์การประเมินคุณภาพของงาน ขั้นตอนนี้ การสร้างคู่มือเพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการให้คะแนนมีความจำเป็นมาก วิธีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน มี 2 ประเภท คือ คุณภาพที่กำหนดเป็นข้อความทั่วไปไม่ยึดติดกับเนื้อหา (general scoring rubrics) และคุณภาพที่กำหนดเป็นข้อความเฉพาะ ยึดเนื้อหาที่ต้องการวัดเป็นหลัก (specific scoring rubrics) การสร้างเกณฑ์การให้คะแนน มี 3 ประเภท ดังนี้

4.1 Holistic rubrics เป็นการกำหนดเกณฑ์แบบองค์รวมกว้าง ๆ ไม่แยกให้คะแนนตามองค์ประกอบ

4.2 Analytic rubrics เป็นการกำหนดเกณฑ์แบบองค์รวมกว้างๆ แยกการให้คะแนนตามแต่ละองค์ประกอบย่อย แล้วสรุปเป็นคะแนนรวมทั้งหลัง

4.3 Annotated rubrics เกณฑ์ประเภทนี้ ผู้ประเมินให้คะแนนแบบองค์รวมก่อน แล้วค่อยระบุจุดแข็ง-จุดอ่อน ช่วยสนับสนุนการให้คะแนนแบบองค์รวม

5. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดการปฏิบัติงาน มีลักษณะเช่นเดียวกับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องวัดประเภทอื่นๆ คือ การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในงานที่จะทำและความตรงตามสภาพ (concurrent validity) โดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชุด (known group technique) หรือยึดผลการตัดสินของผู้เชี่ยวชาญเป็นเกณฑ์ แล้วหาความสอดคล้องระหว่างคะแนนประเมินกับเกณฑ์ สำหรับคุณภาพด้านความเที่ยงจะเน้นการหาความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (inter-rater reliability) ไม่ว่าจะเป็นการวัดกระบวนการหรือผลงาน เนื่องจากการประเมินการปฏิบัติงานใช้ความรู้สึกและประสบการณ์ในตนเองสูง จนทำให้การประเมินขาดความเป็นปรนัย ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนนต้องมีความชัดเจนและแบบวัดต้องมีคุณภาพ ไม่ว่าใครจะเป็นผู้ประเมิน ผลการประเมินควรมีความสอดคล้องกัน นอกจากนี้ยังสามารถหาความเที่ยงแบบวัดซ้ำได้อีกด้วย

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

เป็นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน จึงควรใช้การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) ร่วมกับการประเมินด้วยวิธีการอื่น ภาระงาน (Tasks) ควรสะท้อนสภาพความเป็นจริงหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากกว่าเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทั่วไป ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริงจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลไปด้วยกัน และกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง

การประเมินตนเองของผู้เรียน (Student Self-Assessment)

การประเมินตนเองนับเป็นทั้งเครื่องมือประเมินและเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ เพราะทำให้ผู้เรียนได้คิดใคร่ครวญว่าได้เรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และผลงานที่ทำนั้นดีแล้วหรือยัง การประเมินตนเองจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้การประเมินตนเองของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้จะต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีเกณฑ์ที่บ่งบอกความสำเร็จของชิ้นงาน/ภาระงาน และมาตรการการปรับปรุงแก้ไขตนเอง

เป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดชัดเจนและผู้เรียนได้รับทราบหรือร่วมกำหนดด้วย จะทำให้ผู้เรียนทราบว่าตนถูกคาดหวังให้รู้อะไร ทำอะไร มีหลักฐานใดที่แสดงการเรียนรู้ตามความคาดหวังนั้น หลักฐานที่มีคุณภาพควรมีเกณฑ์เช่นไรเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนพิจารณาประเมิน ซึ่งหากเกณฑ์เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนด้วยจะเป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น การที่ผู้เรียนได้ใช้การประเมินตนเองบ่อยๆ โดยมีกรอบแนวทางการประเมินที่ชัดเจนนี้ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินได้ค่อนข้างจริงและซื่อสัตย์ คำวิจารณ์ คำแนะนำของผู้เรียนมักจะจริงจังมากกว่าของครู การประเมินตนเองจะเกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นหากผู้เรียนทราบสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและตั้งเป้าหมายการปรับปรุงแก้ไขของตน แล้วฝึกฝน พัฒนาโดยการดูแลสนับสนุนจากผู้สอนและความร่วมมือของครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองมีหลายรูปแบบ เช่น การอภิปราย การเขียนสะท้อนผลงานการใช้แบบสำรวจ การพูดคุยกับผู้สอน เป็นต้น

การประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment)

เป็นเทคนิคการประเมินอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าถึงคุณลักษณะของงานที่มีคุณภาพ เพราะการที่ผู้เรียนจะบอกได้ว่าชิ้นงานนั้นเป็นเช่นไร ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนว่าเขากำลังตรวจสอบอะไรในงานของเพื่อน ฉะนั้น ผู้สอนต้องอธิบายผลที่คาดหวังให้ผู้เรียนทราบก่อนที่จะลงมือประเมิน

การที่จะสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนเข้าใจการประเมินรูปแบบนี้ควรมีการฝึกผู้เรียน โดยผู้สอนอาจหาตัวอย่าง เช่น งานเขียน ให้นักเรียนเป็นกลุ่มตัดสินใจว่าควรประเมินอะไร และควรให้คำอธิบายเกณฑ์ที่บ่งบอกความสำเร็จของภาระงานนั้น จากนั้นให้ผู้เรียนประเมินภาระงานเขียนที่เป็นตัวอย่างนั้นโดยใช้เกณฑ์ที่ช่วยกันสร้างขึ้น หลังจากนั้นครูตรวจสอบการประเมินของผู้เรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนที่ประเมินเกินจริง

การใช้การประเมินโดยเพื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้เกิดการประเมินรูปแบบนี้ กล่าวคือ ผู้เรียนต้องรู้สึกผ่อนคลาย เชื่อใจกัน และไม่อคติ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับจะได้ซื่อตรง เป็นเชิงบวกที่ให้ประโยชน์ ผู้สอนที่ให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มตลอดภาคเรียนแล้วใช้เทคนิคเพื่อนประเมินเพื่อนเป็นประจำ จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การให้ข้อมูลย้อนกลับที่เก่งขึ้นได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่ามีเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำผลการประเมินและสารสนเทศไปใช้อย่างมีคุณค่า จึงควรมีการร่วมกันวางแผนแลกเปลี่ยนรู้ในการออกแบบเครื่องมือ การเลือกอย่างไรก็ตามการใช้

เครื่องมือประเภทใดก็ดี ต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับประเภทและเนื้อหาที่จะวัด สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือการศึกษาหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อจะได้ใช้ได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่ควรเป็น

หลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นนั้น จะดำเนินการตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียนรู้
3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของกรอบหลักสูตรเพื่อเป็นเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการ พฤติกรรมและเจตคติ เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติวิชา และระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง ยุติธรรมและเชื่อถือได้
5. การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนรู้
7. ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียนรู้ รายงานผลการเรียน แสดงวุฒิการศึกษาและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

Price, Pierson & Light (2010) ใช้การประเมินในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดขึ้นใหม่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ผ่านโครงการประเมินและการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 (ATC21S) ในรายงานวิจัยนี้เราเน้นการวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการประเมินหกประเภทที่ควรจะเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสนับสนุนให้กระทรวงได้พิจารณาใช้กลยุทธ์เหล่านี้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการทัศน์ใหม่ในการประเมินที่ใช้ในการปฏิรูป รูปแบบการประเมินคือการใช้ 1) RUBRIC (Rubrics) 2) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance-based Assessments) 3) แฟ้มสะสมงาน (Portfolios) 4) นักเรียนประเมินตนเอง (Student self-Assessment) 5) การประเมินจากเพื่อน (Peer-Assessment) และ 6) ระบบการตอบสนองของนักเรียน (Student Response Systems) การพัฒนาโปรแกรมมีอาชีพยังใช้ความ

หลากหลายของการประเมินสำหรับการเรียนรู้ วิธีการประเมินการเรียนรู้มีความคิดที่ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนควรสนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Assessment Reform Group, 2002; Heritage, 2010) จึงเน้นบทบาทความสำคัญที่ครูทำในชั้นเรียนที่ใช้ในการประเมินผล กระบวนการที่มุ่งเน้นสามารถใช้ในการปรับปรุงระบบการศึกษาทั้งหมด การประเมินผลในชั้นเรียนที่ใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กับการประเมินในชั้นเรียนที่ครูใช้มีการประเมินความรู้ของนักเรียนอยู่เสมอผ่านการทดสอบหรือโดยการถามคำถามในช่วงที่เรียนเนื้อหา แต่จะเริ่มเข้าใจถึงความแตกต่างกันของประเภทที่ครูพัฒนา การประเมินผลสามารถมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการปรับปรุงรูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ครูใช้ในห้องเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของครู สรุปได้ว่าการออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเหมาะสมจะช่วยให้ครูตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องคิดใหม่ในการปฏิบัติการเรียนการสอนของครูโดยใช้กระบวนการประเมินดังนี้

1. ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน
2. รูปแบบดั้งเดิมของการประเมินเช่นแบบปรนัยเป็นการประเมินช่วงกว้างของทักษะและความสามารถของนักเรียน
3. การประเมินรูปแบบใหม่ให้นักเรียนมีบทบาทในกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ทำให้สามารถประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 3) เพื่อทดลองใช้แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และ 4) เพื่อปรับปรุงแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัยจำแนกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 2 เป็นการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 3 เป็นการทดลองใช้การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการประเมินผลและปรับปรุงแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้งการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร แผนนโยบายกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แผน นโยบายการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นภาพรวม และกรอบทักษะอาชีพในแต่ละภูมิภาค การพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเอกสารแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ทั้ง 3 เล่ม คือ 1) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2) การสนทนากลุ่ม

ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ดังนี้

การสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดกรอบในการจัดทำเอกสารแนวทาง ฯ ทั้ง 3 เล่ม โดยสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ ที่ร่วมจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจาก 5 ภูมิภาค 10 จังหวัด ประกอบด้วยภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอุตรดิตถ์) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม) ภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี) ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี และจังหวัดจันทบุรี) และภาคใต้ (จังหวัดสงขลา และจังหวัดตรัง) ในวันอาทิตย์ที่ 17 กุมภาพันธ์ 2556 เวลา 18.30 – 19.30 น. ณ โรงแรม Alexander รามคำแหง กรุงเทพมหานคร และการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกกับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 โรงเรียน รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดกรอบการจัดทำเอกสารแนวทาง ฯ ได้แก่ ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้
2. ร่างประเด็นสนทนากลุ่ม ซึ่งครอบคลุมประเด็นการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของประเด็นสนทนากลุ่ม โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 คน ดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการหลักสูตร
4. รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาอาชีพ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกลรักษ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้

ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่า ประเด็นสนทนากลุ่มมีคุณภาพ

4. นำประเด็นสนทนากลุ่มไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเอกสารแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นต่อไป

3) การสัมภาษณ์เชิงลึก

ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติการ และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ จาก 5 ภูมิภาค 10 จังหวัด ประกอบด้วยภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอุตรดิตถ์) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม) ภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี) ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี และจังหวัดจันทบุรี) และภาคใต้ (จังหวัดสงขลา และจังหวัดตรัง) รายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรีฝ่ายการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาล หรือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

กลุ่มที่ 2 ผู้ปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการศึกษานิเทศก์

กลุ่มที่ 3 ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้แก่ ประชาชนชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้

2. ร่างประเด็นสัมภาษณ์ซึ่งครอบคลุมประเด็นการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการ หลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมีคุณภาพ

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเอกสารแนวทางประกอบการใช้รอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นต่อไป

4) สัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล

ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล จำนวน 3 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีประสบการณ์ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ไม่น้อยกว่า 20 ปี 2) มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า รองศาสตราจารย์ จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

2. รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว ข้าราชการบำนาญ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตร

3. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ ดันพิชัย คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาอาชีพ

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล

2. ร่างประเด็นสัมภาษณ์ซึ่งครอบคลุมประเด็นการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม

กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด(Index of Item Objective Congruence : IOC)ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมีคุณภาพ

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation data) และนำเสนอแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาดำเนินการร่างแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้ง 3 เล่ม ได้แก่ 1) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละแนวทางนั้นจะประกอบด้วย แนวคิด กิจกรรม สื่อ การวัดและประเมินผล พร้อมตัวอย่างประกอบ

ทั้งนี้เมื่อได้ร่างแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม คณะผู้วิจัยนำร่างแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (รอบที่ 2) ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาความเหมาะสมดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งดำเนินการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าเอกสารแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์สามารถนำไปให้สถานศึกษาได้ทดลองใช้ โดยผลการประเมินพบว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ให้เพิ่มตัวอย่างการดำเนินการในแต่ละประเด็นของแต่ละเล่ม
2. ปรับภาษาที่ใช้ให้ไม่ยากเกินไปสำหรับผู้นำแนวทางทั้งสามเล่มไปใช้
3. เพิ่มรายละเอียดการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนเพื่อสร้างความเข้าใจ นำเสนอในลักษณะของแผนภูมิรายละเอียดการวางแผนดำเนินการ (Grant chart)
4. เพิ่มตัวอย่างการเขียนขั้นตอนการบริหารจัดการหลักสูตร ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ และตัวอย่างเกณฑ์การประเมินผลแบบระดับคุณภาพ (Rubric Scoring)

ทดลองใช้ในโรงเรียนนาร่อง (Mini Tryout) ดำเนินการดังนี้

คณะผู้วิจัยดำเนินการนำร่างเอกสารแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้ง 3 เล่ม ประกอบด้วย 1) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่พัฒนาและผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ในโรงเรียนนาร่อง (Mini Tryout) ในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี ๒ และโรงเรียนเทศบาลบุญญาวาสวิหาร จังหวัดชลบุรี ได้แก่โรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี และโรงเรียนหัวถนนวิทยา จำนวน 2 โรงเรียน รวม 4 โรงเรียน

โดยมีการประชาสัมพันธ์แนะนำการใช้ร่างแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2556 ณ โรงเรียนทั้ง 4 แห่ง ทั้งนี้โรงเรียนทั้ง 4 แห่ง นำร่างแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่มไปศึกษาและทดลองใช้ เป็นระยะเวลา 1 เดือน คณะผู้วิจัยดำเนินการติดตามผลการใช้เป็นระยะๆ โดยสรุปผลการติดตามเป็นดังนี้

การติดตามผลการใช้ร่างแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม

เก็บรวบรวมผลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียนนาร่อง (Mini Tryout) ในวันพฤหัสบดีที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ที่โรงเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1. เอกสารแนวทางฯ ควรมีลักษณะ ดังนี้

1.1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า ควรปรับปรุงเอกสารให้แตกต่างกันเพื่อสะดวกในการหยิบไปใช้ ตัวหนังสือไม่ชัดเจน ควรปรับตัวหนังสือให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ภายในเล่ม พบว่ามีบางคำพิมพ์ผิด เนื้อหามีการอธิบายเข้าใจง่ายครูสามารถนำไปปฏิบัติได้ ปกไม่ชัดเจน ขนาดตัวอักษรเล็กเกินไป เนื้อหาโดยรวมใช้ได้ ปรับการเว้นวรรค และปรับรูปแบบการพิมพ์ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน

1.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในเอกสารมีตัวอย่างเข้าใจง่าย เนื้อหาน้อยเกินไป และพิมพ์ผิดเล็กน้อย

1.3 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ตัวอย่างแบบประเมินผล ส่วนใหญ่ สามารถนำมาใช้ได้จริงแต่ตัวอักษรเล็กเกินไป

2. องค์ประกอบของเอกสารแนวทางฯ พบว่า องค์ประกอบของเอกสารแนวทาง เช่น หัวข้อเรื่อง การลำดับหัวข้อเรื่อง ฯลฯ มีความเหมาะสม โดยภาพรวมเอกสารแนวทางทั้ง 3 เล่ม มีการอธิบายขั้นตอนเข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ในส่วนเนื้อหาที่มีการพิมพ์ผิดบ้างแต่เข้าใจง่าย โดยมีรายละเอียดของแต่ละเล่ม ดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า อ่านเข้าใจง่าย เป็นขั้นตอนดี ควรมีการอ้างอิงกฎระเบียบและแนวทางการปฏิบัติ แต่ระยะเวลาการนำไปทดลองใช้สั้น โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในเรื่อง สถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการเตรียมการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้สอนทดลองใช้ได้เพียง 2 สัปดาห์ เนื่องจากเป็นช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน จึงยังใช้ได้ไม่ครอบคลุมตามเอกสารแนวทางฯ การลำดับหัวข้อเข้าใจง่าย มองเห็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ และต้องการตัวอย่างเพิ่มขึ้น ครูบางท่านที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม มีความสนใจในการใช้เอกสาร เนื่องจากยังไม่เข้าใจวิธีการนำไปใช้สามารถนำ

แนวทางมาเป็นตัวอย่างในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ครูผู้สอนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปได้เพียง 2 ชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งใช้ได้ไม่ครอบคลุมรายละเอียดทั้งเอกสาร

2.3 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่าจากตัวอย่างในเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เห็นว่ามีความยากในการประเมินผลโดยสถานประกอบการ เนื่องจาก สถานประกอบการต้องมีความรู้ด้านการวัดและประเมินผลเป็นอย่างดี และขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสถานประกอบการด้วย และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินลึกลงไป เนื้อหาดี แบบประเมินดี อยู่แล้วต้องการให้เน้นการประเมินตามสภาพจริง

3. เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการนำเอกสารแนวทางนี้ไปใช้ พบว่า ควรเพิ่มการอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เอกสารแนวทางฯ และการเขียนแผนฯ ก่อนการนำไปใช้จริงควรมีปฏิทินในการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลแจ้งให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรับทราบเพื่อเตรียมความพร้อม ในเล่มเอกสารแนวทางฯ ควรเพิ่มตัวอย่างสำหรับกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ และตัวอย่างการทำแผนตามกลุ่มสาระฯควรมีตัวอย่างสำหรับระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแยกประเภทกัน

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ควรตัดคำว่า “ตัวอย่าง” ออกไป เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สอนสามารถนำแบบประเมินมาใช้ในการประเมินผลได้ทันที ควรมีตัวอย่างแบบประเมินสำหรับครูผู้สอนด้วย ควรมีแผ่นซีดี (CD) ที่บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แนบไว้ในเอกสารแนวทางฯ ควรเพิ่มเนื้อหาเรื่องการปฏิบัติการนิเทศ ติดตาม ควรใช้ตัวเลขไทยในเอกสารแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม เพิ่มรายละเอียดการอ้างอิงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 ต้องการให้มีตัวอย่างการจัดทำเอกสารสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่คำอธิบายรายวิชา หน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนอกจากนี้มีการประเมินความเหมาะสมของ “แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น” โดยผู้บริหาร ศิกษานิเทศก์ ครูผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบ/ลักษณะของแนวทางน่าสนใจ องค์ประกอบของแนวทางครบถ้วน หัวข้อมีความสอดคล้องกันมีเพียง 1 เรื่องก็ได้ แต่ให้ครบทั้งกระบวนการ ควรมีแผ่นซีดี (CD) ที่บันทึกข้อมูลตัวอย่างต่างๆ แนบมาด้วย จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในการนำไปใช้ เนื้อหามีความถูกต้อง

คณะผู้วิจัยดำเนินการปรับเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนนำร่อง (Mini Tryout) และตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดกลุ่มเนื้อหาย่อย ตามข้อเสนอแนะ

ตรวจสอบคุณภาพร่างแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ

นำร่างแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รอบที่ 3) ตรวจสอบ พบว่า มีความสอดคล้องซึ่งผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับสอดคล้องมากที่สุด และมีข้อเสนอแนะให้มีการเรียบเรียงภาษาและคำที่ใช้ของเอกสารทั้งสามเล่มให้ใช้คำเดียวกัน มีความคงเส้นคงวาของภาษาที่ใช้ มีการยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุม 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น 2) ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น 3) ด้านบริการท่องเที่ยว

ท้องถิ่น 4) ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และ 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีการยกตัวอย่างการให้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา สถานประกอบการมาร่วมในการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของร่างแนวทางฯ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพแนวทางฯ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยประเมินใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และการใช้ประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพแนวทางฯ โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้คณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการติดตามผลการนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา/ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียน (ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอน โดยดำเนินการนำแนวทางฯ ที่ร่างขึ้นและผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับโรงเรียนจาก 5 ภูมิภาค 10 จังหวัด รวมจำนวนทั้งสิ้น 20 โรงเรียน ได้แก่

1. ภาคเหนือ ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ โรงเรียนชุมชนวัดศรีดอนไชย (เทศบาลนครเชียงใหม่) โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่) โรงเรียนเทศบาลศรีพนมมาศพิทยากร (เทศบาลศรีพนมมาศ) และโรงเรียนเทศบาลวัดคลองโพธิ์ (เทศบาลเมืองอุดรธานี)

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 2 วัดสว่างคงคา (เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์) โรงเรียนเทศบาลลำปาววิทยาคม (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์) โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย (เทศบาลเมืองมหาสารคาม) และโรงเรียนหัวเรือพิทยาคม (องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม)

3. ภาคกลาง ประกอบด้วยจังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ โรงเรียนทวารวดี (เทศบาลนครปฐม) โรงเรียนเทศบาล 1 วัดเทียนดัด (นครผลพิทยาคาร) (เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่) โรงเรียนเทศบาล 5 (กระดาศไทยอนุเคราะห์) (เทศบาลเมืองกาญจนบุรี) และโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี 1 (บ้านเก่าวิทยา) (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี)

4. ภาคตะวันออก ประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี และจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลคลองตำหรุ (เทศบาลคลองตำหรุ) โรงเรียนเทศบาล 1 (สถาวร) (เทศบาลเมืองบ้านบึง) โรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี 1 (เทศบาลเมืองจันทบุรี) และโรงเรียนเทศบาลเมืองชลุง ๒ (เทศบาลเมืองชลุง)

5. ภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดสงขลา และจังหวัดตรัง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 เอ็งเสี้ยงสามัคคี (เทศบาลนครหาดใหญ่) โรงเรียนเทศบาล 5 (เทศบาลนครสงขลา) โรงเรียนเทศบาลวัดตันตยาภิรมย์ (เทศบาลนครตรัง) และโรงเรียนเทศบาลบ้านคลองภาษี (เทศบาลเมืองกันตัง)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้มีการดำเนินการติดตามผลการใช้โดยใช้ระบบการให้ความช่วยเหลือและติดตาม (Coaching and Mentoring) โรงเรียนละ 3 ครั้ง โดยเว้นระยะในการติดตามผลโรงเรียนละ 2 เดือน โดยในครั้งแรกเป็นการแนะนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้ง 3 เล่ม แก่โรงเรียนทั้ง 20 แห่ง ในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2556 และดำเนินการติดตามผลในครั้งที่ 2 ในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน 2556 และครั้งที่ 3 เป็นการดำเนินการติดตามผล ทั้งการติดตามผลในพื้นที่และการติดตามผลในระบบออนไลน์ ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบติดตามผล Mentoring and Coaching การนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีลักษณะเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับการนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1.1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

1.2 ร่างประเด็นข้อคำถาม ซึ่งครอบคลุมประเด็นการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบติดตามผล Mentoring and Coaching โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าข้อคำถามในแบบติดตามผลการนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมีคุณภาพ

1.4 นำแบบติดตามผล Mentoring and Coaching ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

2. แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ 5 (ดีมาก) 4 (ดี) 3 (ปานกลาง) 2 (พอใช้) และ 1 (ต้องปรับปรุง) พร้อมกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubrics Scoring) โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.2 ร่างแบบประเมินคุณภาพหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ และมีคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้ในด้านความสอดคล้องกับ มาตรฐานและตัวชี้วัด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และกำหนดเกณฑ์ การแปลความหมายของคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81-100 หมายถึง หน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบและคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61- 80 หมายถึง หน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบและคุณภาพอยู่ใน ระดับดี

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41- 60 หมายถึง หน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบและคุณภาพอยู่ใน ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 21- 40 หมายถึง หน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบและคุณภาพอยู่ใน ระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 0-20 หมายถึง หน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบและคุณภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

2.3 ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบตรวจสอบองค์ประกอบและคุณภาพของหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ โดย นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผลการ ตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า รายการข้อคำถามในแบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีคุณภาพ

2.4 นำแบบประเมินคุณภาพหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับ กลุ่มเป้าหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การประเมินต่อไป

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ มีลักษณะเป็น แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ

3.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นด้วย มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ คือ คือ 5 (มากที่สุด) 4 (มาก) 3 (ปานกลาง) 2 (น้อย) 1 (น้อยที่สุด) พร้อมกำหนดระดับเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่า ประเด็นและเกณฑ์การให้คะแนนในแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นมีคุณภาพ

3.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่สร้างขึ้นไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

4. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้งนี้ประเมินเกี่ยวกับคุณภาพของแบบสอวัดผลการเรียนรู้ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การสร้างแบบสอ การทดลองใช้แบบสอ และคุณภาพของแบบสอ โดยมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับคือ 3 คะแนน (ดีมาก) 2 คะแนน (ดี) 1 คะแนน (พอใช้) และ 0 คะแนน (ต้องปรับปรุง) พร้อมเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubric Score) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.3 สร้างแบบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ พร้อมเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric Score) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.00 หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง .50-1.49 หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.49 หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุง

4.4 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในด้านความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหา รวมทั้งความเหมาะสมของสำนวน ภาษา โดยทำการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่า ประเด็นและเกณฑ์การให้ คะแนนในแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีคุณภาพ

4.5 นำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองประเมินเครื่องมือที่ใช้ ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับครูผู้สอนจากนั้นดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินให้มีคุณภาพ ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริง

5. แบบประเมินชิ้นงาน/โครงงาน/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียน ซึ่งเป็นแบบประเมินผล งานของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอด ชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ซึ่งผลงานของนักเรียนอาจจะเป็นชิ้นงาน โครงงาน รายงาน หรือกิจกรรมของนักเรียน โดยจะประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย การวางแผนการปฏิบัติงาน การเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และการ ประยุกต์ใช้วัสดุ ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) กระบวนการในการปฏิบัติงาน (Process) ประกอบด้วย การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานตามขั้นตอน การช่วยเหลือซึ่งกันและ กันในระหว่างการทำงาน ความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน และการติดตามตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงาน และ 3) ผลผลิตจากการปฏิบัติงาน (Output) ประกอบด้วย คุณภาพของผลงาน ความ สวยงามของผลงาน ความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน และผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน โดยมีลักษณะ เป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับคือ 3 (ดีมาก) 2 (ดี) 1 (พอใช้) และ 0 (ควรปรับปรุง) โดยใช้วิธีการตรวจ ให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubric Scoring) และข้อคำถามปลายเปิด

ทั้งนี้ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

5.1 ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม รวมถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้าง เครื่องมือ

5.2 กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มให้ครอบคลุม ประเด็นการประเมิน

5.3 สร้างแบบประเมินผลการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมพฤติกรรมโดยประเมินในประเด็นหลัก 3 ประเด็นคือ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการในการปฏิบัติงาน (Process) และ 3) ผลผลิต จากการปฏิบัติงาน (Output) พร้อมเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric Scoring) และเกณฑ์การ แปลความหมายของคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.00 หมายถึง ชิ้นงาน/โครงงาน/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ชิ้นงาน/โครงงาน/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.50-1.49 หมายถึง ชิ้นงาน/โครงงาน/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.49 หมายถึง ชิ้นงาน/โครงงาน/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุง

5.4 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในด้านความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและสาระสำคัญตรงตามพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ต้องการวัด รวมทั้งความเหมาะสมของสำนวนภาษา โดยทำการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่า ประเด็นและเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินชิ้นงาน/โครงงาน/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียน มีคุณภาพ

5.5 เมื่อปรับปรุงแบบประเมินให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้วจึงนำไปใช้จริง

6. แบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ซึ่งเป็นแบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้รอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยจะประเมินใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งใช้ในการประเมินความสามารถในการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพว่านักเรียนสามารถวางแผนอาชีพได้ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และมีทิศทางเกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในอนาคตหรือไม่ 2) การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งใช้ในการประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาและลดความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพด้วยการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบอาชีพของนักเรียน 3) การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งใช้ในการประเมินความสามารถในการวางแผนอาชีพที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อลูกค้า สังคม และคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 4) การวางแผนทางการตลาด ซึ่งใช้ในการประเมินความสามารถในการวางแผนด้านการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ได้สอดคล้องกัน และสอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Target Market) และ 5) การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งใช้ในการประเมินความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและบริการด้วยการนำนวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ โดยมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับคือ 3 (ดีมาก) 2 (ดี) 1 (พอใช้) และ 0 (ควรปรับปรุง) โดยใช้วิธีการตรวจให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubric Scoring) และข้อคำถามปลายเปิด ทั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

6.1 ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการประกอบอาชีพและการสร้างแบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพ รวมถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างเครื่องมือ

6.2 กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพให้ครอบคลุมประเด็นการประเมิน

6.3 สร้างแบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพ ให้ครอบคลุมโดยประเมินในประเด็นหลัก 5 ประเด็นคือ 1) การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ 2) การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ 3) การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 4) การวางแผนทางการตลาด และ 5) การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ พร้อมเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.00 หมายถึง ทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.50-1.49 หมายถึง ทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.49 หมายถึง ทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับควรปรับปรุง

6.4 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในด้านความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและสาระสำคัญตรงตามทักษะการประกอบอาชีพที่ต้องการวัด รวมทั้งความเหมาะสมของสำนวนภาษา โดยทำการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่า ประเด็นและเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพ มีคุณภาพ

6.5 เมื่อปรับปรุงแบบประเมินให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้วจึงนำไปใช้จริง

7. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักใน
ความสำคัญของอาชีพ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) 4 (เห็นด้วย) 3 (ไม่แน่ใจ) 2 (ไม่เห็นด้วย) และ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

7.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ

7.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักใน ความสำคัญของอาชีพไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรง (Validity) โดย ประเมินความสอดคล้อง ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบประเมินแต่ละข้อ โดย คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามี ค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่า และตระหนักในสำคัญของอาชีพมีคุณภาพ

8. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รู้/ภูมิปัญญาผู้ประกอบการ/เจ้าของสถานประกอบการ/สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ/คณะกรรมการสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผล การใช้การนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยผู้ให้ข้อมูล สำคัญประกอบด้วย ผู้รู้/ภูมิปัญญาผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ สถาบันการศึกษาด้าน อาชีพ และคณะกรรมการสถานศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

8.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต การ บริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล

8.2 ร่างประเด็นสัมภาษณ์ ซึ่งครอบคลุมประเด็นการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารจัดการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

8.3 ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลการ ตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า ข้อคำถามในสัมภาษณ์ มีคุณภาพ

8.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

9. แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยสถานประกอบการ ซึ่งเป็น แบบประเมินผลการฝึกอาชีพหรือการฝึกงานของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแนวทาง ประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นโดยสถาน ประกอบการ โดยจะประเมินใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลสำเร็จของการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การ

สอน 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านความรู้ 4) ด้านทักษะทางปัญญา 5) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 6) ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มาตรฐานค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และข้อคำถามปลายเปิด โดยกำหนดความหมายคะแนนของตัวเลือกในแบบประเมินแต่ละข้อดังนี้ 5 (ดีมาก) 4 (ดี) 3 (ปานกลาง) 2 (พอใช้) และ 1 (ควรปรับปรุง) ทั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

9.1 ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนและการสร้างแบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน รวมถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างเครื่องมือ

9.2 กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนให้ครอบคลุมประเด็นการประเมิน

9.3 สร้างแบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน ให้ครอบคลุมโดยประเมินในประเด็นหลัก 6 ประเด็น และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับควรปรับปรุง

9.4 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในด้านความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและสาระสำคัญตรงตามทักษะการประกอบอาชีพที่ต้องการวัด รวมทั้งความเหมาะสมของสำนวนภาษา โดยทำการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า รายการในแบบประเมินประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนมีคุณภาพ

9.5 เมื่อปรับปรุงแบบประเมินให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้วจึงนำไปใช้จริง

10. แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยอาจารย์ผู้สอน/ผู้ดูแลการสอน หรือการฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นแบบประเมินผลการฝึกอาชีพหรือการฝึกงานของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นโดยสถานประกอบการ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และข้อคำถามปลายเปิด โดยกำหนดความหมายคะแนนของตัวเลือกในแบบประเมินแต่ละข้อดังนี้ 5 (ดีมาก) 4 (ดี) 3 (ปานกลาง) 2 (พอใช้) และ 1 (ควรปรับปรุง) ทั้งนี้ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

10.1 ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนและการสร้างแบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน รวมถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างเครื่องมือ

10.2 กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนให้ครอบคลุมประเด็นการประเมิน

10.3 สร้างแบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน ให้ครอบคลุม และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง ผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนอยู่ในระดับควรปรับปรุง

10.4 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในด้านความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและสาระสำคัญตรงตามทักษะการประกอบอาชีพที่ต้องการวัด รวมทั้งความเหมาะสมของสำนวนภาษา โดยทำการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ผลการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดพบว่ามีค่าระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่า รายการในแบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอนมีคุณภาพ

10.5 เมื่อปรับปรุงแบบประเมินให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้วจึงนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้เป็นการปรับปรุงแนวทางทั้ง 3 เล่ม หลังจากที่ได้มีการทดลองใช้ใน 5 ภูมิภาค จำนวน 20 โรงเรียนแล้ว ทั้งนี้ได้มีการจัดให้มีการประชุมสัมมนาผู้แทนโรงเรียนต่างๆ ทั้ง 20 โรงเรียน ในวันที่ 23-24 กันยายน 2556 ณ โรงแรมอเล็กซานเดอร์ กรุงเทพมหานคร โดยผู้เข้าร่วมประกอบด้วยผู้แทนผู้บริหารเทศบาล ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน พร้อมจัดให้มีการแสดงนิทรรศการ การสัมมนาเกี่ยวกับการใช้เอกสารแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม และการถอดบทเรียนจากผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการปรับปรุงเอกสารแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม จากนั้นคณะผู้วิจัยนำร่างเอกสารแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และควมมีประโยชน์อีกครั้งหนึ่ง พร้อมดำเนินการปรับปรุง

นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการสรุปผลการทดลองใช้เล่มคู่มือฯ ทั้ง 3 เล่มผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 กระบวนการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนการทดลองใช้กรอบแผนการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่มดังนี้

- 1.) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา หรือผู้แทน
- 2.) ศึกษาพิเศษ
- 3.) ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
- 4.) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้/ครูผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน ได้แก่ แนวทางการถอดบทเรียน เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานตามองค์ประกอบภายในของคู่มือทั้ง 3 เล่ม พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและยั่งยืน จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย วิธีการปฏิบัติที่ดีในการใช้กรอบแผนการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นออกมาเป็นบทเรียน แนวทางในการพัฒนาการดำเนินการใช้กรอบฯ ต่อไปในอนาคตตลอดจนข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยใช้เครื่องมือ

ประกอบการถอดบทเรียนได้แก่ แผนที่ทางความคิด (Mind Mapping) เครื่องบันทึกเสียง และการจดบันทึกคำสำคัญ หรือการจดประเด็นหลัก

ทั้งนี้สามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัยได้ดังนี้
ตารางที่ 5 สรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีการ	เครื่องมือ	กลุ่มเป้าหมาย	สถิติ/การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	1.ศึกษาเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	แบบวิเคราะห์เอกสาร	เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1.การบริหารจัดการหลักสูตร 2. การจัดการเรียนรู้ 3. การประเมินผล 4. การศึกษาตลอดชีวิต 5. กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	การวิเคราะห์เนื้อหา
	2. การสนทนากลุ่ม	ประเด็นสนทนากลุ่ม	1. ครูผู้สอน 2. ศึกษานิเทศก์	การวิเคราะห์เนื้อหา
	3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (ผู้เกี่ยวข้อง)	แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	1. ผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหาร อปท. ผู้อำนวยการกองการศึกษา อปท. 2. ผู้บริหารสถานศึกษา 3. ศึกษานิเทศก์ 4. ประชาชนชาวบ้าน/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	การวิเคราะห์เนื้อหา
	4. การสอบถาม	แบบสอบถามแบบมาตราส่วนค่า	1. ครูผู้สอน 2. นักเรียน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์
	5. การสัมภาษณ์เชิงลึก (นักวิชาการ)	แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	นักวิชาการด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล	การวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ การวิจัย	วิธีการ	เครื่องมือ	กลุ่มเป้าหมาย	สถิติ/การวิเคราะห์ ข้อมูล
2. เพื่อพัฒนา แนวทาง ประกอบการใช้ กรอบแผนการ จัดการศึกษา จัดการศึกษา ตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพ ท้องถิ่น	ร่างแนวทางฯ จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ แนว ทางการบริหารจัดการ หลักสูตร แนวทางการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัด และประเมินผลการ เรียนรู้	แบบตรวจสอบคุณภาพ แนวทางฯ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ความ เป็นไปได้ ความ เหมาะสม และการใช้ ประโยชน์	ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมา เทียบกับเกณฑ์ โดย ค่าเฉลี่ยต้องไม่ต่ำกว่า 3.50 และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานไม่ เกิน 1.00
	ทดลองใช้ในโรงเรียน นำร่อง (mini tryout)	แบบสัมภาษณ์	โรงเรียน จำนวน 4 โรงเรียน จาก 2 จังหวัดคือ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียน เทศบาลเมืองจันทบุรี ๒ และโรงเรียนเทศบาล บุญญาวาสวิหาร จังหวัด ชลบุรี ได้แก่โรงเรียน อนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี และโรงเรียนหัวถนนวิทยา	การวิเคราะห์เนื้อหา
3. เพื่อทดลอง ใช้แนวทางฯ	นำแนวทางไปทดลอง ใช้กับโรงเรียนใน 5 ภูมิภาค 10 จังหวัด จังหวัดละ 2 โรงเรียน รวมจำนวน 20 โรงเรียน	แบบติดตามผลการนำ แนวทางประกอบการใช้ กรอบแผนการจัด การศึกษาตลอดชีวิต	ผู้อำนวยการสำนัก การศึกษา ผู้อำนวยการ กองการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร โรงเรียน (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมา เทียบกับเกณฑ์
	การประเมินคุณภาพ หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	แบบประเมินคุณภาพ หน่วยการเรียนรู้/แผนการ จัดการเรียนรู้ของ ครูผู้สอน	เอกสาร หน่วยการเรียนรู้ หรือ แผนการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นอาชีพท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ค่าเฉลี่ยมาเทียบกับ ค่าร้อยละ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ การวิจัย	วิธีการ	เครื่องมือ	กลุ่มเป้าหมาย	สถิติ/การวิเคราะห์ ข้อมูล
	การสังเกตพฤติกรรม การจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้าน อาชีพ	แบบสังเกตพฤติกรรม การจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพ	ครูผู้สอน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมา เทียบกับเกณฑ์
	การประเมินคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวัด และประเมินผลการ เรียนรู้ของผู้เรียน	แบบประเมินคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวัด และประเมินผลการ เรียนรู้ของผู้เรียน	เอกสารการวัดและ ประเมินผล ของครูผู้สอน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมา เทียบกับเกณฑ์
	การประเมินชิ้นงาน/ โครงงาน/รายงาน/ กิจกรรมของนักเรียน	แบบประเมินชิ้นงาน/ โครงงาน/รายงาน/ กิจกรรมของนักเรียน	ชิ้นงาน ผลงาน ของ นักเรียนที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมา เทียบกับเกณฑ์
	การประเมินทักษะการ ประกอบอาชีพของ นักเรียน มุ่งสู่ความเป็น เลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	แบบประเมินทักษะการ ประกอบอาชีพของ นักเรียน มุ่งสู่ความเป็น เลิศด้านอาชีพท้องถิ่น	นักเรียนที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมา เทียบกับเกณฑ์
	การสอบถามความ คิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการเห็นคุณค่า และตระหนักใน ความสำคัญของอาชีพ	แบบสอบถามความ คิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการเห็นคุณค่า และตระหนักใน ความสำคัญของอาชีพ	นักเรียนที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น	การวิเคราะห์เนื้อหา
	การสัมภาษณ์ผู้รู้/ ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ/เจ้าของ สถานประกอบการ/ สถาบันการศึกษาด้าน อาชีพ/คณะกรรมการ สถานศึกษา	แบบสัมภาษณ์สำหรับ ผู้รู้/ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ/เจ้าของ สถานประกอบการ/ สถาบันการศึกษาด้าน อาชีพ/คณะกรรมการ สถานศึกษา	ผู้รู้ ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ สถาบันการศึกษาด้าน อาชีพคณะกรรมการ สถานศึกษา	การวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ การวิจัย	วิธีการ	เครื่องมือ	กลุ่มเป้าหมาย	สถิติ/การวิเคราะห์ ข้อมูล
	การประเมิน ประเมินผลการฝึก อาชีพ/การฝึกงาน/การ สอน โดยสถาน ประกอบการ	แบบประเมินผลการฝึก อาชีพ/การฝึกงาน/การ สอน	สถานประกอบการ ผู้ดูแลการสอนหรือการฝึก อาชีพ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมา เทียบกับเกณฑ์
	การประเมิน ประเมินผลการฝึก อาชีพ/การฝึกงาน/การ สอน โดยครูผู้สอน	แบบประเมินผลการฝึก อาชีพ/การฝึกงาน/การ สอน	อาจารย์ผู้สอน ผู้ดูแลการสอนหรือการฝึก อาชีพ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมา เทียบกับเกณฑ์
4. เพื่อปรับปรุง แนวทางฯ	ดำเนินการปรับปรุง แนวทางหลังการ ทดลองใช้	แนวทางการถอด บทเรียน เกี่ยวกับ กระบวนการดำเนินงาน ตามองค์ประกอบภายใน ของคู่มือทั้ง 3 เล่ม	ผู้อำนวยการสำนัก การศึกษาเทศบาล ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครู	การวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประเภทผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวปฏิบัติการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 5 ผลการปรับปรุงแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยซึ่งมีจำนวน 20 โรงเรียนซึ่งจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กระจายครอบคลุม 5 ภูมิภาค คือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลาง และ ภาคเหนือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	โรงเรียน	ระดับการจัดการศึกษา	สังกัด
ภาคใต้			
สงขลา	โรงเรียนเทศบาล 1 เอ็งเสียงสามัคคี	ระดับมัธยมศึกษา	เทศบาลนครหาดใหญ่
	โรงเรียนเทศบาล 5	ระดับมัธยมศึกษา	เทศบาลนครสงขลา
ตรัง	โรงเรียนเทศบาล 6 (วัดตันตยาภิรม)	ระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับมัธยมศึกษา	เทศบาลนครตรัง
	โรงเรียนเทศบาลบ้านคลองภาษี	ระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 3	เทศบาลเมืองกันตัง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
กาฬสินธุ์	โรงเรียนเทศบาล 2 วัดสว่างคงคา	ระดับมัธยมศึกษา	เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
	โรงเรียนลำปาววิทยาคม	ระดับมัธยมศึกษา	อบจ.กาฬสินธุ์
มหาสารคาม	โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย	ระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	เทศบาลเมืองมหาสารคาม
	โรงเรียนหัวเรือพิทยาคม	ระดับมัธยมศึกษา	อบจ.มหาสารคาม
ภาคตะวันออก			
จันทบุรี	โรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี 1	ระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	เทศบาลเมืองจันทบุรี
	โรงเรียนเทศบาลเมืองขลุง 2	ระดับมัธยมศึกษา	เทศบาลเมืองขลุง
ชลบุรี	โรงเรียนเทศบาลคลองตำหรุ	ระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับประถมศึกษา	เทศบาลตำบลคลองตำหรุ
	โรงเรียนเทศบาล 1 (สถาวร)	ระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	เทศบาลเมืองบ้านบึง
ภาคกลาง			
นครปฐม	โรงเรียนทราวดี	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	เทศบาลนครปฐม
	โรงเรียนเทศบาล 1 วัดเทียนดัด (นครผลพิทยาคาร)	ระดับก่อนประถมศึกษา-ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่
กาญจนบุรี	โรงเรียนเทศบาล 5 (กระต่ายไทยอนุเคราะห์)	ระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	เทศบาลเมืองกาญจนบุรี
	โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี 1 (บ้านเก่าวิทยา)	ระดับมัธยมศึกษา	อบจ.กาญจนบุรี

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ภาคเหนือ			
เชียงใหม่	โรงเรียนชุมชนวัดศรีดอนไชย		เทศบาลนครเชียงใหม่
	โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย		อบจ.เชียงใหม่
อุตรดิตถ์	โรงเรียนเทศบาลศรีพนมมาศพิทยา	ระดับก่อนประถมศึกษา- ระดับมัธยมศึกษา	เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ (อำเภอลับแล)
	โรงเรียนเทศบาลวัดคลองโพธิ์		เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้

2.1 ผลการสังเคราะห์เอกสารกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 5 ภูมิภาค คือ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ , กลุ่มจังหวัดภาคใต้, กลุ่มจังหวัดภาคกลาง,กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ซึ่งแต่ละภูมิภาคมีการรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น กำหนดเป็นทิศทางเดียวกันทุกภูมิภาค ดังนี้

1. ทักษะอาชีพท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น
2. ทักษะอาชีพท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรม
3. ทักษะอาชีพท้องถิ่นด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น
4. ทักษะอาชีพด้านศิลปการแสดงท้องถิ่น
5. ทักษะอาชีพท้องถิ่นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทั้งนี้จะมีกรอบเนื้อหา/สาระการเรียนรู้ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ซึ่งขึ้นอยู่กับตามสภาพบริบท พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม ความเป็นอยู่และวัฒนธรรม

การจัดทำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น กำหนดรายละเอียดที่สำคัญคือ “มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพตามบริบทของท้องถิ่นและความเป็นสากล ภายในปี พ.ศ. 2558” โดยมีหลักการ ดังนี้ 1) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ มีทักษะ เจตคติและคุณธรรมพื้นฐานของท้องถิ่นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล 3) เป็นแผนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพและ

สนองกับความต้องการของท้องถิ่น 4) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้ 5) ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 6) เป็นแผนการจัดการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ และกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะด้านอาชีพสามารถยกระดับความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับสากล มีกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่ดีในชุมชนและท้องถิ่นการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขตลอดจนการมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพในท้องถิ่น คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน

ผลการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ณ โรงแรมเอ็กซานเดอร์ กรุงเทพมหานครพบว่า โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพท้องถิ่นอยู่บ้าง แต่ยังไม่เป็นระบบโดยยังไม่มีข้อกำหนดอย่างชัดเจนในหลักสูตรสถานศึกษา หรือในรายวิชา ผู้รับผิดชอบด้านงานวิชาการครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่การปฏิบัติ ทั้งด้านการจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล รวมถึงการมีส่วนร่วมกับแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ หรือ องค์กรต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่นโดยผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนต้องการให้มีการแนะนำวิธีการปฏิบัติหรือแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักการ เป้าหมาย จุดเน้นของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นตลอดจนกระบวนการทั้งระบบ พบว่า การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ ควรมีเอกสารแนวทางประกอบการใช้ ซึ่งประกอบด้วย

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ	เป้าหมาย	จุดเน้น	เอกสารแนวทาง ประกอบการใช้กรอบ แผนการจัดการศึกษา ตลอดชีวิต ฯ
1) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะ เจตคติและคุณธรรม พื้นฐานของท้องถิ่นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตาม ธรรมชาติและเติมตาม ศักยภาพของแต่ละบุคคล 3) เป็นแผนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาส ได้รับการศึกษาอย่าง เสมอภาคและมีคุณภาพ สอดคล้องกับสภาพและ สอดคล้องกับความต้องการ ของท้องถิ่น 4) เป็น แผนการจัดการศึกษาที่มี โครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้าน สารการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ 5) ส่งเสริมให้ภาคี เครือข่ายมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา และ 6) เป็นแผนการจัดการศึกษาสำหรับ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเทียบโอนผลการ เรียนรู้และประสบการณ์	1) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะด้านอาชีพ สามารถยกระดับความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่ระดับสากล 2) พัฒนาผู้เรียนให้มี กระบวนการคิดและ กระบวนการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่ดี ในชุมชนและท้องถิ่น 3) พัฒนาผู้เรียนให้มีความ จิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิต สาธารณะ และอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างมีความสุข 4) พัฒนาผู้เรียนให้มีความ เจตคติที่ดีต่ออาชีพในท้องถิ่น คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัย และปฏิบัติตาม หลักธรรมของศาสนาที่ตน นับถือ ยึดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	1) ยกระดับคุณภาพและ เพิ่มขีดความสามารถผู้เรียน ให้มีทักษะด้านอาชีพท้องถิ่น อย่างเหมาะสมตาม ศักยภาพ 2) ส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ ของท้องถิ่น 3) พัฒนางค์ความรู้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น สู่ความเป็น สากล 4) สร้างความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการ จัดการศึกษาทั้งการศึกษาใน ระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	1. แนวทางการบริหาร จัดการหลักสูตรด้านอาชีพ ท้องถิ่น
			2. แนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้าน อาชีพ ท้องถิ่น
			3. แนวทางการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ด้าน อาชีพท้องถิ่น

2.3 ผลการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ผลการสังเคราะห์ พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญคือ การให้ความรู้ และแนวปฏิบัติการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นตามความต้องการของผู้เรียนมีเป้าหมายคือคุณภาพของผู้เรียน

การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการและกิจกรรมการดำเนินการเพื่อให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรการบริหารจัดการหลักสูตรมีขอบข่ายหลายด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน การวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยการทำคำอธิบายรายวิชา ออกแบบหน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้ การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหลักสูตร การพัฒนาครูและจัดการฝึกอบรมครู การจัดการครูเข้าสอน การจัดตารางสอน การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การจัดอาคารสถานที่ การทำงานประจำให้เป็นงานวิจัย (Routine to research) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้เงื่อนไขปัจจัยสู่ความสำเร็จของหลักสูตรการให้คำปรึกษาดูแลเป็นที่เลี้ยงการสอนงาน การนิเทศกำกับ ติดตามงานและประเมินผลการใช้หลักสูตร การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

2.4 ผลการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น และศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จากนักวิชาการด้านการศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างความรู้ (Construct) จากความคิดพื้นฐานที่เชื่อว่าทุกคนมีประสบการณ์เดิมของตนเอง เมื่อได้รับประสบการณ์ใหม่สมองจะพยายามปรับข้อมูลเดิมที่มีอยู่โดยการต่อเติมเข้าไป และถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้ที่ออกมาโดยการพูดหรือการแสดงออกจะทำให้ความรู้ที่ติดตรึงเป็นความรู้ตลอดไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องทบทวนความรู้เดิม ให้ผู้เรียนได้แสวงหารวบรวมข้อมูลศึกษาข้อมูลทำความเข้าใจ สรุป และแสดงออกในสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ

2. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) นั่นคือจัดให้ผู้เรียนได้กระทำการสิ่งต่างๆ กับเพื่อนกับครูกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย (Physical Participation) คือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวอวัยวะกล้ามเนื้อต่างๆ เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมของวัยวุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียน

4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการ (Process) นั่นคือการจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น ผลของการเรียนรู้นอกจากผู้เรียนจะได้รับรู้ข้อมูลที่ต้องการแล้วยังมีความรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการเหล่านี้ เพื่อหาข้อมูลหรือความรู้อื่นๆ ได้ด้วยตนเองในโอกาสอื่นๆ

5. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) คือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ที่หลากหลายฝึกฝนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญ โดยครูจัดสถานการณ์หรือแบบฝึกหัดหรือโจทย์ปัญหาให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการที่จะนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิต

แนวทางในการนำอาชีพท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดเรียนรู้ สามารถกระทำได้ 2 รูปแบบคือการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น/ผู้รู้ เข้ามาสู่ผู้เรียนในโรงเรียนและการนำผู้เรียนออกไปหาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น/สถานประกอบการ โดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้วางแผนการ

2.5 ผลการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ผลการสังเคราะห์ พบว่า ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้นั้นจะเน้นหลักการประเมินผลการเรียนรู้ที่สำคัญ 2 ประการ คือ การประเมินเพื่อปรับปรุง/พัฒนา (Formative Assessment) และการประเมินเพื่อสรุป (Summative Assessment) โดยให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อการปรับปรุง/พัฒนามากกว่าการประเมินเพื่อสรุป

นอกจากนี้ยังเน้นการมีส่วนร่วมในการประเมินจากผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมการประเมินทุกภาคส่วนซึ่งจะร่วมกันประเมินตั้งแต่เริ่มต้นโดยการวิเคราะห์เป้าหมาย ออกแบบวิธีการประเมิน การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล (การวัดและประเมินผล) และการตัดสินผลการเรียน ทั้งนี้วิธีการประเมินจะเป็นเน้นที่การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance Assessment) และการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

การดำเนินการพัฒนาเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

จากการดำเนินการพัฒนาเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ทำให้ได้เอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งมีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระ จำนวน 22 หัวข้อดังต่อไปนี้

หัวข้อที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญ มีสาระสำคัญ คือ การอธิบายเหตุผลของการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หัวข้อที่ 2 แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีสาระสำคัญ คือ การให้ความรู้และแนวปฏิบัติการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นตามความต้องการของผู้เรียน

หัวข้อที่ 3 หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรมีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอหลักการ 3 ข้อ ที่เป็นพื้นฐานของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ 1) มุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรสู่การขับเคลื่อนแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) มุ่งเน้นการนำเสนอสาระสำคัญและขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสู่การขับเคลื่อนแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และ 3) มุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นผู้ประกอบการทางสังคม สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมนวัตกรรม

หัวข้อที่ 4 จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีสาระสำคัญคือเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรสู่การขับเคลื่อนแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หัวข้อที่ 5 กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตรมีสาระสำคัญ คือการนำเสนอความหมายและองค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ซึ่งได้นำเสนอองค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ 1) การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร 2) การฝึกอบรมครู 3) การจัดครูเข้าสอน 4) การจัดตารางสอน 5) การบริหารจัดการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ 6) การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร 7) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 8) การทำงานประจำให้เป็นงานวิจัย (routine to research) 9) การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล 10) การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

หัวข้อที่ 6 ขั้นตอนการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอขั้นตอนการดำเนินการจัดทำหลักสูตร 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน 2) การจัดทำรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 3) การบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 4) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (lesson plan) 5) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ 6) การประเมินผลการเรียนรู้ รวบรวม (summative evaluation) 7) การรายงานผลการเรียน

หัวข้อที่ 7 การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอแนวคิดและวิธีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดทำรายวิชา ซึ่งได้นำเสนอไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) การจัดทำแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียน 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หัวข้อที่ 8 การจัดทำรายวิชาอาชีพท้องถิ่น มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ภารกิจ (task analysis) ของอาชีพแล้วเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

หัวข้อที่ 9 การบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา มีสาระสำคัญ คือ การดำเนินการบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) จัดเตรียมเอกสารผลการสำรวจความต้องการเรียนรู้อาชีพท้องถิ่นของผู้เรียนและเอกสารรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์ 2) จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอนุมัติบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 3) ประชาสัมพันธ์และเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้

หัวข้อที่ 10 การเตรียมความพร้อมของผู้สอน มีสาระสำคัญ คือ การเตรียมความพร้อมของผู้สอน ด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (authentic learning) และการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (authentic assessment) ที่ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย ประเมินหลายช่วงเวลา และสะท้อนผลการประเมินสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

หัวข้อที่ 11 แนวการจัดการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ การยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered learning หรือ child – centered learning) มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจ รูปแบบการเรียนรู้ (learning style) และธรรมชาติของผู้เรียน ลักษณะของหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทาย มีความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง และให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (individual different) การเรียนรู้มีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลายวิธีการ แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือคุณภาพของผู้เรียนด้านอาชีพท้องถิ่นประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ นิสัยรักการทำงาน (work habits) และจริยธรรมในการทำงาน (work ethics) ภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเคารพ (respectful) และความสุข (happiness) ของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนแสดงศักยภาพในการแก้ปัญหาของตนเอง ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ความมั่นใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะทางสังคม การคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ญาณ เป็นต้น

หัวข้อที่ 12 แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ การประเมินผลการเรียนรู้ 3 มิติ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ (learning process) ผลผลิตทางการเรียนรู้ (learning product) และความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ (learning progress) มุ่งเน้นการประเมินความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ การคิดระดับสูง (high – order thinking) คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หัวข้อที่ 13 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ (Supervision) มีสาระสำคัญ คือ การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ให้การนิเทศกับผู้สอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยยึดหลักการดังต่อไปนี้ 1) มีการยอมรับและให้เกียรติ และไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ 2) มีความเข้าใจว่าการนิเทศเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น 3) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งความรู้ประสบการณ์และความสำเร็จ 4) มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา

หัวข้อที่ 14 ระบบพี่เลี้ยง (mentoring) มีสาระสำคัญ คือ เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่ากับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยโดยพี่เลี้ยงหรือผู้ที่มีประสบการณ์สูงจะทำหน้าที่ในการคำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้กับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ระบบพี่เลี้ยงมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การทำให้เห็นความท้าทายในการทำงาน 2) การพัฒนาให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานในวิชาชีพ 3) การพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

หัวข้อที่ 15 การสอนงาน (coaching) มีสาระสำคัญ คือ การที่ผู้สอนงานให้ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนฝึกทักษะการปฏิบัติงานให้กับผู้ที่ได้รับการสอนงานด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอนงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ที่ได้รับการสอนงานมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน การสอนงานมีความสำคัญมากในการพัฒนาบุคลากรให้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาอันรวดเร็ว

หัวข้อที่ 16 การจัดการความรู้ (Knowledge Management) คือการจัดการความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญของการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการสร้างความรู้ การจัดระบบความรู้การกระจายความรู้การประยุกต์ใช้ความรู้ที่ทำให้เกิดนวัตกรรมจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นขึ้น

หัวข้อที่ 17 ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community) มีสาระสำคัญ คือ การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) การแลกเปลี่ยนคุณค่าและวิสัยทัศน์ 2) วัฒนธรรมความร่วมมือร่วมใจ 3) มุ่งเน้นการตรวจสอบและปรับปรุงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การสนับสนุนและแลกเปลี่ยนภาวะผู้นำ 5) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติส่วนบุคคล

หัวข้อที่ 18 การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) มีสาระสำคัญคือวิธีการ การประเมินหลักสูตร การจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่สถานศึกษา จัดทำขึ้นตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร 2) การกำหนด รูปแบบการประเมินหลักสูตร 3) การวางแผนการประเมินหลักสูตร 4) การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวม ข้อมูลสำหรับการประเมินหลักสูตร 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การวิเคราะห์ข้อมูล 7) การลง สรุปผลการประเมินและให้ข้อเสนอแนะ 8) การรายงานผลการประเมินหลักสูตร

หัวข้อที่ 19 แนวทางการนำแนวทางไปปฏิบัติ มีสาระสำคัญ คือการให้แนวทางสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการนำเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรไปปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาและทำความเข้าใจกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ท้องถิ่นไปใช้ในสถานศึกษา 2) ดำเนินการให้มีการจัดทำรายวิชาสำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 3) ดำเนินการให้มีการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับบริบท ของสถานศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน 4) นิเทศติดตามการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้

หัวข้อที่ 20 เงื่อนไขความสำเร็จ มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 5 ประการ ได้แก่ 1) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็น เลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) ใช้การนิเทศ กำกับติดตามด้วยระบบพี่เลี้ยง การสอนงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่าง ต่อเนื่อง 3) ใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นของสถานศึกษา 4) ใช้เครือข่ายภูมิ ปัญญาอาชีพท้องถิ่นมาช่วยจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในแต่ละอาชีพตามความ ต้องการของผู้เรียน 5) ส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูเพื่อการขับเคลื่อนกรอบ แผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

หัวข้อที่ 21 สิ่งที่ผู้บริหารควรศึกษา มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอประเด็นที่ผู้บริหาร สถานศึกษาควรศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ 1) ศึกษาและทำความเข้าใจกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอด ชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) ศึกษาคู่มือการบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนกรอบ แผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หัวข้อที่ 22 วิธีการปฏิบัติเพื่อจัดเตรียมสิ่งต่างๆ มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอวิธีการ เตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้แก่ 1) เตรียมความพร้อมของผู้สอนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) เตรียมความพร้อมด้านเครือข่ายภูมิปัญญาในแต่ละอาชีพเพื่อช่วย จัดการศึกษา

2. ผลการพัฒนาเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการดำเนินการพัฒนาเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ได้เอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง ซึ่งมีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระ จำนวน 5 บทดังต่อไปนี้

บทที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น สามารถจัดทำหลักสูตรรายวิชาและจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย เช่น จัดการเรียนการสอนด้านอาชีพในรายวิชาพื้นฐาน จัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม จัดการเรียนการสอนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และจัดการเรียนการสอนโดยโครงงาน

บทที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ มีสาระสำคัญ คือ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เผยแพร่โดย Grant Wiggins และ Jay McTighe เมื่อปี ค.ศ. 1998 เป็นกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้เรียนหรือการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนแล้วจึงมาออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและแสดงความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Identify desired result) ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ (Determine acceptable evidence) ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Plan learning and instruction) การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ Backward Design เป็นวิธีการออกแบบผลการเรียนรู้แบบปลายทาง ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดให้เกิดกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจที่ยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ได้จริง

ลักษณะสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับที่อิงมาตรฐาน มีดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องนำพาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปีที่ระบุในหน่วยการเรียนรู้ 2) การวัดและประเมินผลชิ้นงานหรือภาระงานที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ควรเป็นการประเมินการปฏิบัติหรือการแสดงความสามารถผู้เรียน (performance assessment) 3) ชิ้นงานหรือภาระงานที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติควรเชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัด 4) มีความยืดหยุ่นในกระบวนการ และขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

บทที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีสาระสำคัญ คือ การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีหลักการดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่

มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

นอกจากนี้ยังได้นำเสนอวิธีการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน วิธีการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้กิจกรรมของชุมชนเป็นฐาน วิธีการจัดการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิธีการจัดการเรียนรู้แบบแฮร์บาร์ต (Herbart Method) จัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism)

นอกจากนี้ยังได้นำเสนอปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพ ท้องถิ่น ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 2) การให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน 4) การสร้างสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

บทที่ 4 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ หรือแผนจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น ก่อนนำหน่วยการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถตรวจสอบคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้หรือแผนจัดการเรียนรู้ โดยใช้กรอบการประเมินต่อไปนี้

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ต้องสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดหรือประเด็นหลักในหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ

2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ที่นำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ ซึ่งอาจมาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ ในบางตัวอาจต้องฝึกซ้ำเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ความชำนาญอาจอยู่ในหน่วยการเรียนรู้มากกว่าหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ได้

3. สาระสำคัญ ความคิดรวบยอด ได้มาจากการวิเคราะห์แก่นความรู้แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้

4. สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาจากสาระการเรียนรู้แกนกลางและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นเอง

5. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนได้มาจากวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ ตลอดจนสอดคล้องกับทักษะ/กระบวนการตามธรรมชาติของรายวิชา

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้มาจากวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จุดเน้นของสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7. ชิ้นงาน/ภาระงาน/ร่องรอยการเรียนรู้ ซึ่งต้องสะท้อนถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียนและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งในหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ควรมี ชิ้นงาน ภาระงาน หรือร่องรอยการเรียนรู้ที่หลากหลาย

8. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย การวัดและประเมินผล ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการกำหนดวิธีการวัด และประเมินผล รวมถึงเกณฑ์การประเมินต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดในการหน่วยการเรียนรู้

9. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำวิธีสอน เทคนิคการสอนมาใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ซึ่งกิจกรรมนำไปสู่การสร้างชิ้นงาน ภาระงาน และร่องรอยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

บทที่ 5 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้แก่

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น (ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ Self – Study Method) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น (ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- 3) แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการบริการการท่องเที่ยว (ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ ใช้แหล่งกิจกรรมของชุมชน หรือ Community Activity) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ MCDDE Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. ผลการพัฒนาเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากการดำเนินการพัฒนาเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทำให้ได้เอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฉบับร่าง ซึ่งมีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระ จำนวน 4 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ มีสาระสำคัญ คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการคือ ประการแรกคือ การวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน หรือการวัดและประเมินผลย่อย (formative assessment) เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง ซึ่งเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนา ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ทำให้ความรู้พอกพูน แก้ไขความคิดความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายพัฒนาตนเองได้ ประการที่สองคือ การวัดและประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน หรือสรุปผลการเรียนรู้ (summative assessment) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งส่งเสริมเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การประเมินในชั้นเรียน และการประเมินในสถานประกอบการ/สถานฝึกงาน/แหล่งชุมชน

บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ
ท้องถิ่น เมืองค์ประกอบดังนี้

1) หลักการดำเนินการ มีสาระสำคัญ คือ ดำเนินการตามหลักการวัดและประเมินผล
การเรียนรู้ตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

2) องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือการ
ประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นนั้นจะมีการประเมิน
2 ประการ คือ ประการแรกเป็นการประเมินในชั้นเรียน และประการที่สองเป็นการประเมินในสถาน
ประกอบการ

3) เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ เกณฑ์การวัดและ
ประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยเกณฑ์การให้ระดับคะแนน เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน และการ
รายงานผลการเรียน

บทที่ 3 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา เมืองค์ประกอบดังนี้

1) แนวคิดและหลักการประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีสาระสำคัญคือ
สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษามุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านอาชีพ
ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น ในภารกิจต่อไป คือการวัดและประเมิน
การเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับสมรรถนะของหลักสูตรในแต่ละชั้นปี ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1
ถึง ปีที่ 6 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียนสำหรับผู้สอนเพื่อใช้ใ้
การประเมินสมรรถนะทางด้านความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตร
มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านอาชีพในด้านสมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะสายงาน
(functional competency) และสมรรถนะวิชาชีพ (professional competency) ที่เพิ่มเติมจาก
การวัดและประเมินการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ สถานศึกษา
ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศ
ด้านอาชีพท้องถิ่น โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้ 1) สถานศึกษาดำเนินการวัดและประเมินผลให้
ครบองค์ของสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน 2) ให้ครูผู้สอนนำผลการประเมินตามสมรรถนะบันทึกลงในเอกสาร
บันทึกผลการประเมินตามที่สถานศึกษากำหนดและนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษา 3) ผู้บริหาร
สถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการประเมิน 4) รายงานความก้าวหน้าผลการพัฒนาองค์ประกอบของ
สมรรถนะทั้ง 3 ด้านให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ และรายงานผลการเรียนปลายปี/ปลายภาคที่
นอกเหนือจากการรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 5) สถานศึกษากำหนดแนวทางในการกำกับ ติดตามบันทึกผลการประเมินใน
เอกสารหลักฐานการศึกษาตามระเบียบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด และแบบที่องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษากำหนดขึ้น 6) สถานศึกษาจะต้องดำเนินการติดต่อหรือทำ
บันทึกความร่วมมือ (MOU) กับสถานประกอบการเพื่อเป็นที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักเรียน แล้ว
กำหนดแนวทางการประเมินผลร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการที่นักศึกษาฝึกงาน

และนำผลการประเมินมากำหนดเกณฑ์การสำเร็จตามหลักสูตรในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

3) แนวปฏิบัติในการพัฒนาสมรรถนะและการประเมินการเรียนรู้มีสาระสำคัญ คือ การดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินสมรรถนะของหลักสูตร 2) พิจารณานิยามความหมายของแต่ละสมรรถนะและตัวชี้วัดพฤติกรรมบ่งชี้ 3) กำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินสมรรถนะให้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษา 4) แจ้งครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ ประเมินและส่งผลการประเมินให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 5) ฝ่ายทะเบียนและวัดผลประมวลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดสรุปผลการประเมินแล้วส่งครูประจำชั้น 6) ครูที่ปรึกษาและครูประจำชั้นแจ้งผลการประเมินต่อผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 7) คณะกรรมการนำข้อมูลมาพิจารณาวางแผนการพัฒนาหลักสูตร

4) องค์ประกอบของการประเมินสมรรถนะ มีสาระสำคัญ คือ สถานศึกษากำหนดให้ครูผู้สอนดำเนินการประเมินผู้เรียนในด้านสมรรถนะในแต่ละชั้นปีระหว่างการเรียนการสอนและเมื่อสิ้นสุดปลายภาค/ปลายปี โดยการประเมินสมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะสายงาน (functional competency) และสมรรถนะวิชาชีพ (professional competency)

5) หลักการประเมินสมรรถนะ มีสาระสำคัญ คือ เป็นการประเมินที่ยึดหลักการดังต่อไปนี้ 1) เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนเพื่อการตัดสินใจเลื่อนชั้นและการจบการศึกษาระดับต่างๆ 2) ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการแสดงความสามารถดังกล่าวอย่างเต็มศักยภาพ 3) กำหนดภาระงานให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ โดยมีความสอดคล้องกับประเด็นที่จะทำการประเมิน 4) ใช้รูปแบบวิธีการประเมิน และเกณฑ์การประเมินที่ได้จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) การสรุปผลการประเมินและรายงานสมรรถนะของผู้เรียน

บทที่ 4 ภารกิจของสถานประกอบการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีสาระสำคัญ มีองค์ประกอบดังนี้

1) หลักการของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ/สถานฝึกงาน/แหล่งชุมชน มีสาระสำคัญ คือ การประเมินผลจะทำให้ได้สารสนเทศที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน

2) บทบาทหน้าที่ของสถานประกอบการในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ การร่วมมือกับสถานศึกษาในการประเมินผลการเรียนรู้ โดยดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และรายงานผลการประเมินไปยังสถานศึกษาเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

3) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ/สถานฝึกงาน/แหล่งชุมชน มีสาระสำคัญ คือ 1) ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามปฏิทินการฝึกงานครบทุกกิจกรรมและตรงต่อเวลา 2) การประเมินผลจากสถานประกอบการใช้แบบประเมินผลการฝึกงานที่สถานศึกษาจัดเตรียมให้ หรืออาจมีแบบประเมินผลของหน่วยงานนั้นเพิ่มเติม 3) การประเมินผลจากสถานศึกษาโดยใช้แบบประเมินผลชุดเดียวกันกับแบบประเมินผลที่ส่งให้สถานประกอบการ และพิจารณาจากสมุดบันทึกรายละเอียดของงานที่ได้รับมอบหมาย 4) เวลาฝึกอาชีพหรือการฝึกงานต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 5) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศและกิจกรรมอื่นๆ ตามวันเวลาที่

กำหนดครบทุกครั้ง 6) ผลคะแนนสุดท้ายเป็นคะแนนรวมของคะแนนที่ได้รับจากสถานประกอบการ และคะแนนที่ได้รับจากผู้สอนในสถานศึกษา

4. ผลการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญ

ภายหลังที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเอกสารทางการบริหารจัดการหลักสูตร เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ และเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลแล้ว ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นดังนี้

ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 ซึ่งแสดงว่าเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมคือควรเสริมตัวอย่างเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพิ่มเติมตัวอย่างในเอกสารเพิ่มมากขึ้น

ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 โดยผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมคือเป็นเอกสารที่สวยงาม น่าอ่านแต่ควรเสริมตัวอย่างที่เป็นเลิศ (best practice) และปรับการพิมพ์ซึ่งยังมีผิดอยู่บ้างผู้วิจัยจึงได้นำไปปรับปรุงแก้ไข

ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 โดยผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมถึง รูปแบบการอ้างอิง ควรเป็นรูปแบบเดียวกัน การจัดรูปแบบเอกสารควรเป็นรูปแบบเดียวกันตลอดทั้งเล่มดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะดังกล่าว

5. ผลการทดลองใช้นำร่อง

หลังจากที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เอกสารแนวทางการจัดการเรียนการสอน และเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผล ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำเอกสารทั้ง 3 เล่ม ไปทดลองใช้นำร่อง (mini tryout) กับโรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี 2 จังหวัดจันทบุรี โรงเรียนเทศบาลวัดบุญญาวาสวิหาร จังหวัดจันทบุรี โรงเรียนหัวถนนวิทยา จังหวัดชลบุรี โรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยให้แต่ละโรงเรียนนำเอกสารทั้ง 3 เล่ม ไปทดลองใช้ในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ซึ่งผลการทดลองใช้พบว่าโรงเรียนได้นำเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เอกสารแนวทางการจัดการเรียนการสอน และเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผล ไปใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความเห็นในภาพรวมว่าเป็นเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีความเป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนและผู้สอนมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเอกสารแนวทางทั้ง 3 เล่ม ดังต่อไปนี้

1. เอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

1.1 ควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศ การติดตาม และการประเมินผลในเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

1.2 ควรลำดับหัวข้อให้เข้าใจง่าย มองเห็นแนวทางในการนำไปปรับใช้และต้องการตัวอย่างเพิ่มขึ้นและครอบคลุมอาชีพท้องถิ่น 5 ด้าน

2. เอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ควรมีตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาด้านอาชีพทั้ง 5 ด้าน

2.2 มีตัวอย่างการนำเทคนิค วิธีสอน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

3. เอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3.1 เอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีความซับซ้อนในการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินผลสถานประกอบการ

3.2 ควรมีตัวอย่างและรายละเอียดการประเมินโดยสถานประกอบการ

3.3 ควรมีตัวอย่างและรายละเอียดแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน

3.4 ควรเพิ่มสาระสำคัญของการประเมินตามสภาพจริงในบริบทของงานอาชีพ

นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะควรปรับปรุงเอกสารทั้ง 3 เล่ม ให้แตกต่างกันเพื่อความสะดวกในการหยิบไปใช้ ตัวหนังสือควรเพิ่มขนาดเพื่อความชัดเจน

จากผลการทดลองใช้นำร่อง (Mini Tryout) เอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ และเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลทั้ง 3 เล่ม ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเอกสารแนวทางทั้ง 3 เล่ม ให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากขึ้น

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ในการรายงานผลตอนนี้จะเป็นการรายงานผลหลังจากการนำเล่มเอกสารแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้ง 3 เล่ม ไปทดลองใช้กับโรงเรียนนาร่อง 5 ภูมิภาค จำนวน 20 โรงเรียน ได้ผลดังนี้

1. ผลการดำเนินการติดตามผล Mentor and Coaching การนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่วิจัย เพื่อให้คำแนะนำ และแนวทางการใช้เอกสารแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม และมีการติดตามผลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

1.1 ผลการดำเนินงานแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

จากการติดตามผลโดยการ mentoring and coaching การดำเนินงานแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ทั้ง 5 ภูมิภาคผลปรากฏดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการติดตามการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ

การจัดการศึกษาด้านอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์การดำเนินการ
ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น	1. ระบำทวารวดี จินตลีลาประกอบเพลงตามโอกาส 2. กลองยาว 3. อังกะลุง 4. จัดกิจกรรมชุมนุม เช่น ชุมนุมนานาชาติ ชุมนุมดนตรีไทย	กลองยาว จัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่ รายวิชา กลองยาว 1, กลองยาว 2, รำกลองยาว 1, รำกลองยาว 2, การแสดงกลองยาว 1, และการแสดงกลองยาว 2	รายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง รายวิชานาฏศิลป์สากล และการละคร รายวิชาประยุกต์ศิลป์ รายวิชาดนตรีไทย รายวิชาเพิ่มเติม การจัดดอกไม้สู่อาชีพ การผูกผ้าสู่อาชีพ ชุมนุมโสตเชิงเสียง	1. กลองสะบัดชัย 2. ฟ้อนเล็บ 3. ดนตรีพื้นเมือง 4. วงโยธวาทิต (ใช้แท็บ) 5. ฟ้อนพื้นเมือง 6. ชมรมสละล้อ ซอ ซึง	1. กลองยาว 2. หมอลำ 3. โปงลาง	ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น นำไปจัดการเรียนการสอนเป็นวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งแต่ละภูมิภาคจะจัดรายวิชาเรียนที่สอดคล้องกับศิลปะการแสดงประจำภาค และพบว่าบางภูมิภาคก็มีการจัดการเรียนการสอนศิลปะการแสดงประเภทเดียวกัน เช่น ภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเรียนการสอนกลองยาวในรายวิชาเพิ่มเติมเหมือนกัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเน้นเพียงกลองยาว หมอลำ และโปงลาง ส่วนภาคใต้ มีความโดดเด่นในเรื่องของนาฏศิลป์ ภาคตะวันออกโดดเด่นในเรื่องการแสดงกลองยาว ภาคเหนือมีความชัดเจนในศิลปะเกี่ยวกับการฟ้อน และดนตรีพื้นเมือง ส่วนภาคใต้เน้นที่รายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง รายวิชานาฏศิลป์สากล การละคร และดนตรีไทย นอกจากนี้ยังพบว่า มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใน

การจัดการศึกษา ด้านอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
						ลักษณะของกิจกรรมชุมนุม/ชมรม เช่น ชุมนุมนาฏศิลป์ ชุมนุมดนตรีไทย ชุมนุม โสตเชิงเสียง ชมรมสละล้อ ซอ ซึง เป็น ต้น
ด้านบริการท่องเที่ยว ท้องถิ่น	1. สถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่วัดเทียนดัด วัดไร่ ชิง ฟาร์มจระเข้สาม พราน 2. รายวิชามัคคุเทศก์ ท้องถิ่น	-	เสริมสวย เสริมหล่อ (กิจกรรมชุมนุม) ภาษาจีนเพื่อการ สื่อสาร ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร รายวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับมัคคุเทศก์ ท้องถิ่นเมืองสงขลา	1. ประวัติเมือง เชียงใหม่ 2. บุคคลสำคัญ 3. มัคคุเทศก์ 4. ชมรมมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น แคนดินถิ่นฝัน 5. ชมรมมัคคุเทศก์ น้อย Boy and Girl	1. มัคคุเทศก์น้อย 2. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	ด้านบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น ส่วนใหญ่ สถานศึกษานำไปจัดการเรียนการสอน อาชีพด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และ จัดเป็นกิจกรรมชุมนุม ตลอดจน สอดแทรกในการเรียนการสอนรายวิชา เกี่ยวกับภาษาเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้ยังจัดให้เรียนรู้เกี่ยวกับ ประวัติเมืองและบุคคลสำคัญ
ด้านเกษตรกรรม ท้องถิ่น	1.การปลูกพืชไร่ดิน 2.การเพาะเห็ดระบบ ปิด- EVAP 3.โครงการพืชผักสวน ครัวสู่วิถีพอเพียงการ ทำดอกกล้วยไม้		เพาะเห็ด เพาะชำกล้าต้นไม้ ปลูก ผักปลอดสารพิษ(แปลง ผัก) ไม้ดอกไม้ประดับ	1.ไม้ดอกไม้ประดับ 2.ชมรมเกษตรอินทรีย์ ทฤษฎีตามรอยพ่อ	1.เพาะเห็ดนางฟ้า 2.ขนมจีบ 3.ปุ๋ยชีวภาพ	ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่ พบว่า มีทั้งผลิตผลทางการเกษตร โดยตรง ได้แก่ เพาะเห็ด เพาะชำกล้า ต้นไม้ ปุ๋ยชีวภาพ การปลูกพืชไร่ดิน ไม้ ดอกไม้ประดับ เกษตรอินทรีย์ ปลูกผัก ปลอดสารพิษ(แปลงผัก) พืชผักสวน ครัวสู่วิถีพอเพียง และไม้ดอกไม้ประดับ และผลผลิตที่ได้จากการแปรรูปทางการ เกษตร ได้แก่ ขนมจีบ
ด้านอุตสาหกรรม ท้องถิ่น	ดอกไม้จันทน์ การบูร หอม ดอกไม้ประดิษฐ์ ช่างขนมไทย ช่างขนม อบ ช่างอาหาร	-	รายวิชาบาติก รายวิชา การตัดเย็บ ผ้ามดัย้อม	1.การทำซอ ตุง โคม เสริมสวย 2.ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ในบ้าน	กลองจิ้งหรีด พรมเช็ดเท้า หมอนปักทอง	ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น มี หลากหลายอาชีพในท้องถิ่น โดย ภาคเหนือมีอาชีพให้นำมาจัดการเรียน การสอนหลากหลายอาชีพเน้นการทำ

การจัดการศึกษา ด้านอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
	นันทาชาติ พวงกุญแจ การทำพวงหรีด การทำ พืชมเส่น้ำ รายวิชาผ้า บาติก			3.เขียนการ์ตูน 4.ดอกไม้ประดิษฐ์ 5.นวดแผนโบราณ ขนมเบเกอรี่ ตัดต่อ วิดีโอเบื้องต้น คอมพิวเตอร์กับงาน อาชีพ การทำบรรจุ ภัณฑ์จากกระดาษสา วาดภาพการ์ตูน ตัด กระดาษ ประดับยนต์ ผูกผ้า มัดผ้า ชมรม หลากหลายสไตล์น้ำสมุนไพร และเบเกอรี่		ข้อ ตุง โคม เสริมสวย ซ่อม เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน เขียนการ์ตูน ดอกไม้ประดิษฐ์ นวดแผนโบราณ ขนมเบเกอรี่ ตัดกระดาษ ประดับยนต์ ผูกผ้า มัดผ้า ภาคกลางเน้นอาชีพ เกี่ยวกับดอกไม้จันทร์ การบูรหอม ดอกไม้ประดิษฐ์ ช่างขนมอบ ภาค ตะวันออก เชียงเหนือมีกลองจิ้งหรีด พรหม เชิดทำ และหมอนปักทอง ภาคใต้ เน้น การเรียนรู้ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อมและ การตัดเย็บ
ด้านภูมิปัญญา ท้องถิ่น	การพับผ้าขนหนูเป็น รูปสัตว์ การผูกผ้า ระบาย กี่ต๋าว ไวโอลิน การขับร้องเพลง ประสานเสียงการทำ มะพร้าวแก้ว ช่างทำ ผม(ถักเปีย) สานเข่ง	ชุมนุม คิดเพิ่ม เติมน้ำ พัฒนาผลิตภัณฑ์ การ ทำขนมจีน	แปรรูปถนอมอาหาร ขนมไทย นวดแผนไทย อาหารและโภชนาการ มโนราห์ หนังสติ๊ก ช่างตัดผมชาย การทำ ดอกไม้จันทร์	ผลิตภัณฑ์กระดาษสา การแกะสลักไม้ อาหาร พื้นเมือง ขนมไทย การ ปั้นดิน การปักผ้า หมอนลายโบราณ ชมรมตัดกระดาษ หรรษาดด้วยภูมิปัญญา ท้องถิ่น ชมรมนวดแผน ไทย	กลองยาว แหนมเห็ด นางฟ้า ขนมไทย	ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการเรียนการ สอนเกี่ยวกับการแปรรูปถนอมอาหาร ขนมไทยแหนมเห็ดนางฟ้า นวดแผน ไทย อาหารและโภชนาการมโนราห์ หนังสติ๊ก ช่างตัดผมชาย การทำ ดอกไม้จันทร์ กลองยาว

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลการดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีพโดยภาพรวมมีการดำเนินการจัดการศึกษาครอบคลุมทุกด้าน จำแนกเป็นรายด้าน คือ

ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น นำไปจัดการเรียนการสอนเป็นวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งแต่ละภูมิภาคจะจัดรายวิชาเรียนที่สอดคล้องกับศิลปะการแสดงประจำภาค และพบว่าบางภูมิภาคก็มีการจัดการเรียนการสอนศิลปะการแสดงประเภทเดียวกัน เช่น ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการเรียนการสอนกลองยาวในรายวิชาเพิ่มเติมเหมือนกัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นเพียงกลองยาวหมอราและโปงลาง ส่วนภาคใต้ มีความโดดเด่นในเรื่องของนาฏศิลป์ ภาคตะวันออก โดดเด่นในเรื่องการแสดงกลองยาว ภาคเหนือมีความชัดเจนในศิลปะเกี่ยวกับการฟ้อน และดนตรีพื้นเมือง ส่วนภาคใต้เน้นที่รายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง รายวิชานาฏศิลป์สากล การละคร และดนตรีไทย นอกจากนี้ยังพบว่ามีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในลักษณะของกิจกรรมชุมนุม/ชมรม เช่น ชุมนุมนาฏศิลป์ ชุมนุมดนตรีไทยชุมนุมโสตเชิงเสียง ชมรมสะล้อ ซอ ซึง เป็นต้น

ด้านบริการท่องเที่ยวท้องถิ่นส่วนใหญ่สถานศึกษานำไปจัดการเรียนการสอนอาชีพด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และจัดเป็นกิจกรรมชุมนุม ตลอดจนสอดแทรกในการเรียนการสอนรายวิชาเกี่ยวกับภาษาเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้ยังจัดให้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติเมืองและบุคคลสำคัญ

ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น ส่วนใหญ่พบว่า มีทั้งผลิตผลทางการเกษตรโดยตรง ได้แก่ เพาะเห็ด เพาะข้ากล้านต้นไม้ ปุ๋ยชีวภาพ การปลูกพืชไร่นา ไม้ดอกไม้ประดับ เกษตรอินทรีย์ ปลูกผักปลอดสารพิษ (แปลงผัก) พืชผักสวนครัวสู่วิถีพอเพียงและไม้ดอกไม้ประดับ และผลิตผลที่ได้จากการแปรรูปทางการเกษตร ได้แก่ ขนมจีบ

ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น มีหลากหลายอาชีพในท้องถิ่น โดยภาคเหนือมีอาชีพให้นำมาจัดการเรียนการสอนหลากหลายอาชีพเน้นการทำช่อ ตุง โคม เสริมสวย ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน เขียนการ์ตูน ดอกไม้ประดิษฐ์ นวดแผนโบราณ ขนมหงอก ตัดกระดาษ ประดับยนต์ ผูกผ้า มัดผ้า ภาคกลางเน้นอาชีพเกี่ยวกับดอกไม้จันทน์ประดิษฐ์ การบูรหอม ดอกไม้ประดิษฐ์ ช่างขนมอบ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกลองจ๊ว พรหมเชิดเท้า และหมอนปักทอง ภาคใต้ เน้นการเรียนทำผ้าบาติก ผ้ามัดย้อมและการตัดเย็บ

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการแปรรูปขนมอาหาร ขนมไทยเหนมเห็ดนางฟ้า นวดแผนไทย อาหารและโภชนาการ มโนราห์ หนังตะลุง ช่างตัดผมชาย การทำดอกไม้จันทน์ กลองยาว

1.2 ผลการดำเนินงานแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

จากการติดตามผลโดยใช้ระบบการเป็นพี่เลี้ยงติดตามช่วยเหลือ (mentoring and coaching) การดำเนินงานแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลปรากฏดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการดำเนินการด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์การดำเนินการ
การประชาสัมพันธ์และนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้	1. ประชุมครูเพื่อประชาสัมพันธ์และชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากนั้นร่วมกันพิจารณาหลักสูตร กิจกรรม โครงการของโรงเรียน หลังจากได้ข้อสรุปแล้วจัดทำเอกสารหลักสูตร กิจกรรมและโครงการนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ลงมือปฏิบัติตามตามขั้นตอน 3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. ทำการวัดผลประเมินผลอย่างรอบด้าน โดยครูในโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้รู้ใน	ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เพื่อเตรียมบุคลากรให้พร้อมสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่าย	1. จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม สอดแทรก กิจกรรม โครงการ และชุมนุม (ดำเนินการแล้ว) 2. จัดประชุมชี้แจงครู ผู้ปกครอง และนักเรียน 3. จัดประชุมชี้แจงครู และนักเรียน รวมทั้งแจ้งคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับรายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนสมัครเรียนตามความสนใจ ประสานงานกับเทศบาลในการจัดหาวิทยากร	1. แจ้งในที่ประชุม 2. สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างครู นักเรียนผู้ปกครอง และชุมชน	1. แจ้งในที่ประชุมทราบครู ผู้ปกครอง 2. เทศบาลพบประชาชน ผู้ปกครอง ชุมชน / นักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนโยบายของเทศบาล	การประชาสัมพันธ์และนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้ การดำเนินการส่วนใหญ่พบว่า 1. มีการจัดประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่นเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจร่วมกันให้ชัดเจน 2. มีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาชีพท้องถิ่นให้แก่ นักเรียน 3. มีการสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นคุณค่าในเรื่องของอาชีพ 4. มีการขยายผลด้านอาชีพให้หลากหลาย 5. มีการบูรณาการการเรียนรู้กับรายวิชา

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
	สาขาที่เกี่ยวข้อง 5. ส่งเสริม สนับสนุน ขับเคลื่อนสู่ความเป็น อาชีพและสร้างรายได้ ระหว่างเรียน 6. สร้างความตระหนัก เพื่อให้เห็นคุณค่าในเรื่อง ของอาชีพ 7. ขยายผลด้านอาชีพให้ หลากหลาย 8) บูรณาการการเรียนรู้ กับรายวิชาพื้นฐาน นอกจากนี้ยังพบว่า 1. โรงเรียนจัดประชุม คณะครูเพื่อชี้แจงถึงความ เป็นมาและความสำคัญ ของโครงการฯ 2. ฝ่ายวิชาการประชุมเพื่อ หาข้อสรุปเกี่ยวกับอาชีพ ในท้องถิ่น รายงานผลการ ประชุมให้ฝ่ายบริหาร พิจารณา ฝ่ายบริหาร แต่งตั้งคณะทำงานในแต่ ละกลุ่มอาชีพตามความ สนใจและตามความ					พื้นฐาน 6. มีการเชิญภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีความรู้และ ประสบการณ์มาช่วย สอน เพื่อถ่ายทอด ความรู้และ ประสบการณ์ให้กับ นักเรียน อีกทั้งครูก็ได้ เรียนรู้ไปพร้อมกับ นักเรียน นักเรียนมีความ สนใจและกระตือรือร้น ในการลงมือปฏิบัติเป็น อย่างดี

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
	ถนัดของแต่ละบุคคล 3. คณะครูที่รับผิดชอบแต่ ละกลุ่มอาชีพ ศึกษา เอกสาร แนวทางการ บริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ และแนวทาง การวัดผลและประเมินผล จากนั้นวิเคราะห์กรอบ หลักสูตร วิเคราะห์ความ ต้องการของผู้เรียน จัดทำ รายวิชาโดยบูรณาการเข้า กับรายวิชาพื้นฐาน การ สอนในชั่วโมงกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน(ชุมนุม) และ กำหนดเป็นสาระเพิ่มเติม คือวิชามัคคุเทศก์น้อย ครู ที่รับผิดชอบแต่ละกลุ่ม อาชีพจัดทำแผนการ เรียนรู้ที่มีส่วนประกอบ สำคัญครบถ้วน เช่น ผล การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การ					

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
	วัดผลและประเมินผล ดำเนินการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลตาม สภาพจริง 4. ได้มีการเชิญภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีความรู้และ ประสบการณ์มาช่วยสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้และ ประสบการณ์ให้กับ นักเรียน อีกทั้งครูก็ได้ เรียนรู้ไปพร้อมกับ นักเรียนด้วย นักเรียนมี ความสนใจและ กระตือรือร้นในการลงมือ ปฏิบัติเป็นอย่างดี 5. จากการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรการ จัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่ง สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ท้องถิ่น ส่งผลนักเรียน ได้รับความรู้และ ประสบการณ์ตรง ซึ่ง นักเรียนสามารถนำความรู้ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ หรือ					

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
	สามารถทำเป็นอาชีพได้ เช่น การทำมะพร้าวแก้ว การทำดอกไม้จันทน์ การ ทำพวงหรีด การทำดอกไม้ ประดิษฐ์ เป็นต้น					
การนิเทศ	1. มีการนิเทศติดตามและ ประเมินผล 2. โรงเรียนจัดให้มีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล การใช้ หลักสูตรภาคเรียนละ 1 ครั้งเพื่อศึกษาปัญหา และ หาแนวทางร่วมกันแก้ไข ในส่วนที่ต้องการให้มี ประสิทธิภาพและคุณภาพ ในการใช้หลักสูตร 3. มีการนิเทศ และ ประเมินผลการสอนของ ครู	1. มีการกำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ ของครูให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ 2. มีการกำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ ของครูให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์อย่างต่อเนื่อง 3. นิเทศ กำกับ ติดตาม สนับสนุน ให้ข้อเสนอแนะ	1. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลิตกันนิเทศ ตั้งแต่ กิจกรรมการนำเข้าสู่ บทเรียน การดำเนินการ สอน การสรุป และการ ประเมินผล มีการสังเกต พฤติกรรมการสอน การมี ส่วนร่วม 2. นิเทศภายในโดยฝ่าย วิชาการของโรงเรียน และ หัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้ พุดคุย และสังเกต การสอน	1. จัดให้มีการนิเทศ ติดตามผลการเรียนการ สอนโดยผู้บริหารนำผล การประเมิน ผลการนิเทศ ไปพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการ เรียนรู้อย่างแท้จริง 2. สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม เพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพการจัดการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลิตกันนิเทศ ตั้งแต่ กิจกรรมการนำเข้าสู่ บทเรียน การดำเนินการ สอน การสรุป และการ ประเมินผล มีการสังเกต พฤติกรรมการสอน การมี ส่วนร่วม 2. กัลยาณมิตร พุดคุย สังเกตการสอน	การนิเทศ การดำเนินการ ทุกภูมิภาคพบว่า ครูกลุ่ม สาระการเรียนรู้ผลิตกัน นิเทศ ตั้งแต่กิจกรรมการ นำเข้าสู่บทเรียน การ ดำเนินการสอน การสรุป และการประเมินผล มี การสังเกตพฤติกรรมการ สอน การมีส่วนร่วม และ พบว่าใช้รูปแบบการนิเทศ แบบกัลยาณมิตร และ นิเทศภายในโดยฝ่าย วิชาการของโรงเรียน และ หัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้แต่พบว่าในภาค กลางมีการนิเทศเพื่อการ ประเมินผลการสอนของ ครู
การให้คำปรึกษา	-	จัดให้มีบุคลากรประจำ แหล่งเรียนรู้เพื่อให้	1. ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	-	1. ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	การให้คำปรึกษา แนะนำการดำเนินการ

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
		คำแนะนำในการเรียนรู้ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ เพียงพอในการฝึกฝน ทักษะความชำนาญ	2. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ การเรียนการสอน และ เครื่องมือวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้		2. ให้คำปรึกษา การเรียน การสอน และเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้	ส่วนใหญ่พบว่าการให้ ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการเรียนการ สอน เครื่องมือวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้
การเป็นพี่เลี้ยง	-	-	1. ประสานงานภูมิปัญญา ท้องถิ่น ให้คำแนะนำตาม ความต้องการท้องถิ่น	-	1. การประสานงานภูมิ ปัญญาท้องถิ่น แนะนำ ตามความต้องการท้องถิ่น	การเป็นพี่เลี้ยง การ ดำเนินการพบว่าการ ประสานงาน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และให้ คำแนะนำตามความ ต้องการท้องถิ่น
การจัดการความรู้	-	-	1. ยังไม่ได้ดำเนินการกับ ต่างสถาบัน แต่มี KM ของ โรงเรียน	-	1. ร่วมกับ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราช ภัฏกาฬสินธุ์	การทำ KM ส่วนใหญ่ พบว่ายังไม่มี การดำเนินการ
การจัดทำหลักสูตรที่ เกี่ยวข้อง/บูรณาการ อาชีพ	1. บูรณาการการเรียนรู้ กับรายวิชาพื้นฐาน 2. จัดทำเป็นหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี รายวิชาผ้าบาติก	1. จัดทำเป็นหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติมด้านอาชีพ ท้องถิ่น 2. จัดทำเป็นหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติมด้านอาชีพ ท้องถิ่น (กลองยาว) 3. ดำเนินการจัดทำ หลักสูตร โดยจัดทำเป็น	1. บูรณาการในรายวิชา พื้นฐาน 2. บูรณาการในกลุ่มสาระ พื้นฐาน	1. จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและ เทคโนโลยี ระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 1- 3 2. จัดทำหลักสูตรเป็น รายวิชาเพิ่มเติม 3. บูรณาการในรายวิชา	1. มีการบูรณาการ	การจัดทำหลักสูตรที่ เกี่ยวข้อง/บูรณาการ อาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ มีการบูรณาการทั้งใน รายวิชาพื้นฐาน และ จัดทำเป็นรายวิชา เพิ่มเติม ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพ

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
		รายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีคือ การปลูกพืชไฮโดรโปนิกส์ และการเพาะเห็ด นางฟ้า 4. จัดทำหลักสูตรเป็นรายวิชาเพิ่มเติม		พื้นฐาน 4. บูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน และจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมด้วย 5. ในระดับประถมศึกษา วิชาชีวส่วนใหญ่จะบูรณาการเข้ากับรายวิชาพื้นฐาน โดยมีการสอนให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น ด้านอาชีพท้องถิ่น เช่นการทำข้าวแคบ การทำลอดช่องเค็ม ที่เป็นอาชีพของท้องถิ่น ครูพานักเรียนไปศึกษาถึงแหล่งที่ทำในท้องถิ่น ในระดับมัธยมศึกษา จะจัดสอนงานอาชีพเป็นรายวิชาเพิ่มเติม โดยให้นักเรียนได้เลือกเรียนอาชีพอย่างหลากหลาย ซึ่งโรงเรียนมีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับวิทยาลัยสารพัดช่างอุตรดิตถ์ นำนักเรียน ม.1		และเทคโนโลยี โดยมีการสอนให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพท้องถิ่นกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
				-ม.3 ไปเรียนร่วมกับ วิทยาลัยสารพัดช่างโดยม. 1 ไปภาคบ่ายวันจันทร์ ม. 2 ไปภาคบ่ายวันศุกร์ ม.3 ไปเรียนภาคบ่ายวันพุธ วิชาที่นักเรียนสามารถ เลือกเรียนที่วิทยาลัย สารพัดช่างมีหลากหลาย เช่น ช่างซ่อม เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน คอมพิวเตอร์เพื่องาน อาชีพ เครื่องประดับจาก ผ้า เชือก และริบบิ้น ช่อม ประกอบคอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น นวดแผนไทย ช่างตัดสติก เกอร์ เค้กแต่งหน้าเค้ก เพื่ออาชีพ ช่างยนต์ เบื้องต้น ของชำร่วยและ ของที่ระลึก การวาดภาพ การ์ตูน และนักเรียนที่ เลือกเรียนวิชาปึกหน้า หมอนลายโบราณ ก็จะนำ นักเรียนไปเรียนกับครูภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ส่วนบาง		

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
				รายวิชาที่สอนในโรงเรียน เช่น มัคคุเทศก์ วิชาช่าง ประดิษฐ์ ช่างเสริมสวย ขนมเบเกอรี่ ช่างแคบข้าว พันผัก 6. บูรณาการในรายวิชา การพื้นฐาน 8 สารการ เรียนรู้ และ กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน		
การติดตามผล (การ ประเมินผล)การใช้ กรอบแผนการจัด การศึกษาตลอดชีวิตมุ่ง สู่ความเป็นเลิศด้าน อาชีพท้องถิ่น	-	-	-	-	-	ไม่มีข้อมูล
การประสานงานกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ แหล่งเรียนรู้/เทศบาล	ไม่มีการประสานงานกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากไม่ได้จัดให้มีภูมิ ปัญญาท้องถิ่น มาช่วย สอน	1. ไม่มีการประสานงาน กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจาก บุคลากรของ โรงเรียนมีความรู้ ความสามารถด้านกลอง ยาวอยู่แล้ว 2. ประสานงานกับปราชญ์ ชาวบ้านเป็นวิทยากร และ ประสานแหล่งวิทยากร เพื่อการเรียนรู้	1. ประสานงานร่วมกับ วิทยาลัยการอาชีพตรัง	ทางโรงเรียนจะเข้าร่วม ประชุมกับทางวิทยาลัย ก่อนที่จะเปิดเรียนในแต่ละ ภาคเรียน โดยวิทยาลัย จะแจ้งว่าในภาคเรียนนั้นๆ จะเปิดสอนในรายวิชา ใดบ้าง แล้วโรงเรียนก็จะ ประชุมนักเรียน โดยนำ รายวิชาทั้งหมดที่เปิดเป็น วิชาเพิ่มเติมทั้งหมดของ	1. มีการประสานงานกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	การประสานงานกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น/แหล่ง เรียนรู้/เทศบาล พบว่า ภาคเหนือ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้สถานศึกษามี การประสานงานร่วมกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สถาบันที่มีการเรียนการ สอนด้านอาชีพ เช่น

การบริหารจัดการ หลักสูตร	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
				วิทยาลัยสารพัดช่าง วิชาที่ ไปเรียนกับครูภูมิปัญญา ท้องถิ่น และวิชาที่ โรงเรียนเปิดสอนเอง แล้ว ให้นักเรียนลงทะเลเบียน เลือกเรียน จากนั้นจึง แต่งตั้งครูที่จะเป็นพี่เลี้ยง ในการดูแลนักเรียนนำ นักเรียนไปเรียนตามวัน เวลาที่กำหนด เมื่อสิ้นภาค เรียนทางวิทยาลัยจะแจ้ง ผลการเรียนมายังโรงเรียน		วิทยาลัยสารพัดช่าง รวมทั้งประสานงานกับ แหล่งวิทยาการเพื่อการ เรียนรู้ แต่ก็พบว่าใน ภาคกลางมีโรงเรียนที่ไม่ มีการประสานงานกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากไม่ได้จัดให้มีภูมิ ปัญญาท้องถิ่น มาช่วย สอน
อื่นๆ	-	-	1. เทศบาลมีการประชุม เพื่อให้คำแนะนำ และ เสนอแนวทางให้กับ โรงเรียนในการดำเนินงาน	-	-	เทศบาลมีการประชุม เพื่อให้คำแนะนำและ เสนอแนวทางให้กับ โรงเรียนในการ ดำเนินงานไม่มีการ ประสานงานกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น เนื่องจาก ไม่ได้จัดให้มีภูมิปัญญา ท้องถิ่น มาช่วยสอน

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการดำเนินการด้านการบริหารจัดการหลักสูตรจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ และนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน อาชีพท้องถิ่นไปใช้ การดำเนินการส่วนใหญ่พบว่า 1) มีการจัดประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชนท้องถิ่นเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจร่วมกันให้ชัดเจน 2) มีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพท้องถิ่นให้นักเรียน 3) มีการสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นคุณค่า ในเรื่องของอาชีพ 4) มีการขยายผลด้านอาชีพให้หลากหลาย 5) มีการบูรณาการการเรียนรู้กับ รายวิชาพื้นฐาน 6) มีการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้กับนักเรียน นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการลงมือปฏิบัติเป็นอย่างดี

ด้านการนิเทศการดำเนินการทุกภูมิภาค พบว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนกัน นิเทศ ตั้งแต่กิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน การดำเนินการสอน การสรุป และการประเมินผล มีการ สังเกตพฤติกรรมการสอน การมีส่วนร่วม และพบว่าใช้รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และนิเทศ ภายในโดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แต่พบว่าในภาคกลางมีการนิเทศ เพื่อการประเมินผลการสอนของครู

ด้านการให้คำปรึกษา แนะนำการดำเนินการส่วนใหญ่พบว่าการให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการ เป็น พี่เลี้ยง พบว่า มีการประสานงานภูมิปัญญาท้องถิ่นและให้คำแนะนำตามความต้องการท้องถิ่น

ด้านการจัดการความรู้ (KM) ส่วนใหญ่พบว่ายังไม่มีการดำเนินการ

ด้านการจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง/บูรณาการอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีการบูรณาการทั้งใน รายวิชาพื้นฐาน และจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยมีการสอนให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพท้องถิ่นกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแหล่ง เรียนรู้ท้องถิ่น

ด้านการประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งเรียนรู้/เทศบาล พบว่า ภาคเหนือ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ สถานศึกษามีการประสานงานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถาบัน ที่มีการเรียนการสอนด้านอาชีพ เช่น วิทยาลัยสารพัดช่าง รวมทั้งประสานงานกับแหล่งวิทยาการเพื่อ การเรียนรู้ แต่ก็พบว่าในภาคกลางมีโรงเรียนที่ไม่มีการประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจาก ไม่ได้จัดให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน

1.3 ผลการดำเนินงานแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพ

จากการติดตามผลโดยใช้ระบบการเป็นพี่เลี้ยงติดตามช่วยเหลือ (mentoring and coaching) การดำเนินงานแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพผลปรากฏดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการดำเนินการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพ

การจัดการเรียนการสอนอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์การดำเนินการ
การออกแบบ และจัดทำหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้	1. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมช่างขนมอบช่างอาหารนานาชาติ การปลูกพืชไร่นา 2. เขียนแผนบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานคือวิชา นาฏศิลป์ ได้แก่ ระบาย ทวารวดีและการทำเทียนเจล 3. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้/ชุมนุม การผูกผ้าระบาย สวยงาม ชุมนุมการพับผ้าขนหนูเป็นรูปสัตว์ เพื่อจัดทำเป็นของชำร่วยและชุมนุมดนตรีจัดการเรียนรู้ในเรื่องไวโอลิน กีตาร์ และการขับร้องประสานเสียง 4. จัดทำแผนการเรียนรู้ที่มี	1. มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ทั้งสิ้นจำนวน 10 แผน ตามแบบที่กำหนดและในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนได้บรรจุ แหล่งการเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนวิธีการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ครูสามารถนำไปจัดกิจกรรมที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี 2. จัดทำแผนการเรียนรู้ การสอน ใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ (K) มีทักษะในการเรียนรู้ (P) และมีจิตสำนึกความภาคภูมิใจในทรัพยากรท้องถิ่น (A) 3. การจัดทำแผนการ	1. มีครบทุกวิชา ทั้งรายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2. ใช้การออกแบบ Backward design 3. ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Backward design สอดคล้องกับตัวหลักสูตร และมีโครงการนิเทศภายใน	-	1. สอดคล้องกับหลักสูตร 2. มีโครงการนิเทศภายในภาคเรียนละ 2 ครั้ง สอดคล้องกับหลักสูตร	การออกแบบ และจัดทำหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่ามีการดำเนินการ สอดคล้องกับหลักสูตร และครบทุกรายวิชา โดยใช้รูปแบบ Backward design ในการออกแบบหน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้ และมีโครงการนิเทศภายใน โดยในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ละแผนบรรจุ แหล่งการเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนวิธีการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ครูสามารถนำไปจัดกิจกรรมที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้ โดยใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ (K) มีทักษะในการเรียนรู้ (P) และมีจิตสำนึกความภาคภูมิใจในทรัพยากรท้องถิ่น (A) จึงเห็นว่าในการจัดทำแผนการเรียนรู้ต้องเขียนส่วนประกอบสำคัญให้ครบถ้วน เช่น ผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการเรียน การสอนอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
	ส่วนประกอบสำคัญ ครบถ้วน เช่น ผลการ เรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่ง เรียนรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น 5. ครูจัดทำแผนการ จัดการเรียนรู้โดยยึด หลักการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ มีกระบวนการ เรียนรู้ เน้นการเรียนรู้ ด้วยตนเองเป็นหลัก มี การจัดการเรียนรู้ที่ หลากหลาย มีสื่อและ แหล่งเรียนรู้ การ วัดผลและประเมินผล ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	สอน จัดหาจัดทำสื่อ การสอน กำหนดแหล่ง ศึกษาหาความรู้				
การจัดการเรียน การสอน	1. จัดกิจกรรมการ เรียนรู้อาชีพใน ท้องถิ่นร่วมกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. เชิญภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีความรู้และ	1. มีกิจกรรมชุมนุม รักษณตรีไทยโดย บรรจุเนื้อหาของกลอง ยาวเป็นส่วนหนึ่งใน ชุมนุมดังกล่าว เพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้	1. มีทั้งสอดแทรก และจัดเป็นรายวิชา เพิ่มเติม โดยเน้นการ มีส่วนร่วม และการ ปฏิบัติกิจกรรม 2. รูปแบบการเรียน	1. กำหนดชั่วโมงเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน) กิจกรรมการเรียนการ สอน เน้นทักษะการ เรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้	1. เน้นการมีส่วนร่วมกับ ชุมชน	การจัดการเรียนการสอน พบว่าเน้นการมี ส่วนร่วมกับชุมชนโดยมีวิทยากรจาก ภายนอกมาสอน และใช้รูปแบบการเรียน การสอนเน้นทักษะปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ใน ภาคเหนือ และภาคกลาง พบว่า มีการ จัดการเรียนการสอนที่ครูมีภาระวิเคราะห

การจัดการเรียนการสอนอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์การดำเนินการ
	ประสบการณ์มาช่วยสอน 3. ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนการสอน	และฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในรายวิชาเพิ่มเติม 2. ครั้งแรกเน้นการให้ความรู้เชิงทฤษฎี และทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้การทำขนมจีนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เริ่มสอนรายวิชาเพิ่มเติมนี้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2557 ซึ่งเน้นทักษะการลงมือปฏิบัติทำเส้นขนมจีนเอง โดยอยู่ในความควบคุมของครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะเริ่มในปีการศึกษา 2558 ซึ่งเน้นทักษะการลงมือปฏิบัติทำน้ายาต่างๆ โดยอยู่ในความควบคุมของ	การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davie’s Instructional Model for Psychomotor Domain) 3. เน้นการมีส่วนร่วม กับชุมชนมีวิทยากรจากภายนอกมาสอนการจัดดอกไม้	ปฏิบัติจริงในห้องเรียนจากแหล่งเรียนรู้ /ชุมชน และวิทยากรภายนอกสถานศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนยังมีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้ศึกษาเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติการจัดทำตุ๊กตาคอม ขนมหอยหยุดราชการ 2. ดำเนินการสอนอาชีพตามกลุ่มสนใจของนักเรียนโดยมีครูที่มีความรู้และความสามารถเฉพาะตน โดยเปิดเป็นชมรม ให้นักเรียนเรียนสัปดาห์ละชั่วโมง ครูผู้สอนเป็นผู้วางแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เองตามความถนัดของตนเอง		ผู้เรียนเพื่อเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และเน้นการปฏิบัติจริง เน้นทักษะการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในห้องเรียนจากแหล่งเรียนรู้ /ชุมชน และวิทยากรภายนอกสถานศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนยังมีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้ศึกษาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการได้ และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

การจัดการเรียน การสอนอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
		ครูผู้สอนและปราชญ์ ชาวบ้าน		เป็นส่วนใหญ่ นักเรียน จะได้รับการฝึกทักษะ เพียงระยะสั้นๆ 3. เน้นการเรียนรู้จาก การปฏิบัติจริง เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดทักษะและ ความสามารถในอาชีพที่ เรียน และให้ ความสำคัญกับการ สร้างสรรค์		
ภูมิปัญญา ท้องถิ่น/แหล่ง เรียนรู้/มีส่วนร่วม ในการจัดการ เรียนการสอน	1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ แหล่งเรียนรู้/ที่มีส่วน ร่วมในการจัดการ เรียนการสอน ได้แก่ 1) อุทยานการอาชีพ มูลนิธิชัยพัฒนา เรียนรู้เรื่องการพับ ผ้าขนหนูเป็นรูปสัตว์ 2) วิทยาลัย อาชีวศึกษานครปฐม เรียนรู้ในรายวิชาช่าง ขนมอบและช่าง อาหารนานาชาติ 3) วัดเสนาหา จ. นครปฐม เรียนรู้เรื่อง	1. เชิญภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีความรู้ความ ชำนาญและเชี่ยวชาญ ด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์ มาถ่ายทอด ความรู้ให้กับนักเรียน จัดการเรียนการสอนใน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชุมนุม คิดเพิ่ม เต็มคำ พัฒนาผลิตภัณฑ์) 2. ใช้แหล่งเรียนรู้ ภายในโรงเรียนเป็น หลัก โดยจัดทำแหล่ง เรียนรู้เรื่องกลองยาวไว้	1. จัดร่วมกับวิทยาลัย การอาชีพ 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ แหล่งเรียนรู้/มีส่วน ร่วมในการจัดการ เรียนการสอน 3. ร้านเอส เอส หน้า โรงพยาบาลกรุงเทพ	1. โรงเรียนได้เชิญ วิทยากรท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ บริเวณโรงเรียนเข้าสอน นักเรียนใน กิจกรรม ต่างๆ เช่น การแกะสลัก ไม้ การเดินเส้นลาย เครื่องไม้ การทำอาหาร พื้นเมือง (อาหารคาว อาหารหวาน) การปั้น ดิน ดนตรีพื้นเมือง ฟ้อน พื้นเมือง มัคคุเทศก์น้อย 2. เชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่น จาก สถานประกอบการและ	-	ภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งเรียนรู้/มีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ แล้วจะมีการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วน ร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น มีการ จัดร่วมกับวิทยาลัยการอาชีพต่างๆ หรืออาจ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความ ชำนาญและเชี่ยวชาญด้านการ ผลิต มา ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน จัดการเรียน การสอนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยอาจ ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียนตามความเหมาะสม

การจัดการเรียน การสอนอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
	การผูกผ้าระบาย สวยงาม 4) มุลนิธิหลวงพ่อบุ วัดไผ่ล้อม เรียนรู้ เกี่ยวกับนาฏศิลป์ 5) โรงเรียนดนตรี นครปฐม เรียนรู้ใน เรื่องกีตาร์ ไวโอลิน และการขับร้อง ประสานเสียง 2. เชิญภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีความรู้และ ประสบการณ์มาช่วย สอน 3. มีการกำหนดแหล่ง เรียนรู้ทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียน 4. มีการใช้แหล่ง เรียนรู้ภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียน เช่น การนำเสนอตัวอย่าง ผลงานที่เป็นของจริง ให้นักเรียนได้ดู การไปสอบถามจาก	ในโรงเรียนประกอบกับ โรงเรียนมีภูมิปัญญา ท้องถิ่นซึ่งเป็นบุคลากร ของโรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนและบุคคล ทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ และฝึกฝนทักษะด้าน กลองยาวในช่วงพัก กลางวัน หลังเลิกเรียน วันหยุดราชการ และ ช่วงปิดภาคเรียน 3. สถานศึกษาได้ ประสานไปยังศูนย์ เรียนรู้ชุมชนบ้านนา เกลือ หมู่ 1 และ บริษัท โตโยต้า อุตสาหกรรม จำกัด เพื่อขอสนับสนุนแปลง สาธิตการปลูกพืช ไฮโดรโปนิกส์ จำนวน 13 แปลง โรงเพาะ		สถานศึกษาวิชาชีพ เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษา		

การจัดการเรียน การสอนอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
	แหล่งผลิตโดยตรง	เมล็ดพันธุ์ผักสำหรับ ปลูกพืช ไฮโดรโปนิกส์ จำนวน 1 โรงเรือน พร้อมทีมวิทยากรมาให้ ความรู้กับครู นักเรียน ในเบื้องต้น และ โรงเรียนได้สร้างโรง เพาะเห็ดขึ้นภายใน โรงเรียนจำนวน 1 โรงเรือน เพื่อใช้เป็น แหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน 4. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้				

จากตารางที่ 10 พบว่า ผลการดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีพเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบ และจัดทำหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่ามีการดำเนินการสอดคล้องกับหลักสูตร และครบทุกรายวิชา โดยใช้รูปแบบ Backward design ในการออกแบบหน่วย และแผนการจัดการเรียนรู้ และมีโครงการนิเทศภายใน โดยในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนบรรจุแหล่งการเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนวิธีการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้ครูสามารถนำไปจัดกิจกรรมที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้ โดยใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ (K) มีทักษะในการเรียนรู้ (P) และมีจิตสำนึกความภาคภูมิใจในทรัพยากรท้องถิ่น (A) จึงเห็นว่าในการจัดทำแผนการเรียนรู้ต้องเขียนส่วนประกอบสำคัญให้ครบถ้วน เช่น ผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าเน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยมีวิทยากรจากภายนอก มาสอน และใช้รูปแบบการเรียนการสอนเน้นทักษะปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ในภาคเหนือ และภาคกลาง พบว่า มีการจัดการเรียนการสอนที่ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อเตรียมการวางแผนการจัดการเรียน การสอน และเน้นการปฏิบัติจริงเน้นทักษะการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในห้องเรียนจากแหล่ง เรียนรู้ /ชุมชน และวิทยากรภายนอกสถานศึกษานอกจากนี้โรงเรียนยังมีแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษา ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนได้ศึกษา เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการได้และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งเรียนรู้/มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่แล้ว จะมีการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น มีการจัดร่วมกับวิทยาลัย การอาชีพต่างๆ หรืออาจเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความชำนาญและเชี่ยวชาญด้านการ ผลิต มาถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนจัดการเรียนการสอนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยอาจใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนตามความเหมาะสม

1.4 ผลการดำเนินงานแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ด้าน การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

จากการติดตามผลโดยระบบการเป็นพี่เลี้ยงติดตามช่วยเหลือ (Mentoring and coaching) การดำเนินงานแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เกี่ยวกับ การวัด และประเมินผลการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ผลปรากฏดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการดำเนินการด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ

การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ เกี่ยวกับอาชีพ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผลการสังเคราะห์ การดำเนินการ
ออกแบบ และพัฒนา เครื่องมือการจัดการ เรียนรู้	1. มีการออกแบบ เครื่องมือวัดและ ประเมินผล	1. ออกแบบเครื่องมือ วิธีการวัดและประเมินผล	1. มีการประเมินผลโดย ใช้เกณฑ์ระดับคุณภาพ Rubrics แต่ไม่สมบูรณ์ 2. มีการออกแบบและ พัฒนาเครื่องมือ มีเกณฑ์ การประเมินที่ชัดเจน เน้นการประเมินการ ปฏิบัติ ชื่นงานและภาระ งาน	1. มีการออกแบบ เครื่องมือพร้อมเกณฑ์ ประเมินภาคปฏิบัติ ชิ้นงาน ภาระงาน 2. มีการกำหนดเกณฑ์ ระดับคุณภาพ (Rubrics) แยกในแต่ละประเด็นกา ประเมินอย่างชัดเจน	1. มีการออกแบบและ พัฒนาเครื่องมือการ จัดการเรียนรู้	ออกแบบ และพัฒนา เครื่องมือการจัดการ เรียนรู้ พบว่า มีการ ออกแบบและพัฒนา เครื่องมือการจัดการ เรียนรู้แบบRubrics ที่เน้น การประเมินการปฏิบัติ ชิ้นงานและภาระงาน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ แหล่งเรียนรู้/มีส่วนร่วม ในการประเมินผล	1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นมี ส่วนร่วมในการ ประเมินผล กับครู และ ผู้รู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง 2. วัดผลประเมินผลตาม สภาพจริง	1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นมี ส่วนร่วมในการ ประเมินผลผู้เรียนร่วมกับ ครู	1. โดยการสืบค้นข้อมูล จาก Internet 2. มีการประเมินโดยภูมิ ปัญญา	1. ภูมิปัญญา/ชุมชน มี ส่วนร่วมในการ ประเมินผลร่วมกับครู 2. มีการวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง	1. เรียนรู้โดยการสืบค้น ข้อมูลจาก Internet 2. มีการประเมินโดยภูมิ ปัญญา และดำเนินการ ประเมินผลตามโครงการ SBMLD	ภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่ง เรียนรู้/มีส่วนร่วมในการ ประเมินผล พบว่า มีการ เรียนรู้ โดยการสืบค้น ข้อมูลจาก Internet มี การประเมินร่วมกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และ ดำเนินการตามโครงการ SBMLD

จากตารางที่ 11 พบว่าผลการดำเนินการด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ จำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ พบว่ามีการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้วยเกณฑ์ระดับคุณภาพ (Rubrics) ที่เน้นการประเมินการปฏิบัติ ชิ้นงานและภาระงาน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งเรียนรู้/มีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า มีการเรียนรู้โดยการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (Internet) มีการประเมินร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และดำเนินการตามโครงการ SBMLD ครูประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อนำผลการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน

1.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อนำไปปรับใช้ทั่วประเทศต่อไป พบว่า

1. ควรเพิ่มเทคนิคการสอนและการประเมินในเล่มแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อจะให้เห็นการสอนและการประเมินดำเนินการไปด้วยกัน

2. เอกสารแนวทางฯ ดีทั้ง 3 เล่ม ควรเพิ่มเทคนิควิธีสอน และเครื่องมือประเมินให้อยู่ในเล่มแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน ส่วนเล่มแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นเครื่องมือการประเมินการปฏิบัติ และการประเมินตามสภาพจริง

3. เอกสารแนวทางฯ ควรมีตัวอย่างเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมทั้งเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมได้

4. เอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แบบประเมิน /แบบสอบถาม/สามารถนำไปใช้ได้ หากมีการระบุผู้ใช้แบบประเมินให้ชัดเจน เช่น ผู้บริหาร/ผู้นิเทศก์/ครูผู้สอน/นักเรียน และเพิ่มเกณฑ์การประเมิน

5. เอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกณฑ์การประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ หน้า 62 รายละเอียดระดับคุณภาพยังไม่ครบควรเพิ่มเติมให้ครบ

6. เอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบบประเมิน/แบบสอบถาม/แบบสังเกตพฤติกรรม ให้สามารถปรับรายการประเมินได้ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนและบริบทของแต่ละโรงเรียน

7. เอกสารแนวทางฯ ทั้ง 3 เล่ม ควรมีตัวอย่างที่ครอบคลุมกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ครบทั้ง 5 ด้าน

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

จากการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์คุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	ภาคกลาง (N=11)			ภาคตะวันออก (N=10)			ภาคใต้ (N=12)			ภาคเหนือ (N=11)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(N=12)			รวมทุกภาค (N=56)	แปลความ	ลำดับ
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ			
1. องค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้	5	4.66	.50	93.20	4.11	.92	82.20	4.11	.92	82.20	4.26	.51	85.20	4.27	.78	85.40	85.60	ดี	9
2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้	3	2.77	.44	92.33	2.88	.33	96.00	2.88	.33	96.00	2.50	.53	83.33	2.72	.46	90.67	91.80	ดีมาก	5
3. สารสำคัญ	5	4.44	.52	88.80	4.00	1.22	80.00	4.00	1.22	80.00	4.75	.46	95.00	3.81	.87	76.20	86.40	ดี	8
4. สารการเรียนรู้	3	2.66	.50	88.67	2.88	.33	96.00	2.88	.33	96.00	2.50	.53	83.33	2.54	.52	84.67	89.87	ดี	6
5. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน	3	2.77	.44	92.33	3.00	.00	100.00	3.00	.00	100.00	3.00	.00	100.00	2.63	.50	87.67	95.33	ดีมาก	1
6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	3	2.77	.44	92.33	3.00	.00	100.00	3.00	.00	100.00	2.87	.35	95.67	2.63	.50	87.67	95.13	ดีมาก	2
7. ภาระงาน/ชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้	3	2.66	.50	88.67	2.88	.33	96.00	2.88	.33	96.00	2.87	.35	95.67	2.63	.50	87.67	92.94	ดีมาก	4
8. การวัดและประเมินผล	3	2.66	.50	88.67	2.88	.33	96.00	2.88	.33	96.00	3.00	.00	100.00	2.72	.46	90.67	93.73	ดีมาก	3
9. กิจกรรมการเรียนรู้	5	4.22	.66	84.40	4.00	.86	80.00	4.00	.86	80.00	4.87	.35	97.40	4.33	.80	86.60	88.88	ดี	7
				98.93			91.80			94.45			92.84			86.36	91.08	ดีมาก	

จากตารางที่ 12 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (เฉลี่ยร้อยละ 91.08) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ “ระบุสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน” (95.33) รองลงมาคือ ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (95.13) และการวัดและประเมินผล (93.73) ตามลำดับ

เมื่อจำแนกวิเคราะห์เป็นรายภาค ภาคกลางพบว่าผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (เฉลี่ยร้อยละ 98.93) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ “องค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้” (93.20) รองลงมาคือ “มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้” “สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน” และ “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” เท่ากัน (92.33)

ในส่วนของภาคตะวันออกพบว่าผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (เฉลี่ยร้อยละ 91.80) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ “สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน” และ “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” เท่ากัน (100.00) รองลงมาคือ “มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้” “สาระการเรียนรู้” “ภาระงาน/ชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้” และ “การวัดและประเมินผล” (96.00)

เมื่อพิจารณาภาคใต้พบว่า ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (เฉลี่ยร้อยละ 94.45) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ “สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน” และ “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” เท่ากัน (100.00) รองลงมาคือ “มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้” “สาระการเรียนรู้” “ภาระงาน/ชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้” และ “การวัดและประเมินผล” (96.00)

ในส่วนของภาคเหนือพบว่าผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (เฉลี่ยร้อยละ 92.84) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ “สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน” และ “การวัดและประเมินผล” (100.00) รองลงมาคือ “กิจกรรมการเรียนรู้” (97.40) และ “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” “ภาระงาน/ชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้” (95.67) ตามลำดับ

นอกจากนี้ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองในภาพรวมอยู่ในระดับดี (เฉลี่ยร้อยละ 86.36) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ “มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้” และ “การวัดและประเมินผล” เท่ากัน (90.67) รองลงมาคือ “สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน” “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” “ภาระงาน/ชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้” เท่ากัน (87.67)

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ในโครงการวิจัยการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้รอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพพฤติกรรมจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอน

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=7)			ภาคตะวันออก (N=5)			ภาคใต้ (N=10)			ภาคเหนือ (N=6)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=9)			รวม (N=37)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. เลือกใช้เทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ด้านอาชีพ	3.86	.90	มาก	4.60	.55	มากที่สุด	4.30	.48	มาก	5.00	.00	มากที่สุด	3.89	.78	มาก	4.27	.73	มาก
2. ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและคุ้มค่า	4.00	1.00	มาก	4.40	.55	มาก	4.30	.48	มาก	5.00	.00	มากที่สุด	3.78	1.09	มาก	4.24	.83	มาก
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง	4.43	.79	มาก	4.60	.55	มากที่สุด	4.80	.42	มากที่สุด	5.00	.00	มากที่สุด	3.67	1.32	มาก	4.46	.90	มาก
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตามศักยภาพ	4.14	1.21	มาก	4.60	.55	มากที่สุด	4.60	.70	มากที่สุด	5.00	.00	มากที่สุด	3.67	1.41	มาก	4.35	1.03	มาก

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=7)			ภาคตะวันออก (N=5)			ภาคใต้ (N=10)			ภาคเหนือ (N=6)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=9)			รวม (N=37)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
5.ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด	4.14	.90	มาก	4.20	.45	มาก	3.80	.79	มาก	4.67	.52	มากที่สุด	3.33	1.41	ปานกลาง	3.95	1.00	มาก
6. เลือกใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.00	1.15	มาก	4.20	.84	มาก	4.30	.67	มาก	4.83	.41	มากที่สุด	3.33	1.41	ปานกลาง	4.08	1.06	มาก
7. ใช้กลวิธีที่หลากหลายในการจูงใจและให้กำลังใจผู้เรียนอย่างทั่วถึง	4.00	1.15	มาก	4.60	.55	มากที่สุด	4.20	.63	มาก	4.83	.41	มากที่สุด	3.67	1.22	มาก	4.19	.94	มาก
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น	4.29	1.11	มาก	4.80	.45	มากที่สุด	4.80	.42	มากที่สุด	4.50	.84	มากที่สุด	3.78	1.20	มาก	4.41	.93	มาก
9. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.00	1.15	มาก	4.40	.55	มาก	4.30	.48	มาก	4.50	.84	มากที่สุด	3.56	1.24	มาก	4.11	.94	มาก
10. ใช้การวัดและประเมินผลสอดคล้องครอบคลุมจุดประสงค์ และ	4.14	.90	มาก	4.40	.55	มาก	4.60	.52	มากที่สุด	4.83	.41	มากที่สุด	3.67	1.41	มาก	4.30	.94	มาก

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=7)			ภาคตะวันออก (N=5)			ภาคใต้ (N=10)			ภาคเหนือ (N=6)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=9)			รวม (N=37)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
เนื้อหา																		
11. แจ้งผลการวัดและประเมินผลให้แก่ผู้เรียน	3.71	1.11	มาก	4.60	.55	มากที่สุด	4.60	.52	มากที่สุด	4.67	.52	มากที่สุด	3.67	1.41	มาก	4.22	1.00	มาก
รวม	4.06	.85□	มาก	4.49	.34□	มาก	4.42	.31□	มาก	4.80	.31□	มากที่สุด	3.64	1.19□	มาก	4.23	.81□	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพทั้ง 20 โรงเรียน ใน 5 ภาคพบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครู โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า “จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง” (4.46) รองลงมาคือ “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น” (4.41) และ “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตามศักยภาพ” (4.35) ตามลำดับ

เมื่อจำแนกวิเคราะห์เป็นรายภาค ในส่วนของภาคกลางพบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอนโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า “จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.43) รองลงมาคือ “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น” (4.29) และ “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตามศักยภาพ” “ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด” และ “ใช้การวัดและประเมินผลสอดคล้องครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหา” เท่ากัน (4.14)

ในส่วนของภาคตะวันออกพบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอนโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.80) รองลงมาคือ “เลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ด้านอาชีพ” “จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง” “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตามศักยภาพ” “ใช้กลวิธีที่หลากหลายในการจูงใจและให้กำลังใจผู้เรียนอย่างทั่วถึงและแจ้งผลการวัดและประเมินผลให้แก่ผู้เรียน” เท่ากัน (4.60)

เมื่อพิจารณาภาคใต้พบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอนโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า “จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง” และ “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .42) รองลงมาคือ “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตามศักยภาพ” “ใช้การวัดและประเมินผลสอดคล้องครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหา” และ “แจ้งผลการวัดและประเมินผลให้แก่ผู้เรียน” เท่ากัน (4.60)

ในส่วนของภาคเหนือพบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอนโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า “เลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ด้านอาชีพ” “ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมและคุ้มค่า” “จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง” “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตามศักยภาพ” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (5.00) รองลงมาคือ “การเลือกใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่

เหมาะสม” “การใช้กลวิธีที่หลากหลายในการจูงใจและให้กำลังใจผู้เรียนอย่างทั่วถึง” และ “และใช้การวัดและประเมินผลสอดคล้องครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหา” เท่ากัน (4.83)

นอกจากนี้ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอนโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า “เลือกใช้เทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ด้านอาชีพ” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (3.89) รองลงมาคือ “ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมและคุ้มค่า” และ “เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น” เท่ากัน (3.78)

นอกจากนี้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ยังพบว่าพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ยังคงเน้นการจัดการเรียนรู้โดยครูเป็นสำคัญ โดยเน้นการบรรยายให้ความรู้ ขาดสื่อและนวัตกรรมมาประกอบการจัดการเรียนการสอน

4. ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=8)			ภาคตะวันออก (N=7)			ภาคใต้ (N=7)			ภาคเหนือ (N=9)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=11)			รวม (N=42)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1 มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน	2.50	.53	ดีมาก	2.57	.53	ดีมาก	2.86	.38	ดีมาก	2.33	1.32	ดี	2.09	1.14	ดี	2.43	.91	ดี
2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร/เนื้อหาวิชา	1.63	1.41	ดี	2.43	.53	ดี	2.86	.38	ดีมาก	2.89	.33	ดีมาก	2.18	1.17	ดี	2.38	.99	ดี
3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง	1.38	1.19	พอใช้	2.29	.49	ดี	2.57	.53	ดีมาก	2.67	.50	ดีมาก	2.45	.93	ดี	2.29	.89	ดี
4 มีการสร้างตารางกำหนดแผนผังเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	1.13	1.25	พอใช้	2.29	.49	ดี	2.00	.00	ดี	1.67	1.32	ดี	1.55	1.51	ดี	1.69	1.16	ดี
5 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการ	1.63	1.19	ดี	2.57	.53	ดีมาก	2.57	.53	ดีมาก	2.67	1.00	ดีมาก	1.45	1.44	พอใช้	2.12	1.15	ดี

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=8)			ภาคตะวันออก (N=7)			ภาคใต้ (N=7)			ภาคเหนือ (N=9)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=11)			รวม (N=42)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
เรียนรู้ที่สร้างมีความชัดเจน (เป็นปรนัย)																		
6 มีการตรวจสอบความตรง (Validity)	1.25	1.16	พอใช้	2.29	.95	ดี	1.86	.69	ดี	2.56	.53	ดีมาก	1.36	1.36	พอใช้	1.83	1.10	ดี
7 มีการทดลองใช้ (try out)	.88	1.13	พอใช้	1.71	.95	ดี	2.57	.53	ดีมาก	2.11	1.05	ดี	1.18	1.25	พอใช้	1.64	1.16	ดี
8 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในภาพรวมมีคุณภาพเหมาะสม	.88	.99	พอใช้	1.86	.90	ดี	2.14	.38	ดี	2.44	1.01	ดี	1.45	1.44	พอใช้	1.74	1.15	ดี
รวม	1.41	.80	พอใช้	2.25	.48	ดี	2.43	.21	ดี	2.42	.70	ดี	1.72	1.02	ดี	2.01	.82	ดี

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .82) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.43) รองลงมาคือ “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร/เนื้อหาวิชา” (2.38) และ “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง” (2.29) ตามลำดับ

เมื่อจำแนกวิเคราะห์เป็นรายภาค ในส่วนของภาคกลาง พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .80) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.50) รองลงมาคือ “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร/เนื้อหาวิชา” และ “เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สร้างมีความชัดเจน (เป็นปรนัย)” เท่ากัน (1.63)

ในส่วนของภาคตะวันออกพบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .48) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน” และ “เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สร้างมีความชัดเจน (เป็นปรนัย)” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (2.57) รองลงมาคือ “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร/เนื้อหาวิชา” (2.43) และ “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง” “มีการสร้างตารางกำหนดแผนผังเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้” “มีการตรวจสอบความตรง (Validity)” (2.29) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาคใต้พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .21) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน” “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร/เนื้อหาวิชา” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.86) รองลงมาคือ “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง” “เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สร้างมีความชัดเจน (เป็นปรนัย)” และ “มีการทดลองใช้ (try out)” (2.57)

ในส่วนของภาคเหนือพบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .70) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร/เนื้อหาวิชา” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.89) รองลงมาคือ “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง” “เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สร้างมีความชัดเจน (เป็นปรนัย)” เท่ากัน (2.67) และ “มีการตรวจสอบความตรง (Validity)” (2.56) ตามลำดับ

นอกจากนี้ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมิน

พบว่า “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.45) รองลงมาคือ “การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร/เนื้อหาวิชา” (2.18) และ “มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน” (2.09) ตามลำดับ

5. ผลการประเมินชิ้นงาน/โครงการ/รายงาน/กิจกรรมของผู้เรียน ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินชิ้นงาน/โครงการ/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียน

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=4)			ภาคตะวันออก (N=4)			ภาคใต้ (N=4)			ภาคเหนือ (N=4)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=4)			รวม (N=20)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. ปัจจัยนำเข้า (Input)																		
1.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน	1.75	.957	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.50	.577	สูง	2.25	.957	สูง	2.50	.577	สูง	2.25	.716	สูง
1.2 การเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน	1.75	.957	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.50	.577	สูง	2.00	.816	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.15	.671	สูง
1.3 การประยุกต์ใช้วัสดุทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น	1.50	.577	ปานกลาง	2.00	.816	ปานกลาง	1.75	.975	ปานกลาง	1.75	.975	ปานกลาง	1.50	.577	ปานกลาง	1.70	.733	ปานกลาง
2. กระบวนการในการปฏิบัติงาน (Process)																		
2.1 การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน	1.75	.957	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.75	.500	สูง	2.25	.957	สูง	2.50	.577	สูง	2.30	.733	สูง
2.2 การปฏิบัติงานตามขั้นตอน	1.75	.957	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.50	.577	สูง	2.00	.816	ปานกลาง	2.00	.000	ปานกลาง	2.10	.641	สูง
2.3 การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน	1.75	.957	ปานกลาง	2.50	.577	สูง	2.50	.577	สูง	2.00	.816	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.20	.696	สูง
2.4 ความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน	1.75	.957	ปานกลาง	2.00	.816	ปานกลาง	2.50	.577	สูง	2.25	.975	สูง	2.00	.000	ปานกลาง	2.10	.718	สูง
2.5 การติดตาม	1.75	.957	ปานกลาง	1.75	.500	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.00	.816	ปานกลาง	1.75	.500	ปานกลาง	1.90	.641	ปานกลาง

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=4)			ภาคตะวันออก (N=4)			ภาคใต้ (N=4)			ภาคเหนือ (N=4)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=4)			รวม (N=20)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
ตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน			กลาง			กลาง						กลาง			กลาง			กลาง
3. ผลผลิตจากการปฏิบัติงาน (Output)																		
3.1 คุณภาพของผลงาน	1.50	.577	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.00	.000	ปานกลาง	1.75	.500	ปานกลาง	2.00	.000	ปานกลาง	1.90	.447	ปานกลาง
3.2 ความสวยงามของผลงาน	1.50	1.000	ปานกลาง	2.25	.500	สูง	2.50	.577	สูง	2.25	.975	สูง	2.50	.577	สูง	2.20	.768	สูง
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน	.75	.500	ปานกลาง	1.25	.500	ปานกลาง	1.50	.577	ปานกลาง	1.50	.577	ปานกลาง	1.50	.577	ปานกลาง	1.30	.571	ปานกลาง
3.4 ผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน	1.50	.577	ปานกลาง	2.00	.000	ปานกลาง	2.00	.000	ปานกลาง	1.75	.500	ปานกลาง	2.00	.000	ปานกลาง	1.85	.366	ปานกลาง
รวม	1.58	.785	ปานกลาง	2.08	.354	สูง	2.27	.369	สูง	1.98	.734	ปานกลาง	2.06	.322	สูง	2.00	.542	ปานกลาง

จากตารางที่ 15 พบว่า ผลการวิเคราะห์การประเมินชิ้นงาน/โครงการ/รายงาน/กิจกรรมของนักเรียน พบว่าในภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .542) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.30) รองลงมาคือ “การวางแผนการปฏิบัติงาน” (2.25) และ “การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน” “ความสวยงามของผลงาน” (2.20 เท่ากัน) ตามลำดับ

เมื่อจำแนกวิเคราะห์เป็นรายภาค ในส่วนของภาคกลาง พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .785) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การวางแผนการปฏิบัติงาน” “การเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน” “การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน” “การปฏิบัติงานตามขั้นตอน” “การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน” “ความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน” “การติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (1.75) รองลงมาคือ “การประยุกต์ใช้วัสดุ ทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น” “คุณภาพของผลงาน” “ความสวยงามของผลงาน” และ “ผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน” เท่ากัน (1.50)

ในส่วนของภาคตะวันออกพบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .354) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (2.50) รองลงมาคือ “การวางแผนการปฏิบัติงาน” “การเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน” “การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน” “การปฏิบัติงานตามขั้นตอน” “คุณภาพของผลงาน” และ “ความสวยงามของผลงาน” เท่ากัน (2.25) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาคใต้พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .369) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.75) รองลงมาคือ “การวางแผนการปฏิบัติงาน” “การเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน” “การปฏิบัติงานตามขั้นตอน” “การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน” “ความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน” “ความสวยงามของผลงาน” (2.50)

ในส่วนของภาคเหนือพบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .734) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การวางแผนการปฏิบัติงาน” “การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน” “ความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน” และ “ความสวยงามของผลงาน” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (2.25) รองลงมาคือ “การเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน” “การปฏิบัติงานตามขั้นตอน” “การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน” และ “การติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน” เท่ากัน (2.00)

นอกจากนี้ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .322) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การวางแผนการปฏิบัติงาน” “การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน” และ “ความสวยงามของผลงาน” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (2.50) รองลงมาคือ “การเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการ

ปฏิบัติงาน” (2.25) และ “การปฏิบัติงานตามขั้นตอน” “ความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน” “ความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน” และ “ผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน” (2.00) ตามลำดับ

6. ผลการวิเคราะห์ทักษะการประกอบอาชีพของผู้เรียน ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียน

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=4)			ภาคตะวันออก (N=4)			ภาคใต้ (N=4)			ภาคเหนือ (N=4)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=4)			รวม (N=20)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ	2.50	.707	สูง	3.00	.000	สูง	2.50	.577	สูง	3.00	.000	สูง	2.29	.756	สูง	2.58	.607	สูง
2. การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ	2.50	.707	สูง	2.33	.577	สูง	2.50	.577	สูง	2.33	.577	สูง	1.86	.387	ปานกลาง	2.21	.535	สูง
3. การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	3.00	.000	สูง	2.67	.577	สูง	2.50	.577	สูง	2.67	.577	สูง	2.14	.378	สูง	2.47	.513	สูง
4. การวางแผนทางการตลาด	3.00	.000	สูง	2.00	.000	ปานกลาง	2.00	.000	สูง	2.33	.577	สูง	1.71	.756	ปานกลาง	2.05	.621	สูง
5. การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ	2.50	.707	สูง	2.67	.577	สูง	2.50	.577	สูง	2.33	.577	สูง	1.71	.756	ปานกลาง	2.21	.787	สูง
รวม	2.70	.424	สูง	2.53	.231	สูง	2.40	.462	สูง	2.53	.306	สูง	1.94	.443	ปานกลาง	2.31	.464	สูง

จากตารางที่ 16 พบว่า นักเรียนมีทักษะการประกอบอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .464) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (2.58) รองลงมาคือ “การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม” (2.47) และ “การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ” “การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ” (2.21) เท่ากัน

เมื่อจำแนกวิเคราะห์เป็นรายภาค ในส่วนของภาคกลาง พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .424) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม” “การวางแผนทางการตลาด” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน (3.00) รองลงมาคือ “การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ” “การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ” “การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ” เท่ากัน (2.50)

ในส่วนของภาคตะวันออกพบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .231) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (3.00) รองลงมาคือ “การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม” “การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ” เท่ากัน (2.67) และ “การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ” (2.33) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาคใต้พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .462) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ” “การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ” “การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม” และ “การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน (2.50) รองลงมาคือ “การวางแผนทางการตลาด” (2.00)

ในส่วนของภาคเหนือพบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .306) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (3.00) รองลงมาคือ “การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม” (2.67) และ “การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ” “การวางแผนทางการตลาด” และ “การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ” เท่ากัน (2.33)

นอกจากนี้ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .443) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (2.29) รองลงมาคือ “การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม” (2.14) และ “การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ” (1.86) ตามลำดับ

7. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=96)			ภาคตะวันออก (N=91)			ภาคใต้ (N=106)			ภาคเหนือ (N=98)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=158)			รวม (N=549)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1.การเรียนรู้วิชาอาชีพสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต	4.65	.56	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.54	.52	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.65	.48	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.65	.52	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.74	.45	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.66	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2.การเรียนรู้วิชาอาชีพในโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพทุกชนิด	4.21	.58	เห็นด้วย	4.24	.67	เห็นด้วย	4.25	.66	เห็นด้วย	4.40	.57	เห็นด้วย	4.21	.75	เห็นด้วย	4.26	.66	เห็นด้วย
3.การเรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นเป็นเรื่องน่าเบื่อ	3.55	1.03	เห็นด้วย	4.05	1.13	เห็นด้วย	3.41	1.12	ไม่แน่ใจ	3.53	1.23	เห็นด้วย	3.08	1.22	ไม่แน่ใจ	3.47	1.20	ไม่แน่ใจ
4.เมื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาอาชีพข้าพเจ้าจะทำได้อย่างคล่องแคล่ว	3.75	.77	เห็นด้วย	4.14	.94	เห็นด้วย	3.92	.87	เห็นด้วย	3.94	.70	เห็นด้วย	4.09	.71	เห็นด้วย	3.98	.80	เห็นด้วย
5.การเรียนรู้วิชาอาชีพมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการจัดการตลาดและความร่วมมือในการประกอบ	4.29	.71	เห็นด้วย	4.31	.78	เห็นด้วย	4.08	.76	เห็นด้วย	4.13	.68	เห็นด้วย	4.25	.68	เห็นด้วย	4.21	.72	เห็นด้วย

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=96)			ภาคตะวันออก (N=91)			ภาคใต้ (N=106)			ภาคเหนือ (N=98)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=158)			รวม (N=549)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
กิจกรรมหรือธุรกิจ																		
6.วิชาอาชีพเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพ	4.38	.65	เห็นด้วย	4.38	.73	เห็นด้วย	4.42	.79	เห็นด้วย	4.45	.58	เห็นด้วย	4.42	.62	เห็นด้วย	4.41	.67	เห็นด้วย
7.วิชาอาชีพช่วยเพิ่มพูนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.45	.58	เห็นด้วย	4.36	.75	เห็นด้วย	4.20	.83	เห็นด้วย	4.36	.61	เห็นด้วย	4.41	.63	เห็นด้วย	4.36	.69	เห็นด้วย
8.การเรียนรู้วิชาอาชีพทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน และได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์	4.46	.74	เห็นด้วย	4.49	.72	เห็นด้วย	4.40	.79	เห็นด้วย	4.33	.57	เห็นด้วย	4.39	.68	เห็นด้วย	4.41	.70	เห็นด้วย
9.ข้าพเจ้าต้องการมีความรู้ในด้านวิชาอาชีพเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น	4.28	.64	เห็นด้วย	4.21	.75	เห็นด้วย	4.14	.83	เห็นด้วย	4.24	.69	เห็นด้วย	4.39	.66	เห็นด้วย	4.27	.72	เห็นด้วย
10.ข้าพเจ้าต้องการมีทักษะการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับวัย	4.27	.72	เห็นด้วย	4.38	.71	เห็นด้วย	4.29	.72	เห็นด้วย	4.22	.67	เห็นด้วย	4.23	.69	เห็นด้วย	4.28	.70	เห็นด้วย
11.ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าต้องการที่จะช่วยครอบครัวหา	4.34	.81	เห็นด้วย	4.51	.77	เห็นด้วยอย่าง	4.39	.74	เห็นด้วย	4.26	.72	เห็นด้วย	4.49	.67	เห็นด้วย	4.41	.74	เห็นด้วย

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=96)			ภาคตะวันออก (N=91)			ภาคใต้ (N=106)			ภาคเหนือ (N=98)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=158)			รวม (N=549)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
รายได้พิเศษ						ยิ่ง												
12.เมื่อพูดถึงวิชาอาชีพข้าพเจ้าจะรู้สึกไม่สนใจและไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ	3.30	1.33	ไม่แน่ใจ	3.73	1.34	เห็นด้วย	3.28	1.22	เห็นด้วย	3.42	1.35	เห็นด้วย	2.75	1.30	ไม่แน่ใจ	3.23	1.34	ไม่แน่ใจ
13.อาชีพที่ข้าพเจ้าถนัด ข้าพเจ้าจะทำได้ด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจ	4.41	.75	เห็นด้วย	4.53	.79	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.34	.88	เห็นด้วย	4.26	.68	เห็นด้วย	4.44	.66	เห็นด้วย	4.40	.75	เห็นด้วย
14.ในสภาพสังคมปัจจุบันความรู้ด้านวิชาอาชีพมีความสำคัญมาก	4.36	.67	เห็นด้วย	4.49	.74	เห็นด้วย	4.29	.72	เห็นด้วย	4.33	.67	เห็นด้วย	4.43	.64	เห็นด้วย	4.38	.68	เห็นด้วย
15.ข้าพเจ้าอยากมีความรู้ด้านวิชาอาชีพมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน	4.14	.73	เห็นด้วย	4.34	.97	เห็นด้วย	4.26	.91	เห็นด้วย	4.19	.88	เห็นด้วย	4.35	.66	เห็นด้วย	4.27	.82	เห็นด้วย
16.เมื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาอาชีพฉันมั่นใจว่างานจะมีคุณภาพดี	4.01	.83	เห็นด้วย	4.13	.86	เห็นด้วย	4.18	.85	เห็นด้วย	4.11	.74	เห็นด้วย	4.23	.69	เห็นด้วย	4.14	.78	เห็นด้วย
17.ข้าพเจ้ารู้สึกภาคภูมิใจที่ได้	4.33	.66	เห็นด้วย	4.47	.69	เห็นด้วย	4.38	.71	เห็นด้วย	4.47	.63	เห็นด้วย	4.39	.68	เห็นด้วย	4.41	.67	เห็นด้วย

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=96)			ภาคตะวันออก (N=91)			ภาคใต้ (N=106)			ภาคเหนือ (N=98)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=158)			รวม (N=549)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
เรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นของตนเอง																		
18.ฝึกปฏิบัติวิชาชีพที่เรียนเพิ่มเติมเสมอเมื่อมีเวลาว่าง	4.05	.86	เห็นด้วย	4.16	.97	เห็นด้วย	4.12	.78	เห็นด้วย	4.12	.75	เห็นด้วย	4.22	.75	เห็นด้วย	4.15	.82	เห็นด้วย
19.ข้าพเจ้าเรียนวิชาชีพด้วยความกระตือรือร้นเพื่อความสำเร็จในหน้าที่การงาน	4.14	.85	เห็นด้วย	4.07	1.06	เห็นด้วย	4.20	.79	เห็นด้วย	4.16	.74	เห็นด้วย	4.28	.77	เห็นด้วย	4.18	.84	เห็นด้วย
20.ข้าพเจ้ายังไม่ต้องการเรียนรู้อาชีพ เพราะยังไม่ถึงเวลา	3.21	1.38	ไม่แน่ใจ	3.76	1.24	เห็นด้วย	3.05	1.33	ไม่แน่ใจ	3.36	1.33	ไม่แน่ใจ	2.77	1.35	ไม่แน่ใจ	3.17	1.37	ไม่แน่ใจ
21.อาชีพที่ติดต้องเป็นอาชีพที่สุจริตทำให้รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า	4.58	.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.58	.73	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.40	.90	เห็นด้วย	4.41	.73	เห็นด้วย	4.39	.76	เห็นด้วย	4.46	.77	เห็นด้วย
22.สถานประกอบการต่าง ๆ/แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมีส่วนช่วยให้ข้าพเจ้าตัดสินใจเลือกอาชีพ	4.31	.70	เห็นด้วย	3.93	.61	เห็นด้วย	4.06	.80	เห็นด้วย	4.18	.71	เห็นด้วย	4.28	.77	เห็นด้วย	4.17	.74	เห็นด้วย

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=96)			ภาคตะวันออก (N=91)			ภาคใต้ (N=106)			ภาคเหนือ (N=98)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=158)			รวม (N=549)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
23.ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีทักษะทางด้านวิชาอาชีพเป็นอย่างดี	3.75	.83	เห็นด้วย	3.71	.79	เห็นด้วย	3.77	.76	เห็นด้วย	3.69	.78	เห็นด้วย	4.11	.83	เห็นด้วย	3.84	.82	เห็นด้วย
24.ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวถ้าจะต้องมีการทดสอบเกี่ยวกับวิชาอาชีพ	2.60	1.11	ไม่แน่ใจ	3.47	1.27	ไม่แน่ใจ	2.69	1.20	ไม่แน่ใจ	2.79	1.18	ไม่แน่ใจ	2.24	1.10	ไม่เห็นด้วย	2.69	1.23	ไม่แน่ใจ
25.ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะสามารถเรียนวิชาอาชีพที่ถนัดได้ในระดับสูงต่อไป	4.01	.88	เห็นด้วย	3.97	.89	เห็นด้วย	4.14	.76	เห็นด้วย	4.18	.72	เห็นด้วย	4.33	.73	เห็นด้วย	4.15	.80	เห็นด้วย
26.ข้าพเจ้าภูมิใจในอาชีพท้องถิ่นของตนเอง	4.27	.76	เห็นด้วย	4.47	.77	เห็นด้วย	4.36	.73	เห็นด้วย	4.30	.69	เห็นด้วย	4.35	.74	เห็นด้วย	4.35	.74	เห็นด้วย
27.ข้าพเจ้าจะได้รับการคำชมเชยจากครูผู้สอนวิชาอาชีพเสมอ	3.69	.84	เห็นด้วย	4.05	1.05	เห็นด้วย	3.80	.89	เห็นด้วย	3.87	.77	เห็นด้วย	4.16	.79	เห็นด้วย	3.94	.88	เห็นด้วย
28.การเรียนวิชาอาชีพส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีรายได้ระหว่างเรียน	4.20	.80	เห็นด้วย	4.18	1.01	เห็นด้วย	3.93	1.03	เห็นด้วย	3.94	.88	เห็นด้วย	4.37	.73	เห็นด้วย	4.15	.90	เห็นด้วย
29.ข้าพเจ้าสนใจในวิชาอาชีพทุกวิชา	4.40	.67	เห็นด้วย	4.41	.87	เห็นด้วย	4.27	.85	เห็นด้วย	4.19	.76	เห็นด้วย	4.41	.68	เห็นด้วย	4.34	.76	เห็นด้วย

รายการประเมิน	ภาคกลาง (N=96)			ภาคตะวันออก (N=91)			ภาคใต้ (N=106)			ภาคเหนือ (N=98)			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (N=158)			รวม (N=549)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
และอยากทดลองปฏิบัติถ้ามีโอกาส																		
30.ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าเรียนวิชาอาชีพมีความสนุกและชอบการฝึกทักษะ	4.50	.71□	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.43	.73	เห็นด้วย	4.35	.86	เห็นด้วย	4.45	.71	เห็นด้วย	4.55	.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.46	.73□	เห็นด้วย
รวม	4.65	.56	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.22	.48□	เห็นด้วย	4.07	.38□	เห็นด้วย	4.10	.35□	เห็นด้วย	4.13	.30□	เห็นด้วย	4.66	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 17 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักใน ความสำคัญของอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การเรียนวิชาอาชีพสามารถ นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.66) รองลงมาคือ “อาชีพที่ดีต้องเป็นอาชีพที่ สุจริต ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า” และ “ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าเรียนวิชาอาชีพมีความสุข และชอบการ ฝึกทักษะ” (4.46) เท่ากัน

เมื่อจำแนกวิเคราะห์เป็นรายภาค ในส่วนของภาคกลาง พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การเรียนวิชาอาชีพสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.65) รองลงมาคือ “อาชีพที่ดีต้องเป็นอาชีพที่สุจริต ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า” (4.58) และ “ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าเรียน วิชาอาชีพมีความสุข และชอบการฝึกทักษะ” (4.50) ตามลำดับ

ในส่วนของภาคตะวันออกพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนัก ในความสำคัญของอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “อาชีพที่ดีต้องเป็นอาชีพที่ สุจริต ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.58) รองลงมาคือ “การเรียนวิชาอาชีพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต” (4.54) และ “อาชีพที่ข้าพเจ้าถนัดข้าพเจ้าจะทำด้วยความ มุ่งมั่นและตั้งใจ” (4.53) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาคใต้พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักใน ความสำคัญของอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การเรียนวิชาอาชีพสามารถนำความรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิต” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.65) รองลงมาคือ “วิชาอาชีพเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนา พื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพ” (4.42) และ “การเรียนวิชาอาชีพทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน และได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์” “อาชีพที่ดีต้องเป็นอาชีพที่สุจริต ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า” เท่ากัน (4.40) ตามลำดับ

ในส่วนของภาคเหนือพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักใน ความสำคัญของอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การเรียนวิชาอาชีพสามารถนำความรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิต” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.65) รองลงมาคือ “ข้าพเจ้ารู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เรียนรู้ อาชีพในท้องถิ่นของตนเอง” (4.47) และ “วิชาอาชีพเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาพื้นฐานที่ดีในการประกอบ อาชีพ” “ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าเรียนวิชาอาชีพมีความสุข และชอบการฝึกทักษะ” เท่ากัน (4.45) ตามลำดับ

นอกจากนี้ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็น คุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า “การเรียนวิชา

อาชีพสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.74) รองลงมาคือ “ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าเรียนวิชาอาชีพมีความสนุก และชอบการฝึกทักษะ” (4.55) และ “.ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าต้องการที่จะช่วยครอบครัวหารายได้พิเศษ” (4.49) ตามลำดับ

8. ผลการสัมภาษณ์ ผู้รู้ ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา ด้านอาชีพ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การนำเสนอข้อมูลในตอนนี้เป็นการสรุปผลการสัมภาษณ์ ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ และ/หรือคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยสรุปผลการสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

1. ในความคิดเห็นของท่าน สถานศึกษาควรขับเคลื่อนให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านอาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียนมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ให้เหมาะกับบริบทของชุมชนและสภาพสังคมในเรื่องใดบ้าง เพราะเหตุผลใด

ภาคกลาง พบว่าควรให้ผู้เรียนมีความรู้ ด้านอาชีพ 1) ใบตอง 2) ขนมไทย เช่น ปอเปี๊ยะสด สาคุ กะทิงทอง ทองเอก ช่อม่วง 3) บายศรี

ภาคตะวันออก พบว่า ควรให้ผู้เรียนมีความรู้ด้าน 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องอาหาร เพราะตรงกับคำขวัญ 2) อาชีพทางด้านการเกษตร 3) ความรู้ทางด้านช่าง เช่น ช่างเชื่อมโลหะ เนื่องจากภายในชุมชนมีแหล่งอุตสาหกรรมนักเรียน สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ในอนาคต

ภาคใต้ พบว่า ควรให้ผู้เรียนมีความรู้ด้าน 1) ส่งเสริมด้านอาชีพที่ทำให้นักเรียนมีรายได้จากการประกอบอาชีพ เช่น การทำขนมต่างๆ เรียนเสริมสวย เย็บผ้า เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ฝึกฝนและนำไปประกอบอาชีพส่วนตัวเลี้ยงตัวเองได้ 2) การทำการเกษตร เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม งานฝีมือในท้องถิ่น 3) งานฝีมือต่างๆ

ภาคเหนือ พบว่าควรให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านอาชีพ 1) หัตถกรรม 2) เกษตรกรรม 3) งานบริการท่องเที่ยว 4) กระดาษสา 5) ดอกไม้ประดิษฐ์ 6) ปักหน้าหมอน 7) ทอผ้า 8) ปลูกทุเรียน 9) ข้าวแคบ 10) เลี้ยงปลา 11) ทำम्म

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าควรให้ผู้เรียนมีความรู้ด้าน 1) มัคคุเทศก์ 2) อาหารอีสาน 3) ขนมไทย 4) กล้วย 5) บายศรี 6) แหนมเห็ด 7) สิ่งประดิษฐ์จากใบตอง 8) เสือก 9) โป่งลาง 10) ทอผ้า 11) การให้บริการในสถานประกอบการ

สรุปได้ว่า ควรขับเคลื่อนให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านอาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นให้เหมาะกับบริบทของชุมชนและสภาพสังคม จำแนกตามลักษณะของอาชีพท้องถิ่นได้เป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ศิลปะการแสดง ได้แก่ โป่งลาง 2) บริการท่องเที่ยว ได้แก่ มัคคุเทศก์ การให้บริการในสถานประกอบการ 3) เกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกทุเรียน งานด้านการเกษตร เลี้ยงปลา 4) อุตสาหกรรม ได้แก่ เชื่อมโลหะ 5) ภูมิปัญญา ได้แก่ อาหารประจำภาค เช่น แหนมเห็ด ข้าวแคบ ขนมไทย เช่น ปอเปี๊ยะสด สาคุ กะทิงทอง ทองเอก ช่อม่วง แปรรูปผลไม้ไทย

บายศรี สิ่งประดิษฐ์จากใบตอง เสื่อกก กระดาษสา ทอผ้า และงานฝีมือในท้องถิ่น ทุกภูมิภาคมุ่งเน้นการขับเคลื่อนให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านอาชีพที่จัดอยู่ในกลุ่มภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหารประจำภาค

2. ปัจจุบันท่านมีกิจกรรมการดำเนินงานหรือมีส่วนร่วมเรื่องใดบ้าง อย่างไร เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

2.1 การให้ความรู้ การจัดการเรียนการสอน การให้ประสบการณ์ การประเมินผล

ภาคกลาง พบว่า 1) ให้ความรู้ และสาธิตให้นักเรียนปฏิบัติ 2) หาสูตรอาหาร

ภาคตะวันออก พบว่า 1) สอนเรื่องขนมจีนบ้านบึง โดยเริ่มให้ความรู้พื้นฐานตั้งแต่ประวัติความเป็นมา 2) เป็นวิทยากรให้ความรู้เบื้องต้นกับครูผู้สอนในการปลูกพืชไร่นา และให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน

ภาคใต้ พบว่า 1) เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมให้ความรู้แก่นักเรียน เช่น ร่วมเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมสู่อาชีพให้กับนักเรียน 2) จัดการเรียนการสอนในเนื้อหารายวิชา และเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน

ภาคเหนือ พบว่า ทำความเข้าใจกับครู โดยชี้แจงในการประชุมครู

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) การประชุมครู ส่งครูไปอบรม 2) จัดการเรียนการสอนโดยเชิญผู้รู้ท้องถิ่น สถาบันการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพผู้ซื้อผลิตภัณฑ์

2.2 การสนับสนุนด้านงบประมาณ

ภาคกลาง พบว่า ใช้งบประมาณของอาชีวศึกษา หรืองบประมาณของวิทยาลัย

ภาคตะวันออก พบว่า 1) ได้รับบจจากโรงเรียน จัดทำเป็นโครงการเสริม 2) เป็นผู้ของบสนับสนุนในการสร้างแหล่งเรียนรู้ (การปลูกพืชไร่นา)

ภาคใต้ พบว่า โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณแก่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มที่

ภาคเหนือ พบว่าได้รับสนับสนุนด้านงบประมาณจาก 1) อบจ. 2) โครงการ SBMLD 3) โรงเรียนตั้งงบประมาณเอง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ได้รับสนับสนุนด้านงบประมาณจาก 1) อบจ. 2) โครงการ SBMLD 3) โรงเรียนตั้งงบประมาณเอง 4) ผู้รู้ท้องถิ่น

2.3 การสนับสนุนด้านสถานที่/แหล่งฝึกประสบการณ์/สื่อวัสดุอุปกรณ์/บุคลากร

ภาคกลาง พบว่า ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับ วัสดุในการผลิต

ภาคตะวันออก พบว่า 1) ได้รับงบประมาณจากโรงเรียน 2) ช่วยสนับสนุนด้านบุคลากรมาให้ความรู้เพิ่มเติมกับครูและนักเรียนเมื่อมีข้อสงสัย หรือมีปัญหาในระหว่างการทำงาน

ภาคใต้ พบว่า 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ให้การสนับสนุนด้านสถานที่ 2) สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ 3) โรงเรียน

ภาคเหนือ พบว่า 1) สอนที่โรงเรียน 2) ผู้รู้ในท้องถิ่นให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ในการฝึก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ให้นักเรียนอย่างเพียงพอ 2) งานฝีมือต่างๆ ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันต่างๆ เข้าไปศึกษาเรียนรู้

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีกิจกรรมการดำเนินงานหรือมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการให้ความรู้ การจัดการเรียนการสอน การให้ประสบการณ์ การประเมินผล ผู้ให้ข้อมูลให้ความร่วมมือโดยเป็นวิทยากรร่วมกับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านอาชีพ เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้เรียน

ด้านการสนับสนุนด้านงบประมาณ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลในทุกภูมิภาคจะใช้งบประมาณของโรงเรียนเป็นหลัก และมีบางภูมิภาคที่ได้รับงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ เช่น งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นผ่านโครงการ SBMLD จาก วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรืองบประมาณของวิทยาลัยเอง ซึ่งเป็นงบประมาณของต้นสังกัด สำหรับบางชุมชนที่มีความพร้อมจะได้รับงบประมาณจากผู้รู้ หรือผู้นำท้องถิ่นซึ่งทำหน้าที่เป็นวิทยากรเอง

การสนับสนุนด้านสถานที่/แหล่งฝึกประสบการณ์/สื่อ/วัสดุ-อุปกรณ์/บุคลากร ผู้ให้ข้อมูลในทุกภูมิภาคส่วนใหญ่แล้วเกือบทุกภูมิภาค พบว่า โรงเรียนจะมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ ซึ่งให้การสนับสนุนผู้เรียนทั้งด้านสถานที่/แหล่งฝึก/ประสบการณ์/สื่อ วัสดุอุปกรณ์/บุคลากร ส่วนหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความพร้อมก็จะให้การสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ให้การสนับสนุนด้านสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์ ภาคเหนือ มีผู้รู้ท้องถิ่นช่วยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ในการฝึก ส่วนภาคใต้ งานฝีมือต่างๆ ก็ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันต่างๆ ให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ เป็นต้น

3. ผู้รู้/ภูมิปัญญา/ผู้ประกอบการ/เจ้าของสถานประกอบการ/คณะกรรมการสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ ควรมีบทบาทอย่างไรบ้างในการขับเคลื่อนรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นสู่ชั้นเรียน

ภาคกลาง พบว่า หลังจากการสอนแล้วนักเรียนที่มีความสามารถมีทักษะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้รับงานนอกเวลาได้

ภาคตะวันออก พบว่า ให้ความร่วมมือและสนับสนุนจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า การช่วยกำกับติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเป็นระยะๆ เพื่อความต่อเนื่องตลอดจนเข้ามาเป็นที่ปรึกษาพิเศษให้กับสถานศึกษา

ภาคเหนือ พบว่า 1) ร่วมวางแผน กำหนดเนื้อหาและวิธีการปฏิบัติ 2) ร่วมนำผลิตภัณฑ์อาชีพของนักเรียนไปจำหน่าย 3) ร่วมทำหลักสูตรอาชีพ

ภาคใต้ พบว่า 1) ควรเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนว่าการที่เรามีความเป็นเลิศด้านอาชีพด้านใดด้านหนึ่ง สามารถนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาตัวเราให้มีกิจกรรมของตัวเอง และมีอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว 2) จัดทำโครงการให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้อย่างเต็มที่ 3) มีการหาสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ในระดับต่างๆ ต่อไป

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) มีการร่วมวางแผน ร่วมสอนและประเมินผล 2) รับนักเรียนเข้าไปช่วยทำงานที่บ้าน 3) ทำโครงการอาชีพร่วมกับโรงเรียน

สรุปพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกภูมิภาคมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันคือการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และทุกขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การร่วมวางแผน กำหนดเนื้อหา และวิธีการปฏิบัติวางแผนการสอนตลอดจนการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาอาชีพของทางโรงเรียน ได้แก่ ร่วมนำผลิตภัณฑ์อาชีพของนักเรียนไปจำหน่าย ร่วมจัดทำโครงการอาชีพกับโรงเรียน ร่วมมือและสนับสนุนจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า

4. ผู้บริหาร อปท./ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีรูปแบบ กระบวนการ หรือวิธีการอย่างไร ในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่ชั้นเรียน

ภาคกลาง พบว่า ผู้บริหารจะแจ้งผู้ให้การสนับสนุนเป็นผู้รับผิดชอบเบเกอร์ และมีหน้าที่ฝึกอาชีพให้นักเรียน โดยผู้บริหารให้การสนับสนุน

ภาคตะวันออก พบว่า 1) ใช้โรงเรียนเป็นฐานความรู้ค้นคว้าโดยบุคลากร และนักเรียน รวมถึงผู้เชี่ยวชาญจากสถานศึกษามาให้ความรู้เพิ่มเติม 2) จัดหาตลาดและแหล่งเผยแพร่ผลงานนักเรียน 3) ผู้บริหารของ อปท./ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญโดยกำหนดเป็นนโยบายของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและจัดสรรงบประมาณให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้ดำเนินการ

ภาคเหนือ พบว่า 1) นิเทศติดตามการสอนอาชีพ 2) เพิ่มขวัญและกำลังใจ 3) จัดตั้งคณะทำงานในโรงเรียนร่วมกับชุมชน 4) ส่งเสริมให้ศิษย์เก่าที่ไปเรียนอาชีพมาช่วยสอน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) สอบถามความต้องการของผู้เรียนสร้างและทำความเข้าใจกับครูเรื่องการสอนอาชีพ และทำความเข้าใจว่าไม่ใช่ภาระงานใหม่ 2) ผู้ปกครองจัดอบรมครูส่งเสริมให้ครูบูรณาการการสอนอาชีพ นิเทศติดตามการสอนอาชีพ 3) จัดตั้งคณะทำงานในโรงเรียนร่วมกับชุมชน

สรุป ผู้ให้ข้อมูล ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ การเน้นวิธีการจัดการศึกษาด้านอาชีพ โดยอาศัยโรงเรียนเป็นฐานความรู้ให้นักเรียนและบุคลากรมาเรียนรู้เพิ่มเติมภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ผู้บริหารสถานศึกษาโดยต้องสอบถามความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งสร้างความเข้าใจกับครู ส่วนภาคเหนือ มีรูปแบบที่เน้นกระบวนการนิเทศติดตามการสอนอาชีพ การสร้างขวัญและกำลังใจ มีจัดตั้งคณะทำงานในโรงเรียนร่วมกับชุมชน และส่งเสริมให้ศิษย์เก่าที่ไปเรียนอาชีพมาช่วยสอน

5 มีเงื่อนไขและปัจจัยใดบ้าง ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นไปใช้

ภาคกลาง พบว่า 1) ความมีใจรักชื่นชอบในอาชีพของนักเรียน 2) ความสนใจอยากเรียนรู้ของนักเรียน 3) การสนับสนุนของผู้บริหารวิทยาลัยและผู้บริหารโรงเรียน 4) การให้เกียรติของโรงเรียน 5) กำลังใจของชุมชน

ภาคตะวันออก พบว่า 1) งบประมาณความต่อเนื่องชุมชนต้องช่วยกันสนับสนุนมีตลาดรองรับมีการประเมินผลงานทุกปี 2) คณะผู้บริหารเทศบาลให้การสนับสนุนทั้งด้านนโยบายและงบประมาณ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามกิจกรรมสม่ำเสมอ 4) ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีรายได้ในกิจกรรมนี้

ภาคใต้ พบว่า 1) ต้องมีบุคลากร วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ 2) ต้องมีนักเรียนที่มีความสนใจทางด้านอาชีพต่างๆตามความถนัด 3) ต้องมีงบประมาณที่เพียงพอในการบริหารจัดการ 4) ต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 5) ความชอบความถนัดของผู้เรียน 6) บุคลากรที่มีความรู้ 7) เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน 8) งบประมาณสนับสนุน 9) การจัดการที่เหมาะสม

ภาคเหนือ พบว่า 1) ในชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้ามาซื้อสินค้าและใช้บริการ 2) นักเรียนมีความสามารถในการงานหัตถกรรม งานเกษตรกรรม และงานบริการ สามารถนำไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ช่วยเหลือผู้ปกครอง 3) ความร่วมมือจากชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ค่านิยมของผู้ปกครองต่อการเรียนอาชีพความพอเพียงและความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์ทัศนคติของนักเรียนต่อการเรียนอาชีพความรู้และทัศนคติของครูเกี่ยวกับการสอนอาชีพ

สรุป ผู้ให้ข้อมูลเสนอความคิดเห็น สรุปเป็นด้านต่างๆได้ ดังนี้ 1. ด้านนักเรียน ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความถนัด และทัศนคติ การเห็นคุณค่าและการมีรายได้ของนักเรียน 2. ด้านครูหรือผู้รู้ ได้แก่ ความรู้ และความสามารถในการประสานความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 3. ด้านผู้บริหาร ได้แก่ คณะผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนทั้งด้านนโยบายและงบประมาณ และการติดตามกิจกรรมสม่ำเสมอของผู้บริหารสถานศึกษา 4. ด้านผู้ปกครอง ได้แก่ ค่านิยมของผู้ปกครองต่อการเรียนอาชีพ 5. ด้านชุมชน ได้แก่ ความร่วมมือของชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำลังใจของชุมชน และ 6. ด้านงบประมาณ ได้แก่ การมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการบริหารจัดการด้านอาชีพท้องถิ่น

6 ท่านมีวิธีการหรือแนวทางอย่างไรในการส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น/สถานประกอบการ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ภาคกลาง พบว่า 1) ร่วมสอน ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผล 2) ให้นักศึกษาอาชีวศึกษาและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ทำเป็นแล้วมาช่วยสอน 3) กำหนดเป็นนโยบายให้ชัดเจนที่มีเป้าหมายเน้นความเป็นเลิศด้านอาชีพ 4) Model ต้องมีตัวอย่าง ความสำเร็จด้านอาชีพ 5) เน้นการมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง สถาบันการอุดมศึกษา 6) เริ่มตั้งแต่อนุบาลให้คนที่ประสบผลสำเร็จด้านอาชีพในชุมชนทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชน 7) หาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียน เช่น บุคคลผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพ

ภาคตะวันออก พบว่า 1) ทำความเข้าใจกับชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผู้บริหารของเทศบาล ให้ชุมชนได้มีบทบาทในการให้ความรู้แก่สถานศึกษา 2) ให้การสนับสนุนทางด้านความรู้ เทคนิควิธีการใหม่ๆ ถ่ายทอดให้นักเรียนปฏิบัติ และเชิญชวนผู้สนใจเข้าศึกษาดูงานในสถานศึกษา ผู้เรียนจะได้มีความภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง

ภาคใต้ พบว่า 1) แนะนำถึงผลดีของการมีความรู้ในด้านอาชีพให้กับนักเรียน 2) จัดกิจกรรมพานักเรียนไปศึกษาดูงานตามแหล่งอาชีพต่างๆ ที่สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ 3) บุคลากรในโรงเรียนต้องร่วมมือกับชุมชน ผู้รู้ และนักเรียนจัดการเรียนการสอนให้เต็มที่และนำไปใช้ได้จริง

ภาคเหนือ พบว่า 1) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการทำกิจกรรมโครงการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ขอความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ แหล่งเรียนรู้ ล้วนแล้วแต่มีศักยภาพที่จะส่งเสริมด้านความเป็นเลิศด้านอาชีพได้ แต่สถานศึกษาต้องเข้าไปเป็นแกนนำในการนำความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ออกมาให้อยู่ในรูปธรรม สามารถนำมาใช้ได้ ปฏิบัติได้จริง 3) ในกรณีให้นักเรียนไปเรียนรู้กับครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสถานประกอบการทางโรงเรียนหรือเทศบาลควรออกเกียรติบัตรให้แก่ผู้ประกอบการ บางครั้งถ้าสามารถสนับสนุนงบประมาณได้ก็ควรสนับสนุนให้เขาได้เข้ามามีบทบาทร่วมประชุมในการวางแผนการเรียนอย่างต่อเนื่อง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) ประชุมชี้แจงให้ความรู้ในระหว่างเปิดภาคเรียนทำเป็นโครงการพิเศษของโรงเรียน 2) ออกหน่วยชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุป ผู้ให้ข้อมูลแต่ละภูมิภาคส่วนใหญ่เสนอความคิดเห็นที่สอดคล้องกันคือให้สถานศึกษามีบทบาทเป็นแกนนำในการนำความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเผยแพร่ให้เป็นທີ່ประจักษ์ในคุณค่าของภูมิปัญญาของไทย ซึ่งมีอยู่ในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศสามารถนำมาใช้ได้และปฏิบัติได้จริง ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรกำหนดนโยบายที่มีเป้าหมายเน้นความเป็นเลิศด้านอาชีพให้ชัดเจน และดำเนินการประสานความร่วมมือกับชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรของโรงเรียนรวมทั้งผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้มีบทบาทในการให้ความรู้เรื่องอาชีพแก่สถานศึกษา และร่วมสอน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล โดยอาจให้นักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านอาชีพแล้วมาช่วยสอนหรืออาจจัดกิจกรรมพานักเรียนไปศึกษาดูงานตามแหล่งอาชีพต่างๆ ที่สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ

7. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาคกลาง พบว่า 1) ให้ผู้บริหารระดับสูงช่วยสนับสนุน ผู้บริหารระดับล่างช่วยส่งเสริม 2) เห็นด้วยกับโครงการนี้ ควรขยายให้ทั่วถึง ขยายไปสู่อาชีพ

ภาคตะวันออก พบว่าการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จสิ่งสำคัญ คือ งบประมาณ ถ้าเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดสนับสนุนเชื่อว่าการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเลิศด้านอาชีพต้องสำเร็จ

ภาคใต้ พบว่า การมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง แต่ปัจจุบันคนจะประกอบอาชีพซ้ำๆ กันมากขึ้น ทำให้รายได้ค่อยๆ ลดลง ดังนั้นควรศึกษาและหาความรู้หรือวิทยากรที่มีความคิดทันสมัย สามารถสร้างอาชีพที่เสริมรายได้ที่แตกต่างจากคนอื่นให้มากขึ้นเพื่อเป็นแนวทางและถ่ายทอดให้กับนักเรียนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยสร้างความสนใจให้กับนักเรียนมากขึ้น

ภาคเหนือ พบว่า 1) การจะจัดการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นนั้น ต้องมีการตลาดที่ดี สามารถรองรับได้และผลตอบแทนต้องคุ้มค่า 2) การสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อาชีพท้องถิ่นเป็นการเรียนรู้ที่ดี สมควรอย่างยิ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้เพราะถึงแม้ว่านักเรียนจะไม่ได้ออกไปประกอบอาชีพแต่ก็สามารถแนะนำให้แก่ครอบครัวและชุมชนได้ บางครั้งก็เป็นอาชีพเสริมได้ 3) การเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น โรงเรียน สถานประกอบการ ผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบ ตลอดจนผู้เรียน 4) การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดที่จะให้ความสำคัญของงานอาชีพซึ่งค่อนข้างจะเน้นผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับการสอนกลุ่มสาระ และการสอบ O-NET มากกว่าทำงานอาชีพท้องถิ่น มีความสำคัญน้อยลง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรอบรมเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลเกี่ยวกับอาชีพ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับอาชีพ แนวการเขียนคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด 2) ควรทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับสถาบันอาชีวศึกษา

สรุป ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติม โดยสรุปคือ 1) เป้าหมายในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นนั้นต้องมีการตลาดที่ดี สามารถรองรับได้และผลตอบแทนต้องคุ้มค่า 2) ต้นสังกัดต้องให้ความสำคัญของงานอาชีพและให้การสนับสนุน และยังต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนรวมทั้งผู้บริหารทุกระดับต้องช่วยกันสนับสนุน และส่งเสริม 3) งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเลิศด้านอาชีพ 4) สถานศึกษาควรทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสถาบันอาชีวศึกษา และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรจัดอบรมเทคนิคการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้อาชีพ รวมทั้งเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับอาชีพ และ 5) ควรให้ความสำคัญกับอาชีพสร้างสรรค์ โดยศึกษาหาความรู้หรือจัดหาวิทยากรที่มีความคิดทันสมัย สามารถสร้างอาชีพที่เสริมรายได้ที่แตกต่างจากคนอื่นให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

9. ผลการประเมินผลการฝึกอาชีพ/ฝึกงาน/การสอน โดยอาจารย์ผู้สอน/ผู้ดูแลการสอนหรือการฝึกอาชีพ

ตารางที่ 18 แสดงผลการประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยอาจารย์ผู้สอน/ผู้ดูแลการสอนหรือการฝึกอาชีพ

รายการประเมิน	ภาคกลาง		ภาคตะวันออก		ภาคใต้		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		รวมทุกภาค		แปลความ	ลำดับ
	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
1. การพัฒนาตนเอง	4.17	83.33	4.17	83.33	4.50	90.03	4.29	85.83	4.29	86.50	4.28	0.34	มาก	6
1.1 บุคลิกภาพ	4.00	80.00	5.00	100.00	4.67	93.40	4.50	90.00	4.75	95.00	4.58	0.37		
1.2 วุฒิภาวะ	4.00	80.00	4.00	80.00	5.00	100.00	4.75	95.00	4.75	95.00	4.50	0.47		
1.3 การปรับตัว	5.00	100.00	4.00	80.00	4.67	93.40	4.50	90.00	4.25	85.00	4.48	0.38		
1.4 การเรียนรู้	4.00	80.00	4.00	80.00	4.00	80.00	3.75	75.00	3.25	65.00	3.80	0.33		
1.5 มนุษยสัมพันธ์	4.00	80.00	4.00	80.00	4.67	93.40	4.50	90.00	4.50	95.00	4.33	0.31		
1.6 เจตคติ	4.00	80.00	4.00	80.00	4.00	80.00	3.75	75.00	4.25	84.00	4.00	0.18		
2. การมีส่วนร่วมและการให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการ	5.00	100.00	5.00	100.00	5.00	100.00	4.75	95.00	4.50	95.00	4.85	0.22	มากที่สุด	3
3. ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม	4.00	80.00	4.00	80.00	4.00	80.00	4.50	90.00	4.25	84.00	4.15	0.22	มาก	7
4. การปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสถานประกอบการ	5.00	100.00	5.00	100.00	5.00	100.00	4.75	95.00	4.75	95.00	4.90	0.14	มากที่สุด	1
5. ความรู้ความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพหรือการฝึกงาน	5.00	100.00	5.00	100.00	5.00	100.00	4.50	90.00	5.00	100.00	4.90	0.22	มากที่สุด	2
6. ความรู้ความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพหรือการฝึกงาน	4.00	80.00	5.00	100.00	5.00	100.00	5.00	100.00	4.75	95.00	4.75	0.43	มากที่สุด	4
7. ความก้าวหน้าในการจัดทำรายงานการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ	4.00	80.00	4.00	80.00	4.67	93.40	4.00	80.00	4.00	80.00	4.13	0.30	มาก	8
8. การฝึกอาชีพหรือการฝึกงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	5.00	100.00	5.00	100.00	4.00	80.00	4.75	95.00	4.75	95.00	4.70	0.41	มากที่สุด	5
ค่าเฉลี่ย	4.38		4.46		4.59		4.46		4.44		4.47	0.36	มาก	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.51		0.52		0.43		0.39		0.46					

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลการประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยอาจารย์ผู้สอน/ผู้ดูแลการสอนหรือการฝึกอาชีพ ภาพรวม พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36) และเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสถานประกอบการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.146) ความรู้ความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพหรือการฝึกงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.22) การมีส่วนร่วมและการให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.22) ความรู้ความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพหรือการฝึกงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43) และการฝึกอาชีพหรือการฝึกงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41) สำหรับข้อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การพัฒนาตนเอง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34) ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.22) และความก้าวหน้าในการจัดทำรายงานการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30)

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายภาค พบว่า ภาคใต้มีผลการประเมิน การฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยอาจารย์ผู้สอน/ผู้ดูแลการสอนหรือการฝึกอาชีพสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43) รองลงมาคือ ภาคเหนือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39) ต่อมาคือ ภาคตะวันออก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52) ลำดับที่สี่คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46) และลำดับสุดท้ายคือ ภาคกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51)

ตอนที่ 5 ผลการประเมินปรับปรุงแก้ไข เอกสารแนวทางการประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ในตอนนี้เป็นการนำเสนอผลการพัฒนาเอกสารแนวทางการประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้ง 3 เล่ม ประกอบด้วย

1. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
 2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
 3. แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
- โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข เอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้อมูล และผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ได้นำข้อมูลมาปรับปรุงเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร โดยปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาสาระ แบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ ความเป็นมาและความสำคัญ บทที่ 2 กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตร บทที่ 3 การประเมินหลักสูตร บทที่ 4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร เพิ่มเติมเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้ 1) เป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) การกำกับติดตาม 4) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stake 5) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Alkin 6) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 7) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 8) บทบาทของผู้สอน 9) บทบาทของชุมชนหรือสถานประกอบการและได้เพิ่มเติมการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

จากการดำเนินการปรับปรุงเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ทำให้ได้เอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระ จำนวน 4 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญ

มีสาระสำคัญ คือ การอธิบายเหตุผลของการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วยสาระสำคัญต่อไปนี้

- เป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
มีสาระสำคัญ คือ นำเสนอ วิสัยทัศน์ หลักการ เป้าหมาย จุดเน้น
ของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงไปสู่
เนื้อหาสาระของการบริหารจัดการหลักสูตร
- แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
มีสาระสำคัญ คือ การให้ความรู้และแนวปฏิบัติการขับเคลื่อน
กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น สำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา สามารถนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารจัดการ
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นตามความต้องการของผู้เรียน
- หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอหลักการพื้นฐานของแนวทางการบริหาร
จัดการหลักสูตร ได้แก่ 1) มุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตร
สู่การขับเคลื่อนแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) มุ่งเน้นการ
นำเสนอสาระสำคัญและขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสู่การ
ขับเคลื่อนแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และ 3) มุ่งเน้นการ
พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นผู้ประกอบการทางสังคม สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมนวัตกรรม
- จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
มีสาระสำคัญ คือ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และแนวปฏิบัติใน
การบริหารจัดการหลักสูตรสู่การขับเคลื่อนแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน
อาชีพท้องถิ่น

บทที่ 2 กระบวนการจัดการบริหารหลักสูตร

- มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอความหมายและองค์ประกอบหลักของการบริหาร
จัดการหลักสูตร เพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ
ท้องถิ่น ซึ่งได้นำเสนอองค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ 1) การเตรียมวางแผน
เพื่อใช้หลักสูตร 2) การฝึกอบรมครู 3) การจัดครูเข้าสอน 4) การจัดตารางสอน 5) การบริหารจัดการ
วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน 6) การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร 7) การจัด
สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 8) การทำงานประจำให้เป็น
งานวิจัย (routine to research) 9) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 10) การจัดโครงการ
ประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ประกอบด้วยสาระสำคัญต่อไปนี้
- ขั้นตอนการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็น
เลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอขั้นตอนการดำเนินการจัดทำหลักสูตร 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน 2) การจัดทำรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่น ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 3) การบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 4) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (lesson plan) 5) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ 6) การประเมินผลการเรียนรู้ รวบรวม (summative evaluation) 7) การรายงานผลการเรียน

- การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน

มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอแนวคิดและวิธีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดทำรายวิชา ซึ่งได้นำเสนอไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) การจัดทำแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียน 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- การจัดทำรายวิชาอาชีพท้องถิ่น

มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ภารกิจ (task analysis) ของอาชีพ แล้วเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

- การบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา

มีสาระสำคัญ คือ การดำเนินการบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) จัดเตรียมเอกสารผลการสำรวจความต้องการเรียนรู้อาชีพท้องถิ่นของผู้เรียนและเอกสารรายวิชาด้านอาชีพท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์ 2) จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอนุมัติบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 3) ประชาสัมพันธ์และเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้

- การเตรียมความพร้อมของผู้สอน

มีสาระสำคัญ คือ การเตรียมความพร้อมของผู้สอน ด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (authentic learning) และการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (authentic assessment) ที่ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย ประเมินหลายช่วงเวลา และสะท้อนผลการประเมินสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

- แนวการจัดการเรียนรู้

มีสาระสำคัญ คือ การยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered learning หรือ child – centered learning) มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจ รูปแบบการเรียนรู้ (learning style) และธรรมชาติ ของผู้เรียน ลักษณะของหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม การเรียนรู้ที่ท้าทาย มีความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง และให้ความสำคัญกับความแตกต่าง

ระหว่างบุคคลของผู้เรียน (individual different) การเรียนรู้มีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลายวิธีการ แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือคุณภาพของผู้เรียนด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ นิสัยรักการทำงาน (work habits) และจริยธรรมในการทำงาน (work ethics) ภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเคารพ (respectful) และความสุข (happiness) ของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสดิวิเคราะห้และลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนแสดงศักยภาพในการแก้ปัญหาของตน ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ความมั่นใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะทางสังคม การคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ญาณ เป็นต้น

- แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

มีสาระสำคัญ คือ การประเมินผลการเรียนรู้ 3 มิติ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ (learning process) ผลผลิตทางการเรียนรู้ (learning product) และความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ (learning progress) มุ่งเน้นการประเมิน ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ การคิดระดับสูง (high – order thinking) คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- การนิเทศการจัดการเรียนรู้ (Supervision)

มีสาระสำคัญ คือ การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างผู้ให้การนิเทศกับผู้สอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยยึดหลักการดังต่อไปนี้ 1) มีการยอมรับและให้เกียรติ และไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ 2) มีความเข้าใจว่าการนิเทศเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น 3) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งความรู้ ประสบการณ์ และความสำเร็จ 4) มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา

- ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)

มีสาระสำคัญ คือ เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่ากับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อย โดยพี่เลี้ยงหรือผู้ที่มีประสบการณ์สูงจะทำหน้าที่ในการคำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้กับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ระบบพี่เลี้ยงมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การทำให้เห็นความท้าทายในการทำงาน 2) การพัฒนาให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานในวิชาชีพ 3) การพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

- ระบบการสอนงาน (Coaching)

มีสาระสำคัญ คือ การที่ผู้สอนงานให้ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนฝึกทักษะการปฏิบัติงานให้กับผู้ที่ได้รับการสอนงานด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ของการสอนงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ที่ได้รับการสอนงานมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน การสอนงานมีความสำคัญมากในการพัฒนาบุคลากรให้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาอันรวดเร็ว

- การกำกับติดตาม (Monitoring)

มีสาระสำคัญ คือ เป็นกระบวนการวัด การเก็บรวบรวมข้อมูลปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผน หรือกำหนดวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น การวัดและการตรวจสอบดังกล่าวได้แก่ การวัดปัจจัยนำเข้า (inputs) กระบวนการ (process) และผลผลิต (outputs) ที่เกิดขึ้น

- การจัดการความรู้ (Knowledge Management)

มีสาระสำคัญ คือ การจัดการความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญของการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการสร้างความรู้ การจัดระบบความรู้ การกระจายความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ ที่ทำให้เกิดนวัตกรรมจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นขึ้น

- ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (professional learning community)

มีสาระสำคัญ คือ การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีองค์ประกอบ 5 ประการดังต่อไปนี้ 1) การแลกเปลี่ยนคุณค่าและวิสัยทัศน์ 2) วัฒนธรรมความร่วมมือร่วมใจ 3) มุ่งเน้นการตรวจสอบและปรับปรุงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การสนับสนุนและแลกเปลี่ยนภาวะผู้นำ 5) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติส่วนบุคคล

บทที่ 3 การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation)

มีสาระสำคัญ คือ กระบวนการประเมินหลักสูตรการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร 2) การกำหนดรูปแบบการประเมินหลักสูตร 3) การวางแผนการประเมินหลักสูตร 4) การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินหลักสูตร 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การวิเคราะห์ข้อมูล 7) การลงสรุปผลการประเมินและให้ข้อเสนอแนะ 8) การรายงานผลการประเมินหลักสูตร

- แนวคิดหลักการประเมินหลักสูตร

มีสาระสำคัญ คือ การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) หมายถึงการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

มาประกอบการตัดสินใจให้คุณค่าว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่อย่างไร เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การพัฒนา หรือการยุติหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายหลายประการ ได้แก่ 1) เพื่อตรวจสอบว่าเอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัด และประเมินผลว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ 2) เพื่อตรวจสอบว่าการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หรือกระบวนการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์หรือไม่ 3) เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ 4) เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมหรือไม่เพียงใด

- รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam

มีสาระสำคัญ คือเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (decision making) นำเสนอโดย Daneil L. Stufflebeam (1983) เรียกโดยทั่วไปว่า “ชิปโมเดล”(CIPP Model) ย่อมาจากตัวอักษรตัวแรกจากคำดังต่อไปนี้ Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยนำเข้า) Process (กระบวนการ) Product (ผลผลิต) มีลักษณะเด่นคือ เป็นการประเมินที่ละด้านตามลำดับจากการประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต

- รูปแบบการประเมินของ Stake

มีสาระสำคัญ คือโครงสร้างของรูปแบบนี้ ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ เมตริกซ์บรรยาย (Description Matric) และเมตริกซ์การตัดสินคุณค่า (Judgment Matric) และได้เสนอว่าก่อนบรรยาย หรือตัดสินคุณค่าของโครงการใดๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้นๆ ด้วย โดยมีขอบเขตการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขหรือปัจจัยต่างๆ ในการดำเนินโครงการ 2) กระบวนการหรือการปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินตามกิจกรรมที่ปฏิบัติ พฤติกรรมระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับอาจารย์ นักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น และ 3) ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcome) หมายถึง ผลผลิตที่ได้จากโครงการ

- รูปแบบการประเมินของ Alkin

มีสาระสำคัญ คือ เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ มีขอบข่ายของการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินระบบ (System Assessment) 2) การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) 3) การประเมินการนำไปใช้เพื่อการดำเนินโครงการ (Program Implementation) 4) การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) และ 5) การประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ (Program Certification)

- แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติการประเมินหลักสูตร

มีสาระสำคัญ คือ การให้แนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการนำเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรไปปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาและทำความเข้าใจกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้ในสถานศึกษา 2) ดำเนินการให้มีการจัดทำรายวิชาสำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 3) ดำเนินการให้มีการจัดการเรียนรู้รายวิชาสำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน 4) นิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้

- เงื่อนไขความสำเร็จ

มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 5 ประการ ได้แก่ 1) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) ใช้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ด้วยระบบพี่เลี้ยง การสอนงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง 3) ใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม การจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นของสถานศึกษา 4) ใช้เครือข่ายภูมิปัญญาอาชีพท้องถิ่นมาช่วยจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในแต่ละอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน 5) ส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูเพื่อการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

- สิ่งที่ผู้บริหารควรศึกษา

มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอประเด็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ 1) ศึกษาและทำความเข้าใจกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) ศึกษาคู่มือการบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

- วิธีการปฏิบัติเพื่อจัดเตรียมสิ่งต่างๆ

มีสาระสำคัญ คือ การนำเสนอวิธีการ เตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้แก่ 1) เตรียมความพร้อมของผู้สอนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) เตรียมความพร้อมด้านเครือข่ายภูมิปัญญาในแต่ละอาชีพ เพื่อช่วยจัดการศึกษา

บทที่ 4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร

- การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ
ท้องถิ่น

มีสาระสำคัญ คือ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ และการเรียนรู้ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และแหล่งความรู้ที่มีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จนเป็นระบบที่เชื่อมโยงกัน ส่งผลให้เกิดการเผยแพร่และการ ประยุกต์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับการ เรียนรู้ด้านอาชีพท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ เฉพาะตน (Personal experience) การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นกระบวนการที่แต่ละคนต้องปฏิบัติ จริงอย่างต่อเนื่อง

- บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

มีสาระสำคัญ คือ การกำหนดนโยบาย การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านอาชีพ การส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ด้านอาชีพต่างๆ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีนิสัยรักการเรียนรู้ทางด้านอาชีพตลอดชีวิต การ ส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ด้านอาชีพ ให้ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน การดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การให้ขวัญกำลังใจ และสนับสนุนให้บุคลากร ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น อย่างเต็มความสามารถ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

- บทบาทของผู้สอน

มีสาระสำคัญ คือ การเป็นผู้จัดการ (Manager) กำหนดบทบาท ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มอบหมายภาระงาน และหน้าที่รับผิดชอบจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านอาชีพอย่างเต็มตามศักยภาพ การเป็นพี่เลี้ยง (mentor) หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า mentee เกิดการ เรียนรู้และพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่อง ผู้ฝึกสอน (coach) หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ให้ ความรู้ ฝึกทักษะ ออกคำสั่งกำหนดทิศทาง ให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า coachee เกิดการเรียนรู้และ พัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่อง การตั้งคำถามเป็นสิ่งที่สำคัญของผู้สอนในฐานะพี่เลี้ยงและผู้ ฝึกสอนการเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Support and encouragement) ช่วยสนับสนุนให้ คำแนะนำ เสนอแนะแนวทาง ให้กำลังใจ เสริมแรง กระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

- บทบาทของชุมชนหรือสถานประกอบการ

มีสาระสำคัญ คือ เป็นผู้สอน (Teacher) โดยภูมิปัญญาด้านอาชีพ สามารถสอนให้ความรู้กับผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเป็นวิทยากร การเป็นผู้ฝึกสอน และสามารถสอนได้ทั้งในและนอกโรงเรียน อาจสอนในสถานที่ประกอบการจริงก็ได้ เป็นแหล่งเรียนรู้ (Resource) โดยเปิดสถานประกอบการ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านอาชีพสำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจ นอกจากนี้ อาจเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติงานอาชีพด้วยก็ได้ เป็นผู้สนับสนุน (Support) โดยให้การสนับสนุนโรงเรียนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ การสนับสนุนด้านการตลาด การสนับสนุน ด้านงบประมาณ เป็นต้น และเป็นผู้ประเมินผล (Evaluation) โดยประเมินคุณภาพของผู้เรียน ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ และนำผลการประเมินมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สอนอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข เอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ผลจากการทดลองนำเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ไปใช้กับโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 20 โรงเรียน ครอบคลุม 5 ภูมิภาค ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในขั้นตอนที่ 4 ได้แก่ ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ตลอดจนผลการพิจารณาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีความหลากหลาย โดยเน้นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง คือ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ วิธีการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนครูผู้สอนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

เพิ่มเติมตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมอาชีพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน คือด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น ด้านบริการการท่องเที่ยวท้องถิ่น ด้านศิลปการแสดงท้องถิ่น และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวอย่างการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่นำเสนอเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ครูผู้สอน

เข้าใจขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นตลอดกระบวนการ ตั้งแต่การวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา จนกระทั่งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน และเพิ่มเติม แผนภูมิขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผลจากการปรับปรุงและพัฒนาเอกสาร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทำให้ได้เอกสารแนวทางฯ ที่มีรายละเอียด ดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

- การนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

มีสาระสำคัญ คือ หลักการนำนโยบายการจัดการศึกษาตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปปฏิบัติ และขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ

- แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

มีสาระสำคัญคือ สรุปขั้นตอนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

บทที่ 2 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้

มีสาระสำคัญคือ เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ แนวทางการจัดการเรียนการสอน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และการวิเคราะห์ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ เพื่อจัดทำโครงสร้างรายวิชา

บทที่ 3 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

มีสาระสำคัญคือ การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยอิงมาตรฐาน มีรายละเอียดขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง/ความเข้าใจที่คงทน องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน พร้อมด้วยตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ และ ตัวอย่างแผนจัดการเรียนรู้

บทที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ท้องถิ่น

มีสาระสำคัญคือ ปัญหาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีสอน/ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

บทที่ 5 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้

มีสาระสำคัญคือ การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนจัดการเรียนรู้ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น ด้านบริการการท่องเที่ยว ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ผลจากการทดลองนำเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้กับโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 20 โรงเรียน ครอบคลุม 5 ภูมิภาค ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเอกสารแนวทาง ฯ ตลอดจนผลการพิจารณาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

1) ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีความหลากหลาย โดยเน้นที่กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้น โดยการวิเคราะห์เป้าหมายของการเรียนตลอดจนกระทั่งการออกแบบวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2) เพิ่มตารางสรุปเป้าหมายของแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้วยอาชีพท้องถิ่นประกอบด้วยระดับ ประเภท คำอธิบายเกี่ยวกับสมรรถนะ วิธีการประเมิน เครื่องมือ ผู้ประเมิน และเกณฑ์การประเมิน

3) เพิ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมมิติอาชีพ เพื่อความเป็นเลิศ

ซึ่งมีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระ จำนวน 4 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

มีสาระสำคัญคือ รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน หรือการวัดและประเมินผลย่อย (formative assessment) เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง ซึ่งเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนา ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ทำให้ความรู้พอกพูน แก้ไขความคิดความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายพัฒนานตนเองได้ ประการที่สองคือ การวัดและประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนหรือสรุปผลการเรียนรู้ (summative assessment) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การประเมินในชั้นเรียน และการประเมินในสถานประกอบการ/สถานฝึกงาน/แหล่งชุมชน

บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

มีองค์ประกอบดังนี้

1) หลักการดำเนินการ มีสาระสำคัญ คือ ดำเนินการตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญคือการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นนั้น จะมีการประเมิน 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นการประเมินในชั้นเรียน และประการที่สองเป็นการประเมินในสถานประกอบการ

3) เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยเกณฑ์การให้ระดับคะแนน เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน และการรายงานผลการเรียน

บทที่ 3 การจัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา

มีองค์ประกอบดังนี้

1) แนวคิดและหลักการประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษามีสาระสำคัญ คือ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษามุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านอาชีพ ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น ในภารกิจต่อไปคือการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับสมรรถนะของหลักสูตรในแต่ละชั้นปี ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ปีที่ 6 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน สำหรับผู้สอนเพื่อใช้ในการประเมินสมรรถนะทางด้านความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านอาชีพในด้านสมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะสายงาน (functional competency) และสมรรถนะวิชาชีพ (professional competency)

competency) ที่เพิ่มเติมจากการวัดและประเมินการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ สถานศึกษาดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้ 1) สถานศึกษาดำเนินการวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมของสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน 2) ให้ครูผู้สอนนำผลการประเมินตามสมรรถนะบันทึกลงในเอกสารบันทึกผลการประเมินตามที่สถานศึกษากำหนดและนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการประเมิน 4) รายงานความก้าวหน้าผลการพัฒนาองค์ประกอบของสมรรถนะทั้ง 3 ด้านให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ และรายงานผลการเรียนปลายปี/ปลายภาคที่นอกเหนือจากการรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 5) สถานศึกษากำหนดแนวทางในการกำกับติดตามบันทึกผลการประเมินในเอกสารหลักฐานการศึกษาตามระเบียบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดและแบบที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษากำหนดขึ้น 6) สถานศึกษาจะต้องดำเนินการติดต่อหรือทำความร่วมมือ (MOU) กับสถานประกอบการ เพื่อเป็นที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักเรียน แล้วกำหนดแนวทางการประเมินผลร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการที่นักศึกษาฝึกงาน และนำผลการประเมินมากำหนดเกณฑ์การสำเร็จตามหลักสูตรในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

3) แนวปฏิบัติในการพัฒนาสมรรถนะและการประเมินการเรียนรู้มีสาระสำคัญ คือ การดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินสมรรถนะของหลักสูตร 2) พิจารณานิยามความหมายของแต่ละสมรรถนะและตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ 3) กำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินสมรรถนะให้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษา 4) แต่งครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการพัฒนาสมรรถนะประเมินและส่งผลการประเมินให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 5) ฝ่ายทะเบียนและวัดผลประมวลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปผลการประเมินแล้วส่งครูประจำชั้น 6) ครูที่ปรึกษาและครูประจำชั้นแจ้งผลการประเมินต่อผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 7) คณะกรรมการนำข้อมูลมาพิจารณาวางแผนการพัฒนาหลักสูตร

4) องค์ประกอบของการประเมินสมรรถนะมีสาระสำคัญ คือ สถานศึกษากำหนดให้ครูผู้สอนดำเนินการประเมินผู้เรียนในด้านสมรรถนะในแต่ละชั้นปี ระหว่างการเรียนการสอนและเมื่อสิ้นสุดปลายภาคเรียน/ปลายปี โดยการประเมินสมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะสายงาน (functional competency) และสมรรถนะวิชาชีพ (professional competency)

5) หลักการประเมินสมรรถนะ มีสาระสำคัญ คือ เป็นการประเมินที่ยึดหลักการดังต่อไปนี้ 1) เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนเพื่อการตัดสินใจเลื่อนชั้นและการจบการศึกษาระดับต่างๆ 2) ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียน มีโอกาสได้แสดงออกซึ่งความสามารถดังกล่าวอย่างเต็มศักยภาพ 3) กำหนดภาระงานให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ โดยมีความ

สอดคล้องกับประเด็นที่จะทำการประเมิน 4) ใช้รูปแบบวิธีการประเมิน และเกณฑ์การประเมินที่ได้จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) การสรุปผลการประเมินและรายงานสมรรถนะของผู้เรียน

บทที่ 4 การจัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ

มีสาระสำคัญ มีองค์ประกอบดังนี้

1) หลักการของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพของสถานประกอบการ/สถานฝึกงาน/แหล่งชุมชน มีสาระสำคัญคือการประเมินผลจะทำให้ได้สารสนเทศที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน

2) บทบาทหน้าที่ของสถานประกอบการในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ คือ การร่วมมือกับสถานศึกษาในการประเมินผลการเรียนรู้ โดยดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และรายงานผลการประเมินไปยังสถานศึกษาเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

3) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ/สถานฝึกงาน/แหล่งชุมชน มีสาระสำคัญ คือ 1) ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามปฏิทินการฝึกงานครบทุกกิจกรรมและตรงต่อเวลา 2) การประเมินผลจากสถานประกอบการใช้แบบประเมินผลการฝึกงานที่สถานศึกษาจัดเตรียมให้ หรืออาจมีแบบประเมินผลของหน่วยงานนั้นเพิ่มเติม 3) การประเมินผลจากสถานศึกษาโดยใช้แบบประเมินผลชุดเดียวกันกับแบบประเมินผลที่ส่งให้สถานประกอบการ และพิจารณาจากสมุดบันทึกรายละเอียดของงานที่ได้รับมอบหมาย 4) เวลาฝึกอาชีพหรือการฝึกงานต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 5) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศและกิจกรรมอื่นๆ ตามวันเวลาที่กำหนดครบทุกครั้ง 6) ผลคะแนนสุดท้ายเป็นคะแนนรวมของคะแนนที่ได้รับจากสถานประกอบการและคะแนนที่ได้รับจากผู้สอนในสถานศึกษา และภาคผนวกประกอบด้วยตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

บทที่ 5
การถอดบทเรียนจากการใช้
แนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นในครั้งนี้มีการนำเอกสารแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้ ทดลองใช้ และดำเนินการนิเทศ ติดตามการใช้แนวทาง และการประชุมเพื่อเสนอแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากการประชุมกลุ่มย่อย มีการถอดบทเรียนและนำเสนอออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียนของโครงการการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ความหมาย วัตถุประสงค์ และขั้นตอนของการถอดบทเรียน

ตอนที่ 3 เนื้อหาของการถอดบทเรียนของโครงการการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

3.1 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

3.2 กระบวนการในการดำเนินโครงการฯ

3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ

3.4 ปัจจัยเงื่อนไข/การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุ

เป้าหมาย

3.5 ข้อเสนอแนะในการขยายผลการดำเนินโครงการฯ สูโรงเรียนอื่นๆ

3.6 แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินโครงการฯ

3.7 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ

ตอนที่ 4 บทสรุปที่ได้จากการถอดบทเรียนของโครงการการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

สำหรับการถอดบทเรียน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียนของโครงการการพัฒนาแนวทาง ประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ท้องถิ่น

1.1 ความเป็นมาของการถอดบทเรียน

จากนโยบายการจัดการศึกษาและความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นซึ่งได้จัดทำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน
อาชีพท้องถิ่น โดยมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคดำเนินการ มีความมุ่งหวังที่
จะให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง เป็นธรรม และมีคุณภาพ
เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ
ความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาและภาคี
เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้ง
ส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและอาชีพในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็น
การพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคม ที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนาโดยผู้เรียน
ได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ
สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตที่ดี

ทั้งนี้การนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ที่กรม
ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสร้างขึ้นใช้ในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการจัดการศึกษาในระบบ
และการศึกษานอกระบบนั้นควรมีแนวทางที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้และเกิดประโยชน์
สูงสุดสำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษา
ตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นขึ้น โดยพัฒนาแนวทางให้มีความสอดคล้องกับกรอบ
แผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ
สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยแนวทางฯ ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ
หลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้

ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็น
เลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้จัดให้มีการ
ถอดบทเรียนการดำเนินงานโครงการช่วงที่ผ่านมาขึ้น เพื่อนำผลการถอดบทเรียนไปปรับปรุงแนว
ทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน

1. เพื่อให้ได้แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ
ด้านอาชีพท้องถิ่น
2. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์การทำงานของบุคลากร
ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ตอนที่ 2 ความหมาย วัตถุประสงค์ และขั้นตอนของการถอดบทเรียนของโครงการการพัฒนา แนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน อาชีพท้องถิ่น

2.1 ความหมายของการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียน หมายถึง กระบวนการสกัดความรู้ที่ได้จากประสบการณ์การดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่สะท้อนออกมาเป็นข้อค้นพบต่างๆ ประกอบด้วย กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการ ความสำเร็จ ความล้มเหลว ปัญหาอุปสรรค รวมถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถนำไปสรุปและสังเคราะห์เป็นเอกสารชุดความรู้ คู่มือ ตำรา ฯลฯ ที่บุคคลอื่นสามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2.2 วัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการฯ
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินการ ปัจจัย และเงื่อนไขของโครงการฯ ที่นำไปสู่การปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานของโครงการฯ
4. เพื่อทำให้เกิดความรู้ที่เป็นบทเรียน นำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานในโครงการฯ
5. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.3 ขั้นตอนของการถอดบทเรียน

1. แบ่งกลุ่มสมาชิกผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย ออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มศึกษานิเทศก์ โดยมีคณะผู้วิจัยและนักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกันถอดบทเรียนในครั้งนี้
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการของกลุ่มเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการเป็นประธาน เลขานุการและจดบันทึกข้อสรุปที่ได้จากการถอดบทเรียน
3. ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้จากการดำเนินงานโครงการ ฯ ในโรงเรียนของตนตามประเด็นที่กำหนด
4. ให้แต่ละกลุ่มจดบันทึกข้อสรุปของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดลงในประเด็นที่กำหนดให้
5. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเพื่อนำเสนอบทเรียนต่างๆ ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อที่ประชุม
6. ทีมอำนวยความสะดวกร่วมกันสรุปผลการถอดบทเรียนที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.4 ประเด็นของการถอดบทเรียน

1. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ
2. กระบวนการในการดำเนินโครงการฯ

- การบริหารจัดการหลักสูตร
 - การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - การวัดและประเมินผล
3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ และแนวทางในการแก้ไข
 4. เงื่อนไขสนับสนุน/ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย
 5. ข้อเสนอแนะในการขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่วิทยาลัยอื่นๆ
 6. แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินโครงการฯ
 7. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการฯ

ตอนที่ 3 เนื้อหาของการถอดบทเรียนของโครงการการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้รอบ

แผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ผลการประชุมถอดบทเรียน สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

จากการถอดบทเรียนได้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียน ดังตารางที่ 19 - 21

ตารางที่ 19 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ กลุ่มผู้บริหาร

วัตถุประสงค์	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	เหตุผล
(1) เยาวชนท้องถิ่นมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับอาชีพท้องถิ่น มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพท้องถิ่น อันนำไปสู่การสืบทอดและขยายความรู้เป็นวงกว้าง	สรุป KPA K = เกิดความรู้ ความเข้าใจ P = มีความสามารถ ทักษะ A = เกิดความสุขและมีทัศนคติที่ดี โดยนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้	- นักเรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้เชิงประจักษ์ตามสภาพจริง - นักเรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง - นักเรียนเกิดความเข้มแข็งของภูมิปัญญาชาวบ้านและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม
(2) แนวทางที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาโดยการนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้	1. สถานศึกษาสามารถนำกรอบไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของสถานศึกษาของตนเอง	- ครู ผู้บริหาร บุคลากร สามารถศึกษาเป็นคู่มือและนำแนวทางฯ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 20 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ กลุ่มครูผู้สอน

วัตถุประสงค์	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	เหตุผล
(1) เยาวชนท้องถิ่นมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับอาชีพท้องถิ่น มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพท้องถิ่น อันนำไปสู่การสืบทอดและขยายความรู้เป็นวงกว้าง	1. ผลการดำเนินการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี 2. มีการเชิญวิทยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ประชาชน/ชาวบ้าน 3. นำผู้เรียนไปเรียนยังแหล่งเรียนรู้ 4. การทำ MOU กับแหล่งประกอบการเครือข่ายทางการศึกษาอื่นๆ	1. สถานศึกษาบางแห่งได้ดำเนินการไว้แล้ว เพียงแต่นำองค์ความรู้มาจัดให้เป็นระบบ เกิดเป็นหลักสูตรที่เป็นรูปธรรมขึ้น เช่น หลักสูตรสาระเพิ่มเติม 2. วิทยากรที่รับเชิญเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ 3. เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ทั้งด้านสถานที่ งบประมาณ และการฝึกปฏิบัติ
(2) แนวทางที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาโดยการนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้	1. มีการบริหารจัดการหลักสูตรและรายวิชาอาชีพท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมกับทุกคน 2. มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเป็นทีมร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและภูมิปัญญาท้องถิ่น (วิทยากร) 3. การวัดผลและประเมินผล - ประเมินตามสภาพจริง - ใช้เกณฑ์ในการประเมินแบบรูบริคส์ - ผู้ประเมินประกอบด้วย ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และภูมิปัญญา	1. ทุกสถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐาน และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่แล้ว แต่ขาดความชัดเจนในด้านการวัดและประเมินผลเพื่อสะท้อนทักษะอาชีพ 2. มีการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ 3. นำผลการนิเทศมาปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน 4. มีการประชาสัมพันธ์ผลงานไปยังหน่วยงานต้นสังกัดและชุมชน

ตารางที่ 21 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ กลุ่มศึกษานิเทศก์

วัตถุประสงค์	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	เหตุผล
1. เยาวชนท้องถิ่นมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับอาชีพท้องถิ่น มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพท้องถิ่น อันนำไปสู่การสืบทอดและขยายความรู้เป็นวงกว้าง	1. เยาวชนได้เลือกเรียนตามความถนัดและสนใจ 2. เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ และนำไปประกอบอาชีพได้	1. ผู้บริหารมีนโยบายให้การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ 2. สถานศึกษามีความพร้อมด้านบุคลากร สถานที่ และหลักสูตรสถานศึกษา
2. แนวทางที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาโดยการนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้	1. ได้ปรับหลักสูตร แผนการสอน การวัดและประเมินผลตามแนวกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต	1. ครูมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน 2. ครูมีการวัดและประเมินผลตามแนวทางที่ยึดหยุ่น

จากความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ในเรื่องผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ พบว่าทั้ง 3 กลุ่ม ได้ให้ความคิดเห็นของการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เยาวชนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับอาชีพท้องถิ่น มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพท้องถิ่น อันนำไปสู่การสืบทอดและขยายความรู้เป็นวงกว้าง เนื่องจากการดำเนินโครงการดังกล่าวทำให้เยาวชนท้องถิ่นได้รับทั้งความรู้ ความเข้าใจ และทักษะอันเกิดจากการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้านการทำความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่ายสถานศึกษา หรือการไปศึกษาเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ประกอบกับการบริหารหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจทำให้เยาวชนในท้องถิ่นมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การสืบทอดและขยายความรู้เป็นวงกว้างต่อไปได้ และมีผลการดำเนินการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้ รูปแบบของการดำเนินโครงการฯ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินโครงการฯ ประสบความสำเร็จดังนี้

1. การบริหารจัดการหลักสูตรและรายวิชาอาชีพท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารโรงเรียนที่ให้การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน วิทยากร ปรากฏชาวบ้าน สถานประกอบการ เครือข่ายสถาบันการศึกษา และแหล่งเรียนรู้
2. การมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินโครงการฯ อย่างเหมาะสม ทั้งการประชาสัมพันธ์ผลงานไปยังหน่วยงานต้นสังกัดและชุมชน มีการนิเทศติดตามอย่างมีระบบแล้วนำผลการนิเทศมาปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน รวมถึงการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้เกณฑ์ในการประเมินแบบรูบริคส์และมีผู้ประเมินอันประกอบด้วย ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง
3. การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้บริหาร เพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งทางด้านหลักสูตรของสถานศึกษา บุคลากร งบประมาณ และสถานที่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาโดยการนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้ จากการจัดโครงการฯ ที่เปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในทุกขั้นตอนทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินโครงการฯ ประกอบกับการนิเทศติดตามอย่างมีระบบทำให้มองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอขวดที่จะเกิดขึ้นได้ โดยแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาโดยการนำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไปใช้ที่ได้นั้นประกอบด้วย

1. การบริหารจัดการหลักสูตรและรายวิชาอาชีพท้องถิ่น
2. การดำเนินการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน
3. การวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับอาชีพ และบริบทของท้องถิ่น

ทั้งนี้สถานศึกษาต่างๆ สามารถปรับหลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียนรู้ วัดและประเมินผลตามกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาของตนเอง

3.2 กระบวนการในการดำเนินโครงการฯ

จากการถอดบทเรียนได้ผลเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินโครงการฯ ดังนี้

ตารางที่ 22 กระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการฯ กลุ่มผู้บริหาร

กรอบการดำเนินโครงการ (คู่มือ)	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
เล่มที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร	- ผู้บริหาร ครู มีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารมีกรอบกลยุทธ์ในการบริหารจัดการหลักสูตร	- ต้นสังกัดยังไม่เห็นความสำคัญต่อการจัดการศึกษาตามกรอบ - ระยะเวลาในการนำแนวทางฯ ลงสู่ภาคปฏิบัติ กระชั้นชิดเกินไป	- ควรปรับแนวทางให้มีความชัดเจน เช่น เรื่องของการประเมิน
เล่มที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร	1.1 การวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยใช้เอกสารแนวทาง 1.2 การดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 1.3 โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ตามกรอบของแนวทาง	- การจัดระบบบริหารจัดการยังไม่เหมาะสม	

ตารางที่ 23 กระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการฯ กลุ่มครู

กรอบการดำเนินโครงการ (คู่มือ)	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
เล่มที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร	1. มีแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรชัดเจนขึ้น 2. มีหลักสูตรมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นเป็นหลักสูตรสถานศึกษา	1. การสร้างความเข้มแข็งของทีมงานนิเทศติดตาม 2. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในส่วนผู้บริหารท้องถิ่น 3. บางโรงเรียนไม่สามารถจัดหลักสูตรได้ตามกรอบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต	1. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายและงบประมาณ 1. ควรมีการประชาสัมพันธ์กรอบการดำเนินงานฯ ให้ผู้บริหารระดับเทศบาลหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้รับทราบและเห็นความสำคัญ
เล่มที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1. มีแนวทางให้ ครูผู้สอน วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ ไม่เน้นทฤษฎีหรือเนื้อหามากเกินไป 2. มีแผนการจัดการเรียนรู้เป็น Backward Design	1. ครูผู้สอนยังขาดทักษะในการฝึกสอนผู้เรียนให้เกิดความเป็นเลิศ 2. วิทยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดทักษะ/เทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2. บางโรงเรียนยังไม่ได้ปรับแผนการเรียนรู้ไปในแนว Backward Design	1. ควรมีการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนและวิทยากร/ภูมิปัญญา
เล่มที่ 3 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	1. มีแนวทางและตัวอย่างในการสร้างแบบวัดและแบบประเมิน ด้านทักษะและด้านเจตคติของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบ Rubrics เป็นหลัก	1. ครูผู้สอนโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดทักษะในการสร้างแบบวัดและประเมินผล 2. แบบวัดและประเมินผลที่ได้ไม่ครอบคลุมทักษะที่จะวัด และควรมีตัวอย่าง	1. ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลแก่ครูผู้สอน และภูมิปัญญา

ตารางที่ 24 กระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการฯ กลุ่มศึกษานิเทศก์

กรอบการดำเนินโครงการ	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
เล่มที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร	ได้แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรที่ชัดเจน	ในการจัดการศึกษาของบางโรงเรียนจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น จึงไม่สามารถมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพได้ ทำได้แต่เพียงทักษะพื้นฐานเบื้องต้นเท่านั้น	ควรให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองด้วย
เล่มที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	- ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพ	1. ครูผู้สอนขาดความรู้พื้นฐานในการจัดกิจกรรมอาชีพท้องถิ่นที่นักเรียนมีความสนใจ 2. ผู้เรียนในเขตอุตสาหกรรมขาดความสนใจในอาชีพท้องถิ่น มุ่งเน้นเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม	1. จัดอบรมครูหรือหาปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน 2. หาแหล่งจำหน่ายสินค้า หาสถานประกอบการและแหล่งเงินทุนมาสนับสนุนทำให้ให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะหันมาประกอบอาชีพท้องถิ่น
เล่มที่ 3 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	การดำเนินการวัดและประเมินผลส่วนใหญ่ใช้การประเมินทักษะปฏิบัติโดยประเมินจากภาระงาน ชิ้นงาน และผลงานนักเรียน และส่วนใหญ่ผู้สอนเป็นผู้ประเมิน	เครื่องมือประเมินผลผู้สอนยังขาดความมั่นใจในคุณภาพว่าสามารถวัดได้ตรงกับผลการเรียนรู้	ควรเสนอรูปแบบของเครื่องมือที่มีความหลากหลายและข้อเสนอแนะในการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ถูกต้อง และมีคุณภาพพร้อมทั้งมีตัวอย่างให้เห็นได้ชัดเจน

จากความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ในเรื่องกระบวนการในการดำเนินโครงการฯ โดยการนำกรอบการดำเนินโครงการฯ จากแนวทางทั้ง 3 เล่ม ไปใช้ พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ แนวทางทั้ง 3 เล่ม สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการฯ ได้ โดยมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

เล่มที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

โรงเรียนสามารถดำเนินโครงการฯ ได้ ตามแนวทาง ผู้บริหารและครูสามารถมองเห็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล มีแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรชัดเจนขึ้น

ก่อให้เกิดการวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยใช้เอกสารเป็นแนวทางในการศึกษา และสามารถประสานงานกับชุมชนและสถานประกอบการเพื่อเข้าร่วมโครงการฯ ได้

ปัญหาอุปสรรค

- หน่วยงานต้นสังกัดยังไม่เห็นความสำคัญต่อการจัดการการศึกษาตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
- ระยะเวลาในการนำคู่มือลงสู่ภาคปฏิบัติกระชั้นชิดเกินไป
- การจัดระบบบริหารจัดการ เช่น การติดต่อสื่อสารที่ยังไม่เป็นระบบมากนัก ทำให้บางโรงเรียนไม่สามารถจัดหลักสูตรได้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
- ยังขาดการสร้างความเข้มแข็งของทีมงานนิเทศ ติดตาม
- ยังขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในส่วนผู้บริหารท้องถิ่น
- การจัดการศึกษาของบางโรงเรียนจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น จึงไม่สามารถมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพได้ ทำได้แต่เพียงทักษะพื้นฐานเบื้องต้นเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการประชาสัมพันธ์กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ให้ผู้บริหารระดับเทศบาลหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้รับทราบและเห็นความสำคัญพร้อมกับสถานศึกษา ควรมีช่วงระยะเวลาในการใช้แนวทางให้มากกว่านี้

เล่มที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

- มีแผนการจัดการเรียนรู้เป็น Backward Design
- เป็นแนวทางให้ครูผู้สอน วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ไม่เน้นทฤษฎีหรือเนื้อหามากเกินไป

ปัญหาอุปสรรค

- บางโรงเรียนยังไม่ได้ปรับแผนการเรียนรู้เป็นแนว Backward Design
- ครูผู้สอนยังขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้เกิดความเป็นเลิศด้านอาชีพ
- วิทยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดทักษะ/เทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ครูขาดความรู้พื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการอาชีพท้องถิ่นที่นักเรียนมีความสนใจ
- นักเรียนในเขตอุตสาหกรรมขาดความสนใจในอาชีพท้องถิ่น มุ่งเน้นเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนและวิทยากร/ภูมิปัญญา

- ควรจัดอบรมครูหรือประสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้เรื่องอาชีพเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนและประเมินผล
- โรงเรียนควรจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้า สถานประกอบการ และแหล่งเงินทุนมาสนับสนุนทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะหันมาประกอบอาชีพท้องถิ่น

เล่มที่ 3 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

- มีการประเมินผลด้วยการกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Scoring Rubrics) เป็นหลัก
- มีแนวทางและตัวอย่างในการสร้างแบบวัดและแบบประเมิน ทั้งทางด้านทักษะและด้านเจตคติของผู้เรียน
- การดำเนินการวัดและประเมินผลส่วนใหญ่ใช้การประเมินทักษะและการปฏิบัติ โดยประเมินจากภาระงาน ชิ้นงาน และผลงานนักเรียน และส่วนใหญ่ผู้สอนเป็นผู้ประเมิน

ปัญหาอุปสรรค

- เครื่องมือการประเมินขาดความหลากหลายที่ครอบคลุมความรู้ ทักษะและกรอบอาชีพทั้ง 5 ด้าน
- ครูผู้สอนโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดทักษะในการประเมินผล และการสร้างแบบวัดและประเมินผล
- แบบวัดและประเมินผลที่ได้ไม่ครอบคลุมด้านที่จะวัดและประเมินผล
- ครูผู้สอนยังขาดความมั่นใจในคุณภาพของเครื่องมือประเมินผลว่าสามารถวัดได้ตรงกับผลการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

- แนวทางควรมีความชัดเจน เช่น เรื่องของแนวทางการประเมิน ตัวอย่างเครื่องมือ และเกณฑ์การแปลความหมาย
- ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลแก่ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ควรเสนอรูปแบบของเครื่องมือที่มีความหลากหลายและข้อเสนอแนะในการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ถูกต้องและมีคุณภาพพร้อมทั้งมีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน

3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ

ตารางที่ 25 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ กลุ่มผู้บริหาร

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ	ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด
<u>ภายในโรงเรียน</u> - ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ - บุคลากร ครู ศึกษานิเทศก์ ยังขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ของโครงการ - ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนอาชีพได้ตามความต้องการของผู้เรียน	- ควรมีการชี้แจงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง - ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก
<u>ภายนอกโรงเรียน</u> - ผู้ปกครองยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการจัดการศึกษา - การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายที่เกี่ยวข้องยังไม่เป็นระบบ - ผู้บริหารของหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาไม่ตระหนัก ไม่ปรากฏแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในแผน - ขาดการนิเทศ ติดตาม และประเมินการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน - ขาดการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการนิเทศติดตาม	- ควรเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครองและบุคลากรที่รับผิดชอบให้มีความสำคัญ - ควรเพิ่มการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ควรสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย - ควรกำหนดแผนการนิเทศจัดบุคลากรที่มีหน้าที่ติดตามแผนการดำเนินงาน - ควรมีแผนการนิเทศติดตาม

ตารางที่ 26 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ กลุ่มครู

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ	ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด
<u>ภายในโรงเรียน</u> - อาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวย และไม่เพียงพอ - ทีมงานที่เข้มแข็งขาดการประสานงานในการขับเคลื่อนกรอบแนวทาง - ความพร้อมของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และระบบบริหารมีไม่เพียงพอ - งบประมาณสำหรับบริหารจัดการในโครงการมีอยู่อย่างจำกัด	- ควรใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก - สร้างแหล่งเรียนรู้/ห้องปฏิบัติการในโรงเรียน - สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
<u>ภายนอกโรงเรียน</u> - เครือข่ายด้านภูมิปัญญาในเขตพื้นที่บริการยังไม่เข้มแข็งทั้งด้าน เวลาและงบประมาณที่ใช้ร่วมกันหรือแบ่งปันกัน - แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการบางแห่งไม่อนุญาตให้นักเรียนได้เข้าไปเรียนรู้	- ยืมมือ/อำนาจ/กำลังของผู้บริหารระดับสูง หรือต้นสังกัดเป็นผู้สร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษา โดยการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ทำ MOU ระหว่างโรงเรียน สถานประกอบการ และสถานศึกษาอื่นๆ

ตารางที่ 27 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ กลุ่มศึกษานิเทศก์

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ	ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด
<u>ภายในโรงเรียน</u> 1. โครงสร้างเวลาเรียน มีเวลาจำกัดทำให้เกิดปัญหาในการจัดเวลาให้กับรายวิชาเพิ่มเติมตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต 2. ครูขาดความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องอาชีพท้องถิ่น 3. ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ฝึกอาชีพ ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าพาหนะในการนำนักเรียนไปเรียนรู้อาชีพในแหล่งเรียนรู้	1. ควรปรับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่มีอยู่ให้น้อยลง และเพิ่มรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพ 2. ควรให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน 3. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
<u>ภายนอกโรงเรียน</u> 1. ฝ่ายบริหารท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ทราบเรื่องกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตทำให้โรงเรียนต้องดำเนินการตามลำพัง ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด 2. ชุมชนเป็นเขตอุตสาหกรรมทำให้นักเรียนมีความคาดหวังในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจึงทำให้ผู้เรียนสนใจอาชีพท้องถิ่นน้อย	1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายการปฏิบัติการจัดการศึกษาอาชีพ ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ควรสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพท้องถิ่นไม่ให้ติดยึดอยู่กับการทำงานในโรงงาน

จากความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ จะพบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าในการดำเนินโครงการฯดังกล่าว ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 28 ปัญหาอุปสรรคภายในโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ	ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค
- ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาบุคลากร ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ ยัง ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ	- ควรมีการชี้แจงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจ วัตถุประสงค์ของโครงการฯ
- ผู้ที่เกี่ยวข้องยังขาดความเข้มแข็งในการดำเนิน โครงการฯ	- ควรมีระบบการบริหารจัดการกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้มี ความเข้มแข็งในการดำเนินงาน เน้นการมีส่วนร่วมของ ทุกฝ่าย
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาขาดความ พร้อมด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และ ระบบบริหารในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ	- ควรใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกเข้ามาช่วยลดปัญหาใน เรื่องความพร้อมด้านต่างๆ
- ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับฝึก อาชีพ ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าพาหนะในการนำ นักเรียนไปแหล่งเรียนรู้ รวมถึงงบประมาณสำหรับ บริหารจัดการในโครงการฯ	- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรจัดสรร งบประมาณเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
- โครงสร้างเวลาเรียนมีเวลาจำกัดทำให้ยากต่อการจัด เวลาให้กับรายวิชาเพิ่มเติมตามกรอบแผนการจัด การศึกษาตลอดชีวิตไม่ได้	- ควรปรับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่มีอยู่ให้น้อยลง เพื่อให้สอดคล้องกับเวลาเรียนที่มีอยู่อย่างจำกัด
- ครูขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องอาชีพท้องถิ่น	- ควรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน

ตารางที่ 29 ปัญหาอุปสรรคภายนอกโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ	ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค
- ผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจและความตระหนักในการจัดการศึกษา	- ควรมีการชี้แจงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ
- ฝ่ายบริหารท้องถิ่นไม่ทราบเรื่องกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตทำให้โรงเรียนต้องดำเนินการตามลำพัง ไม่ได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด	- กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ผู้บริหารของหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาไม่ตระหนัก ไม่ปรากฏแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในแผน	
- เครือข่ายด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตพื้นที่บริการยังขาดความเข้มแข็งทั้งด้านคณะทำงาน เวลาและงบประมาณที่ใช้ร่วมกันหรือแชร์กัน	- ผู้บริหารระดับสูงหรือต้นสังกัดเป็นผู้สร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษา โดยการทำบันทึกความร่วมมือ MOU ร่วมกันกับสถานประกอบการ และสถานศึกษาอื่นๆ
- การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายที่เกี่ยวข้องยังไม่สมบูรณ์	
- ช่วงเวลาในการนิเทศ ติดตาม และประเมินการดำเนินงานค่อนข้างดี	- ควรมีการกำหนดช่วงระยะเวลาและแผนในการนิเทศติดตาม และประเมินการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีระยะยาว
- ขาดช่วงเวลาในการนิเทศ ติดตาม และประเมินการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียนมีระยะเวลา	
- ชุมชนเป็นเขตอุตสาหกรรมทำให้นักเรียนมีความคาดหวังในการทำงานในโรงงานจึงสนใจในอาชีพท้องถิ่นน้อย	- ต้องทำความเข้าใจกับนักเรียนในท้องถิ่นเพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพท้องถิ่น โดยไม่ให้ติดอยู่กับการทำงานในโรงงาน

3.4 ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย

จากความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ในเรื่องปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุน เพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าในการดำเนินโครงการฯ ดังกล่าวมีปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 30 ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย

ปัจจัยเงื่อนไข	กลุ่มผู้บริหาร	ครูกลุ่มที่ 1	ศึกษานิเทศก์
ปัจจัยภายในโรงเรียน			
ผู้บริหารของโรงเรียน	✓	✓	✓
ครูและบุคลากรทางการศึกษา	✓	✓	✓
นักเรียน	✓	✓	
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓		
ปัจจัยภายนอกโรงเรียน			
ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	✓	✓	✓
ผู้บริหารสำนัก/กอง	✓		
ศึกษานิเทศก์ หรือผู้รับผิดชอบ	✓		
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓		
หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	✓		
ผู้ปกครอง		✓	✓
ชุมชน		✓	

3.5 ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย

ตารางที่ 31 ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย

กลุ่มผู้บริหาร

การขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่โรงเรียนอื่นๆ	เหตุผล
1. สร้างเครือข่าย 2. ประสานความเข้าใจไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1. ขยายฐานความรู้ 2. เพราะเป็นหลักการสร้างสัมพันธภาพทางการศึกษา

ตารางที่ 32 ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมาย กลุ่มครู

การขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่โรงเรียนอื่นๆ	เหตุผล
1. สถานศึกษาที่จัดทำหลักสูตรตลอดชีวิต บางอาชีพควร ดำเนินการจนสิ้นสุดการดำเนินงานและได้กลยุทธ์ที่ทำให้ ประสบความสำเร็จ ให้รับรู้ทั่วกันก่อน โดยเฉพาะผู้มีส่วน เกี่ยวข้องของหน่วยงานต้นสังกัด แล้วจึงขยายผลการ ดำเนินโครงการ 2. จัดนิทรรศการเผยแพร่ 3. นำผลผลิตสู่ชุมชน/สถานประกอบการ	จะได้เป็นแบบอย่างและสร้างความมั่นใจให้กับ สถานศึกษาอื่นๆ

ตารางที่ 33 ปัจจัยเงื่อนไข การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ บรรลุเป้าหมายกลุ่มศึกษานิเทศก์

การขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่โรงเรียนอื่นๆ	เหตุผล
1. เชิญโรงเรียนที่เป็นเป้าหมายมาดูผลงานการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ทำ 2. จัดงานนิทรรศการด้านวิชาการแล้วเชิญโรงเรียนอื่นๆ เข้าชมงาน 3. ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต Social Media	1. เพื่อสร้างแรงจูงใจ 2. เพื่อสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้อยากทำ 3. เพื่อให้เป็นต้นแบบในการนำไปปฏิบัติ

จากความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ในเรื่องข้อเสนอแนะในการขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่โรงเรียนอื่นๆ พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าควรมีการขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่โรงเรียนอื่นๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่โรงเรียนอื่นๆ สามารถสร้างเครือข่ายและขยายฐานความรู้ในเรื่องอาชีพท้องถิ่นต่อไป อีกทั้งยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย

2. การขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่โรงเรียนอื่นๆ โรงเรียนควรดำเนินโครงการฯ ให้ประสบความสำเร็จก่อน เพื่อให้ได้แนวทางกลยุทธ์ที่ทำให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จ และสร้างการรับรู้ให้ทั่วกันก่อน โดยเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของหน่วยงานต้นสังกัด แล้วจึงขยายผลการดำเนินโครงการฯ ต่อไป

3. ในการขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่โรงเรียนอื่นๆ สามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบดังนี้

- จัดงานนิทรรศการเผยแพร่ เพื่อนำผลผลิตสู่ชุมชนและสถานประกอบการ
- เชิญโรงเรียนที่เป็นเป้าหมายมาดูผลงานการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ทำ
- ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต (Social Media) เช่น ผ่านทาง

เว็บไซต์ของโรงเรียนเทศบาล อบจ. หรือเว็บไซต์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

3.6 แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินโครงการฯ

จากความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ในเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินโครงการฯ พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าในการดำเนินโครงการฯ ควรมีแนวปฏิบัติที่ดี ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

2. สร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ชุมชน สถานประกอบการ และสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

3. สร้างความร่วมมือระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการ
4. วิเคราะห์บริบท ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
5. วางแผนจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงหน่วยงานต้นสังกัด
6. จัดทำแผนจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล
7. นำหลักสูตรไปใช้
8. ประสานและจัดการแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับหลักสูตรหรือบทเรียนที่สถานศึกษาจัด
9. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด
10. จัดนิทรรศการแสดงผลงานที่สำเร็จสู่สาธารณชน โดยเชิญทุกภาคส่วน ร่วมชื่นชมผลงาน
11. ขยายผล สร้างเครือข่ายจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม การบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

3.7 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ

จากความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ในเรื่องความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ พบว่า มีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ ดังนี้

ตารางที่ 34 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ

ประเด็น	เหตุผล
ประเด็นที่มีความพึงพอใจ	
1. กรอบแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ มีแนวทางประกอบการใช้ 3 เล่ม คือ แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนการสอน และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้	- สามารถใช้เป็นแนวทางในการนำหลักสูตรอาชีพไปใช้งานได้จริง - มีแนวทางในการแนะนำครูในเรื่องการจัดทำแผนการสอนและการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน
2. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ	- นักเรียนมีรายได้ในการศึกษาต่อ
3. หลักสูตรสถานศึกษาได้รับการพัฒนา	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ
ประเด็นที่ไม่พึงพอใจ	
1. ควรเพิ่มสมรรถนะอาชีพให้มากกว่า 5 ด้าน	- ยังไม่ครอบคลุมอาชีพที่ผู้เรียนต้องการจริง
2. กรอบเวลาดำเนินงานการใช้แนวทางมีข้อจำกัดด้านเวลามากเกินไป	- ไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดเวลา
3. ครูมีภาระงานมากขึ้น	- ครูมีหน้าที่สอน จึงทำให้เวลาในการดำเนินโครงการไม่ดีเท่าที่ควร
4. โครงการกรอบแผนฯ มีความซ้ำซ้อนกับโครงการเดิมๆ ที่มีอยู่	- มีโครงการที่โรงเรียนดำเนินที่คล้ายกับโครงการที่มีอยู่แล้ว
5. ในกรณีที่เน้นชุมชนเมือง โครงการไม่สามารถสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองในชุมชนได้ เนื่องจากผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานศึกษาต่อในสายสามัญ	- ชุมชนบริเวณโดยรอบโรงเรียนเป็นชุมชนเมือง ผู้ปกครองจึงต้องการให้บุตรหลานศึกษาต่อในสายสามัญ

ตอนที่ 4 บทสรุปที่ได้จากการถอดบทเรียนของโครงการการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

1. วิเคราะห์บริบท ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และข้อจำกัดในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้องและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน เช่น บางโรงเรียนอยู่ในเขตชนบท บางโรงเรียนอยู่ในเขตเมือง ซึ่งทำให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีความต้องการในการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่แตกต่างกัน หากมีการวิเคราะห์บริบท ความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและข้อจำกัดของพื้นที่ที่จะได้รับสารสนเทศเพื่อนำมาออกแบบหลักสูตร กระบวนการดำเนินงาน และวางแผนการดำเนินงานและการติดตามผลให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของแต่ละพื้นที่ได้

2. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน

ศึกษานิเทศก์ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ ทั้งนี้หากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องก็จะไม่ให้ความร่วมมือและสนับสนุน

3. การสร้างความร่วมมือระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาอาชีพในชุมชนโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลแต่ทั้งนี้ไม่จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน แต่จะต้องมีการกำหนดว่าในขั้นตอนใดผู้เกี่ยวข้องกลุ่มใดควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ และดำเนินการทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความคล่องตัวในการดำเนินงานด้วย

4. บรรจุกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไว้เป็นนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดระบบประมาณ บุคลากร ความช่วยเหลือและการสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

5. บรรจุกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไว้ในแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณ บุคลากร ความช่วยเหลือ และการสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

6. สร้างความเข้มแข็งให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังไม่มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญทางด้านอาชีพท้องถิ่น ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญได้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาสอนและให้คำแนะนำ สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในด้านการผลิตและการตลาด สถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในด้านอาชีพท้องถิ่น เช่น สถาบันอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ เข้ามาให้การสนับสนุนในเรื่องวิทยากรองค์ความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงอาคารสถานที่

7. การจัดทำหลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับทรัพยากร ภูมิปัญญา และบริบทของท้องถิ่น โดยไม่ต้องกำหนดกรอบอาชีพท้องถิ่นที่ตายตัวโดยแต่ละพื้นที่สามารถกำหนดกรอบอาชีพท้องถิ่นของตนเองได้ตามความเหมาะสมและมุ่งสู่ความเป็นเลิศในอาชีพนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง โดยแต่ละพื้นที่สามารถกำหนดหัวข้อวิชา/เนื้อหาการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นและลุ่มลึกไปในอาชีพท้องถิ่นที่เลือก โดยยึดกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นเป็นแนวทาง

8. การวางแผนกำหนดช่วงระยะเวลาในการประสานงานให้เครือข่ายมีเวลาเพียงพอในการเตรียมตัวเพื่อเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งเพิ่มช่องทางในการติดต่อประสานงานเพื่อลดความเสี่ยงจากข้อมูลสูญหายของข้อมูล โดยใช้การสื่อสารหลายช่องทาง เช่น ไปรษณีย์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร โทรศัพท์ หรือผ่านองค์กรชุมชนและประชาสังคมในพื้นที่ เป็นต้น จะช่วยให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9. บุคลากรของโรงเรียนควรมีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศทางด้านอาชีพท้องถิ่น เพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น อย่างแท้จริงอีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือในการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว

10. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดหัวข้อ วิชา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมถึงการวัดและประเมินผล เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อ วิชา การสอนและให้คำแนะนำ และการวัดและประเมินผล เป็นต้น โดยครูแสดงบทบาทหลักในการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ มากกว่าบทบาทของการเป็นผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว

11. การจัดการเรียนรู้ควรเน้นการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในท้องถิ่น

12. หลังจากที่นักเรียนสามารถสร้างสินค้าและบริการต่างๆ ออกมาได้แล้วโรงเรียนควรมีช่องทางในการจัดจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้และความรู้สึกประสบความสำเร็จแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านการตลาดสำหรับนักเรียนอย่างแท้จริง เช่น พฤติกรรมผู้บริโภค ความต้องการของผู้บริโภค คู่แข่งขันทางการตลาด การจัดการส่งเสริมการตลาด เป็นต้น อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของนักเรียนเพื่อสามารถเป็นอาชีพได้อย่างแท้จริงในอนาคต

13. การนิเทศติดตามการดำเนินงานโครงการกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ควรดำเนินการนิเทศแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยใช้ระบบการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ พี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) อีกทั้งควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาของการนิเทศติดตามเป็นระยะๆ อย่างชัดเจน

14. ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุบทบทเรียนการดำเนินงานภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินโครงการฯ ของแต่ละโรงเรียน และนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

15. ควรมีการขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่วิทยาลัยอื่นๆ เพื่อสร้างเครือข่ายและขยายฐานความรู้ในเรื่องอาชีพท้องถิ่นต่อไป อีกทั้งยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับสถาบันการศึกษาและชุมชน โดยก่อนที่จะดำเนินการขยายผลการดำเนินโครงการฯ สู่วิทยาลัยอื่นๆ โรงเรียนควรดำเนินโครงการฯ ให้สำเร็จก่อนเพื่อให้ได้กลยุทธ์ที่ทำให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จ แล้วจึงขยายผลการดำเนินโครงการฯ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การนำนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ แล้วประสบความสำเร็จมาถ่ายทอดประสบการณ์ การจัดงานนิทรรศการเผยแพร่เพื่อนำผลผลิตสู่ชุมชนและสถานประกอบการ การเชิญโรงเรียนที่เป็นเป้าหมายที่ต้องการขยายผลมาดูผลงานการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ทำและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ Website ของสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

16. ควรมีการติดตามผลหรือประเมินโครงการฯ โดยการติดตามว่าหลังจากที่ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาไปแล้ว สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้มากน้อยเพียงใด และต้องการการพัฒนาในด้านใดอีกบ้างเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการดำเนินโครงการฯ อีกทั้งยังเป็นสารสนเทศสำหรับโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาระยะสั้นในการพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

17. เงื่อนไขในการสนับสนุนให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จคือ การสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ ในรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การประกวด

และมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ โล่ โรงเรียนที่มีความเป็นเลิศในกลุ่มอาชีพต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำผลงานดังกล่าวไปใช้ในการเลื่อนวิทยฐานะ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานตามโครงการฯ

18. ควรมีการรับรองความรู้ ทักษะ ความสามารถของผู้เรียน จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะของใบประกาศนียบัตร เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความได้เปรียบในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น” มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 3) เพื่อทดลองใช้แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 4) เพื่อปรับปรุงแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประเภทผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้กำหนดนโยบายและพัฒนารอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่น ได้แก่ 1) ผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจำนวน 3 คน 2) ผู้รับผิดชอบโครงการการจัดทำกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนายนกเทศมนตรีจำนวน 15 คน 2) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 15 คน 3) ศึกษาพิเศษ จำนวน 16 คน และ 4) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 17 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 20 คน 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 20 คน 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 60 คน 4) ครูผู้สอน จำนวน 37 คน และ 5) นักเรียน จำนวน 549 คน การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ครอบคลุม 5 ภูมิภาคๆละ 2 จังหวัด รวม 10 จังหวัดๆละ 2 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินคุณภาพแนวทางฯ แบบติดตามผล Mentoring and Coaching การนำแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แบบประเมินชิ้นงาน โครงการงาน รายงาน กิจกรรมของนักเรียน แบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รู้ ภูมิปัญญาผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ คณะกรรมการสถานศึกษา แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ การฝึกงาน การสอน โดยสถานประกอบการ แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ การฝึกงานการสอน โดยอาจารย์ผู้สอน ผู้ดูแลการสอน หรือการฝึกอาชีพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า กลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค ประกอบด้วยกลุ่มจังหวัดภาคกลาง กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก มีกรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่นกำหนดเป็นทิศทางเดียวกัน คือ 1) ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น 2) ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น 3) ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น 4) ด้านศิลปการแสดงท้องถิ่น และ 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีกรอบเนื้อหาสาระการเรียนรู้แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคขึ้นอยู่กับสภาพบริบท พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าควรพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสภาพสังคม โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านอาชีพท้องถิ่น มีการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยควรมีเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ แหล่งฝึกประสบการณ์ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ ผู้รู้ภูมิปัญญา ผู้ประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการ คณะกรรมการสถานศึกษา สถาบันการศึกษา ด้านอาชีพ ควรมีบทบาทในการให้ความสำคัญและมีส่วนร่วม อย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีรูปแบบกระบวนการ หรือวิธีการในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดการศึกษาด้านอาชีพ มีโรงเรียนเป็นฐานความรู้ให้นักเรียนและบุคลากรมาเรียนรู้เพิ่มเติมภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) / ผู้บริหารสถานศึกษา เน้นการสอบถามความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งสร้างความเข้าใจกับครูโดยให้สถานศึกษามีบทบาทเป็นแกนนำในการนำความรู้ ความสามารถภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาบูรณาการในการสอนอาชีพ นอกจากนี้เป้าหมายในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นนั้นต้องมีการตลาดที่ดี และมีผลตอบแทนคุ้มค่าหน่วยงานต้นสังกัดต้องให้ความสำคัญของงานอาชีพและให้การสนับสนุน และต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน มีงบประมาณที่เพียงพอ สถานศึกษาควรทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสถาบันอาชีวศึกษา และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรจัดอบรมการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเกี่ยวกับอาชีพ และควรให้ความสำคัญกับอาชีพสร้างสรรค์ ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพท้องถิ่น แต่ยังไม่เป็นระบบ ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่การปฏิบัติ ทั้งด้านการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล รวมถึงการมีส่วนร่วมกับแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ หรือองค์กรต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน เสนอให้มีแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ **ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร** มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญในการให้ความรู้ และแนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การนิเทศ (Supervision) การให้ความช่วยเหลือแนะนำ (Coaching) เป็นพี่เลี้ยงสอนงาน (Mentoring) **ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ (Construct) ใช้กระบวนการในการเรียนรู้ (Process) และประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) ในการนำอาชีพท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดเรียนรู้สามารถกระทำได้ 2 รูปแบบคือ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ เข้ามาสู่ผู้เรียนในโรงเรียน และการนำผู้เรียนออกไปหาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ **ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้** เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Assessment for Learning) และการประเมินการปฏิบัติ (Performance Evaluation)

2. ผลการพัฒนาแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ควรเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและท้องถิ่น ประกอบด้วย

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีเนื้อหาสาระจำนวน 22 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 3) หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 4) จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีสาระสำคัญ 5) กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตร 6) ขั้นตอนการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 7) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน 8) การจัดทำรายวิชาอาชีพท้องถิ่น 9) การบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 10) การเตรียมความพร้อมของผู้สอน 11) แนวการจัดการเรียนรู้ 12) แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 13) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ 14) ระบบพี่เลี้ยง 15) การสอนงาน 16) การจัดการความรู้ 17) ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 18) การประเมินหลักสูตร 19) แนวทางการนำแนวทางไปปฏิบัติ 20) เงื่อนไขความสำเร็จ 21) สิ่งที่ผู้บริหารควรศึกษา และ 22) วิธีการปฏิบัติ

แนวทางการจัดการเรียนการสอน มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 5 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ บทที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ บทที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 4 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ บทที่ 5 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 4 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ จุดมุ่งหมายพื้นฐาน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 3 การกึ่งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา บทที่ 4 การกึ่งของสถานประกอบการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนกรอบ

แผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 คือมีความเหมาะสม สอดคล้องและสามารถนำไปทดลองใช้ได้ มีข้อเสนอให้เพิ่มเติมตัวอย่าง และเสนอตัวอย่างที่เป็น best practice รูปแบบการอ้างอิงและการจัดรูปแบบเอกสารควรเป็นรูปแบบเดียวกันทั้ง 3 เล่ม และผลการทดลองใช้นำร่อง (mini tryout) พบว่า โรงเรียนได้นำเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เอกสารแนวทางการจัดการเรียนการสอนและเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผล ไปใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความเห็นว่าเป็นเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีความเป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และมีข้อเสนอแนะให้มีการลำดับหัวข้อเพื่อให้เข้าใจง่าย ในการนำไปปรับใช้และต้องการตัวอย่างเพิ่มขึ้น ควรมีตัวอย่างแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล และเพิ่มสาระสำคัญของการประเมินตามสภาพจริงในบริบทของงานอาชีพ

3. ผลการทดลองใช้แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จากการติดตามผล Mentor and Coaching พบว่าการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการดำเนินการจัดการศึกษาครอบคลุมทั้งด้าน ศิลปะการแสดงท้องถิ่น การบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น การเกษตรกรรมท้องถิ่น การอุตสาหกรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น **ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพ** พบว่า มีการจัดประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่น เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีโครงการนิเทศภายใน มีการวางแผน ดำเนินกานนิเทศ สรุปผลให้ข้อมูลย้อนกลับการนิเทศ และให้ข้อเสนอแนะให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการประสานงานกับผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้คำแนะนำตามความต้องการท้องถิ่น มีการบูรณาการทั้งในรายวิชาพื้นฐาน และจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สถานศึกษามีการประสานงานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถาบันที่มีการเรียนการสอนด้านอาชีพ **ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพ** พบว่า มีการดำเนินการออกแบบการเรียนรู้และจัดทำหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตรในรายวิชาต่างๆ โดยใช้รูปแบบการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ(Backward design) การจัดการเรียนการสอนเน้นการมีส่วนร่วมกับผู้เรียน และใช้รูปแบบการเรียนการสอนเน้นทักษะปฏิบัติ **ด้านการวัดและประเมินผลจัดการเรียนรู้อาชีพ** พบว่า มีการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลแบบเกณฑ์ระดับคุณภาพ (Rubrics) ที่เน้นการประเมินการปฏิบัติ ชิ้นงานและภาระงาน มีการเรียนรู้โดยการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (Internet) มีการประเมินร่วมกับผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น และดำเนินการตามโครงการ SBMLD ครูประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อนำผลการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน

คุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ ระบุสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนรองลงมาคือ ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการวัดและประเมินผล

พฤติกรรมจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง รองลงมาคือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น และ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตามศักยภาพ โดยพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ยังคงเน้นการจัดการเรียนรู้โดยครูเป็นสำคัญโดยเน้นการบรรยายให้ความรู้ ขาดสื่อและนวัตกรรมมาประกอบการจัดการเรียนการสอน

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน รองลงมาคือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง

ชิ้นงาน โครงงาน รายงาน กิจกรรมของผู้เรียน พบว่า ในภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ การวางแผนการปฏิบัติงาน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน ความสวยงามของผลงาน

ทักษะการประกอบอาชีพของผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีทักษะการประกอบอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพรองลงมาคือ การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และ การจัดการเกี่ยวกับอาชีพ การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการเกี่ยวกับอาชีพ

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การเรียนวิชาอาชีพสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต รองลงมาคืออาชีพที่ดีต้องเป็นอาชีพที่สุจริต ทำให้รู้สึกว่ามีคุณค่า และทุกครั้งที่เข้าพบเจ้าเรียนวิชาอาชีพมีความสนุกและชอบการฝึกทักษะ

4. ผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข เอกสารแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีการปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาสาระ เพิ่มเติมเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้ 1) เป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) การกำกับติดตาม 4) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stake 5) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Alkin 6) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 7) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 8) บทบาทของผู้สอน 9) บทบาทของชุมชนหรือสถานประกอบการ และได้เพิ่มเติมการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการปรับเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ ความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหาร

จัดการหลักสูตร หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร บทที่ 2 กระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตร องค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการหลักสูตร การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร การฝึกอบรมครู การบริหารจัดการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล บทที่ 3 การประเมินหลักสูตร กระบวนการประเมินหลักสูตรการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น รูปแบบการประเมินหลักสูตร บทที่ 4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีความหลากหลายโดยเน้นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง วิธีการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนครูผู้สอนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้เพิ่มเติมตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมอาชีพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน เพิ่มเติมแผนภูมิขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาสาระ แบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 2 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ แนวทางการจัดการเรียนการสอนมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และการวิเคราะห์ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ เพื่อจัดทำโครงสร้างรายวิชา บทที่ 3 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งความเข้าใจที่คงทน องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน พร้อมด้วยตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ และตัวอย่างแผนจัดการเรียนรู้ บทที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น วิธีสอน กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ปัญหาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 5 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีความหลากหลายโดยเน้นที่ กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การออกแบบวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพิ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมมิติอาชีพเพื่อความเป็นเลิศ มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 4 บทคือ บทที่ 1 บทนำ รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 3

ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น การวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน และสมรรถนะของหลักสูตรในแต่ละชั้นปี บทที่ 4 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ หลักการของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ สถานฝึกงาน แหล่งชุมชน บทบาทหน้าที่ของสถานประกอบการในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน

แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ สร้างเครือข่ายบนฐานความร่วมมือ

วัตถุประสงค์ เพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

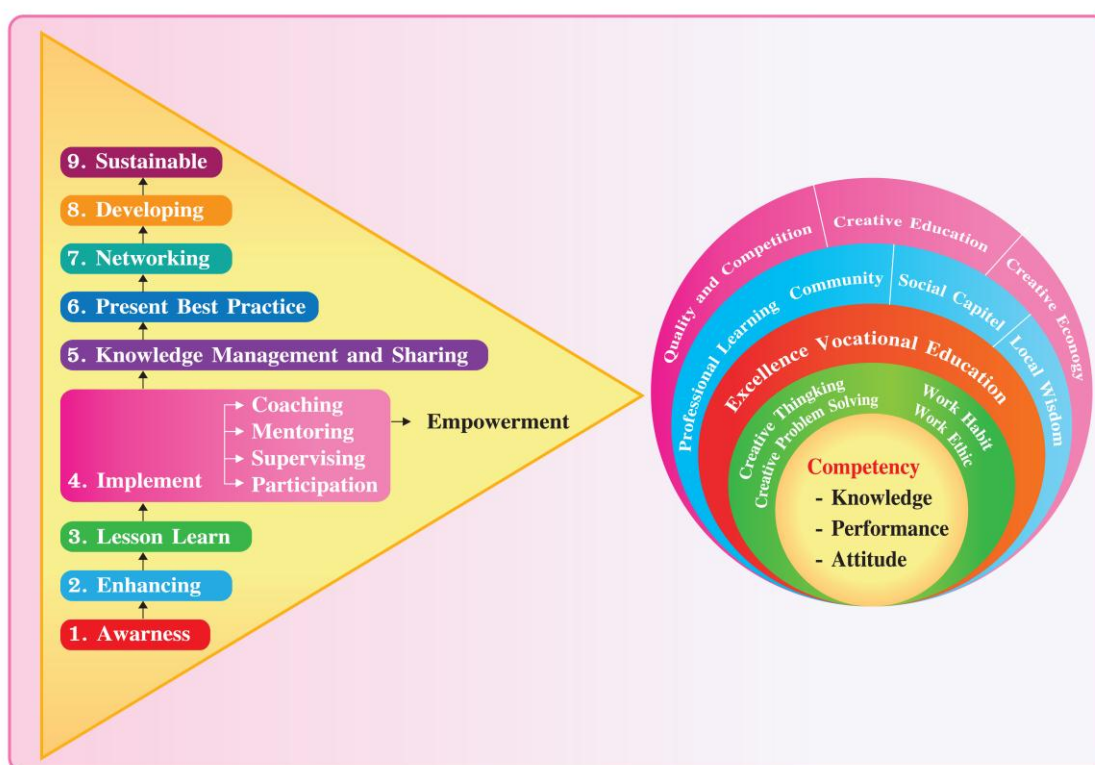
ขั้นตอน

1. การสร้างความตระหนัก (Awareness) เป็นการสร้างความตระหนักให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้งในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การเสริมสร้าง (Enhancing) เป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและสถาบันการศึกษาอื่นๆ
3. การถอดบทเรียน (Lesson Learn) เป็นการนำองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะความสามารถเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพมาถอดบทเรียนและเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ
4. การนำไปใช้ (Implement) เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ในระหว่างการจัดการศึกษาควรมีการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ สอนงาน นิเทศติดตาม รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของการเสริมพลัง
5. การจัดการความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management and Sharing) เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการนำผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มาแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
6. การนำเสนอแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Present Best Practice) เป็นการให้ผู้จัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นได้นำแนวปฏิบัติจากการแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มาเสนอในเวทีวิชาการทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา
7. การสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นกิจกรรมการสร้างเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การศึกษาดำเนินไปมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8. การพัฒนา (Developing) เป็นการพัฒนาเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้สามารถจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

9. การสร้างความยั่งยืน (Sustainable) เป็นการขยายผลเพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยการเผยแพร่สู่สถานศึกษาในสังกัดกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

โดยมีรายละเอียด สรุปได้ดังแผนภาพที่ 12

แผนภาพที่ 12 แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การบริหารแบบชุมชนมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ เพื่อบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น

ขั้นตอน

1. การสร้างความเข้าใจและความตระหนัก (Understanding and Awareness) ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความสามารถ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน รู้ เข้าใจ รัก เกิดทักษะ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพในชุมชนโดยสร้างความเข้าใจและความตระหนัก รวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน และเทศบาล

2. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ชุมชน สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

3. การพัฒนาบุคลากร (Staff Development) เป็นการเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและพัฒนาประกอบด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งสถาบันการศึกษาด้วยกระบวนการ Pre-Service Training, on The Job Training ในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ การดูแลช่วยเหลือ การแนะนำ การให้คำปรึกษาผ่านระบบ Online ตลอดจนการศึกษาเอกสารแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับกรอบการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่ผ่านการวิเคราะห์กรอบการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

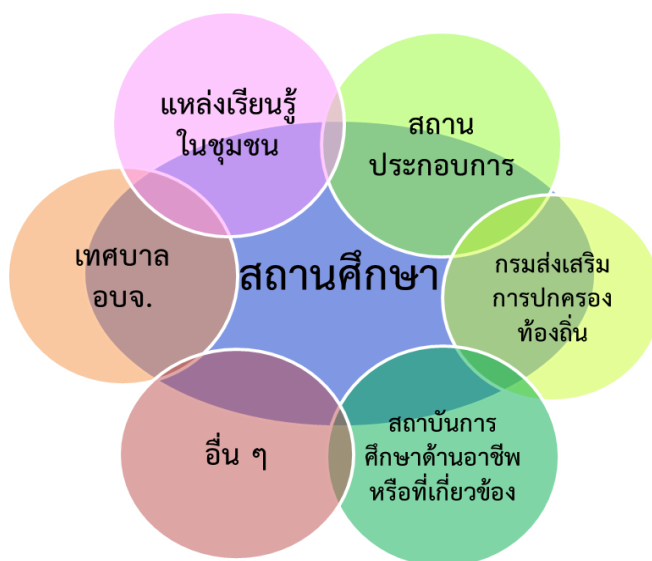
5. การออกแบบและพัฒนา (Designing and Development) เป็นขั้นที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีพ ที่อยู่ในและนอกสถานศึกษา อันประกอบด้วยสถานประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันออกแบบและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการรายวิชา พื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมนุม/ชมรม การจัดทำโครงการพิเศษตามกลุ่มสนใจ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflective) สถานศึกษาควรสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเตรียมการ/วางแผนการจัดการเรียนการสอน/การวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับความต้องการด้านอาชีพที่จะส่งผลต่อผู้เรียนในอนาคต

7. การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพ (Vocational Instruction (Inside and Outside Classroom)) เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และเกิดการเรียนรู้ทางด้านทักษะอาชีพ อันเกิดจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านอาชีพ เช่น เจ้าของสถานประกอบการหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในงานอาชีพ ทั้งในสถานศึกษา (ห้องเรียน) และนอกสถานศึกษา

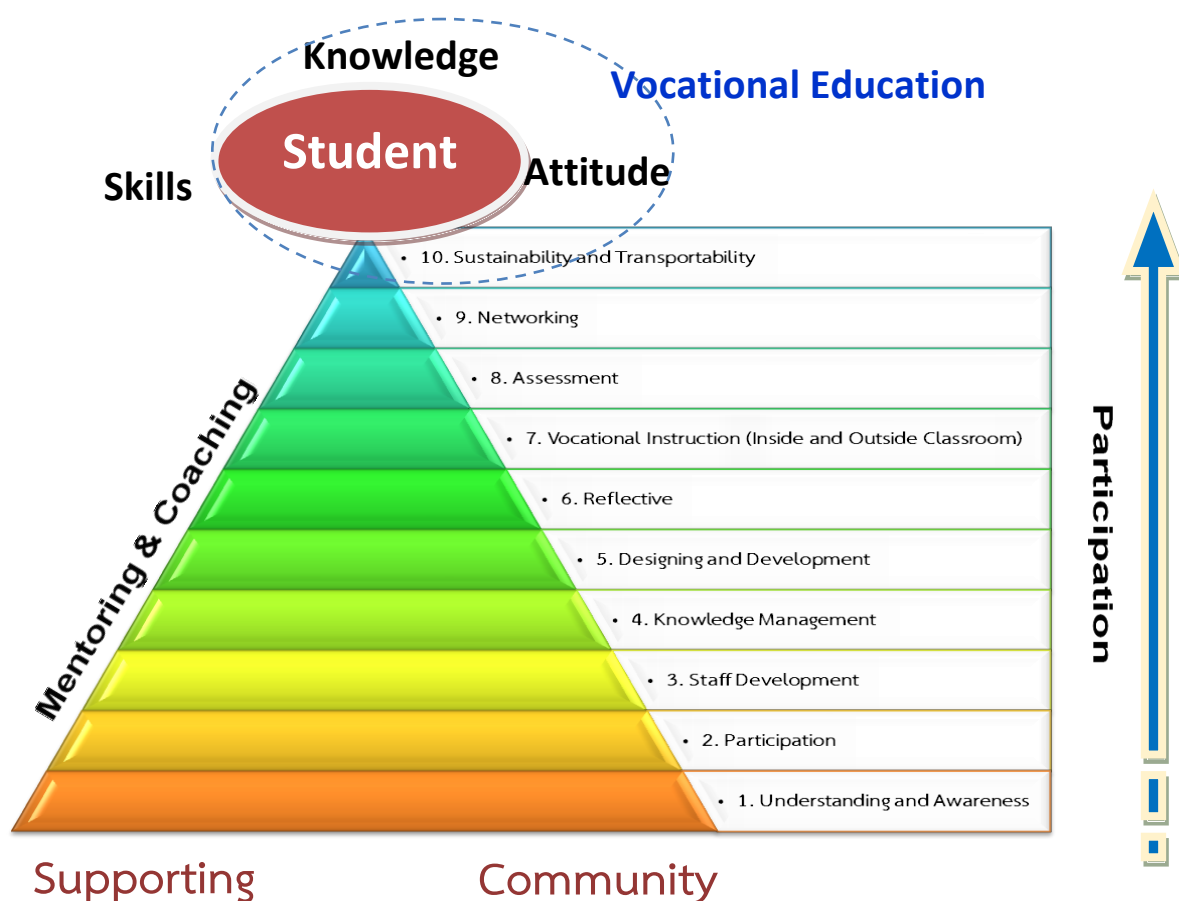
8. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพ (Assessment and Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเสริมสร้างทางด้านการพัฒนา (Develop) ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) และความสามารถ (Contribute) ให้กับผู้เรียนสู่งานอาชีพ โดยผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน (Assessment for Learning) การวัดและประเมินผลหลังเรียน (Assessment of Learning) อันเกิดจากการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลรวมถึงระบบนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลืออย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

9. การสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาอาชีพ ระหว่างสถานศึกษากับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สถาบันการศึกษาด้านอาชีพหรือที่เกี่ยวข้อง แหล่งเรียนรู้ชุมชน เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และหน่วยงานอื่นๆ

แผนภาพ 13 เครือข่ายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

10. ความยั่งยืนและการขยายผลการจัดการศึกษาอาชีพ (Sustainability and Transportability) เป็นการเชื่อมโยงและขยายองค์ความรู้ให้ครอบคลุมทั้งสถานศึกษา และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกอาชีพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการศึกษามุ่งสู่อาชีพให้มีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 14 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษา และครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทชุมชน

ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1

1.1 การศึกษาความต้องการของผู้เรียน มีขั้นตอนดังนี้

1.1.1 ประชุมผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และผู้รับบริการ เช่น คณะครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการชุมชน ตัวแทนนักเรียนแต่ละระดับชั้น เป็นต้น

1.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.3 สำรวจและจัดลำดับ ความต้องการของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

1.2 การศึกษากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 ศึกษา เนื้อหา หลักการ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

1.2.2 ศึกษาบริบทชุมชน แหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจและความต้องการของนักเรียน

1.2.3 กำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ด้านอาชีพท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษา เนื้อหา หลักการ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

2.2 กำหนดเนื้อหา รูปแบบและแนวทางของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการผู้เรียนและท้องถิ่น

2.3 กำหนดรายวิชา ในแต่ละระดับชั้น และประเภทการศึกษา

2.3.1 การศึกษาในระบบ

- รายวิชาพื้นฐาน (บูรณาการอาชีพท้องถิ่นในรายวิชาพื้นฐาน)

- รายวิชาเพิ่มเติม

ภาคเรียนที่ 1 เพื่อเรียนรู้พื้นฐาน จำนวน 20 ชั่วโมง/ภาคเรียน (0.5 หน่วยกิต)

ภาคเรียนที่ 2 เพื่อฝึกทักษะ จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน (1.0 หน่วยกิต)

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

- กิจกรรมโครงการ กิจกรรมตามความสนใจ

2.3.2 การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย

- กำหนด จำนวน 80 ชั่วโมง หรือตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา และจัดทำโครงสร้างรายวิชา มีขั้นตอนดังนี้

3.1 วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรหรือรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดการสอนในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน

3.3 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างรายวิชา

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 จัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ การประสานความร่วมมือกับชุมชนสถานที่ฝึก แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน

4.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา หรือหลักสูตรอาชีพโดยส่งเสริมผู้เรียน
5 ด้าน

4.2.1 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ (Construct)
4.2.2 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อม
(Interaction)

4.2.3 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ (Physical Participation)
4.2.4 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ ในการเรียนรู้และฝึก
ปฏิบัติ (Process)

4.2.5 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ (Application)
4.3 จัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบของสถานศึกษา หรือ หน่วยงานทางการศึกษาอื่น
4.4 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสาระวิชา
และตามแนวทางที่กำหนดของสถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

5.1 วิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้
5.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง
5.3 ติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียนเมื่อผ่านการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้หรือ

จุดประสงค์

ขั้นตอนที่ 6 ประเมิน และปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

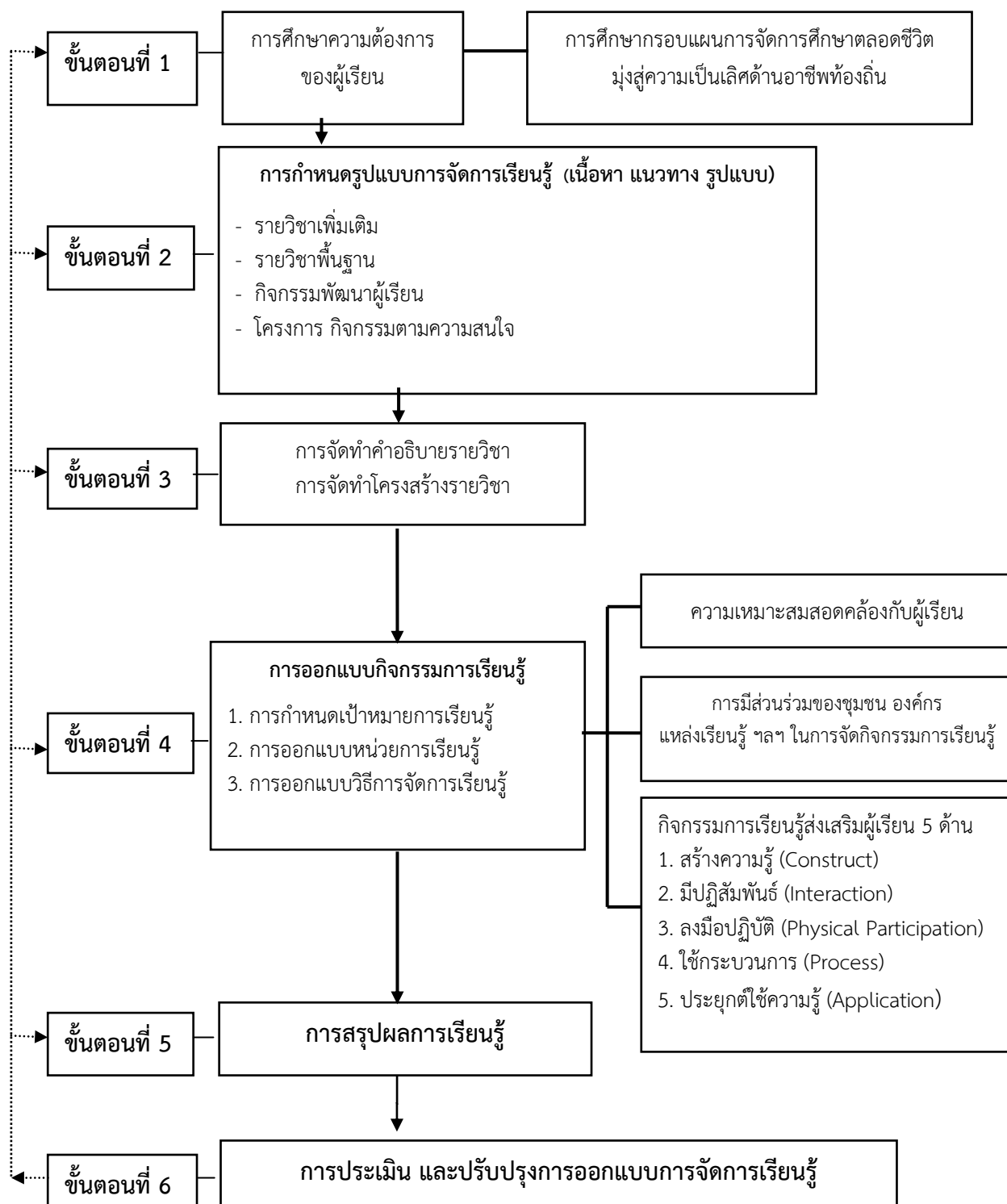
6.1 สรุปผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
6.2 สรุปผลความพึงพอใจ การมีส่วนร่วมของชุมชน แหล่งเรียนรู้ และองค์กรที่
เกี่ยวข้อง

6.3 นำผลการสรุปเป็นแนวทางเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงาน ต่อไป

ปัจจัย/เงื่อนไข

1. โรงเรียน ครูผู้สอนมีการประสานความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นเครือข่าย
ร่วมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความ
เป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างชัดเจน

แผนภาพที่ 15 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ที่ผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลย่อย (Formative Assessment) การประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) และการประเมินแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอน

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอันประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ชุมชน ผู้ปกครองร่วม ประชุมวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่จะใช้ในรายวิชา ซึ่งเกิดจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

2. การเลือกและออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้เป็นการเลือกและออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนและชุมชนจะร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมที่ต้องการวัด จากนั้นจึงดำเนินการเลือกวิธีการ/เทคนิคที่จะใช้ และร่วมกันกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้จะเน้นความหลากหลายของวิธีการ/เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้

3. สร้างและทดลองใช้เครื่องมือ

ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนและชุมชนดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะเครื่องมือ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมเกณฑ์การแปลความหมายของผลการเรียนรู้

ทั้งนี้เมื่อสร้างเครื่องมือแล้ว ควรนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดและประเมินผลตรวจสอบความตรง (Validity) และควรมีการดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น เพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องมือดังกล่าว มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปวัดและประเมินผลผู้เรียนได้

4. ดำเนินการวัดผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

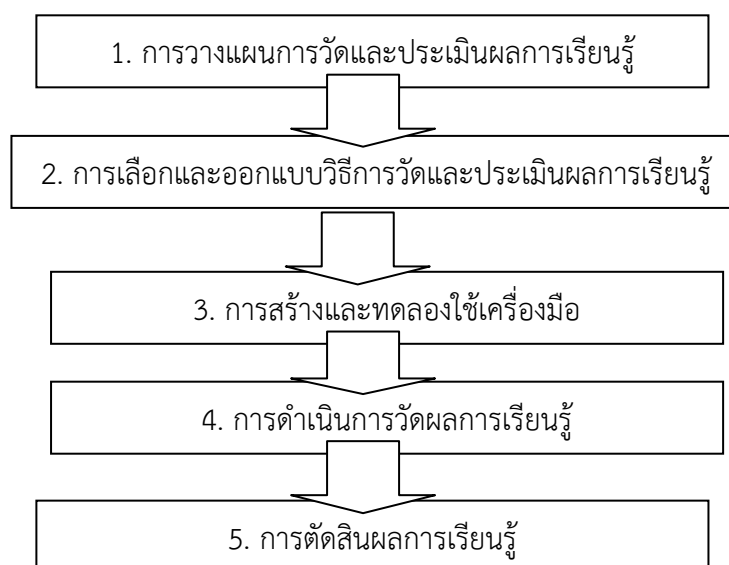
5. ตัดสินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการรวบรวมคะแนนเพื่อดำเนินการตัดสินผล โดยผู้สอนและชุมชนจะต้องร่วมประชุมเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน

เงื่อนไข/ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

ในการขับเคลื่อนกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีเงื่อนไขดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และเนื้อหารายวิชาอย่างชัดเจน
2. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้สอน และชุมชน โดยจะต้องร่วมกันวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ร่วมสร้างเครื่องมือ ร่วมวัดและประเมินผล และร่วมกันตัดสินผลการเรียนรู้

แผนภาพที่ 16 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่ากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้กับการประกอบอาชีพสามารถทำไปพร้อมๆ กันสามารถนำองค์ความรู้เรื่องอาชีพเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่างๆ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตามโครงการ SBMLD ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ นโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ และแนวทางการจัดทำหลักสูตรและการ

จัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยปรับการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการสัมผัสประสบการณ์ในวิชาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย ฝึกทักษะที่จำเป็นและเตรียมคุณลักษณะที่ดีเพื่อการประกอบอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและศักยภาพของตนเอง และโรงเรียนมีการบริหารจัดการการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการเตรียมความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้องและตรงประเด็นกับการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคตของผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและประเทศ มีโรงเรียนเป็นฐานความรู้ให้นักเรียนและบุคลากรมาเรียนรู้เพิ่มเติมภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ผู้บริหารสถานศึกษา เน้นการสอบถามความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งสร้างความเข้าใจกับครูผู้สอนโดยให้สถานศึกษามีบทบาทเป็นแกนนำในการนำความรู้ ความสามารถภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาบูรณาการในการสอนอาชีพ หน่วยงานต้นสังกัดต้องให้ความสำคัญต่องานอาชีพให้การสนับสนุน และต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน มีงบประมาณที่เพียงพอ สถานศึกษาควรทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับสถาบันอาชีวศึกษา และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรจัดอบรมการจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับอาชีพและควรให้ความสำคัญกับอาชีพสร้างสรรค์ โดยปัจจุบันพบว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพท้องถิ่น แต่ยังไม่เป็นระบบส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจ กระบวนการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นสู่การปฏิบัติ ทั้งด้านการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้รวมถึงการมีส่วนร่วมกับแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการหรือองค์กรต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ และครูผู้สอน เสนอให้มีแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการศึกษารองอาชีพมีความสำคัญและจำเป็นกับสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพและแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการพัฒนาทำ นโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2555) ที่กำหนดเป้าหมายนอกจากการพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งให้เกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแล้วยังมุ่งเตรียมเยาวชนให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับความถนัดและศักยภาพของตนเอง สามารถมองเห็นภาพอนาคตเกี่ยวกับอาชีพของตนเองได้ในมิติของกระบวนการเตรียมเยาวชน หลักสูตรและแนวการจัดการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในวิชาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย ฝึกทักษะและเตรียมคุณลักษณะเพื่อการประกอบอาชีพ ผู้เรียนสามารถตัดสินใจกำหนดทิศทางการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและศักยภาพของตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาข้างต้นนั้น จะนำไปสู่เป้าหมายและวิธีการใหม่ของการจัดการศึกษาที่เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ และแนวทางการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นและ

สถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรในส่วนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจด้วย

แนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญในการให้ความรู้และแนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เน้นให้มีการเรียนการสอนอาชีพในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติมและโครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาตระหนักและเห็นถึงความสำคัญความจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้มีการเรียนการสอนที่บูรณาการทางด้านอาชีพ สถานศึกษามีการบริหารจัดการหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ในส่วนของรายวิชาเพิ่มเติม เป็นส่วนที่สถานศึกษาจะจัดรายวิชาศึกษาชีพเพื่อเป็นการเตรียมความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้องและตรงประเด็นกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของตนเองในอนาคตที่ยังผลต่อการส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและประเทศ ในการบริหารจัดการหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การนิเทศ (Supervision) การช่วยเหลือให้คำปรึกษา (coaching) การเป็นพี่เลี้ยงสอนงาน (Mentoring) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการบริหารจัดการหลักสูตรควรดำเนินการในลักษณะของการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ซึ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและใช้หลักสูตรตลอดแนวทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาการส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนงบประมาณทรัพยากร การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ การกำกับ ดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร การประกันคุณภาพภายใน การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครูโดยให้มุ่งที่งานสอนเป็นหลักสร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการ หลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้ จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพทั้งเรื่อง การจัดกลุ่มผู้เรียนและโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดการสอนของสถานศึกษา การลงโทษและให้รางวัลผู้เรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่างๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการ เรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียน อย่างเหมาะสมอีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดการจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ (Construct) ใช้กระบวนการในการเรียนรู้ (Process) และประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) ในการนำอาชีพท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดเรียนรู้ สามารถกระทำได้ 2 รูปแบบคือการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ เข้ามาสู่ผู้เรียนในโรงเรียน และการนำผู้เรียนออกไปหาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรดำเนินการหลังจากวิเคราะห์หลักสูตร เกี่ยวกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดเพื่อนำมาจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย สื่อการจัดการเรียนรู้ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553)

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Assessment for Learning) และการประเมินการปฏิบัติ (Performance Evaluation) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวัดและ

ประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา แนวปฏิบัติที่ดีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชา แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือเป็นการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) การที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายแรกได้จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึกวิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใด การเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพ การประเมินระหว่างการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เช่นนี้ เรียกว่า Formative assessment เป็นการวัดและประเมินผลที่เกิดขึ้นในห้องเรียนทุกวัน เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงจึงเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนา ซึ่งในปัจจุบันงานวิจัยบ่งชี้ว่าถ้าใช้การประเมินผลอย่างถูกวิธี การประเมินผลย่อมจะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการกำหนดเป้าหมายการเรียนการสอนแต่ทั้งนี้ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การซักถามการระดมความคิดเห็นเพื่อให้ได้มติข้อสรุปของประเด็นที่กำหนด การใช้แฟ้มสะสมงาน การใช้ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติ การประเมินความรู้เดิม การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อนประเมิน การใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) และที่สำคัญการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยผู้สอนต้องสามารถให้คำแนะนำเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ทำให้การเรียนรู้พอกพูน นอกจากนี้ยังต้องรู้จักใช้ผลที่ได้จากการประเมินมาวางแผนและทบทวนการสอนของตนอีกด้วย สำหรับจุดมุ่งหมายที่สองคือการวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ เรียกว่า Summative assessment เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้หรือจบรายวิชาเพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน หรือให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ โดยสถานศึกษามีหน้าที่ในการอนุมัติและรายงานผลการเรียน งานวิจัยเสนอแนะว่าการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีต้องให้ออกาสผู้เรียนแสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถ ด้วยวิธีการที่หลากหลายและพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าใช้เปรียบเทียบระหว่างนักเรียน

2. ผลการพัฒนาแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นควรเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน การมีส่วนร่วมจำเป็นต้องใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยให้ประชาชน ชุมชน ร่วมกันรับผิดชอบและเห็นถึงความสำคัญในการฟื้นฟูพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเอง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้บูรณาการความรู้ ประสบการณ์ และทักษะอาชีพ เข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชน

โดยรวม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อกัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็กและส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัยควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและตอบจุดเน้นที่เน้นการเพิ่มคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะด้านอาชีพให้เหมาะสมตามศักยภาพ ส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่นเพื่อความเป็นเอกลักษณ์ตามบริบทท้องถิ่น สร้างองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพเป็นสื่อกลางประสานความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นกับผู้เกี่ยวข้องโดยผลการพัฒนาแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นประกอบด้วย

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 3) หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร 4) จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรมีสาระสำคัญ 5) กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตร 6) ขั้นตอนการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 7) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน 8) การจัดทำรายวิชาอาชีพท้องถิ่น 9) การบรรจุรายวิชาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 10) การเตรียมความพร้อมของผู้สอน 11) แนวการจัดการเรียนรู้ 12) แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 13) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ 14) ระบบพี่เลี้ยง 15) การสอนงาน 16) การจัดการความรู้ 17) ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 18) การประเมินหลักสูตร 19) แนวทางการนำแนวทางไปปฏิบัติ 20) เงื่อนไขความสำเร็จ 21) สิ่งที่ผู้บริหารควรศึกษา และ 22) วิธีการปฏิบัติ

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย บทที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ บทที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ บทที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 4 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ บทที่ 5 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ จุดมุ่งหมายพื้นฐาน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 3 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา บทที่ 4 ภารกิจของสถานประกอบการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากเนื้อหาสาระของแนวทางทั้งสามเล่ม พบว่าแนวทางทั้งสามเล่มมีเนื้อหาครอบคลุมเหมาะสมสอดคล้องทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวทางทั้งสามเล่มดังกล่าวสร้างมาจากความต้องการของสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ หลักการ เป้าหมาย จุดเน้นของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการทำงาน นโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งแนวทางการบริหารจัดการ

หลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแนวทางทั้งสามเล่มผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว

3. ผลการทดลองใช้แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จากการติดตามผล Mentoring and Coaching พบว่าการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการดำเนินการจัดการศึกษาครอบคลุมทั้งด้าน ศิลปะการแสดงท้องถิ่น การบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น การเกษตรกรรมท้องถิ่น การอุตสาหกรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น **ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร** เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพ พบว่า มีการจัดประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่น เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีโครงการนิเทศภายใน มีการวางแผน ดำเนินกานิเทศ สรุปผลให้ข้อมูลย้อนกลับการนิเทศ และให้ข้อเสนอแนะให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการเรียนการสอนมีการประสานงานภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้คำแนะนำตามความต้องการท้องถิ่น มีการบูรณาการทั้งในรายวิชาพื้นฐาน และจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สถานศึกษามีการประสานงานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถาบันที่มีการเรียนการสอนด้านอาชีพ **ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** พบว่า มีการดำเนินการออกแบบ และจัดทำหน่วย แผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตรในรายวิชาต่างๆ โดยใช้รูปแบบ การออกแบบแบบย้อนกลับ (Backward design) การจัดการเรียนการสอนเน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชน และใช้รูปแบบการเรียนการสอนเน้นทักษะปฏิบัติ **ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้** พบว่า มีการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการจัดการเรียนรู้แบบ Rubrics ที่เน้นการประเมินการปฏิบัติ ชิ้นงานและภาระงาน มีการเรียนรู้โดยการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมีการประเมินร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และดำเนินการตามโครงการ SBMLD ครูประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อนำผลการเรียนรู้นมาพัฒนาผู้เรียน โดยหลังการติดตามทำให้ครูสามารถเขียนหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ อยู่ในระดับดีมากสามารถระบุสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการวัดและประเมินผลได้ มีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพของครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตามศักยภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีคุณภาพ อยู่ในระดับดี สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง ส่วนชิ้นงาน โครงการ รายงาน กิจกรรมของผู้เรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีการแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน วางแผนการปฏิบัติงาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน ผลงานมีความสวยงาม ทักษะการประกอบอาชีพของผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีทักษะการประกอบอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดการเกี่ยวกับอาชีพ การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า

และบริการเกี่ยวกับอาชีพนักเรียนมีความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและตระหนักใน ความสำคัญของอาชีพ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเห็นว่าการเรียนอาชีพสามารถนำความรู้ไปใช้ ในการดำเนินชีวิต อาชีพที่ดีต้องเป็นอาชีพที่สุจริต ทำให้รู้สึกว่ามีคุณค่า และมีความสุขและ ชอบการฝึกทักษะ ผลที่เกิดขึ้นกับครูกับครูและนักเรียนเกิดจากการศึกษาและใช้แนวทางทั้งสามเล่ม ร่วมกันและการติดตามให้คำปรึกษาช่วยเหลือแนะนำแนวของการบริหารจัดการหลักสูตรของ สถานศึกษา มีแนวคิดขั้นตอนการบริหารจัดการหลักสูตร การมีส่วนร่วมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาอาชีพในท้องถิ่น การร่วมมือกันของผู้สอนที่มุ่งมั่นในการจัด การศึกษาอาชีพ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีแนวคิด ขั้นตอนตัวอย่างของการจัดการเรียนรู้ ที่หลากหลาย และแนวทางการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่มีแนวคิด ขั้นตอนและวิธีการวัด และประเมินผลที่หลากหลาย และเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการติดตามให้ คำปรึกษาช่วยเหลือแนะนำเนื่องจากการติดตามช่วยเหลือ(Mentoring) เป็นการนำเสนองานที่ประสบ ความสำเร็จจากผู้เชี่ยวชาญที่จะช่วยให้เห็นภาพรวมขององค์ประกอบของกระบวนการติดตาม ช่วยเหลือระหว่างครูกับครูเป็นการสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ความรู้อย่างมืออาชีพในการจัดการ เรียนการสอนและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีรวมถึงสมาชิกให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันได้น้อย ระหว่างรุ่นพี่ที่จะสามารถแบ่งปันประสบการณ์เฉพาะทางให้กับรุ่นน้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการติดตามช่วยเหลือ กำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนาการติดตามช่วยเหลือแนะนำบทบาท ของการติดตามช่วยเหลือการสังเกตเยี่ยมเยียนชั้นเรียนการพูดคุยหาเหตุผล การสอนงาน สรุปให้ ข้อเสนอแนะ และการติดตามผลอย่างเป็นระบบร่วมกับระบบพี่เลี้ยงที่เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่ากับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยโดยพี่เลี้ยงหรือผู้ที่มีประสบการณ์ สูงกว่าจะทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยกว่าโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ที่ได้รับการสอนงานมีความรู้ ทักษะ ความ ชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน การสอนงานมี ความสำคัญมากในการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะเป็นไปตามที่องค์กรต้องการ เพราะทำให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในระยะเวลารวดเร็ว (Sweeney, 2011) โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ด้าน ได้แก่ การแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนา ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำเนินการ จัดการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนงานและผู้รับการสอนงาน อาจเป็น ลักษณะรายบุคคลหรือกลุ่มเล็ก และดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีการเสริมพลัง (empowerment) ให้กับผู้รับการสอนงานให้มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

4. ผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข เอกสารแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัด การศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร มีการปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาสาระ เพิ่มเติม เนื้อหาสาระดังต่อไปนี้ 1) เป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) การกำกับติดตาม 4) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stake

5) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Alkin 6) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น 7) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 8) บทบาทของผู้สอน 9) บทบาทของชุมชนหรือสถานประกอบการ และได้เพิ่มเติมการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีการปรับเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ ความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร หลักการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร บทที่ 2 กระบวนทัศน์การบริหารจัดการหลักสูตร องค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการหลักสูตร การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร การฝึกอบรมครู การบริหารจัดการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การนิเทศกำกับติดตาม และประเมินผล บทที่ 3 การประเมินหลักสูตร กระบวนการประเมินหลักสูตรการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น รูปแบบการประเมินหลักสูตร บทที่ 4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีความหลากหลาย โดยเน้นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง วิธีการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนครูผู้สอนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้เพิ่มเติมตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมอาชีพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน เพิ่มเติมแผนภูมิขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาสาระ แบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ขั้นตอนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 2 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ แนวทางการจัดการเรียนการสอนมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และการวิเคราะห์ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ เพื่อจัดทำโครงสร้างรายวิชา บทที่ 3 การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งความเข้าใจที่คงทน องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน พร้อมด้วยตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ และตัวอย่างแผนจัดการเรียนรู้ บทที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น วิธีสอนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ ปัญหาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 5 การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีความหลากหลาย โดยเน้นที่

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การออกแบบวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพิ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมมิติอาชีพเพื่อความเป็นเลิศ มีองค์ประกอบของเนื้อหาสาระจำนวน 4 บทคือ บทที่1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ บทที่ 2 แนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น บทที่ 3 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น การวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนและสมรรถนะของหลักสูตรในแต่ละชั้นปี บทที่ 4 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ หลักการของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานประกอบการ สถานฝึกงาน แหล่งชุมชน บทบาทหน้าที่ของสถานประกอบการในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน

แนวทางทั้งสามเล่มดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และการทดลองใช้ทั้งในระดับ mini tryout และ try out ก่อนนำไปใช้จริงกับสถานศึกษาทั้ง 20 แห่ง รวมทั้งในระหว่างทดลองใช้ได้มีการให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือสอนงาน นำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ มาจัดนิทรรศการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาอาชีพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมสำคัญในการให้แนวคิด นโยบายใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีการถอดบทเรียนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งถึงแม้จะเป็นสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเดียวกัน แต่มีความหลากหลายตามสภาพชุมชนและบริบทท้องถิ่นทำให้ผลการดำเนินงานแตกต่างกันไปตามสภาพความพร้อมและการรับรู้เกี่ยวกับกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นของสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความร่วมมือของชุมชน ทักษะคิดและค่านิยมต่อการจัดการศึกษาอาชีพของนักเรียนและผู้ปกครอง และโดยเฉพาะ ความรู้ ความเข้าใจและการตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการศึกษาด้านอาชีพ และความสามารถในการบูรณาการอาชีพกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Career Education) ตามแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ซึ่งเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ให้นิยามไว้ว่าเป็นระบบการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อเตรียมเยาวชนให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับความถนัด และศักยภาพของตนเอง สามารถมองเห็นภาพอนาคตเกี่ยวกับอาชีพของตนเองได้ ผู้เรียนจะได้รับการจัดเตรียมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเชื่อมต่อระดับมหาวิทยาลัยโดยปรับการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการสัมผัสประสบการณ์ในวิชาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย ฝึกทักษะที่จำเป็นและเตรียมคุณลักษณะที่ดีเพื่อการประกอบอาชีพได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและศักยภาพของตนเอง และโรงเรียนมีการบริหารจัดการการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการเตรียมความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้องและตรงประเด็นกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคตของผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยในระดับประถมศึกษาควรเน้นไปในด้าน career education ส่วนในระดับมัธยมศึกษาควรจัดในลักษณะ career academy
2. ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียน ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาอาชีพได้ มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการผลักดันเพื่อขับเคลื่อน การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในลักษณะร่วมกันทั้งโรงเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)
4. ครูผู้สอนควรใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พร้อมกับยกระดับคุณภาพการสอนสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ
5. ความพร้อมและเวลาของผู้สอน ซึ่งมีภาระงานอื่นๆ ของโรงเรียน และมีคาบสอนหลายวิชา และหลายระดับชั้น ทำให้มีปัญหาในการเตรียมการสอน ติดตามงาน การวัดและประเมินการเรียนรู้ และประเมินพัฒนาการทางด้านอาชีพของผู้เรียน
6. สถานศึกษาต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ สถาบันอุดมศึกษาทางด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาบุคลากรและเป็นพี่เลี้ยงในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
7. สถานศึกษาควรบูรณาการการจัดการศึกษาด้านอาชีพให้ไปกับการเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยไม่แยกส่วนการจัดการศึกษาด้านอาชีพออกจากการจัดการเรียนการสอนปกติ
8. สถานศึกษาควรจัดการศึกษาด้านอาชีพให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักในการทำงาน (Work habits) และ จริยธรรมในการทำงาน (Work ethic) ซึ่งการที่นักเรียนจะมีคุณลักษณะดังกล่าวได้นั้นต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดขึ้น ซึ่งคือเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. สำนักงานการศึกษา กองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และ เทศบาล ควรให้การสนับสนุนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร การเป็นพี่เลี้ยงสอนงาน (mentoring) และการช่วยเหลือให้คำปรึกษา (coaching) ให้กำลังใจผู้บริหารและครู และสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยและพัฒนา (research and development) อาชีพท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียน สถานประกอบการ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะเครือข่าย
2. สำนักงานการศึกษา กองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และเทศบาล ควรมีการเสริมพลังในการจัดการศึกษาด้านอาชีพให้กับสถานศึกษา และเป็นพี่เลี้ยงในการนำกรอบแนว

ทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น รวมทั้งประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครองท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น สถานประกอบการให้การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ บุคลากรกับสถานศึกษาในสังกัด

ข้อเสนอแนะต่อสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเกี่ยวกับอาชีพ

1. ควรมีความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมประเมิน และร่วมติดตามเพื่อสร้างความเข้มแข็งแห่งชุมชนการเรียนรู้
2. ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูที่สอนวิชาชีพ เพื่อสร้างความชำนาญ รวมทั้งมีความร่วมมือทางวิชาการในการจัดทำหลักสูตรที่เอื้อต่อความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมปกรองท้องถิ่น

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีนโยบายและประชาสัมพันธ์กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างรอบด้านเป็นระบบ ชัดเจน และต่อเนื่องครอบคลุมกับผู้เกี่ยวข้อง
2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรส่งเสริม สนับสนุน ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และสถานศึกษา มีการจัดระบบการบริหารจัดการหลักสูตร การเป็นพี่เลี้ยงสอนงาน (mentoring) และการช่วยเหลือให้คำปรึกษา (coaching) ที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม และค้นหาแบบปฏิบัติที่ดี (best practice) ในลักษณะ INN (Individual, Node และ Network) สร้างลักษณะเฉพาะ หรืออัตลักษณ์การจัดการศึกษาท้องถิ่น ให้โดดเด่นและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาของหน่วยงานอื่นๆ
3. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพร่วมกับมหาวิทยาลัย อาชีวศึกษา หรือสถาบันอย่างเป็นระบบ ในทุกระดับการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
4. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีการทำงานแบบร่วมมือกันทำงาน และแบบร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา โดยกำหนดให้มีระบบการติดตามช่วยเหลือสถานศึกษาโดยเครือข่ายร่วมกับ สถาบันอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาอาชีพ สถานประกอบการกรมส่งเสริมปกรองท้องถิ่น
5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเป็นการกระตุ้นสนับสนุน และส่งเสริมให้ครูเกิดความภาคภูมิใจและเกิดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เช่นปัจจัยด้านทัศนคติของผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ปัจจัยเกี่ยวกับตลาดแรงงาน ความสัมพันธ์กับอาชีพท้องถิ่น ปัจจัยด้านค่านิยมของผู้เรียน ปัจจัยด้านการกำกับ นิเทศติดตามของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล

3. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นในลักษณะของการวิจัยที่หลากหลายวิธี ทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ หรือแบบผสมวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

บทที่ 7

แนวทางการขับเคลื่อนการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น” ในบทนี้คณะผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาจากการดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า กลุ่มจังหวัดทั้ง 5 ภาค ประกอบด้วยภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออก มีกรอบการเรียนรู้ทักษะอาชีพท้องถิ่นกำหนดเป็นทิศทางเดียวกัน คือ ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น ด้านอุตสาหกรรม ด้านการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่น ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ผลการพัฒนาแนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น พบว่า ควรเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและท้องถิ่น และเน้นการใช้แหล่งเรียนรู้ แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนการสอน แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ ผลการทดลองใช้นำร่อง (Mini tryout) 3) ผลการทดลองใช้แนวทางการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จากการติดตามผล Mentor and Coaching พบว่า การจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น และ 4) ผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไขเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น รวมทั้งการถอดบทเรียนจากการใช้แนวทางและการนิเทศติดตามผลแนวทางทั้ง 3 เล่มมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 4 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

โดยมีรายละเอียดการของแต่ละแนวทางประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน อาชีพท้องถิ่น

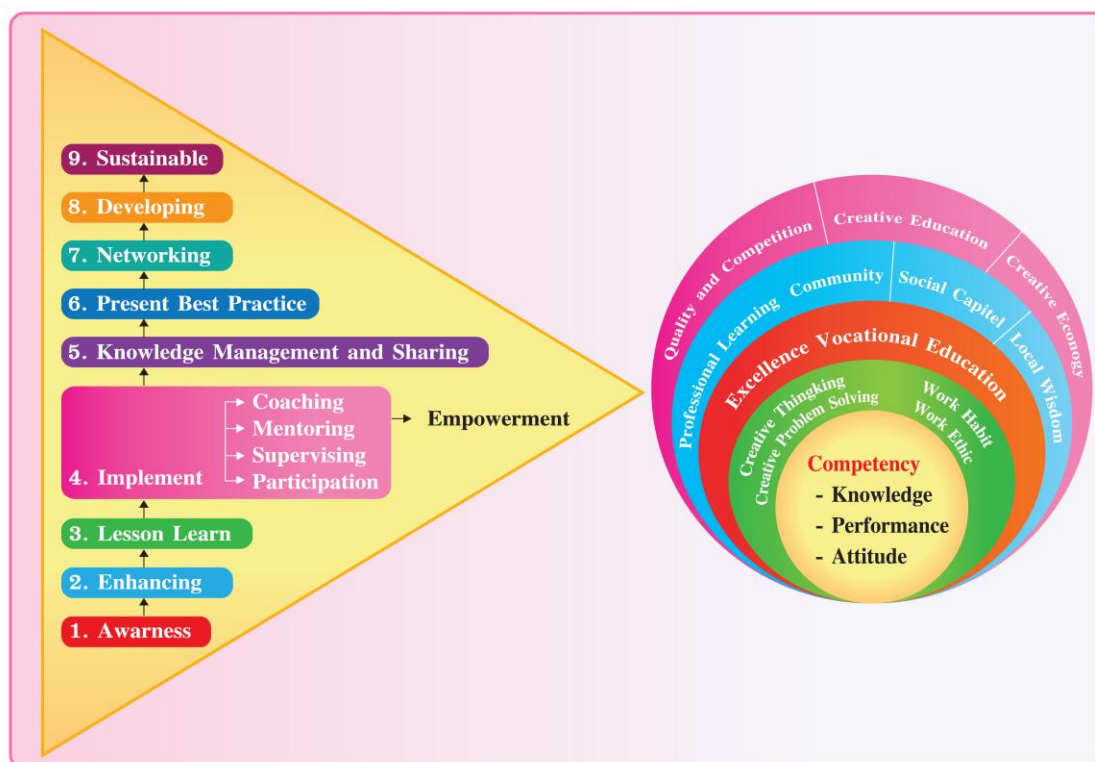
หลักการ สร้างเครือข่ายบนฐานความร่วมมือ

วัตถุประสงค์ เพื่อขับเคลื่อนการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น

ขั้นตอน

1. การสร้างความตระหนัก (Awareness) เป็นการสร้างความตระหนักให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ทั้งในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การเสริมสร้าง (Enhancing) เป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและสถาบันการศึกษาอื่นๆ
3. การถอดบทเรียน (Lesson Learn) เป็นการนำองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ มาถอดบทเรียนและเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้ ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ
4. การนำไปใช้ (Implement) เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้าน อาชีพท้องถิ่น ในระหว่างการจัดการศึกษา ควรมีการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ สอนงาน นิเทศติดตาม รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานของการเสริมพลัง
5. การจัดการความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management and Sharing) เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยนำผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มาแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
6. การนำเสนอแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Present Best Practice) เป็นการให้ผู้จัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้นำแนวปฏิบัติจากการแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มานำเสนอในเวทีวิชาการทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา
7. การสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นกิจกรรมการสร้างเครือข่ายระหว่าง สถานศึกษากับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การศึกษาตลอดชีวิตมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล
8. การพัฒนา (Developing) เป็นการพัฒนาเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สามารถจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

9. การสร้างความยั่งยืน (Sustainable) เป็นการขยายผลเพื่อขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น โดยการเผยแพร่สู่สถานศึกษา สังกัดกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

แผนภาพที่ 17 แนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น จำเป็นต้องมีแนวทางการดำเนินการนำแผนดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วย แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ สมรรถนะ และเจตคติต่อการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น แนวทางดังกล่าว มีรายละเอียดดังตอนที่ 2-4

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การบริหารแบบชุมชนมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ เพื่อบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่
ความเป็นเลิศ ด้านอาชีพท้องถิ่น

ขั้นตอน

1. **การสร้าง ความเข้าใจและความตระหนัก (Understanding and Awareness)** ใน
การจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความสามารถ ความเข้าใจ และมีเจต
คติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน รู้ เข้าใจ รัก เกิดทักษะ และมี
เจตคติที่ดีต่ออาชีพในชุมชนโดยสร้างความเข้าใจและความตระหนัก รวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษา
ชุมชน และเทศบาล

2. **การมีส่วนร่วม (Participation)** เป็นการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่าง
สถานศึกษา ชุมชน สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

3. **การพัฒนาบุคลากร (Staff Development)** เป็นการเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อม
ต่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและพัฒนา
ประกอบด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหาร
ส่วนตำบล รวมทั้งสถาบันการศึกษาด้วยกระบวนการ Pre-Service Training, on The Job Training
ในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ การดูแลช่วยเหลือ การแนะนำ การให้คำปรึกษาผ่านระบบ
Online ตลอดจนการศึกษาเอกสารแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความ
เป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

4. **การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management)** เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการ
พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับกรอบการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นที่
ผ่านการวิเคราะห์กรอบการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น เพื่อ
นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่
เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

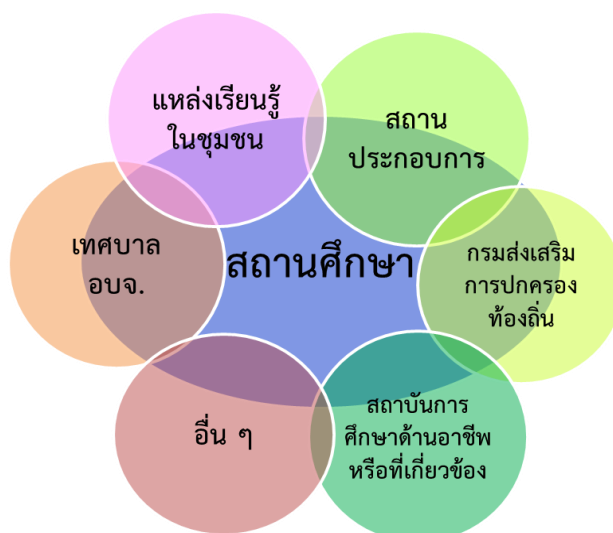
5. **การออกแบบและพัฒนา (Designing and Development)** เป็นขั้นที่บุคลากรที่
เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีพ ที่อยู่ในและนอกสถานศึกษาอันประกอบด้วยสถานประกอบการ
ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันออกแบบและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการรายวิชา
พื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมนุม/ชมรม การจัดทำโครงการพิเศษตาม
กลุ่มสนใจ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อให้
สอดคล้องกับจุดประสงค์

6. **การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflective)** สถานศึกษาควรสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
อันเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเตรียมการ/วางแผนการ
จัดการเรียนการสอน/การวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับความต้องการด้านอาชีพที่จะส่งผล
ต่อผู้เรียนในอนาคต

7. การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพ (Vocational Instruction (Inside and Outside Classroom)) เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และเกิดการเรียนรู้ทางด้านทักษะอาชีพ อันเกิดจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านอาชีพ เช่น เจ้าของสถานประกอบการ หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในงานอาชีพ ทั้งในสถานศึกษา (ห้องเรียน) และนอกสถานศึกษา

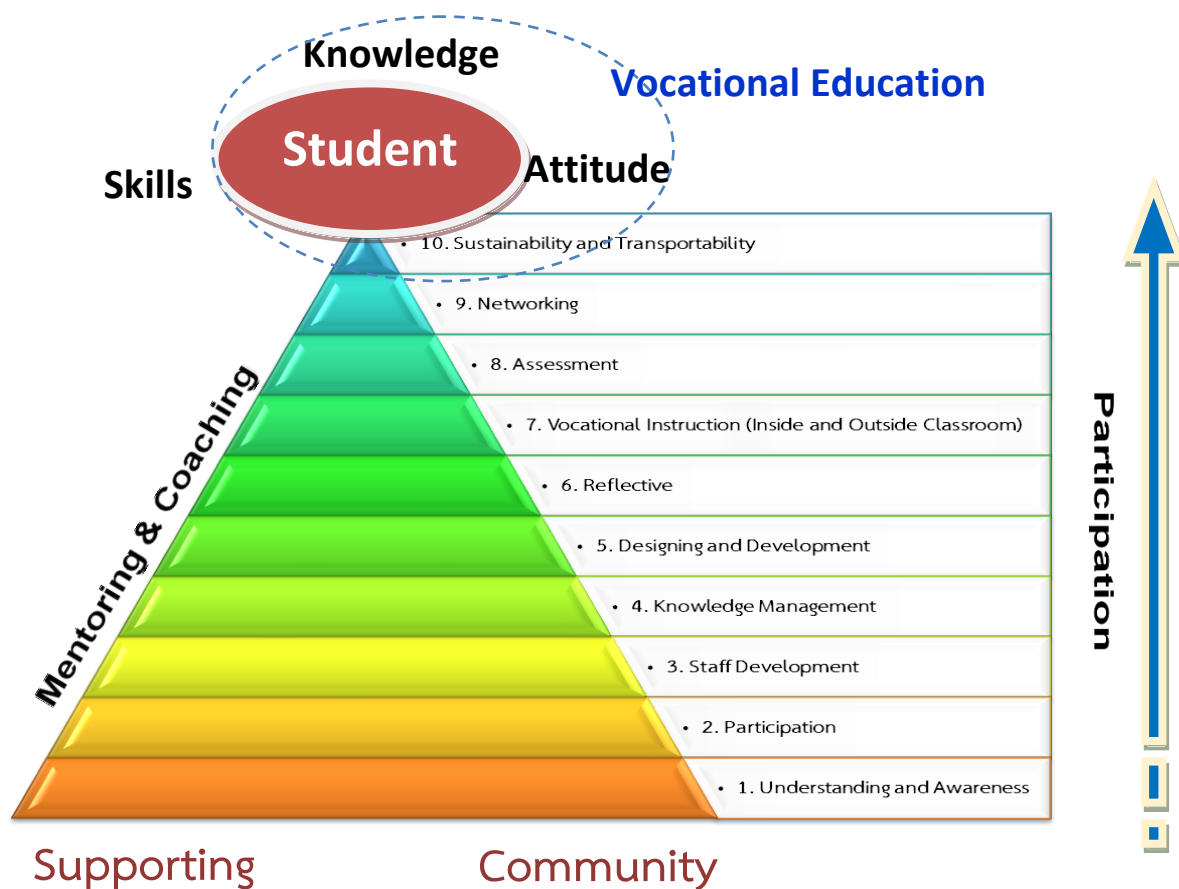
8. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านอาชีพ (Assessment) เป็นการประเมินเพื่อเสริมสร้างทางด้านพัฒนาการ (Develop) ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) และความสามารถ (Contribute) ให้กับผู้เรียนสู่งานอาชีพ โดยผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน (Assessment for Learning) การวัดและประเมินผลหลังเรียน (Assessment of Learning) อันเกิดจากการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล รวมถึงระบบนิเทศ ติดตามช่วยเหลืออย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

9. การสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาอาชีพ ระหว่างสถานศึกษากับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับ สถานประกอบการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สถาบันการศึกษาด้านอาชีพหรือที่เกี่ยวข้อง แหล่งเรียนรู้ชุมชน เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และหน่วยงานอื่นๆ

แผนภาพ 18 เครือข่ายการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

10. ความยั่งยืนและการขยายผลการจัดการศึกษาอาชีพ (Sustainability and Transportability) เป็นการเชื่อมโยงและขยายองค์ความรู้ให้ครอบคลุมทั้งสถานศึกษา และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกอาชีพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการศึกษามุ่งสู่อาชีพให้มีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 19 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษา และครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ได้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทชุมชน

ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1

1.1 การศึกษาความต้องการของผู้เรียน มีขั้นตอนดังนี้

1.1.1 ประชุมผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และผู้รับบริการ เช่น คณะครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการชุมชน ตัวแทนนักเรียนแต่ละระดับชั้น

1.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.3 สำรวจและจัดลำดับ ความต้องการของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

1.2 การศึกษากรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 ศึกษา เนื้อหา หลักการ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

1.2.2 ศึกษาบริบทชุมชน แหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจและความต้องการของนักเรียน

1.2.3 กำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ด้านอาชีพท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษา เนื้อหา หลักการ กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

2.2 กำหนดเนื้อหา รูปแบบและแนวทางของกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการผู้เรียนและท้องถิ่น

2.3 กำหนดรายวิชา ในแต่ละระดับชั้น และประเภทการศึกษา

2.3.1 การศึกษาในระบบ

- รายวิชาพื้นฐาน (บูรณาการอาชีพท้องถิ่นในรายวิชาพื้นฐาน)
- รายวิชาเพิ่มเติม

ภาคเรียนที่ 1 เพื่อเรียนรู้พื้นฐาน จำนวน 20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

(0.5 หน่วยกิต)

ภาคเรียนที่ 2 เพื่อฝึกทักษะ จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน (1.0 หน่วยกิต)

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 20 ชั่วโมง/ภาคเรียน
- กิจกรรมโครงการ กิจกรรมตามความสนใจ

2.3.2 การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย

- กำหนด จำนวน 80 ชั่วโมง หรือตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา และจัดทำโครงสร้างรายวิชา มีขั้นตอนดังนี้

3.1 วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรหรือรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดการสอนในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน

3.3 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างรายวิชา

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 จัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ การประสานความร่วมมือกับชุมชนสถานที่ฝึก แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน

4.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา หรือหลักสูตรอาชีพโดยส่งเสริมผู้เรียน 5 ด้าน

4.2.1 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ (Construct)

4.2.2 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อม (Interaction)

4.2.3 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ (Physical Participation)

4.2.4 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ ในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ (Process)

4.2.5 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ (Application)

4.3 จัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบของสถานศึกษา หรือ หน่วยงานทางการศึกษาอื่น

4.4 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสาระวิชา และตามแนวทางที่กำหนดของสถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

5.1 วิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้

5.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

5.3 ติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียนเมื่อผ่านการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้หรือจุดประสงค์

ขั้นตอนที่ 6 ประเมิน และปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

6.1 สรุปผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

6.2 สรุปผลความพึงพอใจ การมีส่วนร่วมของชุมชน แหล่งเรียนรู้ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

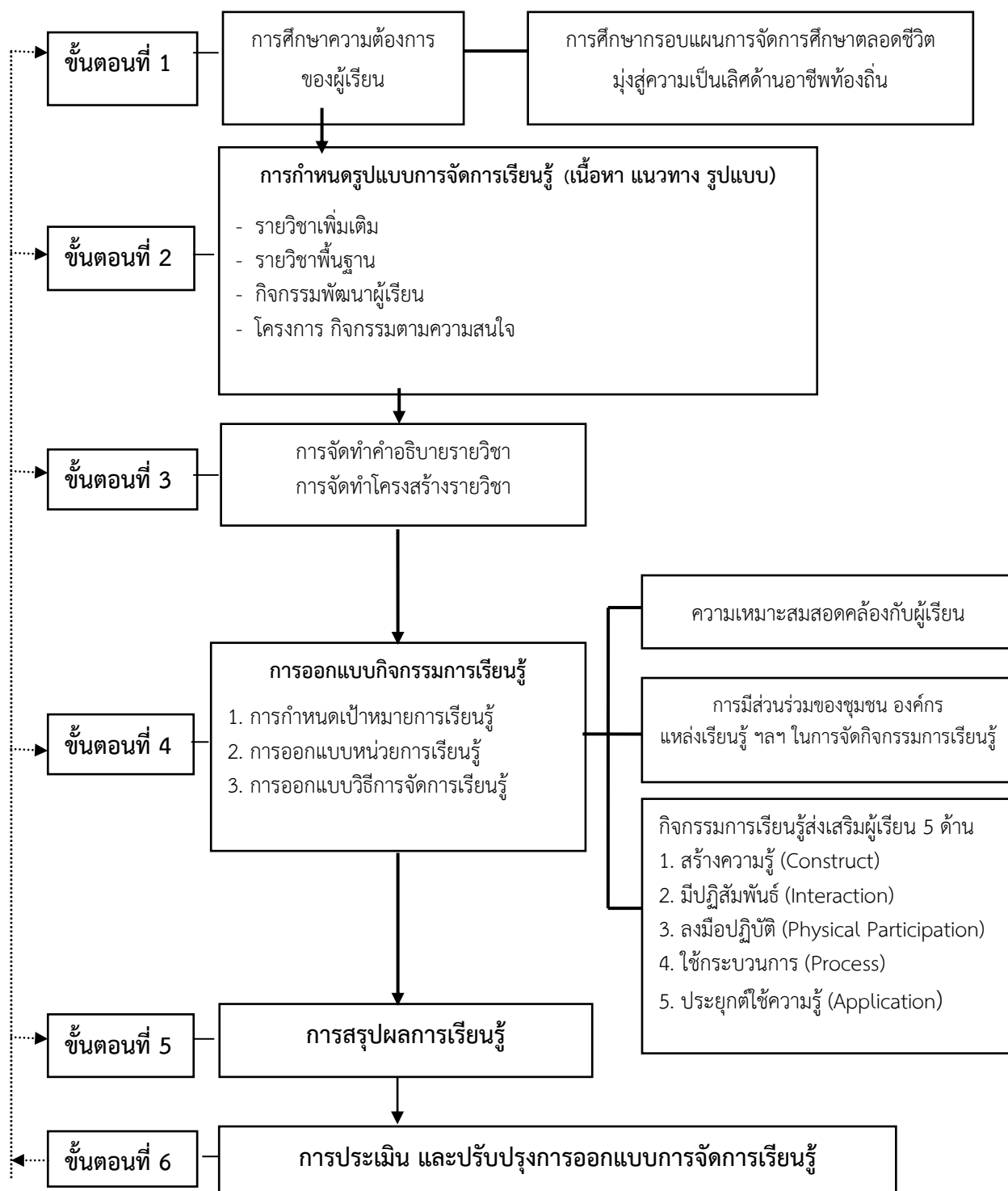
6.3 นำผลการสรุปเป็นแนวทางเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงาน ต่อไป

ปัจจัย/เงื่อนไข

1. โรงเรียน ครูผู้สอนมีการประสานความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นอย่างชัดเจน

โดยมีรายละเอียด สรุปได้ดังแผนภาพที่ 20

แผนภาพที่ 20 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 4 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

หลักการ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ ที่ผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลย่อย (Formative Assessment) การประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) และการประเมินแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอน

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอันประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ชุมชน ผู้ปกครองร่วม ประชุมวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่จะใช้ในรายวิชา ซึ่งเกิดจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

2. การเลือกและออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้เป็นการเลือกและออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนและชุมชนจะร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมที่ต้องการวัด จากนั้นจึงดำเนินการเลือกวิธีการ/เทคนิคที่จะใช้ และร่วมกันกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้จะเน้นความหลากหลายของวิธีการ/เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้

3. สร้างและทดลองใช้เครื่องมือ

ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนและชุมชนดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะเครื่องมือ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมเกณฑ์การแปลความหมายของผลการเรียนรู้

ทั้งนี้เมื่อสร้างเครื่องมือแล้วควรนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดและประเมินผลตรวจสอบความตรง (Validity) และควรมีการดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น เพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องมือดังกล่าวมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปวัดและประเมินผลผู้เรียนได้

4. ดำเนินการวัดผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

5. ตัดสินผลการเรียนรู้

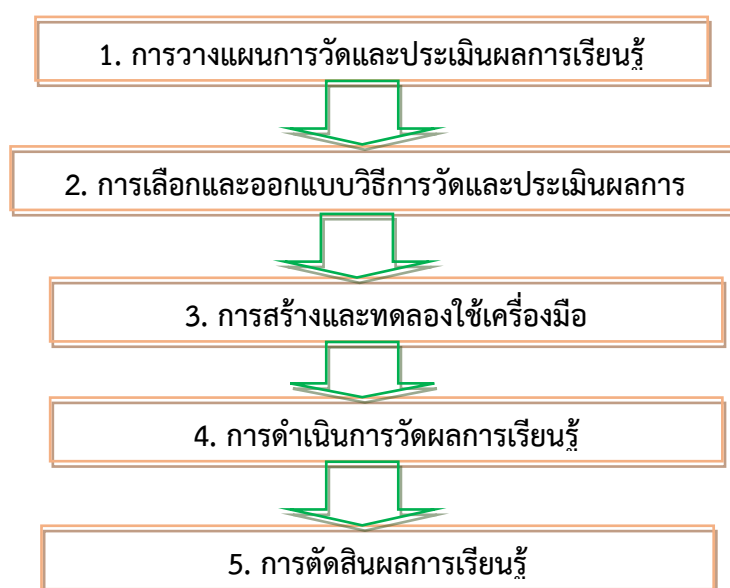
ในขั้นตอนนี้จะเป็นการรวบรวมคะแนนเพื่อดำเนินการตัดสินผล โดยผู้สอนและชุมชนจะต้องร่วมประชุมเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน

เงื่อนไข/ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

ในการขับเคลื่อนกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีเงื่อนไขดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และเนื้อหารายวิชาอย่างชัดเจน
2. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้สอน และชุมชน โดยจะต้องร่วมกันวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ร่วมสร้างเครื่องมือ ร่วมวัดและประเมินผล และร่วมกันตัดสินผลการเรียนรู้

โดยมีรายละเอียด สรุปได้ดังแผนภาพที่ 21

แผนภาพที่ 21 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ : นโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ**. เข้าถึงเมื่อ 2 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <http://WWW.school.skz2.go.th/lcska2/.../dQ4TeN7R9jgP.doc>
- กลุ่มงานภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). **“ภูมิปัญญาท้องถิ่น”** จาก <http://tkagri.doae.go.th/temp.php?pgs=title02>
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **สู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด, 2544.
- โครงการพิเศษสำนักงาน. คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สปช**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2543.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. 2556. **เอกสารคำสอนวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล ตันธสุเรษฐ. (2553). **แหล่งวิทยาการในชุมชน**. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน หน่วยที่ 1 – 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). **การจัดการความรู้กับคลังความรู้**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2547). **การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- ภักธีรา พงศ์ศรีตรีเนตร. (2553). **แนวทางการพัฒนาโรงเรียนวัดสมณานัมบริหารให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามความต้องการของชุมชนแขวงสี่แยกมหานาค เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. ปริญญาโท (กศ.ม. การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ. (2556). **การประเมินโครงการ = Project evaluation** พิมพ์ครั้งที่ 2 นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ. (2549). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 464 230 การวัดและประเมินผลการศึกษา (Educational Measurement and Evaluation)** นครปฐม ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- มารุต พัฒผล. (2555). **การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา**. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2556). **การประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2533). “**บทบาทของโรงเรียนประถมศึกษากับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น**” กรุงเทพฯ: วารสารการศึกษาแห่งชาติ.
- รุจิรี ภู่อาระ. (2551). **การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2551). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิเชียร วงศ์คำจันทร์. (2553). **แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น**. จาก <http://school.obec.go.th>
- สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- สามารถ รอดสำราญ. (2546). **การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ (ศษ.ม. การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต**. กรุงเทพฯ: องค์การค่าของครูสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). **รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: หอสมุด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แนวทางการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สุมน อมรวิวัฒน์. (2544). **กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). **รายงานการวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2546). การประเมินการปฏิบัติงาน. ใน สุวิมล ว่องวาณิช (บรรณาธิการ). **การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2546). ทิศทางใหม่และมาตรฐานของการประเมินผู้เรียน. ใน สุวิมล ว่องวาณิช (บรรณาธิการ). **การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดภาคกลาง. (ม.ป.ป.). **กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น**. ม.ป.ท.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (ม.ป.ป.). **กรอบแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น**. ม.ป.ท.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (ม.ป.ป.). **กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น**. ม.ป.ท.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดภาคใต้. (ม.ป.ป.). **กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น**. ม.ป.ท.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ. (ม.ป.ป.). **กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น**. ม.ป.ท.
- อังกูร สมคะเนย์. (2535). “สภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ (ค.ม.). ภาควิชาการบริหารการศึกษา กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอมอร จังศิริพรพรรณ. (2546). การประเมินผลการเรียนรู้. ใน สุวิมล ว่องวาณิช (บรรณาธิการ). **การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารต่างประเทศ

- Armstrong, David G. (2003). **Curriculum today**. New Jersey : Merrill Prentice Hall.
- Assessment Reform Group. (2002). **Assessment for Learning principles**. Retrieved December 29, 2006, from <http://www.aaia.org.uk/assessment.htm>
- Assessment Reform Group. **Assessment for learning: beyond the black box**. Cambridge : University of Cambridge School of Education , 1999.
- Beers, Sue Z. (2011). **Teaching 21st Century skills : an ASCD action tool**. Alexandria USA: ASCD
- Black, P.J. and Wiliam, D. (1998) ‘Assessment and Classroom Learning’, *Assessment in Education*, 5(1), 7-74.
- Carter, Gene R. (2010). **Curriculum 21 Essential Education for a Changing World**. Alexandria Virginia, USA: ASCD.
- Diamond, Robert. M. (2006). **Designing and Assessing Course and Curricular Guide**. 3rd ed. United State : Jossey – Bass.
- DuFour, R., Eaker, R., & Many, T. (2006). **Learning by doing: A handbook for enhancing student achievement**. Bloomington, IN: Solution Tree.
- Fegger, S. & Arruda, E. (2008). **Professional learning communities: Key themes from the literature**. Providence, RI: The Education Alliance, Brown University.
- Finch, Curtis R. and Crunkilton, John R. (1999). **Curriculum Development in Vocational and Technical Education: Planning, Content, and Implementation**. 5th ed. Needham Heights MA: Allyn and Bacon.
- Geltner, Jill A. (2007). **Curriculum Components of Classroom Management training for School Counselors: A Delphi Study**. Dissertation Presented to The Graduate School of The University of Florida in Partial Fulfillment of The Requirement for The Degree of Doctor of Philosophy. University of Florida.
- Grant – Holcomb, Arlene. (2009). **Management Knowledge And Skills In The Undergraduate Dietetics Curriculum: An Assessment**. Dissertation submitted in partial satisfaction of the requirements for the degree of Doctor of Education in Organizational Leadership of Pepperdine University.
- Hinojosa, Eliu Misael (2001). **Superintendent’s Perceptions of Curriculum Management Audits**. Dissertation Presented to the Faculty of the Graduate School of The University of Texas.

- Hord, S. (1997). **Professional learning communities: What are they and why are they important?** Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory (SEDL).
- Jasper, M. (2006) **Professional Development, reflection, and decision – making.** Oxford: Blackwell Publishing.
- Oliva, Peter F. (2013). **Developing the curriculum.** 8th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Parsloe, Eric, and Melville Leedham. (2009). **Coaching and Mentoring : practical conversations to improve learning.** 2nd ed. London and Philadelphia : JS Typesetting Ltd.
- Posner, George J. (2004). **Analyzing the curriculum.** Boston : McGraww Hill.
- Stiggins, R. J., Arter J. A., Chappuis J. and Chappuis, S. (2004). **Classroom assessment for student learning.** Portland OR: Assessment Training Institute.
- Sweeney, Diane. (2011). **Student – centered coaching: A guide for K – 8 coaches and principles.** California: Corwin.
- Wiles, Jon W. (2009). **Leading curriculum development.** 8th ed. California: Corwin Press.
- Wiles, Jon W. and Bondi, C. Joseph. (2011). **Curriculum development a guide to practice.** 8th ed. Boston : Pearson.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงมล ไตรวิจิตรคุณ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เนรยอด	ข้าราชการบำนาญ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการหลักสูตร
4. รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาอาชีพ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกลรักษ์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นสนทนากลุ่ม ประกอบการวิจัยเรื่อง
“การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น”

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 สังกัด/โรงเรียนอำเภอ.....จังหวัด.....
เบอร์โทรศัพท์(สำนักงาน)..... มือถือ E-mail
- 1.2 ตำแหน่ง ☐ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ☐ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา
☐ 3) ศึกษานิเทศก์ ☐ 4) ครู

ตอนที่ 2 ประเด็นสนทนากลุ่ม

1. ท่านมีแนวคิด กลยุทธ์ วิธีดำเนินการอย่างไรบ้างในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นสู่ขั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

.....
.....
.....

3. การขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นสู่ขั้นเรียนโดยดำเนินการจัดทำเอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเอกสารแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ แต่ละเล่มควรมีประเด็นอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร

3.1 คู่มือการบริหารจัดการหลักสูตร

- วัตถุประสงค์

.....
.....
.....

- เนื้อหาสาระ

.....
.....
.....

- การนำไปสู่การปฏิบัติ

.....
.....
.....

- การประเมินผล

.....
.....
.....

3.2 คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- วัตถุประสงค์

- เนื้อหาสาระ

- การนำไปสู่การปฏิบัติ

- การประเมินผล

3.3 คู่มือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

- วัตถุประสงค์

- เนื้อหาสาระ

- การนำไปสู่การปฏิบัติ

- การประเมินผล

4. อปท. ควรมีรูปแบบ กระบวนการ หรือวิธีการอย่างไร ในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นสู่ชั้นเรียน

.....

.....

.....

5. ผู้บริหาร อปท./ผู้บริหารสถานศึกษา จะมีวิธีการกำกับ ติดตามผลการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น อย่างไร

.....

.....

.....

6. มีเงื่อนไขและปัจจัยใดบ้าง ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำคู่มือการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่น ไปใช้

.....

.....

.....

6. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ด้วยความขอบคุณ
คณะผู้วิจัย

ประเด็นสัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม ประกอบการวิจัยเรื่อง
“การพัฒนาแนวทางการประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น”

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ และกรอกข้อมูลลงในช่องว่าง

1. ชื่อโรงเรียน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด..... เบอร์โทร..... สังกัด

2. ตำแหน่งของท่าน คือ

- ☐ 2.1 ศึกษาพิเศษ ☐ 2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ☐ 2.3 หัวหน้างานวิชาการ/
วัดและประเมินผล
☐ 2.4 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ 2.5 ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 ประเด็นความเหมาะสมของเอกสารแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่
ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น ไปใช้

1. ท่านเห็นว่าเอกสารแนวทางฯ มีลักษณะรูปแบบภายนอกที่เหมาะสมหรือไม่ หากจะให้เหมาะสมควรมี
ลักษณะ หรือรูปแบบอย่างไร

.....

2. ท่านเห็นว่าองค์ประกอบของเอกสารแนวทาง เช่น หัวข้อเรื่อง การลำดับหัวข้อเรื่องฯลฯ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

2.1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

.....

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

2.3 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....

4. เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการนำเอกสารแนวทางฯ ไปใช้ ท่านมีความคิดเห็นว่าจะเพิ่มเติม หรือ
ปรับปรุง

ส่วนใดหรือไม่ อย่างไร

.....

5. ข้อคิดเห็นขอเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ด้วยความขอบคุณ
คณะผู้วิจัย

แบบติดตามผล Mentoring and Coaching ประกอบการวิจัยเรื่อง
การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

โรงเรียน.....

สังกัด.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ภูมิภาค 1. ☐ ภาคเหนือ 2. ☐ ภาคกลาง 3. ☐ ภาคกลางติดชายฝั่งทะเล
4. ☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5. ☐ ภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูล 1. ☐ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา 2. ☐ ผู้อำนวยการกองการศึกษา
3. ☐ ศึกษาพิเศษ 4. ☐ ผู้บริหารโรงเรียน (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ)

วัน เดือน ปี ที่ Mentoring and Coaching

ผลการดำเนินงาน

1. ผลการดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ได้ดำเนินการในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

☐ ศิลปะการแสดงท้องถิ่น

.....

.....

☐ บริการท่องเที่ยวท้องถิ่น

.....

.....

☐ เกษตรกรรมท้องถิ่น

.....

.....

☐ อุตสาหกรรมท้องถิ่น

.....

.....

☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....

.....

ผลการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร ได้ดำเนินการในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

☐ การประชาสัมพันธ์ และนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่นไป
ใช้

.....

☐ การนิเทศ (Supervising)

.....

☐ การให้คำปรึกษา แนะนำ (Coaching)

.....

- ☐ การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring)
-
- ☐ การทำ KM
-
- ☐ การจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง/บูรณาการอาชีพ
-
- ☐ การติดตามผล(การประเมินผล)การใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ
ท้องถิ่น
-
- ☐ การประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งเรียนรู้/เทศบาล
-
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
2. ผลการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอาชีพ ได้ดำเนินการในเรื่องใดบ้าง อย่างไร
- ☐ การออกแบบ และจัดทำหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้
-
- ☐ การจัดการเรียนการสอน
-
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งเรียนรู้/มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
-
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
3. ผลการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ได้ดำเนินการในเรื่องใดบ้าง
อย่างไร
- ☐ ออกแบบ และพัฒนาเครื่องมือการจัดการเรียนรู้
-
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งเรียนรู้/มีส่วนร่วมในการประเมินผล..
-
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา เอกสารแนวทาง(คู่มือ) การบริหารจัดการหลักสูตร
การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อนำไปปรับใช้ทั่วประเทศต่อไป
-
-
-

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน
คณะผู้วิจัย

แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้

โครงการวิจัย การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

โรงเรียน.....อำเภอ.....จังหวัด

หน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....เรื่อง.....รายวิชา.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชั้น.....ใน.....จำนวน.....ชั่วโมง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับระดับคุณภาพหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้

ระดับและเกณฑ์การประเมินคุณภาพหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
1. องค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้	ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ รายละเอียดของทุกองค์ประกอบมีความชัดเจนเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน	ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบมีความชัดเจน แต่ขาดความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน	ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ องค์ประกอบมีความสัมพันธ์แต่ขาดความชัดเจน	ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ แต่ระบุรายละเอียดขององค์ประกอบไม่ชัดเจน ขาดความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน	องค์ประกอบ ไม่ครบถ้วนและระบุรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบไม่ชัดเจน
2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้			มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ ในหน่วยมีความสัมพันธ์กัน สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปพร้อมกันได้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ ในหน่วยสัมพันธ์กัน เพียงบางส่วน สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปพร้อมกันได้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ ในหน่วยไม่มีความสัมพันธ์กัน ไม่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปพร้อมกันได้
3. สาระสำคัญ	สาระสำคัญ เป็นความคิดรวบยอดของสาระการเรียนรู้ ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ เป็นความคิดรวบยอดของสาระการเรียนรู้ แต่ไม่ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ ไม่ชัดเจนแต่ครอบคลุม มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ ไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญ ไม่ครบถ้วน ไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
4. สารการ เรียนรู้			ระบุได้ชัดเจน ☐ และครอบคลุม ความรู้ ทักษะและ เจตคติ	ระบุได้ชัดเจน ☐ แต่ ไม่ครอบคลุมขาด ข้อใดข้อหนึ่ง	ระบุไม่ชัดเจน ☐ และไม่ครอบคลุม ขาดมากกว่า 2 ข้อ
5. สมรรถนะที่ สำคัญของผู้เรียน			ระบุสมรรถนะ ☐ ที่สำคัญของผู้เรียน ได้สอดคล้อง เหมาะสมกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ ตัวชี้วัด และกิจกรรมการ เรียนรู้	ระบุสมรรถนะ ☐ ที่สำคัญของผู้เรียน ที่สอดคล้อง เหมาะสมกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ ตัวชี้วัด แต่ ไม่สอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนรู้	ระบุสมรรถนะ ☐ ที่สำคัญของ ผู้เรียนแต่ไม่ สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ ตัวชี้วัด และกิจกรรมการ เรียนรู้
6. คุณลักษณะ อันพึงประสงค์			ระบุคุณลักษณะ ☐ อันพึงประสงค์ สอดคล้องกับสาระ การเรียนรู้และ กระบวนการ จัดการเรียนรู้	ระบุคุณลักษณะ ☐ อันพึงประสงค์ สอดคล้องกับสาระ การเรียนรู้แต่ไม่ สอดคล้องกับ กระบวนการ จัดการเรียนรู้	ระบุ ☐ คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ไม่ สอดคล้องกับ สาระการเรียนรู้ และกระบวนการ จัดการเรียนรู้
7. ภาระงาน/ ชิ้นงาน/ร่องรอย การเรียนรู้			ระบุภาระงาน ☐ หรือชิ้นงานที่ สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ /ตัวชี้วัด และเหมาะสมกับ ผู้เรียน	ระบุภาระงาน ☐ หรือชิ้นงานที่ สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ /ตัวชี้วัดแต่ ขาดความเหมาะสม กับผู้เรียน	ภาระงานหรือ ☐ ชิ้นงานไม่ สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ /ตัวชี้วัด
8. การวัดและ ประเมินผล			ระบุวิธีวัดและ ☐ ประเมินผลหลาย วิธี ระบุเกณฑ์การ ประเมินผลที่ ชัดเจนและระบุ เครื่องมือวัดและ ประเมินผลหลายๆ ประเภท สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	ระบุวิธีวัดและ ☐ ประเมินผล มากกว่า 2 วิธี ระบุเกณฑ์การ ประเมินผลชัดเจน น้อยและ ระบุเครื่องมือวัด และประเมินผล เพียง 2-3ประเภท แต่สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	ระบุวิธีวัดและ ☐ ประเมินผล, เกณฑ์การ ประเมินผล, เครื่องมือวัดและ ประเมินผลเพียง 1 วิธี/ประเภท สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด แต่ไม่ชัดเจน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
9. กิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้ระดับขั้นตอนการเรียนรู้ชัดเจนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านอาชีพท้องถิ่น สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ และ สอดคล้องกับภาระงานชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้ระดับขั้นตอนการเรียนรู้ชัดเจนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านอาชีพท้องถิ่น การจัดกิจกรรมไม่ครอบคลุม มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้/ การเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ สอดคล้องกับภาระงานชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้ระดับขั้นตอนการเรียนรู้ชัดเจนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านอาชีพท้องถิ่น การจัดกิจกรรมไม่ครอบคลุม มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้/ การเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ และไม่ สอดคล้องกับภาระงานชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้ระดับขั้นตอนการเรียนรู้ชัดเจน ขาดการมีส่วนร่วมของนักเรียน กิจกรรมไม่ครอบคลุม มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ และ ไม่ สอดคล้องกับภาระงานชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้ระดับขั้นตอนการเรียนรู้ชัดเจน ขาดการมีส่วนร่วมของนักเรียน กิจกรรมไม่ครอบคลุม มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้ และ ไม่ สอดคล้องกับภาระงานชิ้นงาน/ร่องรอยการเรียนรู้
รวมคะแนน	คะแนน				

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
ตามกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น
ประกอบการวิจัย การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับระดับคุณภาพของเครื่องมือ

ระดับ คุณภาพ	รายการประเมิน
	ข้อ 1 มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ชัดเจน
3 ☐	3 มีการระบุจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับความต้องการนำไปใช้ประโยชน์
2 ☐	2 มีการระบุจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน แต่ไม่สอดคล้องกับความต้องการนำไปใช้ประโยชน์
1 ☐	1 มีการระบุจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แต่ไม่ชัดเจน
0 ☐	0 ไม่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
	ข้อ 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการศึกษาหลักสูตร/เนื้อหาวิชา
3 ☐	3 มีการศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรก่อนลงมือสร้าง
2 ☐	2 มีการศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชา แต่ไม่มีการศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก่อนลงมือสร้าง
1 ☐	1 มีการศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แต่ไม่ศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาก่อนลงมือสร้าง
0 ☐	0 ไม่มีการศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก่อนลงมือสร้าง
	ข้อ 3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง
3 ☐	3 การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง (ครบตามองค์ประกอบ คือ มีพฤติกรรมที่คาดหวัง, สถานการณ์ และเกณฑ์) และภาษาที่ใช้กระชับ ชัดเจนและเข้าใจง่าย
2 ☐	2 การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง ภาษาที่ใช้กระชับ ชัดเจน
1 ☐	1 การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้อง แต่ภาษาที่ใช้ยังไม่กระชับ ชัดเจน / มีการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แต่ไม่มีการระบุไว้ในงานวิจัย
0 ☐	0 ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม / การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไม่ถูกต้อง
	ข้อ 4 มีการสร้างตารางกำหนดแผนผังเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
3 ☐	3 มีตารางกำหนดแผนผังเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และแยกรายละเอียดตามเนื้อเรื่องและระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัดชัดเจน และมีการระบุเลขข้อที่วัดตามพฤติกรรมนั้นๆ ด้วย
2 ☐	2 มีตารางกำหนดแผนผังเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และแยกรายละเอียดตามเนื้อเรื่องและระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัดชัดเจน
1 ☐	1 มีตารางกำหนดแผนผังเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แต่ไม่มีการแยกรายละเอียดตามเนื้อเรื่องและพฤติกรรมที่ต้องการวัด / มีการสร้างตารางกำหนดแผนผังเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แต่ไม่ได้รายงานตารางไว้ในรายงาน
0 ☐	0 ไม่มีตารางกำหนดแผนผังเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ระดับ คุณภาพ	รายการประเมิน
	ข้อ 5 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สร้างความชัดเจน (เป็นปรนัย)
3 ☐	3 ลักษณะคำถาม/รายการประเมิน/ประเด็นการประเมินทุกข้อชัดเจน เข้าใจง่าย มีการระบุเกณฑ์การให้คะแนนชัดเจน
2 ☐	2 ลักษณะคำถาม/รายการประเมิน/ประเด็นการประเมินส่วนใหญ่ชัดเจน เข้าใจง่าย แต่ไม่ระบุเกณฑ์การให้คะแนน
1 ☐	1 ลักษณะคำถาม/รายการประเมิน/ประเด็นการประเมินส่วนใหญ่ไม่ชัดเจน คลุมเครือ แต่มีการระบุเกณฑ์การให้คะแนน
0 ☐	0 ลักษณะคำถาม/รายการประเมิน/ประเด็นการประเมินส่วนใหญ่ไม่ชัดเจน คลุมเครือ และไม่มีการระบุเกณฑ์การให้คะแนน
	ข้อ 6 มีการตรวจสอบความตรง (Validity)
3 ☐	3 มีการตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดและประเมินผล
2 ☐	2 มีการตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
1 ☐	1 มีการตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
0 ☐	0 ไม่มีการตรวจสอบความตรง
	ข้อ 7 มีการทดลองใช้ (try out)
3 ☐	3 มีการทดลองใช้แบบสอบ (try out) มากกว่า 1 ครั้ง และมีการระบุวัตถุประสงค์ของการทดลองใช้เครื่องมืออย่างชัดเจน (เช่น เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบเนื้อหา ตรวจสอบภาษา)
2 ☐	2 มีการทดลองใช้แบบสอบ (try out) มากกว่า 1 ครั้ง แต่ไม่มีการระบุวัตถุประสงค์ของการทดลองใช้เครื่องมือ
1 ☐	1 มีการทดลองใช้แบบสอบ (try out) แต่ไม่มีการระบุวัตถุประสงค์ของการทดลองใช้เครื่องมือ/ มีการทดลองใช้แบบสอบจำนวน 1 ครั้ง และระบุถึงวัตถุประสงค์ในการทดลองใช้
0 ☐	0 ไม่มีการทดลองใช้เครื่องมือ
	ข้อ 8 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในภาพรวมมีคุณภาพเหมาะสม
3 ☐	3 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในภาพรวมมีคุณภาพสูง (มีความตรง และมีความเที่ยงมากกว่า .8)
2 ☐	2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในภาพรวมมีคุณภาพปานกลาง (มีความตรง และมีความเที่ยงระหว่าง .5 ถึง .8)
1 ☐	1 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในภาพรวมมีคุณภาพต่ำ (ไม่มีการตรวจสอบความตรง และมีความเที่ยงน้อยกว่า .5)
0 ☐	0 ไม่ระบุคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน
คณะผู้วิจัย

แบบประเมินชิ้นงาน/โครงการ/รายงาน/กิจกรรม ของนักเรียน

ประกอบการวิจัย การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

โรงเรียน.....รายวิชา..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับระดับคุณภาพงาน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	3 (ดีมาก)	2 (ปานกลาง)	1 (น้อย)	0 (ไม่มีการปฏิบัติ)
1. ปัจจัยนำเข้า (Input)				
1.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน	มีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วนก่อนการลงมือปฏิบัติงาน ☐	มีการวางแผนการปฏิบัติงานในงานที่สำคัญๆ แต่ไม่ครบถ้วน ☐	มีการวางแผนการปฏิบัติงานบางส่วน ☐	ไม่มีการวางแผนการปฏิบัติงาน ☐
1.2 การเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน	มีการเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ครบทุกชิ้นก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ☐	มีการเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญก่อนเริ่มปฏิบัติงานแต่ยังไม่ครบทุกชิ้น ☐	มีการเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์มาบางส่วนก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ☐	ไม่มีการเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ☐
1.3 การประยุกต์ใช้วัสดุทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น	มีการประยุกต์ใช้วัสดุทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ☐	มีการประยุกต์ใช้วัสดุทรัพยากรท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างใดอย่างหนึ่ง ☐	มีการประยุกต์ใช้วัสดุทรัพยากรและหรือวิธีการอื่นๆ จากภายนอกชุมชน ☐	ไม่มีการประยุกต์ใช้วัสดุทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น ☐
2. กระบวนการในการปฏิบัติงาน (Process)				
2.1 การแบ่งหน้าที่กันในการปฏิบัติงาน	มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายในกลุ่มไว้อย่างชัดเจนและครบถ้วนทุกคน ☐	มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายในกลุ่มไว้อย่างชัดเจนแต่ไม่ครบถ้วน ☐	มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายในกลุ่มไม่ชัดเจนและไม่ครบถ้วน ☐	ไม่มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายในกลุ่ม ☐
2.2 การปฏิบัติงานตามขั้นตอน	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องตามลำดับ ☐	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างครบถ้วนแต่ไม่ถูกต้องตามลำดับ ☐	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนไม่ครบถ้วนและไม่ถูกต้องตามลำดับ ☐	ไม่มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอน ☐
2.3 การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างปฏิบัติงาน	สมาชิกทุกคนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ☐	สมาชิกบางคนไม่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ☐	สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ☐	สมาชิกในกลุ่มไม่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ☐
2.4 ความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน	มีความใส่ใจต่อการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน ☐	มีความใส่ใจต่อการปฏิบัติงานเฉพาะในขั้นตอนที่สำคัญๆ ☐	ให้ความสนใจต่อการปฏิบัติงานในบางขั้นตอน ☐	ไม่มีความใส่ใจต่อการปฏิบัติงาน ☐

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	3 (ดีมาก)	2 (ปานกลาง)	1 (น้อย)	0 (ไม่มีการปฏิบัติ)
2.5 การติดตาม ตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงาน	มีการติดตาม ตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงานในทุกๆ ชั้นตอน ☐	มีการติดตาม ตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงานเฉพาะใน ชั้นตอนที่สำคัญๆ ☐	การติดตาม ตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงานในบาง ชั้นตอน ☐	ไม่มีการติดตาม ตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงาน ☐
3. ผลผลิตจากการปฏิบัติงาน (Output)				
3.1 คุณภาพของผลงาน	ผลงานมีคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งหมด ☐	ผลงานมีคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่ ☐	ผลงานมีคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ บางส่วน ☐	ผลงานไม่มี คุณภาพตามเกณฑ์ที่ กำหนดไว้ ☐
3.2 ความสวยงามของ ผลงาน	ผลงานสวยงาม ได้ สัดส่วน และสามารถ นำไปจำหน่ายได้ ☐	ผลงานสวยงาม ได้ สัดส่วน ☐	ผลงานสวยงาม ☐	ผลงานไม่สวยงาม และไม่ได้สัดส่วน ☐
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ ของผลงาน	ผลงานมีแนวคิด แปลกใหม่ไม่เคยปรากฏ ที่ใดมาก่อน ☐	ผลงานมีแนวคิด แปลกใหม่ไม่เคยปรากฏ ในชุมชน ☐	ผลงานมีความ แตกต่างจากผลงานที่มี ในชุมชน ☐	ผลงานไม่มีความ แตกต่างจากผลงานที่มี ในชุมชน ☐
3.4 ผลสำเร็จของการ ปฏิบัติงาน	ปฏิบัติงานเสร็จก่อน เวลาที่กำหนดไว้ ☐	ปฏิบัติงานเสร็จทัน ตามเวลาที่กำหนดไว้ ☐	ปฏิบัติงานเสร็จ ช้ากว่าเวลาที่กำหนดไว้ เล็กน้อย ☐	ปฏิบัติงานไม่เสร็จ ตามเวลาที่กำหนด ☐

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน
คณะผู้วิจัย

แบบประเมินทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ประกอบกรวิจัย การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

โรงเรียน.....รายวิชา.....ชั้น

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ที่ตรงกับระดับทักษะของผู้เรียน

รายการ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	3	2	1	0
1. การวางแผน เกี่ยวกับอาชีพ	สามารถวางแผนเกี่ยวกับ อาชีพได้สอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบันและมีทิศทาง เกี่ยวกับอาชีพที่ สอดคล้อง กับสภาพการณ์ในอนาคต	สามารถวางแผน เกี่ยวกับอาชีพได้สอดคล้อง กับสภาพปัจจุบัน	สามารถวางแผน เกี่ยวกับอาชีพได้ แต่ยังไม่สอดคล้องกับ สภาพปัจจุบัน	ไม่สามารถ วางแผนเกี่ยวกับ อาชีพได้
2. การจัดการ เกี่ยวกับอาชีพ	สามารถแก้ปัญหา และลดความเสี่ยงจากการ ประกอบอาชีพด้วยการ ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจ พอเพียงในการประกอบ อาชีพ	สามารถแก้ปัญหา และลดความเสี่ยง จากการประกอบอาชีพ	สามารถแก้ปัญหา จากการประกอบอาชีพ	ไม่สามารถ แก้ปัญหาจากการ ประกอบอาชีพ
3. การประกอบอาชีพที่ มีความรับผิดชอบต่อ สังคม	มีการวางแผนอาชีพ ที่แสดงออกถึงความ รับผิดชอบต่อผู้บริโภคน สังคม และคำนึงถึงผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม	มีการวางแผน อาชีพที่แสดงออกถึง ความรับผิดชอบต่อ ผู้บริโภคและสังคม	มีการวางแผน อาชีพที่แสดงออกถึง ความรับผิดชอบต่อ ผู้บริโภค	ไม่มีการ วางแผนอาชีพที่ แสดงออกถึง ความรับผิดชอบต่อ สังคม
4. การวางแผนทาง การตลาด	สามารถวางแผน การตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริม การตลาด (Promotion) ได้ สอดคล้องกัน และสอดคล้อง กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Target Market)	สามารถวางแผน การตลาดทั้งทางด้าน ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการ จัดจำหน่าย (Place) และ การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ได้ สอดคล้องกัน	สามารถวางแผนการ ตลาดทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริม การตลาด (Promotion) ได้ แต่ไม่สอดคล้องกัน	ไม่สามารถ วางแผนการตลาด ทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริม การตลาด (Promotion) ได้
5. การสร้าง มูลค่าเพิ่มของสินค้า และบริการเกี่ยวกับ อาชีพ	มีการสร้าง มูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและ บริการด้วยการนำวัสดุ ทรัพยากรและภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาใช้	มีการสร้าง มูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและ บริการด้วยการนำวัสดุ ทรัพยากรท้องถิ่นหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างใดอย่างหนึ่งมาใช้	มีการสร้าง มูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและ บริการด้วยการนำวัสดุ ทรัพยากรและหรือวิธีการ อื่นๆ จากภายนอกชุมชน มาใช้	ไม่มีการสร้าง มูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและ บริการด้วยการนำวัสดุ ทรัพยากรและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน
คณะผู้วิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของอาชีพ

ประกอบการวิจัย การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

โรงเรียน.....ระดับชั้น.....สังกัด.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของนักเรียน

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1	การเรียนรู้วิชาอาชีพสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต					
2	การเรียนรู้วิชาอาชีพในโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพทุกชนิด					
3	การเรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นเป็นเรื่อนำเปื้ออ					
4	เมื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาอาชีพ ข้าพเจ้าจะทำได้อย่างคล่องแคล่ว					
5	การเรียนรู้วิชาอาชีพมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการจัดการตลาด และความร่วมมือในการประกอบกิจกรรมหรือธุรกิจ					
6	วิชาอาชีพเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพ					
7	วิชาอาชีพช่วยเพิ่มพูนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
8	การเรียนรู้วิชาอาชีพทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน และได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์					
9	ข้าพเจ้าต้องการมีความรู้ในด้านวิชาอาชีพเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น					
10	ข้าพเจ้าต้องการมีทักษะการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับวัย					
11	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าต้องการที่จะช่วยครอบครัวหารายได้พิเศษ					
12	เมื่อพูดถึงวิชาอาชีพข้าพเจ้าจะรู้สึกไม่สนใจและไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ					
13	อาชีพที่ข้าพเจ้าถนัด ข้าพเจ้าจะทำด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจ					
14	ในสภาพสังคมปัจจุบันความรู้ด้านวิชาอาชีพมีความสำคัญมาก					
15	ข้าพเจ้าอยากมีความรู้ด้านวิชาอาชีพมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน					
16	เมื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาอาชีพมั่นใจว่างานจะมีคุณภาพดี					
17	ข้าพเจ้ารู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นของตนเอง					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
18	ฝึกปฏิบัติวิชาชีพที่เรียนเพิ่มเติมเสมอเมื่อมีเวลาว่าง					
19	ข้าพเจ้าเรียนวิชาชีพด้วยความกระตือรือร้นเพื่อความสำเร็จ ในหน้าที่การงาน					
20	ข้าพเจ้ายังไม่ต้องการเรียนรู้อาชีพ เพราะยังไม่ถึงเวลา					
21	อาชีพที่ดีต้องเป็นอาชีพที่สุจริต ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า					
22	สถานประกอบการต่าง ๆ/แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมีส่วนช่วย ให้ข้าพเจ้าตัดสินใจเลือกอาชีพ					
23	ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีทักษะทางด้านวิชาอาชีพเป็นอย่างดี					
24	ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวถ้าจะต้องมีการทดสอบเกี่ยวกับวิชาอาชีพ					
25	ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะสามารถเรียนวิชาอาชีพที่ถนัดได้ใน ระดับสูงต่อไป					
26	ข้าพเจ้าภูมิใจในอาชีพท้องถิ่นของตนเอง					
27	ข้าพเจ้าจะได้รับคำชมเชยจากครูผู้สอนวิชาอาชีพเสมอ					
28	การเรียนวิชาอาชีพส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีรายได้ระหว่างเรียน					
29	ข้าพเจ้าสนใจในวิชาอาชีพทุกวิชาและอยากทดลองปฏิบัติถ้า มีโอกาส					
30	ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าเรียนวิชาอาชีพมีความสุข และชอบการฝึก ทักษะ					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจ
คณะผู้วิจัย

ประเด็นสัมภาษณ์

ผู้รู้/ภูมิปัญญาผู้ประกอบการ/เจ้าของสถานประกอบการ/สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ /คณะกรรมการสถานศึกษา
ประกอบการวิจัย การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- ตำแหน่ง ☐ 1) ผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน.....
☐ 2) ผู้ประกอบการ/เจ้าของสถานประกอบการด้าน.....
☐ 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
☐ 4) สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ
☐ 5) อื่นๆระบุ
- ชื่อแหล่งเรียนรู้/สถานประกอบการ/สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ /.....
โทรศัพท์/e-mail.....
- ความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพของสถานศึกษา.....

ตอนที่ 2 ประเด็น

การสัมภาษณ์

- สถานศึกษาควรขับเคลื่อนให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านอาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นให้
เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสภาพสังคม ในเรื่องใดบ้าง เพราะเหตุผลใด
.....
.....
- ปัจจุบันท่านมีกิจกรรมการดำเนินงานหรือมีส่วนร่วมเรื่องใดบ้าง อย่างไร เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพเพื่อ
พัฒนาผู้เรียน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่น
การให้ความรู้ การจัดการเรียนการสอน การให้ประสบการณ์ การประเมินผล
.....
.....
การสนับสนุนด้านงบประมาณ
.....
.....
การสนับสนุนด้านสถานที่ /แหล่งฝึกประสบการณ์/สื่อ วัสดุอุปกรณ์/บุคลากร
.....
.....
อื่นๆ
.....
.....
- ผู้รู้/ภูมิปัญญา/ผู้ประกอบการ/เจ้าของสถานประกอบการ/คณะกรรมการสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาด้านอาชีพ
ควรมีบทบาทอย่างไรบ้างในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นสู่ชั้น
เรียน
.....
.....
.....

4. ผู้บริหาร อปท./ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีรูปแบบ กระบวนการ หรือวิธีการอย่างไร ในการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่นสู่ชั้นเรียน

.....

.....

.....

5. มีเงื่อนไขและปัจจัยใดบ้าง ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนกรอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพและท้องถิ่น ไปใช้

.....

.....

.....

6. ท่านมีวิธีการหรือแนวทางอย่างไรในการส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น/สถานประกอบการ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

.....

.....

.....

7. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน
คณะผู้วิจัย

แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยสถานประกอบการ
ประกอบการวิจัย การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. ผู้กรอกข้อมูลในแบบประเมินนี้ต้องเป็นผู้ควบคุมการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน
2. โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในแต่ละหัวข้อการประเมิน และโปรดให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อสถานประกอบการ.....
ระยะเวลาการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน ตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ชื่อ - นามสกุล ผู้ควบคุมการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน.....
ตำแหน่ง.....แผนก.....
โทรศัพท์..... E-mail.....

ส่วนที่ 2 การประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยสถานประกอบการ

ลำดับ ที่	รายละเอียดการประเมิน	ระดับคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
ด้านผลสำเร็จของการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน							
1	การฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้						
2	การฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน เป็นไปตามแผนการฝึกที่ได้กำหนดไว้						
3	การฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้เรียน						
4	การฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่หน่วยงานของท่าน						
ด้านคุณธรรมจริยธรรม							
1	ความซื่อสัตย์ สุจริต ในการทำงาน						
2	การตรงต่อเวลา						
3	ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในการทำงาน						
4	ความมีวินัยและปฏิบัติตามระเบียบของสถานประกอบการ						

ลำดับ ที่	รายละเอียดการประเมิน	ระดับคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
5	การมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ						
6	การแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ						
ด้านความรู้							
1	มีความรู้ทางวิชาการเพียงพอที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมาย						
2	มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานและการใช้อุปกรณ์เครื่องมือ						
3	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพได้อย่างสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม						
4	สามารถนำความรู้ และประสบการณ์มาแก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้						
ด้านทักษะทางปัญญา							
1	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่เรื้อรัง						
2	มีวิจรรย์ญาณและการตัดสินใจได้ดี ถูกต้อง และรวดเร็ว						
3	มีการวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหาต่างๆ อย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ						
4	สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม						
5	มีทัศนคติเชิงบวก						
6	สามารถพัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานที่มอบหมายได้อย่างเหมาะสม						
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ							
1	มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้						
2	มีจิตสาธารณะ						
3	มีความสามารถทำงานเป็นทีม						
4	มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น						
ด้านทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ							
1	สามารถวิเคราะห์และสรุปประเด็นเนื้อหาสำหรับการนำเสนอได้						
2	สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนำเสนอข้อมูลได้						
3	สามารถใช้ความรู้เชิงคณิตศาสตร์ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย						

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผู้เรียน

(1) จุดเด่นของผู้เรียน

.....

.....

(2) ข้อควรปรับปรุงของผู้เรียน

.....

.....

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม

.....

.....

(ลงนาม)

(.....)

ผู้ควบคุมการฝึกอาชีพหรือการฝึกงาน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ

แบบประเมินผลการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน โดยอาจารย์ผู้สอน/ผู้ดูแลการสอน หรือการฝึกอาชีพ
ประกอบการวิจัย การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สอน/ผู้ดูแลการสอน หรือการฝึกอาชีพ

ชื่อ.....นามสกุล.....

ระยะเวลาการฝึกอาชีพ/การฝึกงาน/การสอน ตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ถึงวันที่..... เดือน.....พ.ศ.....

ส่วนที่ 2 การประเมินผลการฝึกอาชีพหรือการฝึกงาน โดยอาจารย์นิเทศ

ลำดับที่	รายละเอียดการประเมิน	ระดับคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
1	การพัฒนาตนเอง						
	1.1 บุคลิกภาพ						
	1.2 วุฒิภาวะ						
	1.3 การปรับตัว						
	1.4 การเรียนรู้						
	1.5 มนุษยสัมพันธ์						
	1.6 เจตคติ						
2	การมีส่วนร่วมและการให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการ						
3	ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม						
4	การปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสถานประกอบการ						
5	ความรู้ความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพหรือการฝึกงาน						
6	ความก้าวหน้าในการจัดทำรายงานการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ						
7	การฝึกอาชีพหรือการฝึกงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้						
8	การฝึกอาชีพหรือการฝึกงานเป็นไปตามแผนการฝึกที่ได้กำหนดไว้						

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน
คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ค

ภาพกิจกรรม

ภาพกิจกรรมการติดตาม
โครงการการพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนอาชีพท้องถิ่นในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ภาคผนวก ง

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์

ตำแหน่งปัจจุบัน	รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่ทำงาน	สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก	ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000 หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร 034-219134 โทรศัพท์มือถือ 0818569612 E-mail : maream_su@hotmail.com

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

ตำแหน่งบริหาร	รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก	โทรศัพท์ 083-0844504 ภาควิชา 034-255-254 โทรสาร 034-255-796 e-mail: chaiyos2010@gmail.com

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ

สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก	ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม โทร. 081 -874-8614 โทรสาร.034-255-796 Email: thirasak_un@hotmail.com

4. อาจารย์ ดร. ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองหัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน ฝ่ายบริหาร
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร 034 219134

โทรศัพท์มือถือ 089 836 1887

E-mail : wantoo@hotmail.com

5. อาจารย์ ดร.อธิกมาส มากจ้อย

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

โทร 034-219134

E- Mail Suloo62@hotmail.com

6. อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทรศัพท์ 081- 2996882

E mail: rutmarut@gmail.com)

7. ดร.โชติมา หนูพริก

ตำแหน่งปัจจุบัน

หน่วยงานและสถานที่ติดต่อ

นักวิชาการศึกษา ระดับชำนาญการ

สำนักทดสอบทางการศึกษา ถนนราชดำเนินนอก

เขตดุสิต กรุงเทพฯ ฯ 10300 โทรศัพท์ 02 288 5783

โทรสาร 02 281 6236

E-mail: chotima4@hotmail.com